

**INTERPARLIAMENTARY ASSEMBLY
ON ORTHODOXY**

**THE SOCIAL VALUES OF CHRISTIANITY
IN THE AREA OF POLITICS
AND THE CONTRIBUTION
OF THE INTERPARLIAMENTARY
ASSEMBLY ON ORTHODOXY (I.A.O.)
FOR RAISING SUCH VALUES**

ESSAYS

**ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΛΕΙΨΕΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ (Δ.Σ.Ο) ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥΣ**

ΔΟΚΙΜΙΑ

**СОЦИАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ ХРИСТИАНСТВА В ОБЛАСТИ
ПОЛИТИКИ И ВКЛАД МЕЖПАРЛАМЕНТСКОЙ АССАМБЛЕИ ПРАВОСЛАВИЯ
(М.А.П.) В ДЕЛО УКРЕПЛЕНИЯ ЭТИХ ЦЕННОСТЕЙ**

НАУЧНЫЕ РАБОТЫ

«THE SOCIAL VALUES OF CHRISTIANITY IN THE AREA OF POLITICS AND THE CONTRIBUTION OF THE INTERPARLIAMENTARY ASSEMBLY ON ORTHODOXY FOR RAISING SUCH VALUES»

ESSAYS

ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ
ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ (Δ.Σ.Ο) ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ
ΤΟΥΣ»

ΔΟΚΙΜΙΑ

«СОЦИАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ ХРИСТИАНСТВА В ОБЛАСТИ ПОЛИТИКИ И ВКЛАД
МЕЖПАРЛАМЕНТСКОЙ АССАМБЛЕИ ПРАВОСЛАВИЯ (М.А.П.) В ДЕЛО УКРЕПЛЕНИЯ
ЭТИХ ЦЕННОСТЕЙ»

ΝΑΥΧΝΙΕ ΡΑΒΟΤΥ

**INTERPARLIAMENTARY ASSEMBLY
ON ORTHODOXY**

INDEX - ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ - СОДЕРЖАНИЕ

- 7 INTRODUCTORY NOTE
- 13 Mr. Anatoli Parpara (Russia)
“The work of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy in the field of bioethics: history, results, prospects”
- 69 Ms. Matina Solomakou (Greece)
“The social values of Christianity in politics and the contribution of the I.A.O. in bringing them to the forefront”
- 113 Mr.Nithin V.Rajan (India)
“Barekmor”
- 162 Ms.Oksana Guz (Ukraine)
“The effect of Orthodoxy on the establishment of social values of Christianity in politics: a glance in light of the activities of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy”
- 190 Mr. Athanasios K. Devetzidis (Greece)
“The contribution of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy (I.A.O.) to politics, religion and civilization all over the world over the twenty years of its existence”
- 9 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ
- 31 Ανατόλη Παρπάρα (Ρωσία)
«Έργο της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας στον τομέα της βιοηθικής: ιστορία, αποτελέσματα, προοπτικές»
- 83 Ματίνα Σολωμάκου (Ελλάδα)
«Οι κοινωνικές αξίες του χριστιανισμού στον χώρο της πολιτικής και η συμβολή της Διακοινοβουλευτικής Οργάνωσης Ορθοδοξίας (Δ.Σ.Ο.) στην ανάδειξή τους»
- 127 Νίτθιν Β. Ρατζαν (Ινδία)
«Barekmor»
- 171 Οξάνα Γκούζ (Ουκρανία)
«Επίδραση της Ορθοδοξίας στην καθιέρωση των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική: μια ματιά μέσα από το πρίσμα των δραστηριοτήτων της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας»
- 199 κ. Αθανάσιος Κ. Δεβετζίδης (Ελλάδα)
«Η συμβολή της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας στο χώρο της πολιτικής, της θρησκείας και του πολιτισμού στην Οικουμένη από την εικοσαετή δράση της»

- 11 ВСТУПЛЕНИЕ
- 51 Анатолий Парпара (Россия)
«Деятельность Межпарламентской Ассамблеи Православия в области биоэтики: история, итоги, перспективы»
- 98 Матина Соломаку (Греция)
«Социальные ценности христианства в области политики и вклад Межпарламентской Ассамблеи Православия (МАП) в их демонстрацию»
- 144 Ниттин В.Раджан (Индия)
«Барекмор»
- 181 Оксана Гузь (Украина)
«Влияние Православия на утверждение социальных ценностей христианства в политике: взгляд через призму деятельности Межпарламентской Ассамблеи Православия»
- 209 Афанасьос К. Деветзидис (Греция)
«Вклад Межпарламентской Ассамблеи Православия в политику, религию и культуру во Вселенной на протяжении ее двадцатилетней деятельности»

INTRODUCTORY NOTE

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ВСТУПЛЕНИЕ

ESSAYS

THE WORK OF THE INTERPARLIAMENTARY ASSEMBLY ON ORTHODOXY IN THE FIELD OF BIOETHICS: HISTORY, RESULTS, PROSPECTS

by Mr. Anatoli Parpara (Russia)

Introduction

The Interparliamentary Assembly on Orthodoxy is an interparliamentary body, established in 1993 upon the initiative of the Hellenic Parliament. Its membership today consists of the delegations from more than twenty countries in Europe, Asia, Africa, North America and Australia. The I.A.O. performs extensive work with the objective, among others, of “supporting human rights and religious freedoms not only of the Christians, but also of the adherents of other religions, both in the European countries and throughout the world, through interventions made to international organizations and to local State authorities”¹. More specifically, one of the key directions in the Organization’s work is defending human rights and traditional values in the field of bioethics. One of the eight committees of the Assembly mentioned on IAO’s website is the Committee on Bioethics.²

While writing this essay, our aim has been to explore IAO’s work in the field of bioethics and proceed to an estimate in terms of its continuation. First of all, we outlined the historical development of this work and summarized its main results. As the IAO has adopted two declarations on subjects related to bioethics, we analyzed

1. Excerpts from the “I.A.O. Founding Act”, <http://www.eiao.org>.

2. About the I.A.O., <http://www.eiao.org>.

their text compared to a range of secular and ecclesiastical documents dedicated to the same subjects. In conclusion, we tried to outline the future prospects for the continuation of IAO's work in this field in the present-day circumstances.

Historical overview of IAO's work in the field of bioethics

The main source used for exploring the history of IAO has been the material found in the official website of the Assembly, i.e. principally the minutes of the annual General Assemblies of the IAO, as well as the yearly Bulletins and the brief reports on the meetings of the International Secretariat.

The available information leads to the conclusion that issues of bioethics have been raised for the first time at the 8th General Assembly of the IAO (Patmos, 2001); however, the interest in such problems has probably not occurred by chance. In IAO's Bulletin for 2001 it is mentioned that a scientist has been invited to the upcoming General Assembly, a graduate of Harvard University, archimandrite Nikolaos (Hatzinikolaou) (now metropolitan of Mesogaia and Lavreotiki), Chairman of the special Bioethics Committee of the Holy Synod of the Church of Greece³. And, indeed, the extensive paper presented by archimandrite Nikolaos at the General Assembly of 2001 has triggered a debate that lasted until the closing of the session and has been repeatedly cited during the following days of the Assembly. In his speech, he briefly outlined the key challenges for contemporary society raised by the rapid development of biological and medical sciences. In archimandrite Nikolaos' view, the main risk engendered by the present-day conditions is that the traditional perception of human being as a God-made entity may be destroyed and replaced by the perception of man as an automatic machine consisting of interchangeable parts performing certain functions. The Orthodox Church definitely needs to formulate clearly its position on the matters related to bioethics as they arise in the course of the daily pastoral attendance.

However, this is not the only reason for the elaboration of the Orthodox perception in relation to the problems of bioethics. Eastern Orthodoxy is one of the main sources of the European mentality in parallel to the Western Christian traditions and suffers to a much lesser extent from the weaknesses of the latter. Thus, in the East, man is mostly examined as a personality connected to other people and to God with a relationship of personal communication, while in the West as an autonomous being whose relationship to society is interpreted in terms of his rights and obligations. Secondly, Orthodoxy suffers less from meticulousness as a pursuit to give exhaustive answers to the mystical questions of existence. For example, pursuant to catholic theology, the moment of conversion of the holy gifts during the Divine Liturgy is strictly defined and associated with a specific wording. The similarity is obvious with the efforts to identify the precise

3. *EIAO Bulletin*, №3, 2001, p. 15.

moment when the mystery of death or occurrence of a new human being takes place. On this point, in the speaker's view, Orthodox tradition can indicate a completely different mode of approaching the problem. The excessive severity of Western Christianity, strict observance of the letter of human wordings, is related to the meticulousness of thought. Finally, man in the West often considers God's will as an outside restriction imposed on his life and forcing him to submit thereto. On the contrary, Orthodoxy adopts an indicative perception of God's providence as instrumentally and intrinsically integrated in the fabric itself of the path of human life.

Answering the questions, archimandrite Nikolaos underlined that such allegations should in no case be perceived as a statement of superiority of Eastern Christian views over the Western Christian ones. Each type of mentality has its own virtues that can complement one another and cover the relevant weaknesses. And this is one more important reason for which the Orthodox Church must express its view in the field of bioethics. The speaker pointed out that an inter-Orthodox conference would be required in order for relevant documents to be drawn-up.⁴

The Committee on Bioethics of the IAO was set-up in the same year, consisting of: D. Samios (Australia), chairman, D. Alabanos (Greece), E. Papanikolaou (Greece) and N.S. Markovskaya (Ukraine)⁵. The Committee convened in September in Athens.⁶ According to the minutes of the General Assembly of the IAO in 2002, the conclusion can be drawn that, along with the Committee on Bioethics, one more Committee was set up in the same period – the scientific Committee on Bioethics of the IAO. Its members have been dr. I. Kriari-Katrani (Chairperson, Greece), archimandrite Nikolaos (Hatzinikolaou) (Greece), dr. A. Paulaskas (Lithuania), M. Cariolou (Cyprus), E. Stoicescu (Romania), as well as father Dmitry Smirnov (Russia).⁷

This Committee composed a document titled "Declaration of the basic principles of Bioethics based on the Orthodox tradition". Dr. Kriari-Katrani presented the declaration to the General Assembly of 2002, where it has been adopted as a resolution.⁸ During the same General Assembly, the Cypriot MP S. Fyttis briefly referred to the particularities of the problems related to bioethics in his country.⁹ The decision was made for the work of the Scientific committee to be continued.

The work has indeed been continued and, at the following General Assembly, dr. Kriari-Katrani presented one more document – "Euthanasia: motions on the general principles", which was also adopted.¹⁰ In addition to the two existing committees, according to what the IAO President V. Zorkaltsev said, there was a plan to establish a center on

4. *Minutes of the I.A.O. 8th General Assembly, 2001, Athens, 2002, pp. 35–48.*

5. *Ibid, p.112.*

6. *Minutes of the I.A.O. 9th General Assembly, Bucharest, 27-30 June 2002, pp.59-60.*

7. *Declaration of the basic principles of bioethics..., 2002. Euthanasia: motions on the general principles, 2003. — 14.*

8. *Ibid, pp.71-73.*

9. *Ibid, pp. 85-86.*

10. *Minutes of the IAO 10th General Assembly, Vilnius, 26-29 June 2003, Athens, 2004, p.52*

the problems of bioethics in the Secretariat of IAO.¹¹ Obviously, this plan has never been implemented, as such a center is not mentioned in the IAO documents, although, as we will see later on, the Secretariat of IAO would still perform some work in the field of bioethics.

Responding to the recommendation by dr. Kriari-Katrani, the Secretary General of the IAO S.-A. Papatthemelis stated that the subject raised “will never stop concerning us in the future, perhaps even more than it has been so far”.¹² Indeed, the interest in the problems of bioethics was still present thereafter, however the work of IAO in this field started declining gradually as of 2003. In the General Assembly of 2004, S.-A. Papatthemelis mentioned that the Scientific Committee on Bioethics had not convened in the prior year due to certain difficulties, i.e. because the Chairperson dr. Kriari-Katrani had been too busy. However, bioethical issues remained relevant and the plan was to go on with this work.¹³ In the following year’s budget, provision had been made for resources for the organization of seminars on topics related to bioethics¹⁴, but unfortunately it has not been possible to find out where and when they were held and what the outcomes have been.

At the following General Assembly, several speeches at the same time manifested a keen interest in problems of bioethics and stressed the importance of continuing the activities in this field. So, dr. G. Vatsikouras emphasized that committees on bioethics have been set up in the Russian Orthodox Church and the Church of Greece and considered the importance of the “Bases of the Social Concept of the Russian Orthodox Church” that had been adopted in the recent past, as well as the aforementioned IAO declarations. However, the Orthodox Church “is essentially unprepared to express a documented and credible proposition of its own on the pan-Orthodox level”. To this effect, in 2000, upon the initiative of the Ecumenical Patriarch, the decision was made to establish the Inter-Orthodox Committee on Bioethical issues. Dr. Vatsikouras also pointed out that further discussions should avoid a monologue by the Church, allowing, instead, for an open dialogue with scientists¹⁵.

The advisor to IAO K. Mygdalis described the situation about the work of the Bioethics Committees. He stated that the committees had not worked during the past year due to insufficient funding and emphasized the need for their work to be concluded: “If, for example, the Committee on Bioethics prepares a document on bioethics that will be considered to be of major value, which will be the outcome of the work of scientists, for which lots of hours and monies will have been spent, and this document is published in the Bulletin and the story ends there, allow me to say that the functioning of the Committees is useless. There has to be some continuity. And the Secretary General

11. *Ibid*, p.23.

12. *Ibid*, p.68.

13. *Minutes of the IAO 11th General Assembly, Kiev, 24-27 June 2004, Athens, 2005, p.107.*

14. *Ibid*, p.115.

15. *Minutes of the IAO 12th General Assembly, Geneva, 23-26 June 2005, Athens, 2006, p.54.*

has raised this topic repeatedly in past meetings. For example, have your colleagues conveyed the decisions of the Bioethics Committee to their Parliaments? We asked for events to be organized by local Parliaments to display the Committees' decisions. We kindly asked you to organize in your countries a one-day presentation, where a couple of members of the Committee would come in order to explain to an audience of your country the meaning of this decision of the Committee, i.e. to promote it, to put it forward. Otherwise, dear Deputy, allow me to say such decisions are only intended for internal consumption, we just put them in a Bulletin and it is pointless. It is much preferable for the Secretariat to spend its monies for more general events of different nature, rather than operating Committees intended for internal consumption".¹⁶

As of 2005, there is no more reference in the IAO documents to the work of the Scientific Committee on Bioethics. It has probably ceased its works due to the problems mentioned above. The Committee on Bioethics of the IAO is still mentioned in the list of the organs of the Assembly. In the meanwhile, its membership keeps changing. In 2005, the members of the Committee have been N. Kotsiras (Australia), N. Nakashitze (Georgia), K. Miltsev (Bulgaria), in 2006 – N. Kotsiras (Chairperson, Australia), K. Saklyan (Bulgaria), S. Zakarian (Armenia), in 2008 the new Chairperson of the Committee was elected – M. Vamvakinou (Australia). The last mention to the Committee on Bioethics is in the IAO Bulletin of 2010, with the following members: M. Vamvakinou (Chairperson, Australia), K. Saklyan (Bulgaria), S. Fanous Matta (Sudan), N. Kotsiras (Australia), L. Solis (Albania).

It is quite difficult to speak of the outcomes of the Committee's work during that period, as the only source of information is the occasional mentions by speakers at the general assemblies. The latter lead to the conclusion that a significant part of the activities took place upon the initiative of the International Secretariat.

During the meeting of the International Secretariat in April 2006, the decision was made to hold an international conference on 17-19 October 2006, on the subject: "Orthodoxy – bioethics – legislative and scientific initiatives in Europe" in collaboration with the European Parliament and the European Commission in Delphi, Greece.¹⁷ However, in November 2006 it was decided to postpone it for autumn 2007.¹⁸ It seems that this conference was never held.

At the General Assembly of 2007, the alternate Secretary General of the IAO N. Nikolopoulos stated: "Following our communication with the Greek and the Russian Minister of Culture, it became feasible to hold such a meeting last May ... to this effect, we postponed once again the event on bioethics. Following a meeting between the Greek and the Russian Minister in Moscow, it has finally been decided to hold a working meeting

16. *Ibid*, p.126.

17. *Meetings of the International Secretariat, Athens, 2006*, <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=647>.

18. *Meetings of the International Secretariat, Moscow, 2006*, <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=647>.

in Athens, on July 3, of the Ministers of Culture for Russia, Ukraine, Cyprus, Bulgaria, Greece”¹⁹ It is not quite clear why the bioethical issues were discussed specifically in the context of the meeting of ministers of culture; it is, though, obvious that the members of IAO wished to take any suitable opportunity to draw attention on the contemporary problems in this field.

In 2009, the alternate Secretary General of the IAO Th. Tsiokas pointed out that the problem of bioethics is a current problem and that it is possible to “see scientific, theological and social views on these topics. I, thus, suggest, with the respective involvement of the competent Directorate of the European Commission”. The speaker suggested that a respective event be held in Piraeus or Delphi, Greece.²⁰ Most probably, this initiative has not been implemented, either.

During the same General Assembly, the contact person for the activities of IAO in Africa, Archimandrite Ioannis Tsaftaridis, stated that the manual on bioethics which had been sent three years before (i.e. in 2006) by the Secretariat “has been given to the Universities and several scientific bodies and is indeed being used”.²¹ Apparently, the archimandrite means the book by Apostolos Nikolaidis “From Genesis to genetics” published in 2006.

From 2010 to date, the Committee on Bioethics is not mentioned among the organs of the IAO. Furthermore, we have not managed to find information about any work by IAO in the field of bioethics during this period. However, in the speeches delivered during the General Assemblies, one can often find references to the major importance of such problems, e.g. the status of the embryo, euthanasia, cloning etc. in contemporary society.

Therefore, the entire history of IAO’s activity in the field of bioethics can be divided in three periods:

2001-2003. Period of establishment and active functioning of the Committee on Bioethics and the Scientific Committee on Bioethics. The following documents have been composed: “Declaration of the basic principles of Bioethics based on the Orthodox tradition” and “Euthanasia: motions on the general principles”.

2004-2010. Period of declining activity. The work of the Committee on Bioethics is continued, as well as the activity of the International Secretariat on bioethical issues.

From 2011 to date. There is no information on any activity by IAO in the field of bioethics, although the members of the Assembly maintain their interest in the relevant problems.

Analysis of the resolutions prepared by the IAO committees

The work of the IAO committees has produced two documents – “Declaration of the

19. *Minutes of the IAO 14th General Assembly, Astana, 20-23 June 2007, p.83.*

20. *Minutes of the IAO 16th General Assembly, Belgrade, 24-28 June 2009, p.116.*

21. *Ibid, p.160.*

basic principles of Bioethics based on the Orthodox tradition” and “Euthanasia: motions on the general principles”, which were adopted in 2002 and 2003, respectively. However, at the end of the 1990s – early 2000, major work has been performed on respective documents in the local Orthodox Churches; thus, it is impossible to properly assess the IAO resolutions without comparing them to the products of this work. It would be interesting to consider the pan-Orthodox facts, however in this essay it seems reasonable to limit ourselves to the documents of the Russian and the Greek Orthodox Church.

In the Russian Orthodox Church, the most important document concerning the issues under review is the “Bases of the Social Concept of the Russian Orthodox Church” (hereinafter “Bases”) adopted by the Archierarchical Synod of the Russian Orthodox Church in 2000, which includes, among others, chapter 12 on “Bioethical problems”.

The Bioethics Committee of the Greek Orthodox Church was established in 1998. It is chaired by metropolitan Nikolaos (Hatzinikolaou) and one of its members is dr. I.Kriari-Katrani, both mentioned above in relation to the work of the Scientific Committee on Bioethics of the IAO²². The official resolutions issued by the Committee are the “Basic Positions on the Ethics of Transplantations” (1999), the “Basic Positions on the Ethics of Euthanasia” (2002) (hereinafter “Basic Positions”) and the “Basic Positions on the Ethics of Assisted Reproduction” (2006). It is particularly interesting to compare the “Basic Positions” with the respective document adopted by the IAO in 2003. Unfortunately, what is missing from this list is the declaration of the basic principles of bioethics; however, the last two documents contain a series of positions that could be listed as such.

Moreover, in the same period, a range of important documents were adopted by secular organizations. First of all, the Convention of the Council of Europe (CoE) of 1997 on “Human Rights and Biomedicine”, as well as the “Universal Declaration on Bioethics and Human Rights” adopted by UNESCO in 2005. The reference to these documents is essential for us to understand the particularity of the Orthodox approach to bioethical problems versus the secular one.

Declaration of the basic principles of Bioethics based on the Orthodox tradition

The document consists of 21 articles in 5 pages without any supplementary structure. This latter makes the text particularly hard to interpret and is definitely its weakness, especially as the other documents mentioned above do have such a structure. The document has been published in six languages (English, Russian, Greek, Spanish, French, German), while the comparison among the translations sometimes produces unexpected results. In more detail, let it be noted that the Russian version that has been published is

22. Hellenic Republic. *The Holy Synod of the Church of Greece. Bioethics Committee.*
http://www.bioethics.org.gr/05_frame.html.

of unacceptably poor quality²³, and for this reason we have mostly relied on the English version. As a matter of fact, even this one is quite incomplete at certain points, and in such cases we had to use the Greek version.

The text starts with a positive assessment of modern science, stressing, though, that a range of its achievements deeply affect the sacredness of human being (articles 1-3). A series of values are listed thereafter, which may be affected in case of abuse of biomedical technologies, in specific: man as a value, social balance, traditions, human dignity and personal freedom (articles 4-5). Article 6 is the allegation, which can be regarded as one of the objectives of the declaration: politicians are required to make sure that scientists will define safe boundaries in order to prevent the potential destructive consequences arising from the application of biomedical technologies.

Thereby, articles 1-5 could be considered as something like an introduction or a preamble. A series of questions arise in relation to this part of the text. Firstly, we can only guess whom this document is addressed to, whereas, e.g. UNESCO's Declaration clearly specifies whom it is addressed to. The aforementioned ecclesiastical documents also specify their audience as the clergy and the faithful of the Orthodox Church, as well as those interested in the stance of the Church. We can conclude from article 6 that the Declaration is addressed to scientists, while from articles 14-17 it results that statesmen, entrepreneurs and mass media are also among the supposed addressees. The conclusion here is that the audience consists of people with different worldviews. In this case, the call to always take into consideration at an ethical assessment of scientific achievements the "respect of God's creation" (article 9b) is baffling. How is it possible for an atheist who does not believe in God's creation to respect it, all the more so "always"? The same article contains the phrase "In addition, they (i.e. scientists) must not forget that they are part of nature and not its ruler". Obviously, not all scientists would interpret such a statement correctly. As a matter of fact, though, this phrase is found only in the English version, while it is simply absent in the other languages.

Secondly, the modality of the text is completely unclear. Does it aspire to have a lasting meaning over time or is it an invitation to discussion? Is it something that should simply be taken into consideration or is it obligatory and must be strictly followed? How do the authors suggest that this Declaration be treated? While, in the other texts under review, their modality is clearly defined.

Furthermore, the list of values to be defended is perplexing. Are traditions values? If yes, should one defend the traditions of female circumcision, idolatry etc. that exist in a range of societies? Most probably, the same thing is mentioned in Chapter 12 of UNESCO Declaration, but in a more appropriate manner. Meanwhile, the other values

23. E.g., the beginning of article 2 which reads in English: «The issues of bioethics affect the sacredness of man in an extremely pervasive way», reads in Russian: «Вопросы биоэтики касаются святости человека удивительно пронизательным образом».

mentioned are of a completely secular character. How these are associated to the Orthodox tradition indicated in the document's title has not been defined.

Articles 7-8 state that Orthodox tradition is characterized by a special anthropology, namely, every human being is an image of God (in the Russian text – «προобраз Бога!» (model of God!)) and has a destination – to reach likeness with God and union with Him. Moreover, man is not considered only as an individual, but also as a person who is united with other men and God through certain bonds. This is where the description of the principles of orthodox anthropology ends, leaving a clear sense of incompleteness, even in relation to the aforementioned speech of archimandrite Nikolaos in 2001, all the more so to the documents of the local Churches. There is no reference whatsoever to life as a gift of God, where its sacredness and integrity stems from, to the immortality of the soul and the value of the body that must be resurrected, to Church as a divine-human organization and to the other elements of the Orthodox faith that are directly related to bioethics.

The four paragraphs of article 9 set out the “principles of respect” that should always be taken into consideration at an ethical assessment of scientific achievements: respect for time, respect for God's creation, respect for human variability, “imperfections” and disabilities, as well as respect for human life. The quite mysterious “respect for time” has the following meaning: we should not rush to apply scientific knowledge on humans as long as the potential consequences of such an application are not clear. Paragraphs 2 and 3 actually make the same allegation: the inadmissibility of eugenics and other manipulations with man's genetic material for reasons other than therapeutic; however, this is documented in paragraph 3 with the respect for man, and in par. 2 - for his Creator. Finally, paragraph 4 argues that every human being [gr. ὑπαρξιν] is a unique, irreplaceable, unrepeatable, with free will, sacred (in the Russian text – «святая!» («holy»!) being [gr. οντότητα] that forms a social entity from his/her conception [gr. από την πρώτη της στιγμή, russ. с начала жизни] until his/her last breath. We see here a clear slip of the English text that leads to tautology (being constitutes a being); we can also see the indication about the moment of conception, which does not exist in the Greek, neither in the Russian text. However, what is most puzzling is the words “until his/her last breath” that appear in all versions of the text. One could think that the members of the IAO scientific committee considered the stopping of breathing to be the criterion of death based on Orthodox tradition! Is it indeed permissible to use so ambiguous expressions in an official document?

Articles 10-12 refer to man as part of society. In this context, the principles occur of responsibility towards the environment, towards the future generations (meaning the inadmissibility of gene therapy methods that may have an impact on man's descendants) and the principle of respect for man's autonomy. The latter also includes the need

for informed consent and protection of personal data. Let it be stressed that all these issues are thoroughly discussed in the aforementioned secular documents. Hence, protection of future generations and the environment is mentioned in articles 16 and 17 of the UNESCO Declaration and article 13 of the Convention of the Council of Europe, the principle of consent is thoroughly discussed in articles 5-7 of the UNESCO Declaration and articles 5-9 of the Convention of the Council of Europe and integrity of private life is referred to in article 9 of the UNESCO Declaration and article 10 of the Convention of the Council of Europe.

In parallel, ecclesiastical documents pay very little attention to such issues. The “Bases” (article XI.3) do make a reference to the issue of doctor-patient relationship, but, in our view, it is very difficult to conclude from its words what the position of the Church is e.g. on the principle of informed consent.

Articles 13-14 refer to the need for informing the wider social strata on bioethical problems and ensuring transparency of the decisions made in this field. It is claimed that this is particularly indispensable in the Orthodox countries, as “social perception” is typical there. However, this is even more typical for many other cultures and is not a distinctive feature of Orthodoxy. These issues are also covered in articles 18-19 and 23 of the UNESCO Declaration and article 28 of the Convention of the Council of Europe.

Article 15 states that professional bodies should elaborate guidelines on bioethical issues. The same is stated in article 19 of the UNESCO Declaration.

Article 16 refers to the responsibility of the mass media.

Article 17 largely repeats the principle of “respect for time” that has already been outlined and states that financial reasons should not play a major role in projects related to bioethics. It could be correlated to article 20 of the UNESCO Declaration and article 21 of the Convention of the Council of Europe.

Article 18 states that it is unacceptable that the interests of the developing countries be overridden in the field of biotechnologies. The same is stated in articles 21 and 24 of the UNESCO Declaration.

Article 19 refers to the monitoring of genetically engineered food.

Article 20 suggests that potential “biological crises” management scenarios should be formulated.

Finally, article 21 refers to the inadmissibility of using biotechnologies for manufacturing weapons.

Thereby, the “Declaration of the basic principles of Bioethics based on the Orthodox tradition” gives the impression of a preliminary working draft rather than a final document. The extremely poor quality of the text, especially in the Russian language, the substantial differences among versions in different languages and the lack of structure are obvious. The audience, the objectives and the modality of the Declaration have not been defined.

Nevertheless, the key question arising after reading the text is – what is the particularly Orthodox element contained in its positions? Let us recall that in his speech in 2001 archimandrite Nikolaos had formulated a range of quite interesting ideas about the new elements that Orthodox worldview can offer to the world in the field of bioethics. Of all those, it was only the thought on the correlation between individual and person that has been reflected in the Declaration. Furthermore, many important positions of the Christian dogma directly related to bioethics have not been accommodated in the text. Actually, the religious character of the document has only been manifested in articles 7-8 and in the fact that God is mentioned in article 9. All other positions are of a completely secular character and, most importantly, clear parallels are drawn with the respective secular declarations. On the other hand, the authors' position is not clear vis-à-vis such fundamental principles of secular ethics, such as human rights and freedoms, priority of individual humans' interests and welfare over the interests of science and society etc.

In spite of this, however, the importance of the Declaration discussed should in no case be underestimated. The point is that the respective documents of local Churches are addressed a priori to the audience within the church. This affects deeply their style, subjects and nature of arguments, which differ enormously from the respective secular documents. In the IAO Declaration, there is an obvious effort to create a bridge between these two worlds, to highlight the general principles and goals, to achieve understanding and constructive collaboration. Unfortunately, the weaknesses mentioned above do not allow us to consider that this goal has been achieved. However, the document we reviewed has a major value as a unique endeavor.

Euthanasia: motions on the general principles

The next Declaration of the IAO consists of 15 articles in three pages, again without any supplementary structure. There is no preamble defining the target-audience, the goals and modality of the text; therefore, all remarks on the respective weaknesses formulated while reviewing the previous Declaration are also true in this case. The second document, though, creates a much more favorable impression in terms of the quality of the text. The Russian translation, in spite of certain stylistic flaws, fully corresponds to the English version. We have only noticed one important slip: the two last sentences of article 1 have been included in article 2 in the Russian version.

Articles 1-2 underline the importance of the problem of euthanasia and give the definition of this term. A distinction is made between active and passive euthanasia. In comparison to articles 1-3 of the “Basic Positions on the Ethics of Euthanasia”, we can see that the definition of euthanasia has been better elaborated and there are no polemical attacks about the rationalism and eudemonism of modern society that are reasonable when addressing members of the Church but irritate a broader audience without any reason.

Article 3 lists the possible reasons for requesting euthanasia. It is pointed out that they all influence the clarity of the patient's judgment. This topic is also discussed in articles 23-25 of the "Basic Positions" and article XII.8 of the "Bases". In relation to the "Basic Positions", we can again point out that the text is less emotionally colored and more balanced.

Article 4 identifies the dangers behind the concept of euthanasia: the dissemination of the idea that only healthy people deserve life, the acceleration of the person's death in order to avoid financial costs for society or family thereof, fewer incentives for the physician to fight for the patient's life, injury of the physician-patient trusting relationship. All these dangers are also discussed in articles 26-29 of the "Basic Positions" and some are also mentioned in article XII.8 of the "Bases". Moreover, the "Basic Positions" speak of the danger of "death trading", i.e. transportation of terminally ill patients to countries where euthanasia is permitted. For some reasons, the IAO document makes no reference to this phenomenon.

Article 5 claims that life constitutes a priceless gift of God and that its limits may not be determined by humans. This Christian truth, undoubtedly, is also proclaimed in article XII.8 of the "Bases" and article 4 of the "Basic Positions". However, taking into account the fact that the IAO Declaration is probably addressed to a broad audience, this claim here acquires an unspecified status. Do the members of the Committee consider that all addressees of the Declaration must believe in God as Creator, do they suggest that these words be taken into account as the Christians' view or do they have some other purpose? The answer is not clear. In addition, this is actually the only point where religious concepts are used. Meanwhile, unlike the previous document, this is not a weakness, at least formally, as there is no mention whatsoever that the Declaration expresses the particularly Orthodox stance.

Articles 6-9 set out the physicians' obligations to the terminally ill and patients who are dying. The physician should try to alleviate suffering using all accessible means, even if this may hasten the death process. Artificial support of life is not always considered as desirable and mandatory. It is suggested that the right to life may, in a range of cases, conflict with the principles of dignity and autonomy of the individual. In case the artificial prolongation of life results only to prolongation of pain and there is no hope for recovery, it is not unethical to stop using aggressive means to preserve life. In this case, the decision-making should involve the relatives of the patient and, possibly, an inter-disciplinary committee. The same thoughts are presented in articles 14-15 and 47-50 of the "Basic Positions", while the second half of article 9 repeats almost verbatim article 47 of the "Basic Positions", and article 7 actually quotes article XII.8 of the "Bases". The general meaning of the thoughts described is that, in a range of cases, passive euthanasia is permitted.

It is worth paying particular attention to article 8, which quotes the respective part from the Hippocratic Oath in one of its ancient versions and proclaims that "any physi-

cian who encourages end-of-life decisions should be considered as in violation of his/her oath". This allegation is highly questionable, as not every physician today necessarily swears an oath and modern versions of medical oaths do not always contain words similar to those cited.²⁴ This is why such accusations usually just irritate contemporary physicians. Meanwhile, article 19 of the "Basic Positions" also invokes the Hippocratic Oath, but it does so in a much more balanced manner.

Article 10 supports the right of the family members to be with the person who is dying.

Article 11 encourages the creation of auxiliary centers and voluntary groups, including those of the churches.

Article 12 refers to the need for specialized professional training of individuals who provide care to terminally ill patients and people who are dying.

Article 13 supports the patients' right to receive information on scientific research that might be used in the future to facilitate their condition.

Article 14 suggests that medical associations should be encouraged to state their opinions on the subject under review.

Finally, article 15 invites the mass media representatives to approach patients, their families and physicians with respect, and abstain from efforts to impress.

Thereby, the second document we reviewed constitutes a quite complete, balanced and accurate description of a specific view on the problem of euthanasia. Although there are obvious parallels with the "Basic Positions", it is a self-standing text that has its own style and, with the exception of certain points, is totally acceptable to the secular audience. Along with that, it fully expresses the position of the Church. These exceptional and significant features allow for this document to be used as a basis of dialogue between the Church and society on the subject of euthanasia. Our only regret is that this Declaration by the IAO has remained unknown to the wider public.

Meanwhile, we have to express a range of reservations at this point. Firstly, in our view, the religious reasons of the positions that were expressed, and indeed in association with the respective values of secular ethics, should be defined more clearly. Where this association is not possible, categorical assertions should be avoided and the Church's position should be presented as a position that deserves understanding and respect.

Secondly, the issue of passive euthanasia, probably, requires an inter-Orthodox discussion. And the "Basic Positions" clearly allow it: "The doctor should neither be led to nor consciously act to prolong artificially the natural limits of life through exaggerating therapeutic means. For these may result in the loss of the patient's dignity, which in turn may affect his immediate environment financially as well as psychologically" (article 49). However, article XII.8 of the "Bases" contains quite vague words in rela-

24. B. Hurwitz and R. Richardson. *Swearing to care: the resurgence in medical oaths // BMJ*. 1997, December; 315(7123): 1671-1674.

tion to this: “The prolongation of life by artificial means, in which in fact only some organs continue to function, cannot be viewed as obligatory and in any case desirable task of medicine. Attempts to delay death will sometimes prolong a patient’s agony, thus depriving him of the right to «honourable and peaceful» death”. The interpretation of this phrase radically depends on which specific “organs” are implied. One option is that it refers to a person whose kidneys or lungs do not function, and a completely different one is that it refers to the death of brain. Meanwhile, the Ecclesiastical-public council of biomedical ethics of the Russian Orthodox Church “is against euthanasia in any form”.²⁵ Thereby, we can say that on the issue of passive euthanasia the IAO Declaration expresses the official view of the Church of Greece, but not of the Russian Orthodox Church.

Estimate on the prospects of further action by IAO in the field of bioethics

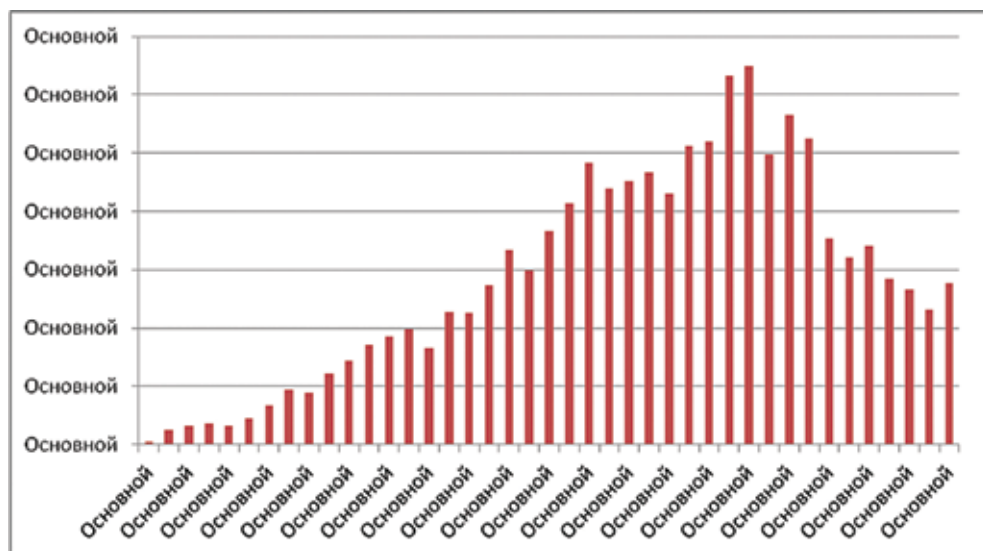

Fig.1. Change in the share of scientific articles that contain references to bioethics, by year of publication, according to the data of PubMed database. It shows the number of articles corresponding to the query “bioethics AND human” per thousand articles corresponding to the query “human”.

The decade 1990-2000 and the first half of the decade 2000-2010 were characterized by an increased interest in the bioethical problems. A range of important documents were adopted in this field during that period, both secular and ecclesiastical. The beginning of the decade 2000-2010 coincides with the IAO’s active work on

25. Церковно-общественный совет по биомедицинской этике. Заявление «О современных тенденциях легализации эвтаназии в России». http://bioethics.orthodoxy.ru/index.php?option=com_content@task=view@id=12@Itemid=14

bioethical issues. Two unique documents were adopted, several conferences were scheduled, as well as meetings on a high government level. However, after 2003 these activities has slowly started to decline, and now we must actually recognize the total absence thereof. We must take note that most projects have been left unfinished.

As shown in fig. 1, the interest in this subject also declined in the scientific community: the share of publications related to bioethics dropped almost 2 times compared to the early 2000s. Could this mean that all key issues of bioethics have been resolved or that their practical importance has decreased? We think such a conclusion would be too hasty. First, although the share of publications mentioned above has indeed declined, however it remains important as before: one in every thousand articles on subjects of medicine or biology, where there is reference to humans, is related to bioethical issues.

Second, at the moment, secular experts do not have a uniform approach to the resolution of ethical problems. As long as this situation remains unchanged, we shall not be able to say that bioethical issues have lost their relevance. Indeed, new challenges appear at times in this field, which cannot but be of concern. For example, the idea of the utilitarian philosopher P. Singer on “after-birth abortion”, i.e. the possibility to kill the newborn baby, which was formulated already in 1985, started being strongly debated during the last two years²⁶, while the most divergent views are being expressed on this subject.

A great article dedicated to the review of modern ethical models cites a range of approaches: utilitarianism, deontological ethics, social ethics, egalitarianism, liberalism, contractualism, personalism and casuistry.²⁷ Meanwhile, no mention is made of the importance of religious ethics in today’s world. And this is one more distinctive feature of the situation: the ecclesiastical documents dedicated to bioethical issues, generally, either entirely disregard the secular values or enter a strong controversy therewith, whereas the secular documents either disregard in the same way the Church’s position or perceive it exclusively as an effort to impose some “hard to carry” and silly “loads”....

However, there is no complete unity on all issues under review, not even within the Orthodox Church. We have already mentioned above the problem of passive euthanasia. Another example is the stance vis-à-vis in-vitro fertilization. The Orthodox Church of Greece, by condescension, allows its application, insofar as the “surplus” embryos are not destroyed.²⁸ The “Bases of the Social Concept” of the Russian Orthodox Church do not provide clear guidelines on this point; however numerous

26. A. Giubilini and F. Minerva. *After-birth abortion: why should the baby live?* // *J Med Ethics*. 2012 Apr 13.

27. C. Petrini. *Theoretical Models and Operational Frameworks in Public Health Ethics*. // *Int J Environ Res Public Health*. 2010 January; 7(1): 189–202.

28. *Basic Positions on the Ethics of Assisted Reproduction*, article 77 h).

clergymen tend to proclaim the total inadmissibility of in-vitro fertilization for an Orthodox Christian.²⁹

As stressed above, in 2001, upon the initiative of the Ecumenical Patriarchate, it was decided to establish the inter-Orthodox committee on bioethics. It was not before 2008 that the Committee was formally established³⁰ and it convened for the first time only in 2011, while, according to the words of Seraphim, Metropolitan of Zimbabwe and Angola, “having convened, the Committee only made a decision on the first issue to be considered at its second meeting, which will be held next year”.³¹

Amidst this situation, the IAO holds a unique position. On one hand, its members are representatives of all local Orthodox churches, thus it is able to hold truly inter-orthodox discussions. On the other hand, its ranks include people who hold senior offices in secular governments of several countries; thereby, it is able to organize a constructive dialogue between the Church and the rest of society. We can perceive the declarations voted by the IAO in relation to bioethical issues as a unique effort to create the basis for such a dialogue. We just need to agree with the emotionally colored words of K. Mygdalis articulated in 2005, which were mentioned above, and express our deep regret because the work to this direction has not been completed. We just need to express the hope that the fourth period will start in the near future, in which all those promising projects of the first period will be continued, and the IAO will be able to make use of its unique position to help the Church and society respond to the major challenges of our times.

References

1. *EIAO Bulletin*, №3, 2001.
2. *Excerpts from the resolution of the conference on the subject “Orthodoxy in the new European reality”, held in Chalkidiki, June 1993, upon the initiative of the Hellenic Parliament.* <http://www.eiao.org/УСТАВНЫЕ-ПОЛОЖЕНИЯ.aspx>.
3. *Иерей Алексей Кнутов. Важные уточнения к Основам Социальной концепции РПЦ (по поводу искусственного оплодотворения). 16 июня 2010.* <http://www.bogoslov.ru/text/881322.html>. [*Priest Alexei Knutov. Important clarifications on the Bases of the Social Concept of the Russian Orthodox Church (regarding in-vitro fertilization), 2010*]
4. *Meetings of the International Secretariat, Athens, 10-11 April 2006,* <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=647>.
5. *Meetings of the International Secretariat, Moscow 19-22 November 2006,* <http://www.eiao.org>.

29. *Иерей Алексей Кнутов. Важные уточнения к Основам Социальной концепции РПЦ (по поводу искусственного оплодотворения). 16 июня 2010 г., 2010/.* <http://www.bogoslov.ru/text/881322.html>.

30. *Предстоятели Православных Церквей высказались...* 2008. <http://www.patriarchia.ru/db/text/473075.html>

31. *Экзарх Южной Африки митрополит Серафим ...2011,* <http://www.pravmir.ru/ekzarx-yuzhnoj-afriki-mitropolit-serafim-vykazal-nedovolstvo-rabotoj-mezhpravoslavnoj-komissii-po-bioetike/>

org/default.aspx?pageid=646.

6. *Minutes of the 9th IAO General Assembly of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy, Bucharest, 27–30 June 2002*, IAO, Athens, 2003.
7. *Minutes of the 10th IAO General Assembly of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy, Vilnius, 26–29 June 2003*, IAO, Athens, 2004.
8. *Minutes of the 11th IAO General Assembly of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy, Kiev, 24–27 June 2004*, IAO, Athens, 2005.
9. *Minutes of the 12th IAO General Assembly of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy, Geneva, 23–26 June 2005*, IAO, Athens, 2006.
10. Основы социальной концепции Русской Православной Церкви. Информационный бюллетень ОВЦС Московского Патриархата. — 2000 — № 8.
11. Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры (ЮНЕСКО). Всеобщая декларация о биоэтике и правах человека 2005. <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001461/146180r.pdf>.
12. Предстоятели Православных Церквей высказались за создание межправославной комиссии по вопросам биоэтики. 12 октября 2008. (*The heads of the Orthodox Churches decided on the establishment of the Inter-Orthodox Committee on Bioethics, 12 October 2008*). <http://www.patriarchia.ru/db/text/473075.html>.
13. Совет Европы. Конвенция о защите прав и достоинства человека в связи с применением достижений биологии и медицины: Конвенция о правах человека и биомедицине. 1997. <http://conventions.coe.int/Treaty/rus/Treaties/Html/164.htm>
14. *Minutes of the 14th IAO General Assembly of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy, Astana, 20–23 June 2007*, IAO, Athens, 2008.
15. *Minutes of the 16th IAO General Assembly of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy, Belgrade, 24 – 28 June 2009*, IAO, Athens, 2010.
16. Церковно-общественный совет по биомедицинской этике. Заявление «О современных тенденциях легализации эвтаназии в России». (*Ecclesiastical-public council of biomedical ethics. Declaration «On the modern trends of legitimization of euthanasia in Russia»*). http://bioethics.orthodoxy.ru/index.php?option=com_content@task=view@id=12@Itemid=14
17. About IAO, <http://www.eiao.org/ЧТО-ТАКОЕ-МАП.aspx>.
18. Экзарх Южной Африки митрополит Серафим выказал недовольство работой Межправославной комиссии по биоэтике. 1 июня, 2011. (*The Metropolitan Seraphim, Exarch of South Africa expressed his dissatisfaction over the work of the inter-Orthodox Committee on Bioethics, 1 June 2011*). <http://www.pravmir.ru/ekzarx-yuzhnoj-afriki-mitropolit-serafim-vyказal-nedovolstvo-rabotoj-mezhpravoslavnoj-komissii-po-bioetike/>.
19. Bioethics Committee of the Church of Greece. Basic Positions of the Ethics of Assisted Reproduction (11.1.2006). http://www.bioethics.org.gr/en/03_b.html#1.
20. Bioethics Committee of the Church of Greece. Basic Positions on the Ethics of Euthanasia (6.11.2002). http://www.bioethics.org.gr/en/03_b.html#2.

ESSAYS

21. *Declaration of the basic principles of bioethics based on the orthodox tradition (as adopted during the I.A.O. 9th Annual General Assembly in Bucharest, June 2002). Euthanasia: motions on the general principles (as adopted during the I.A.O. 10th Annual General Assembly in Vilnius, Lithuania, June 2003).*
22. A. Giubilini and F. Minerva. *After-birth abortion: why should the baby live? // J Med Ethics.* 2012 Apr 13.
23. B. Hurwitz and R. Richardson. *Swearing to care: the resurgence in medical oaths // BMJ.* 1997, December; 315(7123): 1671–1674.
24. C. Petrini. *Theoretical Models and Operational Frameworks in Public Health Ethics. // Int J Environ Res Public Health.* 2010 January; 7(1): 189–202.
25. *Interparliamentary Assembly on Orthodoxy, 8th General Assembly, Patmos, 28 June – 2 July 2001. - Athens, 2002.*
26. *Hellenic Republic. The Holy Synod of the Church of Greece. Bioethics Committee. http://www.bioethics.org.gr/05_frame.html.*

ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΒΙΟΗΘΙΚΗΣ: ΙΣΤΟΡΙΑ, ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

του κ. Anatoli Parpara (Ρωσία)

Εισαγωγή

Η Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας είναι ένα διακοινοβουλευτικό όργανο που συστάθηκε το 1993 με πρωτοβουλία της Βουλής των Ελλήνων. Αυτή τη στιγμή μέλη της είναι οι αντιπροσωπείες περισσότερων από είκοσι χώρες της Ευρώπης, της Ασίας, της Αφρικής, της Βορείου Αμερικής και της Αυστραλίας. Η ΔΣΟ επιτελεί ένα ευρύ έργο, μεταξύ άλλων, με σκοπό την «υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της θρησκευτικής ελευθερίας τόσο των Χριστιανών, όσο και των πιστών των άλλων θρησκειών στις Ευρωπαϊκές χώρες και σε ολόκληρο τον κόσμο με παρεμβάσεις στους διεθνείς οργανισμούς και στις τοπικές κρατικές αρχές»¹. Συγκεκριμένα, μία από τις βασικές κατευθύνσεις στη δουλειά του Οργανισμού είναι η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των παραδοσιακών αξιών στον τομέα της βιοηθικής. Μεταξύ των οκτώ επιτροπών της Συνέλευσης στην ιστοσελίδα της ΔΣΟ αναφέρεται και η Επιτροπή της Βιοηθικής².

Κατά την συγγραφή της παρούσας εργασίας θέσαμε ως στόχο να διερευνήσουμε το

1. Αποσπάσματα από την «Ιδρυτική πράξη της ΔΣΟ», <http://www.eiao.org>.

2. Τι είναι η ΔΣΟ, <http://www.eiao.org>.

έργο της ΔΣΟ στον τομέα της βιοθικής και να κάνουμε μια εκτίμηση σχετικά με την συνέχισή του. Πριν απ' όλα περιγράψαμε την ιστορική εξέλιξη του έργου αυτού και συνοψίσαμε τα βασικά του αποτελέσματα. Καθώς η ΔΣΟ έχει υιοθετήσει δύο διακηρύξεις για τα θέματα της βιοθικής πραγματοποιήσαμε την ανάλυση του κειμένου τους σε σύγκριση με μια σειρά κοσμικά και εκκλησιαστικά έγγραφα που είναι αφιερωμένα στα ίδια θέματα. Εν κατακλείδι προσπαθήσαμε να χαράξουμε τις προοπτικές που έχει η συνέχιση του έργου της ΔΣΟ στον τομέα αυτό μέσα στις σύγχρονες συνθήκες.

Ιστορική ανασκόπηση του έργου της ΔΣΟ στον τομέα της βιοθικής

Ως πηγή για την διερεύνηση της ιστορίας της ΔΣΟ χρησιμοποιήθηκε κυρίως το υλικό που βρίσκεται στην επίσημη ιστοσελίδα της Συνέλευσης. Πρόκειται, πρώτα απ' όλα, για τα πρακτικά των ετήσιων Γενικών Συνελεύσεων της ΔΣΟ, καθώς και για τα ετήσια Ενημερωτικά Δελτία και τις σύντομες εκθέσεις σχετικά με τις συνεδριάσεις της Διεθνούς Γραμματείας.

Από τα στοιχεία που υπάρχουν προκύπτει ότι για πρώτη φορά τα ζητήματα της βιοθικής τέθηκαν στην 7η Γενική Συνέλευση της ΔΣΟ (Πάτμος, 2001), ωστόσο, κατά πάσα πιθανότητα, το ενδιαφέρον για τα προβλήματά της δεν εμφανίστηκε τυχαία. Στο Ενημερωτικό Δελτίο της ΔΣΟ για το 2001 αναφέρεται ότι στην επικείμενη Γενική Συνέλευση έχει προσκληθεί ένας επιστήμονας, απόφοιτος του Πανεπιστημίου του Harvard, ο αρχιμανδρίτης Νικόλαος (Χατζηνικολάου) (νυν μητροπολίτης Μεσογαίας και Λαυρεωτικής), πρόεδρος της ειδικής συνοδικής επιτροπής Βιοθικής της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδας³. Και, πράγματι, στη Συνέλευση του 2001 η εκτενής εισήγηση του αρχιμανδρίτη Νικολάου προκάλεσε μια συζήτηση που κράτησε έως το τέλος της συνεδρίασης και αναφέρθηκε κατ' επανάληψη τις επόμενες μέρες της Συνέλευσης. Στην ομιλία του σκιαγράφησε σύντομα τις βασικές προκλήσεις που η ραγδαία ανάπτυξη των βιολογικών και ιατρικών επιστημών θέτει ενώπιον της σύγχρονης κοινωνίας. Κατά τη γνώμη του αρχιμανδρίτη Νικολάου, ο βασικός κίνδυνος που δημιουργεί η σύγχρονη κατάσταση συνίσταται στο ό,τι η παραδοσιακή αντίληψη για το ανθρώπινο ον ως θεόκτιστη οντότητα μπορεί να καταστραφεί και να αντικατασταθεί από την αντίληψη για τον άνθρωπο ως μια αυτόματη μηχανή που αποτελείται από μέρη όπου το ένα μπορεί να αντικαταστήσει το άλλο, τα οποία εκτελούν ορισμένες λειτουργίες. Η ορθόδοξη εκκλησία πρέπει οπωσδήποτε να διατυπώσει ξεκάθαρα τη στάση της απέναντι στα ζητήματα της βιοθικής καθώς προκύπτουν στην πορεία της καθημερινής ποιμαντικής διαποίμανσης.

Ωστόσο δεν είναι ο μόνος λόγος που επιβάλλει την εκπόνηση της ορθόδοξης αντίληψης σχετικά με τα προβλήματα της βιοθικής. Η ανατολική ορθοδοξία είναι μία από τις βασικότερες πηγές της ευρωπαϊκής νοοτροπίας παράλληλα με τις δυτικοχριστιανικές παραδόσεις

3. Ενημερωτικό Δελτίο της ΕΔΣΟ, Ν°3, 2001, σελ. 15.

και σε πολύ μικρότερο βαθμό πάσχει από τις αδυναμίες των τελευταίων. Έτσι, στην Ανατολή ο άνθρωπος εξετάζεται περισσότερο ως προσωπικότητα που συνδέεται με τους άλλους ανθρώπους και τον Θεό με την σχέση της προσωπικής επικοινωνίας, και στη Δύση – ως ένα αυτόνομο ον που η σχέση του με την κοινωνία ερμηνεύεται με τους όρους των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του. Δεύτερον, η ορθοδοξία πάσχει λιγότερο από την σχολαστικότητα ως επιδίωξη να δίνει εξαντλητικές απαντήσεις στα μυστηριακά ζητήματα της ύπαρξης. Παραδείγματος χάριν, σύμφωνα με την καθολική θεολογία, ο χρόνος της μεταβολής των αγίων δώρων στη θεία λειτουργία είναι αυστηρώς προσδιορισμένος και σχετίζεται με έναν συγκεκριμένο λεκτικό τύπο. Είναι προφανής ο παραλληλισμός με τις προσπάθειες να υποδείξεις την αυστηρώς συγκεκριμένη στιγμή που τελείται το μυστήριο του θανάτου ή της εμφάνισης ενός καινούριου ανθρώπινου όντος. Εδώ, κατά την άποψη του εισηγητή, η ορθόδοξη παράδοση μπορεί να υποδείξει έναν εντελώς διαφορετικό τρόπο προσέγγισης του προβλήματος. Η υπερβολική αυστηρότητα του δυτικού χριστιανισμού, η αφοσίωση στο γράμμα των ανθρώπινων διατυπώσεων έχει σχέση με την σχολαστικότητα της σκέψης. Τελικά, ο δυτικός άνθρωπος συχνά εξετάζει την θέληση του Θεού ως έναν έξωθεν περιορισμό που επιβάλλεται στη ζωή του και τον αναγκάζει να υποταχθεί σ' αυτόν. Αντιθέτως, για την ορθοδοξία είναι χαρακτηριστική η αντίληψη για την πρόνοια Θεού ως οργανικά και εσωτερικά ενσωματωμένη μέσα στον ίδιο τον ιστό του δρόμου της ανθρώπινης ζωής.

Απαντώντας στις ερωτήσεις ο αρχιμανδρίτης Νικόλαος υπογράμμισε ότι σε καμιά περίπτωση οι ισχυρισμοί αυτοί δεν πρέπει να γίνουν αντιληπτοί ως δήλωση για την υπεροχή της ανατολικοχριστιανικής αντίληψης πάνω στην δυτικοχριστιανική. Ο κάθε τύπος νοοτροπίας έχει τις δικές του αρετές που είναι σε θέση να συμπληρώσουν η μία την άλλη και να καλύψουν τις σχετικές αδυναμίες. Και αυτό είναι ακόμη ένας σημαντικός λόγος, για τον οποίο η Ορθόδοξη εκκλησία πρέπει να εκφράσει την άποψή της στον τομέα της βιοηθικής. Ο εισηγητής επεσήμανε ότι για να εκπονηθούν σχετικά έγγραφα πρέπει να συγκροτηθεί ένα διορθόδοξο συνέδριο.⁴

Την ίδια χρονιά συγκροτήθηκε η Επιτροπή Βιοηθικής της ΔΣΟ αποτελούμενη από τους: Δ.Σάμιος (Αυστραλία), πρόεδρος, Δ.Αλαμπάνος (Ελλάδα), Ε.Παπανικολάου (Ελλάδα) και Ν.Σ.Μαρκόβσκαγια (Ουκρανία)⁵. Συνεδρίαση της Επιτροπής πραγματοποιήθηκε τον Σεπτέμβριο στην Αθήνα.⁶ Από τα πρακτικά της Γενικής Συνέλευσης της ΔΣΟ του 2002 μπορεί να συμπεράνει κανείς ότι εκείνη την εποχή παρά την Επιτροπή Βιοηθικής συγκροτήθηκε ακόμη μια Επιτροπή – η επιστημονική Επιτροπή Βιοηθικής της ΔΣΟ. Μέλη της έγιναν η δρ. Ι.Κριάρη-Κατράνη (πρόεδρος, Ελλάδα), ο αρχιμανδρίτης Νικόλαος (Χατζηνικολάου) (Ελλάδα), ο δρ Α.Παουλάουσκας (Λιθουανία), ο Μ.Καριόλου (Κύπρος), ο Ε.Στοϊτσέσκου (Ρουμανία), καθώς και ο πρωθυερέας Ντιμίτρι Σμινρόφ (Ρωσία).⁷

4. Πρακτικά της 8ης Γενικής Συνέλευσης της ΔΣΟ, 2001, Αθήνα, 2002, σελ. 35–48.

5. Στο ίδιο, σελ.112.

6. Πρακτικά της 9ης Γενικής Συνέλευσης της ΔΣΟ, Βουκουρέστι, 27-30 Ιουνίου 2002, σελ.59-60.

7. Declaration of the basic principles of bioethics..., 2002. Euthanasia: motions on the general principles..., 2003. - 14.

Η Επιτροπή αυτή συνέταξε ένα έγγραφο με τον τίτλο «Διακήρυξη των βασικών αρχών Βιοηθικής βρασιμμένων στην Ορθόδοξη παράδοση». Η δρ.Ι.Κριάρη-Κατράνη παρουσίασε την Διακήρυξη στην Γενική Συνέλευση του 2002, όπου και υιοθετήθηκε ως ψήφισμα.⁸ Στην ίδια Συνέλευση ο βουλευτής της κυπριακής βουλής Σ.Φυττής αναφέρθηκε σύντομα στις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν τα προβλήματα βιοηθικής στη χώρα του.⁹ Αποφασίστηκε να συνεχιστεί η δουλειά της Επιστημονικής επιτροπής.

Η δουλειά πράγματι συνεχίστηκε και στην επόμενη Γενική Συνέλευση η δρ Ι.Κριάρη-Κατράνη παρουσίασε ακόμη ένα έγγραφο – «Ευθανασία: προτάσεις επί των βασικών αρχών», το οποίο επίσης υιοθετήθηκε.¹⁰ Εκτός από τις δύο υφιστάμενες επιτροπές, κατά τα λόγια του Προέδρου της ΔΣΟ Β.Ζόρκαλτσεφ, στην Γραμματεία της ΔΣΟ προγραμματιζόταν να ιδρυθεί ένα κέντρο για τα προβλήματα βιοηθικής.¹¹ Προφανώς, το σχέδιο αυτό δεν υλοποιήθηκε ποτέ, καθώς ένα τέτοιο κέντρο δεν αναφέρεται στα έγγραφα της ΔΣΟ, αν και, όπως θα δούμε στη συνέχεια, η Γραμματεία της ΔΣΟ θα επιτελέσει ακόμη ορισμένο έργο στον τομέα της βιοηθικής.

Απαντώντας στην εισήγηση της δόκτωρος Ι.Κριάρη-Κατράνη, ο Γενικός Γραμματέας της ΔΣΟ Σ.-Α.Παπαθεμελής είπε ότι το θέμα που αναφέρθηκε «δεν θα παύσει ποτέ να μας απασχολεί από εδώ και πέρα, ίσως και περισσότερο απ' ό,τι μέχρι τώρα».¹² Πράγματι, το ενδιαφέρον για τα προβλήματα της βιοηθικής εξακολουθούσε να υπάρχει και στη συνέχεια, αλλά μετά το 2003 το έργο της ΔΣΟ στον τομέα αυτό άρχισε σιγά-σιγά να ατονεί. Στη Γενική Συνέλευση του 2004 ο Σ.-Α.Παπαθεμελής ανέφερε ότι η Επιστημονική επιτροπή της Βιοηθικής δεν είχε συνεδριάσει κατά το προηγούμενο έτος εξαιτίας ορισμένων δυσκολιών και συγκεκριμένα επειδή η Πρόεδρος δρ. Ι.Κριάρη-Κατράνη δεν είχε αρκετό ελεύθερο χρόνο. Ωστόσο τα ζητήματα βιοηθικής παραμένουν επίκαιρα και προγραμματίζεται να συνεχιστεί η δουλειά.¹³ Στον προϋπολογισμό του επόμενου χρόνου είχαν προϋπολογιστεί πόροι για διεξαγωγή σεμιναρίων σε θέματα βιοηθικής¹⁴, ωστόσο, δυστυχώς, δεν στάθηκε δυνατό να μάθουμε πού και πότε πραγματοποιήθηκαν και τι αποτελέσματα είχαν.

Στην επόμενη Συνέλευση σε μερικές ομιλίες ταυτόχρονα εκδηλώθηκε ένα ζωντανό ενδιαφέρον για τα προβλήματα της βιοηθικής και τονίστηκε πόσο σημαντικό είναι να συνεχιστούν οι δραστηριότητες στον τομέα αυτό. Έτσι, ο δρ.Γ.Βατισκούρας επεσήμανε ότι στη Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία και στην Εκκλησία της Ελλάδας έχουν συγκροτηθεί επιτροπές βιοηθικής και εκτίμησε τη σημασία των «Βάσεων της Κοινωνικής Αντίληψης της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας» που είχαν υιοθετηθεί στο πρόσφατο παρελθόν καθώς και των διακηρύξεων της ΔΣΟ, οι οποίες προαναφέρθηκαν. Παρά ταύτα,

8. Στο ίδιο, σελ.71-73.

9. Στο ίδιο, σελ. 85-86.

10. Πρακτικά της 10ης Γενικής Συνέλευσης της ΔΣΟ, Βίλνιους, 26-29 Ιουνίου 2003, Αθήνα, 2004, σελ.52.

11. Στο ίδιο, σελ.23.

12. Στο ίδιο, σελ.68.

13. Πρακτικά της 11ης Γενικής Συνέλευσης της ΔΣΟ, Κίεβο, 24-27 Ιουνίου 2004, Αθήνα, 2005, σελ.107.

14. Στο ίδιο, σελ.115.

η Ορθόδοξη Εκκλησία «είναι ουσιαστικά ανέτοιμη για να εκφράσει μια τεκμηριωμένη και πιστευτή δική της πρόταση σε πανορθόδοξο επίπεδο». Σε σχέση μ' αυτό το 2000 με την πρωτοβουλία του Οικουμενικού πατριάρχη αποφασίστηκε να συγκροτηθεί η Διορθόδοξη επιτροπή για ζητήματα της Βιοθικής. Ο δρ.Βατσικούρας επεσήμανε επίσης ότι στην περαιτέρω συζήτηση πρέπει να αποφεύγεται μονόλογος από την πλευρά της Εκκλησίας, αλλά να γίνεται ένας ανοικτός διάλογος με τους επιστήμονες¹⁵.

Ο σύμβουλος της ΔΣΟ Κ.Μυγδάλης περιέγραψε την κατάσταση σχετικά με τη δουλειά την επιτροπών βιοθικής. Ανέφερε ότι τον προηγούμενο χρόνο οι επιτροπές δεν είχαν δουλέψει εξαιτίας της ανεπαρκούς χρηματοδότησης και επεσήμανε με έμφαση την ανάγκη να ολοκληρωθεί το έργο τους: «Το εάν βγάζει η Επιτροπή Βιοθικής, για παράδειγμα, ένα κείμενο βιοθικής, που θεωρείται μέγιστης αξίας, που έχουν δουλέψει επιστήμονες πίσω απ' αυτό, που έχουν φαγωθεί ώρες και χρήματα, και αυτό το ντοκουμέντο περνιέται στο bulletin και τελείωσε εκεί η ιστορία, και λήγει εκεί, μα επιτρέψτε μου να πω ότι είναι μάταιη η λειτουργία των Επιτροπών. Πρέπει να υπάρχει μία συνέχεια. Και ο Γραμματέας, σε παλιότερες συνεδριάσεις, το έχει θέσει επανειλημμένα. Πήραν οι κ.κ. συνάδελφοί σας τις αποφάσεις της Επιτροπής Βιοθικής, για παράδειγμα, να τις μεταφέρουν στα Κοινοβούλια τους; Ζητήσαμε να πραγματοποιηθούν εκδηλώσεις από τα τοπικά Κοινοβούλια για να αναδειχτούν οι αποφάσεις των Επιτροπών. Ζητήσαμε, σας παρακαλούμε πολύ, οργανώστε στη χώρα σας μία παρουσία μιας ημέρας, να έρθουν τρεις άνθρωποι της Επιτροπής, να εξηγήσουν σε ένα κοινό της χώρας σας, τι σημαίνει αυτή η απόφαση της Επιτροπής. Δηλαδή να σας την προβάλλουν, να σας την προτείνουν. Αλλιώς, κ. βουλευτά, επιτρέψτε μου να πω, ότι μένουν για εσωτερική κατανάλωση αυτές οι αποφάσεις, τις βάζουμε σε ένα bulletin και δεν έχει καμία ουσία. Είναι πολύ καλύτερα η Γραμματεία να αφιερώνει τα χρήματα τα οποία έχει σε γενικότερες εκδηλώσεις άλλου χαρακτήρα, παρά να λειτουργεί Επιτροπές οι οποίες είναι για εσωτερική κατανάλωση».¹⁶

Μετά το 2005 δεν υπάρχει πλέον καμιά αναφορά στα έγγραφα της ΔΣΟ σχετικά με το έργο της Επιστημονικής επιτροπής Βιοθικής. Κατά πάσα πιθανότητα, σταμάτησε τη δουλειά της εξαιτίας των προβλημάτων που αναφέρθηκαν. Η Επιτροπή Βιοθικής της ΔΣΟ εξακολουθεί να αναφέρεται στη λίστα των οργάνων της Συνέλευσης. Στο μεταξύ η σύνθεσή της αλλάζει συνέχεια. Το 2005 μέλη της Επιτροπής είναι ο Ν.Κότσιρας (Αυστραλία), η Ν.Νακασίτζε (Γεωργία), ο Κ.Μίλτσεφ (Βουλγαρία), το 2006 – ο Ν.Κότσιρας (πρόεδρος, Αυστραλία), ο Κ.Σακλιάν (Βουλγαρία), ο Σ.Ζακαριάν (Αρμενία), το 2008 εξελέγη η καινούρια πρόεδρος της επιτροπής – Μ.Βαμβακινού (Αυστραλία). Για τελευταία φορά η Επιτροπή Βιοθικής αναφέρεται στο Ενημερωτικό δελτίο της ΔΣΟ το 2010 και αποτελείται από τους: Μ.Βαμβακινού (πρόεδρος, Αυστραλία), Κ.Σακλιάν (Βουλγαρία), Σ.Φανούς Μάτα (Σουδάν), Ν.Κότσιρας (Αυστραλία), Λ.Σόλις (Αλβανία).

15. Πρακτικά της 12ης Γενικής Συνέλευσης της ΔΣΟ, Γενεύη, 23-26 Ιουνίου 2005, ΔΣΟ, Αθήνα, 2006, σελ.54.

16. Στο ίδιο, σελ.126.

Είναι αρκετά δύσκολο να κάνει κανείς λόγο για τα αποτελέσματα της δουλειάς της επιτροπής εκείνη την περίοδο, καθώς η μόνη πηγή πληροφοριών είναι οι περιστασιακές αναφορές των εισηγητών στις γενικές συνελεύσεις. Από τις τελευταίες προκύπτει ότι ένα σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων πραγματοποιήθηκε με την πρωτοβουλία της Διεθνούς Γραμματείας.

Στη συνεδρίαση της Διεθνούς Γραμματείας τον Απρίλιο του 2006 αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί στις 17-19 Οκτωβρίου του 2006 ένα διεθνές συνέδριο με θέμα: «Ορθοδοξία – βιοηθική – νομοθετικές και επιστημονικές πρωτοβουλίες στην Ευρώπη» σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή επιτροπή στους Δελφούς, Ελλάδα.¹⁷ Ωστόσο τον Νοέμβριο του 2006 αποφασίστηκε να αναβληθεί για το φθινόπωρο του 2007.¹⁸ Όπως φαίνεται, το συνέδριο δεν πραγματοποιήθηκε ποτέ.

Στη Γενική Συνέλευση του 2007 ο αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας της ΔΣΟ Ν.Νικολόπουλος ανέφερε: «Μετά από συνεννόηση που είχαμε με τον Έλληνα και το Ρώσο Υπουργό Πολιτισμού μία τέτοια συνάντηση κατέστη ορατή να πραγματοποιηθεί τον περασμένο Μάιο... προς τον σκοπό δε αυτό ξανά αναβάλλαμε την εκδήλωση για τη βιοηθική. Μετά από μία συνάντηση του Ρώσου και Έλληνα Υπουργού στη Μόσχα αποφασίστηκε τελικά να βρεθούν στην Αθήνα στις 3/7 σε μία συνάντηση εργασίας οι Υπουργοί Πολιτισμού Ρωσίας, Ουκρανίας, Κύπρου, Βουλγαρίας, Ελλάδας».¹⁹ Δεν είναι εντελώς ξεκάθαρο για ποιο λόγο τα ζητήματα βιοηθικής συζητήθηκαν ειδικά στο πλαίσιο της συνάντησης των υπουργών πολιτισμού, ωστόσο είναι προφανής η επιθυμία των μελών της ΔΣΟ να αξιοποιήσουν την κάθε κατάλληλη ευκαιρία για να επιστήσουν την προσοχή στα επίκαιρα προβλήματα που υπάρχουν σ' αυτόν τον τομέα.

Το 2009 ο αναπληρωτής Γενικός Γραμματέας της ΔΣΟ Θ.Τσιόκας επεσήμανε ότι το πρόβλημα της βιοηθικής είναι επίκαιρο και ότι υπάρχει δυνατότητα να «δούμε επιστημονικές, θεολογικές και κοινωνικές απόψεις πάνω στα θέματα αυτά. Προτείνω, λοιπόν, με ανάλογη συμμετοχή της αρμόδιας Διεύθυνσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής». Ο εισηγητής πρότεινε να πραγματοποιηθεί μια αντίστοιχη εκδήλωση στον Πειραιά ή στους Δελφούς στην Ελλάδα.²⁰ Κατά πάσα πιθανότητα, ούτε αυτή η πρωτοβουλία υλοποιήθηκε.

Στην ίδια Γενική Συνέλευση ο υπεύθυνος του γραφείου ενημέρωσης δραστηριοτήτων της ΔΣΟ στην Αφρική αρχιμανδρίτης Ιωάννης Τσαφταρίδης ανέφερε ότι το εγχειρίδιο βιοηθικής που είχε αποσταλεί πριν από τρία χρόνια (δηλαδή το 2006) από την Γραμματεία «έχει δοθεί στα Πανεπιστήμια και σε διάφορους φορείς επιστημονικούς και το χρησιμοποιούν».²¹ Απ' ό, τι φαίνεται, ο αρχιμανδρίτης Ιωάννης εννοεί το βιβλίο του Απόστολου Νικολαΐδη «Από τη Γένεση στη γενετική» που κυκλοφόρησε το 2006.

Μετά το 2010 και έως σήμερα η Επιτροπή Βιοηθικής δεν αναφέρεται μεταξύ των οργάνων της ΔΣΟ. Επίσης δεν καταφέραμε να βρούμε πληροφορίες σχετικά με οποιο-

17. Συνεδριάσεις της Διεθνούς Γραμματείας, Αθήνα, 2006, <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=647>.

18. Συνεδριάσεις της Διεθνούς Γραμματείας, Μόσχα, 2006, <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=647>.

19. Πρακτικά της 14ης Γενικής Συνέλευσης της ΔΣΟ, Αστανά, 20-23 Ιουνίου του 2007, σελ.83.

20. Πρακτικά της 16ης Γενικής Συνέλευσης της ΔΣΟ, Βελιγράδι, 24-28 Ιουνίου του 2009, σελ.116.

21. Στο ίδιο, σελ.160.

δήποτε έργο της ΔΣΟ στον τομέα της βιοηθικής κατ' αυτήν την περίοδο. Ωστόσο στις εισηγήσεις των ομιλητών στις Γενικές Συνελεύσεις συχνά μπορεί να βρει κανείς λόγια που αναφέρονται στη μεγάλη σημασία που έχουν τέτοια προβλήματα, όπως η ιδιότητα του εμβρύου, η ευθανασία, η κλωνοποίηση κ.ά. στη σύγχρονη κοινωνία.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, όλη η ιστορία της δράσης της ΔΣΟ στον τομέα της βιοηθικής μπορεί να διαιρεθεί σε τρεις περιόδους:

2001-2003. Περίοδος συγκρότησης και ενεργούς λειτουργίας της Επιτροπής Βιοηθικής και της Επιστημονικής επιτροπής Βιοηθικής. Εκπονήθηκαν τα έγγραφα «Διακήρυξη βασικών αρχών Βιοηθικής βασισμένων στην Ορθόδοξη παράδοση» και «Ευθανασία: προτάσεις επί των βασικών αρχών».

2004-2010. Περίοδος ύφεσης της δραστηριότητας. Συνεχίζεται η δουλειά της Επιτροπής Βιοηθικής, καθώς και η δράση της Διεθνούς Γραμματείας για τα ζητήματα της βιοηθικής.

Από το 2011 έως σήμερα. Δεν υπάρχουν πληροφορίες σχετικά με οποιαδήποτε δράση της ΔΣΟ στον τομέα της βιοηθικής, παρ' όλο που τα μέλη της Συνέλευσης διατηρούν το ενδιαφέρον τους για τα σχετικά προβλήματα.

Ανάλυση των ψηφισμάτων που εκπονήθηκαν από τις επιτροπές της ΔΣΟ

Αποτέλεσμα της δουλειάς των επιτροπών της ΔΣΟ είναι δύο έγγραφα – η «Διακήρυξη βασικών αρχών Βιοηθικής βασισμένων στην Ορθόδοξη παράδοση» και η «Ευθανασία: προτάσεις επί των βασικών αρχών», τα οποία υιοθετήθηκαν το 2002 και το 2003, αντίστοιχα. Ωστόσο στα τέλη της δεκαετίας του 1990 – αρχές του 2000 στις κατά τόπους ορθόδοξες εκκλησίες επιτελέστηκε ένα μεγάλο έργο πάνω σε ανάλογα έγγραφα, γι' αυτό είναι αδύνατο να κάνουμε σωστή εκτίμηση των ψηφισμάτων της ΔΣΟ χωρίς να τα συγκρίνουμε με τα αποτελέσματα αυτού του έργου. Θα είχε ενδιαφέρον να εξετάσουμε τα πανορθόδοξα δεδομένα, ωστόσο στην παρούσα εργασία μας φαίνεται εύλογο να περιοριστούμε στα έγγραφα της Ρωσικής και της Ελλαδικής Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Στη Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία το πιο σημαντικό έγγραφο που αφορά στα υπό εξέταση ζητήματα είναι οι «Βάσεις της κοινωνικής αντίληψης της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας» (στη συνέχεια «Βάσεις») που υιοθετήθηκαν από την Αρχιερατική σύνοδο της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας το 2000 και συμπεριλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το κεφάλαιο 12 «Προβλήματα βιοηθικής».

Η Επιτροπή Βιοηθικής της Ελλαδικής Ορθόδοξης Εκκλησίας συγκροτήθηκε το 1998. Πρόεδρος της είναι ο μητροπολίτης Νικόλαος (Χατζηνικολάου) και ένα από τα μέλη της είναι η δρ Ι.Κριάρη-Κατράνη, οι οποίοι αναφέρθηκαν προηγουμένως σχετικά με το έργο της Επιστημονικής επιτροπής Βιοηθικής της ΔΣΟ²². Ως επίσημα ψηφίσματα η Επιτροπή δημοσίευσε τις «Βασικές Θέσεις επί της Ηθικής των Μεταμοσχεύσεων» (1999), τις «Βασικές Θέσεις επί της Ηθικής της Ευθανασίας» (2002) (παρακάτω - «Βα-

22. Ελληνική Δημοκρατία. Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος. Επιτροπή Βιοηθικής. http://www.bioethics.org/05_frame.html.

σικές θέσεις») και «Βασικές Θέσεις επί της Ηθικής των Υποβοηθούμενων Τεχνολογιών Αναπαραγωγής» (2006). Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να συγκρίνουμε τις «Βασικές θέσεις» με το αντίστοιχο έγγραφο που υιοθετήθηκε από την ΔΣΟ το 2003. Δυστυχώς, από τη λίστα αυτή λείπει η διακήρυξη των βασικών αρχών της βιοηθικής, ωστόσο τα τελευταία δύο έγγραφα περιλαμβάνουν μια σειρά από θέσεις που μπορούν να συγκαταλεγούν μεταξύ τους.

Εκτός τούτου, κατά την ίδια χρονική περίοδο μια σειρά από σημαντικά έγγραφα υιοθετήθηκε από τους κοσμικούς οργανισμούς. Πριν απ' όλα, είναι η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (ΣΕ) του 1997 «Ανθρώπινα δικαιώματα και βιοϊατρική», καθώς και «Οικουμενική Διακήρυξη για τη Βιοηθική και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα» που υιοθετήθηκε από την UNESCO το 2005. Η αναφορά στα έγγραφα αυτά είναι απαραίτητη για να καταλάβουμε την ιδιαιτερότητα της ορθόδοξης προσέγγισης στα προβλήματα της βιοηθικής σε σύγκριση με την κοσμική.

Διακήρυξη των βασικών αρχών Βιοηθικής Βασισμένων στην Ορθόδοξη παράδοση

Το έγγραφο αποτελείται από 21 άρθρα σε 5 σελίδες χωρίς οποιαδήποτε συμπληρωματική δομή. Το τελευταίο γεγονός δυσχεραίνει σημαντικά τη διερμηνεύση του κειμένου και σαφώς αποτελεί την αδυναμία του, πολύ περισσότερο που τα υπόλοιπα έγγραφα που προαναφέρθηκαν έχουν μια τέτοια δομή. Το κείμενο έχει δημοσιευτεί σε έξι γλώσσες (αγγλικά, ρωσικά, ελληνικά, ισπανικά, γαλλικά, γερμανικά), στο μεταξύ η παραβολή των μεταφράσεων καμιά φορά αποφέρει αναπάντεχα αποτελέσματα. Συγκεκριμένα, ας τονιστεί ότι η ρωσική εκδοχή που έχει δημοσιευτεί είναι απαράδεκτα κακής ποιότητας²³, γι' αυτό το λόγο βασιστήκαμε κυρίως στην αγγλική. Εδώ που τα λέμε, σε ορισμένα σημεία και αυτή είναι αρκετά ατελής και σ' αυτές τις περιπτώσεις αναγκαστήκαμε να χρησιμοποιήσουμε την ελληνική.

Το κείμενο αρχίζει από την θετική εκτίμηση της σύγχρονης επιστήμης, ωστόσο τονίζεται ότι μια σειρά από επιτεύγματά της θίγουν με έναν βαθύ τρόπο την ιερότητα του ανθρώπινου όντος (άρθρα 1-3). Παρακάτω απαριθμείται μια σειρά από αξίες που μπορούν να θιγούν στην περίπτωση κατάχρησης των βιοϊατρικών τεχνολογιών, ειδικότερα: ο άνθρωπος ως αξία, η κοινωνική ισορροπία, οι παραδόσεις, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια και η ελευθερία του ατόμου (άρθρα 4-5). Στο άρθρο 6 διατυπώνεται ο ισχυρισμός, ο οποίος μπορεί να θεωρηθεί ένας από τους σκοπούς της διακήρυξης: οι πολιτικοί είναι υποχρεωμένοι να εγγυηθούν ώστε οι επιστήμονες να δημιουργήσουν ασφαλή όρια που θα επιτρέπουν να αποφευχθούν οι πιθανές καταστρεπτικές συνέπειες, τις οποίες συνεπάγεται η εφαρμογή των βιοϊατρικών τεχνολογιών.

23. Π.χ., η αρχή του άρθρου 2 που στην αγγλική εκδοχή έχει τη μορφή: «The issues of bioethics affect the sacredness of man in an extremely pervasive way», στη ρωσική έχει ως εξής: «Вопросы биоэтики касаются святости человека удивительно пронизательным образом».

Κατ' αυτόν τον τρόπο, τα άρθρα 1-5 μπορούν να θεωρηθούν ως κάτι ανάλογο με εισαγωγή ή προοίμιο. Προκύπτει μια σειρά ερωτήσεις σχετικά μ' αυτό το μέρος του κειμένου. Πρώτα, μπορούμε μόνο να μαντέψουμε σε ποιους απευθύνεται το παρόν έγγραφο. Στο μεταξύ, π.χ., στη Διακήρυξη της UNESCO αναφέρεται με σαφήνεια σε ποιους απευθύνεται. Τα εκκλησιαστικά έγγραφα που αναφέρθηκαν πιο πάνω επίσης καθορίζουν το ακροατήριο τους ως κληρικούς και λαϊκούς της Ορθόδοξης Εκκλησίας, καθώς και όσους ενδιαφέρονται για τη στάση της Εκκλησίας. Από το άρθρο 6 μπορούμε να βγάλουμε το συμπέρασμα ότι η Διακήρυξη απευθύνεται στους επιστήμονες, και από τα άρθρα 14-17 προκύπτει ότι το υποτιθέμενο ακροατήριο περιλαμβάνει επίσης τους πολιτικούς, τους επιχειρηματίες και τα ΜΜΕ. Από δω προκύπτει ότι αποτελείται από ανθρώπους με διαφορετικές κοσμοθεωρίες. Σ' αυτή την περίπτωση προκαλεί απορία το κάλεσμα οπωσδήποτε κατά την ηθική εκτίμηση των επιστημονικών επιτευγμάτων να λαμβάνουμε υπόψη τον «σεβασμό της θεϊκής δημιουργίας» (άρθρο 9β). Πώς είναι δυνατό ένας αθεϊστής που δεν πιστεύει στη θεϊκή δημιουργία, να την σέβεται, όσο μάλλον οπωσδήποτε; Στο ίδιο άρθρο υπάρχει η φράση «Εκτός τούτου, εκείνοι (δηλαδή οι επιστήμονες – Α.Π.) δεν πρέπει [must not] να λησμονούν ότι είναι ένα μέρος της φύσης και όχι Κύριοι της». Είναι προφανές ότι όχι όλοι οι επιστήμονες θα εκλάβουν μια τέτοια δήλωση με ορθό τρόπο. Εδώ που τα λέμε, όμως, η φράση αυτή υπάρχει μόνο στο αγγλικό κείμενο, στις υπόλοιπες γλώσσες απλώς απουσιάζει.

Δεύτερον, είναι τελείως ασαφής η τροπικότητα του κειμένου. Αξιώνει άραγε να έχει μια διαχρονική σημασία ή αποτελεί ένα κάλεσμα σε συζήτηση; Πρέπει απλώς να ληφθεί υπόψη ή είναι υποχρεωτικό και πρέπει να τηρείται αυστηρά; Πώς προτείνουν οι συντάκτες να αντιμετωπίζει κανείς την παρούσα Διακήρυξη; Εντωμεταξύ στα λοιπά υπό εξέταση κείμενα η τροπικότητά τους προσδιορίζεται με σαφήνεια.

Εκτός τούτου, προκαλεί απορία ο κατάλογος των αξιών που προτείνεται να υπερασπιστεί κανείς. Είναι άραγε αξίες οι παραδόσεις; Αν ναι, πρέπει να υπερασπιστεί κανείς τις παραδόσεις της γυναικείας περιτομής, της λατρείας των ειδώλων κτλ., οι οποίες υπάρχουν σε μια σειρά κοινωνίες; Κατά πάσα πιθανότητα, το ίδιο πράγμα, αλλά με πιο σωστό τρόπο, αναφέρεται στο άρθρο 12 της Διακήρυξης της UNESCO. Εντωμεταξύ οι υπόλοιπες αξίες που αναφέρονται έχουν εντελώς κοσμικό χαρακτήρα. Δεν έχει καθοριστεί τι σχέση έχουν με την ορθόδοξη παράδοση, η οποία μνημονεύεται στον τίτλο του εγγράφου.

Στα άρθρα 7-8 αναφέρεται ότι η ορθόδοξη παράδοση χαρακτηρίζεται από μια ξεχωριστή ανθρωπολογία, ειδικότερα, ο κάθε άνθρωπος είναι εικόνα του θεού (στο ρωσικό κείμενο – «προοβраз Бoгa!» (πρότυπο του Θεού!) και έχει έναν προορισμό – να φτάσει στην ομοίωση με τον Θεό και να ενωθεί μ' Εκείνον. Επίσης ο άνθρωπος δεν εξετάζεται μόνο ως ιδιώτης, αλλά και ως προσωπικότητα που ενώνεται με ορισμένους δεσμούς με τους άλλους ανθρώπους και τον Θεό. Εδώ τελειώνει η περιγραφή των αρχών της ορθόδοξης ανθρωπολογίας, αφήνοντας μια σαφή αίσθηση του ατελούς ακόμη και σε σχέση με την ομιλία του αρχιμανδρίτη Νικολάου το 2001, η οποία αναφέρεται πιο πάνω, όσο μάλλον με τα έγγραφα των

κατά τόπους εκκλησιών. Δεν γίνεται καθόλου λόγος για τη ζωή ως δώρο του Θεού, απ' όπου προκύπτει η ιερότητα και η ακεραιότητά της, για την αθανασία της ψυχής και την αξία του σώματος που πρέπει να αναστηθεί, για την Εκκλησία ως θεανθρώπινο οργανισμό και τα λοιπά αντικείμενα της ορθοδόξου πίστεως που έχουν άμεση σχέση με την βιοηθική.

Στις τέσσερεις παραγράφους του άρθρου 9 διατυπώνονται οι «αρχές του σεβασμού» που πρέπει πάντοτε να λαμβάνονται υπόψη κατά την ηθική εκτίμηση των επιστημονικών επιτευγμάτων: ο σεβασμός του χρόνου, ο σεβασμός της θείκης δημιουργίας, ο σεβασμός της φυσικής ποικιλομορφίας του ανθρώπου, των «ατελειών» και των αναπηριών του, καθώς και ο σεβασμός της ανθρώπινης ζωής. Ο λίγο μυστήριος «σεβασμός του χρόνου» έχει την εξής έννοια: δεν πρέπει να βιαστούμε να εφαρμόσουμε την επιστημονική γνώση στον άνθρωπο όσο δεν είναι σαφείς οι πιθανές συνέπειες μιας τέτοιας εφαρμογής. Στις παραγράφους 2 και 3 στην ουσία υποστηρίζεται το ίδιο πράγμα: το απαράδεκτο της ευγονικής και των λοιπών χειρισμών με το γενετικό υλικό του ανθρώπου που δεν έχουν θεραπευτικό σκοπό, ωστόσο στην παράγραφο 3 αυτό τεκμηριώνεται με τον σεβασμό για τον άνθρωπο, και στην παρ.2 – για τον Δημιουργό του. Τελικά, στην παράγραφο 4 υποστηρίζεται ότι η κάθε ανθρώπινη ύπαρξη [ελλ. ύπαρξη, αγγλ. being] είναι μια μοναδική, αναντικατάστατη, ανεπανάληπτη, αυτεξούσια, ελεύθερη, ιερή (στο ρωσικό κείμενο – «святая!» («άγια!») οντότητα [ελλ. οντότητα, αγγλ. being] που αποτελεί ένα μια κοινωνική μονάδα από την πρώτη της στιγμή [ελλ. από την πρώτη της στιγμή, ρωσ. с начала жизни, αγγλ. from his/her conception] και μέχρι την τελευταία της πνοή. Εδώ βλέπουμε μια σαφή παραδρομή του αγγλικού κειμένου που οδηγεί στην ταυτολογία (being constitutes a being), είναι παρούσα επίσης η ένδειξη σχετικά με τη στιγμή της σύλληψης, η οποία δεν υπάρχει ούτε στο ελληνικό, ούτε στο ρωσικό κείμενο. Ωστόσο τη μεγαλύτερη απορία προκαλούν τα λόγια «μέχρι την τελευταία της πνοή» που υπάρχουν σε όλες τις εκδοχές του κειμένου. Θα μπορούσε να σκεφτεί κανείς ότι τα μέλη της επιστημονικής επιτροπής της ΔΣΟ θεωρούσαν την παύση της αναπνοής κριτήριο του θανάτου που βασίζεται στην ορθόδοξη παράδοση! Επιτρέπεται άραγε να χρησιμοποιούνται τόσο διφορούμενες εκφράσεις σε ένα επίσημο έγγραφο;

Στα άρθρα 10-12 γίνεται λόγος για τον άνθρωπο ως μέρος της κοινωνίας. Σε σχέση μ' αυτό προκύπτουν οι αρχές της ευθύνης απέναντι στο περιβάλλον, απέναντι στις μελλοντικές γενεές (εννοείται το απαράδεκτο των μεθόδων γονιδιακής θεραπείας που μπορούν να έχουν επιπτώσεις στους απογόνους του ανθρώπου) και η αρχή σεβασμού της αυτονομίας του ανθρώπου. Η τελευταία συμπεριλαμβάνει επίσης την ανάγκη της ενήμερης συναίνεσης και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων. Ας τονιστεί ότι όλα αυτά τα θέματα εξετάζονται λεπτομερώς σε όλα τα προαναφερθέντα κοσμικά έγγραφα. Έτσι, η προστασία των μελλοντικών γενεών και του περιβάλλοντος αναφέρεται στα άρθρα 16 και 17 της Διακήρυξης της UNESCO και το άρθρο 13 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης, η αρχή της συναίνεσης εξετάζεται λεπτομερώς στα άρθρα 5-7 της Διακήρυξης της UNESCO και τα άρθρα 5-9 της Σύμβασης του Συμβουλίου της

Ευρώπης και για την ακεραιότητα της ιδιωτικής ζωής γίνεται λόγος στο άρθρο 9 της Διακήρυξης της UNESCO και το άρθρο 10 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Παράλληλα στα εκκλησιαστικά έγγραφα δίνεται πολύ λίγη σημασία σ' αυτά. Στις «Βάσεις» (άρθρο XI.3) αναφέρεται το θέμα των σχέσεων μεταξύ του γιατρού και του ασθενούς, αλλά, κατά τη γνώμη μας, από τα λόγια της είναι εξαιρετικά δύσκολο να συμπεράνει κανείς ποια είναι η θέση της Εκκλησίας, ας πούμε, σχετικά με την αρχή της ενήμερης συναίνεσης.

Στα άρθρα 13-14 γίνεται λόγος για την ανάγκη να ενημερωθούν τα ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας για τα προβλήματα της βιοηθικής και να διασφαλιστεί η διαφάνεια των αποφάσεων που λαμβάνονται στον τομέα αυτό. Υποστηρίζεται ότι αυτό είναι ιδιαίτερα αναγκαίο στις ορθόδοξες χώρες, καθώς η «κοινωνική αντίληψη» είναι χαρακτηριστική γι' αυτές. Ωστόσο αυτό είναι χαρακτηριστικό σε ακόμη μεγαλύτερο βαθμό για πολλές άλλες κουλτούρες και δεν αποτελεί διακριτικό χαρακτηριστικό γνώρισμα της ορθοδοξίας. Τα θέματα αυτά καλύπτονται επίσης στα άρθρα 18-19 και 23 της Διακήρυξης της UNESCO και το άρθρο 28 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Στο άρθρο 15 λέγεται ότι οι επαγγελματικές ενώσεις πρέπει να εκπονήσουν κατευθυντήριες οδηγίες για τα θέματα βιοηθικής. Το ίδιο πράγμα αναφέρεται στο άρθρο 19 της Διακήρυξης της UNESCO.

Στο άρθρο 16 ο λόγος γίνεται για την ευθύνη των ΜΜΕ.

Στο άρθρο 17 σε μεγάλο βαθμό επαναλαμβάνεται η αρχή του «σεβασμού του χρόνου» που έχει ήδη περιγραφεί και λέγεται ότι οι οικονομικοί λόγοι δεν πρέπει να διαδραματίζουν βασικό ρόλο στα σχέδια που έχουν σχέση με την βιοηθική. Μπορεί να συσχετιστεί με το άρθρο 20 της Διακήρυξης της UNESCO και το άρθρο 21 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Στο άρθρο 18 αναφέρεται ότι είναι απαράδεκτο να καταπατούνται τα συμφέροντα των αναπτυσσόμενων χωρών στον τομέα των βιοτεχνολογιών. Το ίδιο πράγμα αναφέρεται στα άρθρα 21 και 24 της Διακήρυξης της UNESCO.

Στο άρθρο 19 ο λόγος γίνεται για τον έλεγχο των γενετικά τροποποιημένων ειδών διατροφής.

Στο άρθρο 20 προτείνεται να εκπονηθούν τα σενάρια διαχείρισης των πιθανών «βιολογικών κρίσεων».

Τελικά, το άρθρο 21 κάνει λόγο για το απαράδεκτο της χρήσης βιοτεχνολογιών για την εκπόνηση των εξοπλισμών.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, η «Διακήρυξη βασικών αρχών Βιοηθικής βασισμένων στην Ορθόδοξη παράδοση» δίνει την εντύπωση ότι τόσο ενός τελικού εγγράφου, όσο ενός πρόχειρου προσχεδίου εργασίας. Είναι εμφανής η άκρως χαμηλή ποιότητα του κειμένου, προπαντός στη ρωσική γλώσσα, οι ουσιώδεις διαφορές μεταξύ των εκδοχών σε διάφορες γλώσσες, η έλλειψη δομής. Δεν έχουν καθοριστεί το ακροατήριο, οι σκοποί και η τροπικότητα της Διακήρυξης.

Ωστόσο το βασικό ερώτημα που προκύπτει μετά την ανάγνωση του κειμένου – τι είναι εκείνο το ιδιαιζόντως ορθόδοξο που περιλαμβάνεται στις θέσεις του; Ας θυμηθούμε ότι στην ομιλία του το 2001 ο αρχιμανδρίτης Νικόλαος είχε διατυπώσει μια σειρά από αρκετά ενδιαφέρουσες ιδέες σχετικά με τα καινούρια στοιχεία που μπορεί να προσφέρει στον κόσμο η ορθόδοξη κοσμοθεωρία στον τομέα της βιοηθικής. Απ' αυτές μόνο η σκέψη για τον συσχετισμό μεταξύ του ιδιώτη και της προσωπικότητας βρήκε την αντανάκλασή της στη Διακήρυξη. Πέρα απ' αυτό, στο κείμενο δεν βρέθηκε χώρος για πολλές σημαντικότερες δογματικές θέσεις του χριστιανισμού που έχουν άμεση σχέση με την βιοηθική. Στην ουσία ο θρησκευτικός χαρακτήρας του εγγράφου εκφράστηκε μόνο στα άρθρα 7-8 και στο γεγονός ότι στο άρθρο 9 μνημονεύεται ο Θεός. Όλες οι λοιπές θέσεις έχουν εντελώς κοσμικό χαρακτήρα και κυρίως παρουσιάζουν σαφείς παραλληλισμούς με τις αντίστοιχες κοσμικές διακηρύξεις. Από την άλλη, δεν είναι ξεκάθαρη η στάση των συντακτών απέναντι σε τέτοιες θεμελιώδεις αρχές της κοσμικής ηθικής, όπως τα δικαιώματα και οι ελευθερίες του ανθρώπου, η προτεραιότητα των συμφερόντων και της ευημερίας του μεμονωμένου ανθρώπου επί των συμφερόντων της επιστήμης και της κοινωνίας κτλ.

Παρά ταύτα όμως σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να υποτιμάται η σημασία της Διακήρυξης, την οποία εξετάσαμε. Το θέμα είναι ότι τα αντίστοιχα έγγραφα των κατά τόπους εκκλησιών εκ των προτέρων απευθύνονται στο εσωεκκλησιαστικό ακροατήριο. Αυτό έχει βαθιές επιπτώσεις στο ύφος τους, στη θεματολογία και στη φύση της επιχειρηματολογίας που διαφέρουν ριζικά από τα αντίστοιχα κοσμικά έγγραφα. Στη Διακήρυξη της ΔΣΟ διαφαίνεται η προσπάθεια να ριχθεί μια γέφυρα μεταξύ των δύο αυτών κόσμων, να επισημανθούν οι γενικές αξίες και οι γενικοί σκοποί, να επιτευχθεί η κατανόηση και η εποικοδομητική συνεργασία. Δυστυχώς, οι αδυναμίες που αναφέραμε δεν επιτρέπουν να θεωρήσουμε ότι ο στόχος αυτός έχει επιτευχθεί με επιτυχία. Ωστόσο το έγγραφο που εξετάσαμε έχει σημαντική αξία ως ένα μοναδικό εγχείρημα.

Ευθανασία: προτάσεις επί των βασικών αρχών

Η επόμενη Διακήρυξη της ΔΣΟ αποτελείται από 15 άρθρα σε τρεις σελίδες επίσης χωρίς συμπληρωματική δομή. Απουσιάζει επίσης το προοίμιο που να καθορίζει το ακροατήριο, τους σκοπούς και την τροπικότητα του κειμένου, γι' αυτό όλες οι παρατηρήσεις σχετικά με τις αντίστοιχες αδυναμίες που διατυπώθηκαν κατά την εξέταση της προηγούμενης Διακήρυξης ισχύουν και στην προκειμένη περίπτωση. Ωστόσο το δεύτερο έγγραφο δημιουργεί πολύ πιο ευνοϊκή εντύπωση ως προς την ποιότητα του κειμένου. Η ρωσική μετάφραση, αν και σε ορισμένα σημεία έχει υφολογικές ατέλειες, είναι καθ' όλα αντίστοιχη με την αγγλική εκδοχή. Έχουμε προσέξει μόνο μια σημαντική παραδρομή: οι δύο τελευταίες προτάσεις του άρθρου 1 στη ρωσική εκδοχή έχουν περιληφθεί στο άρθρο 2.

Στα άρθρα 1-2 υπογραμμίζεται η σπουδαιότητα του προβλήματος της ευθανασίας και δίνεται ο ορισμός αυτού του όρου. Γίνεται διάκριση ανάμεσα στην ενεργό και

την παθητική ευθανασία. Κατά τη σύγκριση με τα άρθρα 1-3 των «Βασικών θέσεων επί της ηθικής της ευθανασίας» διακρίνουμε ότι ο ορισμός της ευθανασίας έχει εκπονηθεί καλύτερα και ότι δεν υπάρχουν πολεμικές επιθέσεις σχετικά με τον ορθολογισμό και τον ευδαιμονισμό της σύγχρονης κοινωνίας που είναι εύλογες κατά την προσφώνηση στα μέλη της Εκκλησίας, αλλά εκνευρίζουν χωρίς λόγο ένα ευρύτερο ακροατήριο.

Στο άρθρο 3 απαριθμούνται οι πιθανές αιτίες των αιτημάτων για την ευθανασία. Επισημαίνεται ότι όλες τους επηρεάζουν την ευθυκρισία του ασθενούς. Το θέμα αυτό εξετάζεται επίσης στα άρθρα 23-25 των «Βασικών θέσεων» και στο άρθρο XII.8 των «Βάσεων». Σε σχέση με τις «Βασικές θέσεις» μπορούμε και πάλι να επισημάνουμε ότι το κείμενο είναι λιγότερο συναισθηματικά χρωματισμένο και περισσότερο ισορροπημένο.

Στο άρθρο 4 επισημαίνονται οι κίνδυνοι που κρύβονται πίσω από την έννοια της ευθανασίας: η διάδοση της ιδέας ότι μόνο οι υγιείς άνθρωποι αξίζουν τη ζωή, η επίσπευση του θανάτου του ανθρώπου με σκοπό να αποφευχθούν οι οικονομικές δαπάνες εκ μέρους της κοινωνίας ή των συγγενών του, μειωμένα κίνητρα του γιατρού να αγωνιστεί για τη ζωή του ασθενούς, η διάλυση της εμπιστοσύνης μεταξύ του γιατρού και του ασθενούς. Όλοι αυτοί οι κίνδυνοι εξετάζονται επίσης στα άρθρα 26-29 των «Βασικών θέσεων» και μερικοί αναφέρονται επίσης και στο άρθρο XII.8 των «Βάσεων». Εκτός τούτου, στις «Βασικές θέσεις» αναφέρεται ο κίνδυνος «της εμπορίας του θανάτου», δηλαδή της μεταφοράς των βαριά αρρώστων στις χώρες όπου επιτρέπεται η ευθανασία. Στο έγγραφο της ΔΣΟ για κάποιους λόγους δεν αναφέρεται το φαινόμενο αυτό.

Στο άρθρο 5 υποστηρίζεται ότι η ζωή αποτελεί ένα ανεκτίμητο δώρο του Θεού και ότι τα όρια της δεν μπορούν να καθοριστούν από τους ανθρώπους. Η χριστιανική αυτή αλήθεια, αναμφίβολα, διακηρύσσεται και στο άρθρο XII.8 των «Βάσεων» και στο άρθρο 4 των «Βασικών θέσεων». Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η Διακήρυξη της ΔΣΟ απευθύνεται, κατά πάσα πιθανότητα, σε ένα ευρύ ακροατήριο, εδώ ο ισχυρισμός αυτός λαμβάνει ένα απροσδιόριστο στάτους. Άραγε τα μέλη της Επιτροπής της ΔΣΟ θεωρούν ότι όλοι σε όσους απευθύνεται η Διακήρυξη πρέπει να πιστέψουν στον Θεό ως Δημιουργό, προτείνουν να ληφθούν τα λόγια αυτά υπόψη ως ή άποψη των χριστιανών ή έχουν κάποιο άλλο σκοπό; Η απάντηση δεν είναι ξεκάθαρη. Επίσης πρόκειται στην ουσία για το μοναδικό σημείο όπου χρησιμοποιούνται οι θρησκευτικές έννοιες. Στο μεταξύ, σε διάκριση από το προηγούμενο έγγραφο, αυτό δεν αποτελεί αδυναμία, τουλάχιστον, από τυπικής απόψεως, καθώς δεν αναφέρεται πουθενά ότι η Διακήρυξη εκφράζει την ιδιαζόντως ορθόδοξη στάση.

Στα άρθρα 6-9 καθορίζονται οι υποχρεώσεις των γιατρών απέναντι στον βαριά άρρωστο και τον ασθενή που πεθαίνει. Ο γιατρός πρέπει να προσπαθήσει να ανακουφίσει τα βάσανα με όλα τα προσιτά μέσα, ακόμη και αν αυτό μπορεί να επισπεύσει τη διαδικασία του θανάτου. Η τεχνητή υποστήριξη της ζωής δεν θεωρείται πάντοτε επιθυμητή

και υποχρεωτική. Υποδεικνύεται ότι το δικαίωμα στη ζωή σε μια σειρά περιπτώσεις μπορεί να έρθει σε αντίθεση με τις αρχές της αξιοπρέπειας και της αυτονομίας του ατόμου. Στην περίπτωση που η παράταση της ζωής με τη βοήθεια τεχνητών μέσων προκαλεί μόνο τη συνέχιση των πόνων και δεν υπάρχει ελπίδα για ίαση, δεν είναι ανήθικο να σταματήσει η χρήση των επιθετικών μέσων διατήρησης της ζωής. Η απόφαση στην περίπτωση αυτή πρέπει να λαμβάνεται με τη συμμετοχή των συγγενών του ασθενούς και, πιθανόν, μιας διεπιστημονικής επιτροπής. Οι ίδιες σκέψεις παρουσιάζονται στα άρθρα 14-15 και 47-50 των «Βασικών θέσεων», εντωμεταξύ το δεύτερο ήμισυ του άρθρου 9 σχεδόν επί λέξει επαναλαμβάνει το άρθρο 47 των «Βασικών θέσεων» και το άρθρο 7 στην ουσία παραθέτει το άρθρο XII.8 των «Βάσεων». Το γενικό νόημα των σκέψεων που περιγράφονται συνίσταται στο ό, τι σε μια σειρά περιπτώσεις επιτρέπεται η παθητική ευθανασία.

Αξίζει να σταθούμε ιδιαίτερα στο άρθρο 8, όπου αναφέρεται το αντίστοιχο παράθεμα από τον Ιπποκράτειο όρκο σε μία από τις αρχαίες εκδόσεις του και διακηρύσσεται ότι ο «κάθε γιατρός που υποστηρίζει τις αποφάσεις για τον τερματισμό της ζωής πρέπει να θεωρείται παραβάτης του όρκου που έδωσε». Ο ισχυρισμός αυτός είναι άκρως αμφίβολος, καθώς ο κάθε σύγχρονος γιατρός δεν δίνει απαραίτητα κάποιον όρκο και οι σύγχρονες εκδοχές των ιατρικών όρκων δεν περιλαμβάνουν πάντοτε λόγια αντίστοιχα με τα αναφερόμενα.²⁴ Γι' αυτό τέτοιου είδους κατηγορίες συνήθως απλώς εκνευρίζουν τους σύγχρονους γιατρούς. Στο μεταξύ το άρθρο 19 των «Βασικών θέσεων» επίσης επικαλείται τον Ιπποκράτειο όρκο, αλλά το κάνει με πολύ πιο ισορροπημένο τρόπο.

Στο άρθρο 10 υποστηρίζεται το δικαίωμα των συγγενών να βρίσκονται δίπλα στον άνθρωπο που πεθαίνει.

Το άρθρο 11 ενθαρρύνει την ίδρυση βοηθητικών κέντρων και ομάδων εθελοντών, περιλαμβανομένων των εκκλησιαστικών.

Στο άρθρο 12 ο λόγος γίνεται για την ανάγκη της ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης των ατόμων που παρέχουν βοήθεια στους βαριά άρρωστους και άτομα που πεθαίνουν.

Στο άρθρο 13 υποστηρίζεται το δικαίωμα των ασθενών να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις επιστημονικές έρευνες που στο μέλλον μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να διευκολυνθεί η κατάστασή τους.

Στο άρθρο 14 υποδεικνύεται ότι πρέπει να ενθαρρύνονται οι σύνδεσμοι των γιατρών να εκφέρουν τις απόψεις τους πάνω στο υπό εξέταση ζήτημα.

Τέλος, το άρθρο 15 καλεί τους εκπροσώπους των ΜΜΕ να αντιμετωπίζουν με σεβασμό τους ασθενείς, τις οικογένειες τους και τους γιατρούς και να απέχουν από τις προσπάθειες εντυπωσιασμού.

24. B. Hurwitz and R. Richardson. *Swearing to care: the resurgence in medical oaths // BMJ*. 1997, December; 315(7123): 1671-1674.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, το δεύτερο από τα έγγραφα που εξετάσαμε αποτελεί μια αρκετά πλήρη, ζυγιασμένη και ακριβή περιγραφή μιας συγκεκριμένης άποψης σχετικά με το πρόβλημα της ευθανασίας. Αν και παρουσιάζει προφανείς παραλληλισμούς με τις «Βασικές θέσεις», είναι όμως ένα αυτοτελές κείμενο που έχει δικό του ύφος και, με εξαίρεση ορισμένα σημεία, είναι εντελώς αποδεκτό για το κοσμικό ακροατήριο. Μαζί μ' αυτό εκφράζει πλήρως τη θέση της Εκκλησίας. Τα εξαιρετικά και σημαντικά αυτά χαρακτηριστικά επιτρέπουν να χρησιμοποιηθεί το παρόν κείμενο ως βάση διαλόγου μεταξύ της Εκκλησίας και της κοινωνίας σχετικά με το θέμα της ευθανασίας. Μπορούμε μόνο να εκφράσουμε τη λύπη μας σχετικά με το ό, τι η παρούσα Διακήρυξη της ΔΣΟ έμεινε άγνωστη στο ευρύ κοινό.

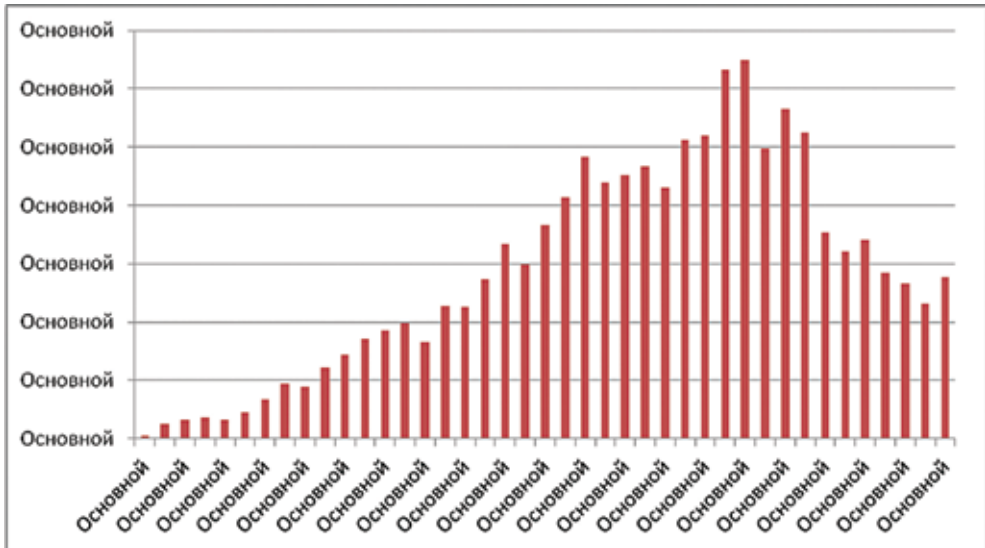
Εντωμεταξύ εδώ πρέπει να εκφράσουμε μια σειρά επιφυλάξεις. Πρώτα, κατά την άποψή μας, θα έπρεπε να καθοριστούν σαφέστερα οι θρησκευτικοί λόγοι των θέσεων που εκφράστηκαν και μάλιστα σε συσχετισμό με τις αντίστοιχες αξίες της κοσμικής ηθικής. Εκεί που ο συσχετισμός αυτός δεν είναι δυνατός θα έπρεπε να αποφευχθούν οι κατηγορηματικοί ισχυρισμοί και να παρουσιαστεί η θέση της Εκκλησίας ως μια θέση που αξίζει κατανόηση και σεβασμό.

Δεύτερον, το ζήτημα της παθητικής ευθανασίας, μάλλον, απαιτεί μια διορθόδοξη συζήτηση. Και οι «Βασικές θέσεις» σαφώς και την επιτρέπουν: «Η δυνατότητα να προκληθεί η τεχνητή παράταση των φυσικών ορίων της ζωής με ακραία θεραπευτικά μέσα και η διατήρηση της παρούσας κατάστασης επί ένα απροσδιόριστο χρονικό διάστημα με αποτέλεσμα που μπορεί να φτάσει μέχρι την εξάλειψη της αξιοπρέπειας του ασθενούς (με τις πολυάριθμες διαφορετικές συνέπειες για τους ανθρώπους που τον περιβάλλουν – την δαπανηρή θεραπεία, η οποία έχει ως συνέπεια την οικονομική καταστροφή και οδηγεί σε ψυχολογικά αδιέξοδα) είναι κάτι, μέχρι το οποίο δεν πρέπει να φτάνει ο γιατρός ή να συμμετέχει συνειδητά σ' αυτό» (άρθρο 49). Ωστόσο το άρθρο XII.8 των «Βάσεων» περιλαμβάνει αρκετά αόριστα λόγια σχετικά μ' αυτό: «Η παράταση της ζωής με τεχνητά μέσα, κατά την οποία στην ουσία λειτουργούν μόνο τα μεμονωμένα όργανα, δεν μπορεί να θεωρείται υποχρεωτικός και σε κάθε περίπτωση επιθυμητός σκοπός της ιατρικής. Η αναβολή της ώρας του θανάτου καμιά φορά απλώς παρατείνει τα βάσανα του ασθενούς στερώντας τον άνθρωπο από το δικαίωμα σ' έναν αξιοπρεπή και «όχι επονείδιστο και ειρηνικό» θάνατο». Η ερμηνεία αυτής της φράσης εξαρτάται ριζικά από το ποια συγκεκριμένα «μεμονωμένα όργανα» εννοούνται. Ένα θέμα είναι αν πρόκειται για έναν άνθρωπο με τα νεφρά ή τους πνεύμονες που δεν λειτουργούν και ένα εντελώς διαφορετικό αν ο λόγος γίνεται για τον θάνατο του εγκεφάλου. Στο μεταξύ το Εκκλησιαστικό-κοινωνικό συμβούλιο βιοϊατρικής ηθικής της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας «τάσσεται κατά της ευθανασίας με οποιαδήποτε μορφή».²⁵ Κατ' αυτόν τον

25. Церковно-общественный совет по биомедицинской этике. Заявление «О современных тенденциях легализации эвтаназии в России». http://bioethics.orthodoxy.ru/index.php?option=com_content@task=view@id=12@Itemid=14

τρόπο, μπορούμε να πούμε ότι στο ζήτημα της παθητικής ευθανασίας η Διακήρυξη της ΔΣΟ εκφράζει την επίσημη γνώμη της Ελλαδικής, αλλά όχι της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Εκτίμηση σχετικά με τις προοπτικές της περαιτέρω δράσης της ΔΣΟ στον τομέα της βιοηθικής

Εικ.1. Αλλαγή στο μερίδιο των επιστημονικών άρθρων που περιλαμβάνουν αναφορές στη βιοηθική, ανάλογα με το έτος της δημοσίευσής τους σύμφωνα με τα δεδομένα της βάσης PubMed. Παρουσιάζεται ο αριθμός των άρθρων που αντιστοιχεί στο αίτημα «bioethics AND human» ανά χίλια άρθρα που αντιστοιχούν στο αίτημα «human».

Η δεκαετία του 1990-2000 και το πρώτο ήμισυ της δεκαετίας 2000-2010 χαρακτηρίζονταν από ένα αυξημένο ενδιαφέρον για τα προβλήματα της βιοηθικής. Εκείνη την περίοδο υιοθετήθηκαν μια σειρά από σημαντικά τόσο κοσμικά, όσο και εκκλησιαστικά έγγραφα στον τομέα αυτό. Με τις αρχές της δεκαετίας του 2000-2010 συμπίπτει και η περίοδος της ενεργούς δράσης της ΔΣΟ για τα ζητήματα της βιοηθικής. Υιοθετήθηκαν δύο μοναδικά έγγραφα, προγραμματίστηκαν διάφορα συνέδρια και συναντήσεις σε υψηλό κυβερνητικό επίπεδο. Ωστόσο μετά το 2003 η δράση αυτή άρχισε σιγά-σιγά να ατονεί και αυτή τη στιγμή είμαστε αναγκασμένοι να διαπιστώσουμε ουσιαστικά την πλήρη απουσία της. Είμαστε αναγκασμένοι να διαπιστώσουμε ότι τα περισσότερα εγχειρήματα έχουν μείνει ανολοκλήρωτα.

Όπως φαίνεται από την εικ.1, το ενδιαφέρον για το θέμα αυτό μειώθηκε και στην επιστημονική κοινότητα: το μερίδιο των δημοσιεύσεων που έχουν σχέση με την βιοηθική έπεσε περίπου 2 φορές σε σχέση με τις αρχές της δεκαετίας του 2000-2010. Άραγε αυτό σημαίνει ότι τα όλα τα βασικά ζητήματα της βιοηθικής έχουν επιλυθεί ή ότι έχει μειωθεί η πρακτική τους σημασία. Μας φαίνεται ότι ένα τέτοιο συμπέρασμα θα ήταν άκρως εσπευσμένο. Πρώ-

τα, το μερίδιο των δημοσιεύσεων που αναφέραμε, παρ' όλο που έπεσε, ωστόσο, όπως και πριν, παραμένει σημαντικό: το κάθε χιλιοστό άρθρο που αναφέρεται σε θέματα ιατρικής ή βιολογίας, όπου ο λόγος γίνεται για τους ανθρώπους, αναφέρεται σε θέματα της βιοηθικής.

Δεύτερον, οι κοσμικοί ειδικοί αυτή τη στιγμή δεν έχουν έναν ενιαίο τρόπο προσέγγισης στην επίλυση των ηθικών προβλημάτων. Όσο θα διατηρείται αυτή η κατάσταση δεν θα είμαστε σε θέση να πούμε ότι τα ζητήματα της βιοηθικής έχουν χάσει την επικαιρότητά τους. Πράγματι κατά καιρούς παρουσιάζονται καινούριες προκλήσεις στον τομέα αυτό, οι οποίες δεν μπορούν να μην εμπνέουν ανησυχία. Π.χ., η ιδέα του φιλοσόφου-ωφελιμιστή Π.Ζίγκερ σχετικά με την «έκτρωση μετά τη γέννα», δηλαδή τη δυνατότητα θανάτωσης του βρέφους που έχει ήδη γεννηθεί που διατυπώθηκε ήδη το 1985, τα τελευταία δύο χρόνια άρχισε να συζητιέται έντονα²⁶, εντωμεταξύ εκφράζονται οι πλέον διαφορετικές απόψεις σχετικά μ' αυτήν.

Σε ένα μεγάλο άρθρο αφιερωμένο στην ανασκόπηση των σύγχρονων ηθικών μοντέλων αναφέρεται μια σειρά από τρόπους προσέγγισης: ωφελιμισμός, δεοντολογική ηθική, κοινοτική ηθική, ισότητα, φιλελευθερισμός, συμβατισμός, ατομικισμός και περιπτώσιολογία.²⁷ Εντωμεταξύ δεν γίνεται καθόλου λόγος για τη σημασία της θρησκευτικής ηθικής στον σύγχρονο κόσμο. Και αυτό αποτελεί ακόμη ένα χαρακτηριστικό γνώρισμα της κατάστασης: τα εκκλησιαστικά κείμενα αφιερωμένα σε ζητήματα βιοηθικής κατά κανόντα ή αγνοούν τελείως τις κοσμικές αξίες ή μπαίνουν σε έντονη πολεμική μ' αυτές, ενώ τα κοσμικά είτε κατά τον ίδιο τρόπο αγνοούν τη θέση της Εκκλησίας είτε την αντιλαμβάνονται αποκλειστικά ως προσπάθεια να επιβληθούν κάποια «δυσκόλως βασταζόμενα» και ανόητα «φορτώματα»...

Όστόσο ούτε στο εσωτερικό της Ορθόδοξης Εκκλησίας δεν υπάρχει πλήρης ενότητα πάνω σε όλα τα ζητήματα που εξετάζουμε. Έχουμε ήδη αναφέρει πιο πάνω το πρόβλημα της παθητικής ευθανασίας. Ένα άλλο παράδειγμα είναι η στάση απέναντι στην εξωσωματική γονιμοποίηση. Η Ελλαδική Ορθόδοξη Εκκλησία κατ' οικονομία επιτρέπει την εφαρμογή της, αν στο μεταξύ δεν καταστρέφονται τα «περιττά» έμβρυα.²⁸ Οι «Βάσεις της Κοινωνικής Αντίληψης» ης Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας δεν δίνουν εδώ ξεκάθαρες οδηγίες, ωστόσο πολλοί κληρικοί τείνουν να διακηρύσσουν το εντελώς απαράδεκτο της εξωσωματικής γονιμοποίησης για έναν ορθόδοξο χριστιανό.²⁹

Όπως τονίστηκε πιο πάνω, το 2001 με την πρωτοβουλία του Οικουμενικού πατριαρχείου αποφασίστηκε να συγκροτηθεί η διορθόδοξη επιτροπή βιοηθικής. Μόλις το 2008 η Επιτροπή συγκροτήθηκε τυπικά³⁰ και μόνο το 2011 πραγματοποιήθηκε η πρώτη της συνεδρίαση, εντωμεταξύ, κατά τα λόγια του μητροπολίτη Ζιμπάμπουε και Αγκόλας

26. A. Giubilini and F. Minerva. *After-birth abortion: why should the baby live?* // *J Med Ethics*. 2012 Apr 13.

27. C. Petrini. *Theoretical Models and Operational Frameworks in Public Health Ethics*. // *Int J Environ Res Public Health*. 2010 January; 7(1): 189–202.

28. Βασικές Θέσεις επί της Ηθικής των Υποβοηθούμενων Τεχνολογιών Αναπαραγωγής, άρθρο 77 η).

29. Иерей Алексей Кнуптов. Важные уточнения к Основам Социальной концепции РПЦ (по поводу искусственного оплодотворения). 16 июня 2010 г., 2010/ . <http://www.bogoslov.ru/text/881322.html>.

30. Предстоятели Православных Церквей высказались... 2008. <http://www.patriarchia.ru/db/text/473075.html>

Σεραφεΐμ, «έχοντας συνέλθει, η Επιτροπή αποφάσισε μόνο τι θα εξετάσει ως πρώτο ζήτημα στη δεύτερη συνεδρίασή της, η οποία θα γίνει του χρόνου».³¹

Μέσα σ' αυτήν την κατάσταση η ΔΣΟ κατέχει μια μοναδική θέση. Αφ' ενός, μέλη της είναι εκπρόσωποι όλων των κατά τόπους ορθόδοξων εκκλησιών, γι' αυτό είναι σε θέση να κάνει πραγματικά διορθόδοξες συζητήσεις. Αφ' ετέρου, έχει στις τάξεις της ανθρώπους που κατέχουν υψηλά αξιώματα στις κοσμικές κυβερνήσεις μιας σειράς χωρών και γι' αυτό είναι σε θέση να οργανώσει έναν εποικοδομητικό διάλογο ανάμεσα στην Εκκλησία και την υπόλοιπη κοινωνία. Μπορούμε να εκλάβουμε τις διακηρύξεις που ψηφίστηκαν από τη ΔΣΟ σχετικά με τα θέματα της βιοηθικής ως μοναδική προσπάθεια να δημιουργηθεί η βάση για έναν τέτοιο διάλογο. Δεν έχουμε παρά να συμφωνήσουμε με τα συναισθηματικά χρωματισμένα λόγια του Κ.Μυγδάλη που αρθρώθηκαν το 2005, τα οποία αναφέρονται πιο πάνω και να εκφράσουμε τη βαθιά μας λύπη σχετικά με το ό, τι δεν έχει αποπερατωθεί η δουλειά σ' αυτή την κατεύθυνση. Δεν έχουμε παρά να εκφράσουμε την ελπίδα ότι στο προσεχές μέλλον θα αρχίσει η τέταρτη περίοδος, κατά την οποία θα συνεχιστούν όλα τα πολλά υποσχόμενα εγχειρήματα της πρώτης περιόδου και η ΔΣΟ θα μπορέσει να κάνει χρήση της μοναδικής της θέσης για να βοηθήσει την Εκκλησία και την κοινωνία να απαντήσουν στις έντονες προκλήσεις της σύγχρονης εποχής.

Βιβλιογραφία

1. Ενημερωτικό δελτίο της ΕΔΣΟ, №3, 2001.
2. Αποσπάσματα από το ψήφισμα του συνεδρίου με θέμα: «Ορθοδοξία στην νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα», το οποίο πραγματοποιήθηκε στη Χαλκιδική τον Ιούνιο του 1993 με την πρωτοβουλία της Βουλής των Ελλήνων. <http://www.eiao.org/УСТАВНЫЕ-ПОЛОЖЕНИЯ.aspx>.
3. Иерей Алексей Кнутаев. Важные уточнения к Основам Социальной концепции РПЦ (по поводу искусственного оплодотворения). 16 июня 2010. <http://www.bogoslov.ru/text/881322.html>. (Ιερέας Αλεξέι Κνούτοφ. Σημαντικές διευκρινήσεις για τις Βάσεις της Κοινωνικής Αντίληψης της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας (σχετικά με την τεχνητή γονιμοποίηση), 2010)/
4. Συνεδριάσεις της Διεθνούς Γραμματείας, Αθήνα, 10-11 Απριλίου του 2006, <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=647>.
5. Συνεδριάσεις της Διεθνούς Γραμματείας, Μόσχα, 19-22 Νοεμβρίου του 2006, <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=646>.
6. Πρακτικά της 9ης Γενικής Συνέλευσης της Διεθνούς Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Βουκουρέστι, 27-30 Ιουνίου του 2002, ΔΣΟ, Αθήνα, 2003.
7. Πρακτικά της 10ης Γενικής Συνέλευσης της Διεθνούς Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Βίλνιους, 26-29 Ιουνίου 2003, ΔΣΟ, Αθήνα, 2004.

31. Экзарх Южно́й Африки митрополит Серафим ...2011, <http://www.pravmir.ru/ekzarx-yuzhnoj-afriki-mitropolit-serafim-vykazal-nedovolstvo-rabotoj-mezhpravoslavnoj-komissii-po-bioetike/>

8. Πρακτικά της 11ης Γενικής Συνέλευσης της Διεθνούς Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Κίεβο, 24–27 Ιουνίου 2004, ΔΣΟ, Αθήνα, 2005.
9. Πρακτικά της 12ης Γενικής Συνέλευσης της Διεθνούς Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Γενεύη, 23–26 Ιουνίου 2005, ΔΣΟ, Αθήνα, 2006.
10. Основы социальной концепции Русской Православной Церкви. Информационный бюллетень ОВЦС Московского Патриархата. — 2000 — № 8.
11. Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры (ЮНЕСКО). Всеобщая декларация о биоэтике и правах человека. 2005. <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001461/146180r.pdf>.
12. Предстоятели Православных Церквей высказались за создание межправославной комиссии по вопросам биоэтики. 12 октября 2008. (Οι προκαθήμενοι των Ορθοδόξων Εκκλησιών αποφάνθηκαν υπέρ της συγκρότησης της Διορθόδοξης Επιτροπής Βιοηθικής, 12 Οκτωβρίου 2008). <http://www.patriarchia.ru/db/text/473075.html>.
13. Совет Европы. Конвенция о защите прав и достоинства человека в связи с применением достижений биологии и медицины: Конвенция о правах человека и биомедицине. 1997. <http://conventions.coe.int/Treaty/rus/Treaties/Html/164.htm>
14. Πρακτικά της 14ης Γενικής Συνέλευσης της Διεθνούς Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Αστανά, 20–23 Ιουνίου 2007, ΔΣΟ, Αθήνα, 2008.
15. Πρακτικά της 16ης Γενικής Συνέλευσης της Διεθνούς Συνέλευσης της Ορθοδοξίας, Βελιγράδι, 24 – 28 Ιουνίου 2009, ΔΣΟ, Αθήνα, 2010.
16. Церковно-общественный совет по биомедицинской этике. Заявление «О современных тенденциях легализации эвтаназии в России». (Εκκλησιαστικό-κοινωνικό συμβούλιο βιοϊατρικής ηθικής. Διακήρυξη «Σχετικά με τις σύγχρονες τάσεις νομιμοποίησης της ευθανασίας στη Ρωσία»). http://bioethics.orthodoxy.ru/index.php?option=com_content@task=view@id=12@Itemid=14
17. Τι είναι η ΔΣΟ, <http://www.eiao.org/ЧТО-ТАКОЕ-МАП.aspx>.
18. Экзарх Южной Африки митрополит Серафим выказал недовольство работой Межправославной комиссии по биоэтике. 1 июня, 2011. (Εξάρχος της Νότιας Αφρικής μητροπολίτης Σεραφεΐμ εξέφρασε τη δυσαρέσκεια του σχετικά με τη δουλειά της Διορθόδοξης επιτροπής Βιοηθικής, 1 Ιουνίου, 2011). <http://www.pravmir.ru/ekzarx-yuzhnoj-afriki-mitropolit-serafim-vykazal-nedovolstvo-rabotoj-mezhpravoslavnoj-komissii-po-bioetike/>.
19. Bioethics Committee of the Church of Greece. Basic Positions of the Ethics of Assisted Reproduction (11.1.2006). http://www.bioethics.org.gr/en/03_b.html#1.
20. Bioethics Committee of the Church of Greece. Basic Positions on the Ethics of Euthanasia (6.11.2002). http://www.bioethics.org.gr/en/03_b.html#2.
21. Declaration of the basic principles of bioethics based on the orthodox tradition (as adopted during the I.A.O. 9th Annual General Assembly in Bucharest, June 2002). Euthanasia: motions on the general principles (as adopted during the I.A.O. 10th Annual General Assembly in Vilnius, Lithuania, June 2003).
22. A. Giubilini and F. Minerva. After-birth abortion: why should the baby live? // J Med Ethics. 2012 Apr 13.

23. B. Hurwitz and R. Richardson. *Swearing to care: the resurgence in medical oaths* // *BMJ*. 1997, December; 315(7123): 1671–1674.
24. C. Petrini. *Theoretical Models and Operational Frameworks in Public Health Ethics*. // *Int J Environ Res Public Health*. 2010 January; 7(1): 189–202.
25. Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας, 8η ετήσια Γενική Συνέλευση, Πάτμος, 28 Ιουνίου — 2 Ιουλίου 2001. — Αθήνα, 2002.
26. Ελληνική Δημοκρατία. Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος. Επιτροπή Βιοηθικής. http://www.bioethics.org.gr/05_frame.html.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ МЕЖПАРЛАМЕНТСКОЙ АССАМБЛЕИ ПРАВОСЛАВИЯ В ОБЛАСТИ БИОЭТИКИ: ИСТОРИЯ, ИТОГИ, ПЕРСПЕКТИВЫ

Анатолия Парпара (Россия)

Введение

Межпарламентская Ассамблея Православия (МАП) — это межпарламентский орган, созданный в 1993 г. по инициативе Греческого Парламента. В настоящее время в нее входят делегации более чем двадцати стран Европы, Азии, Африки, Северной Америки и Австралии. МАП осуществляет широкую деятельность, в том числе, с целью «защитить права человека и религиозную свободу как христиан, так и верующих других религий, проживающих в странах Европы и во всем мире, обращаясь в международные организации и местные государственные власти»¹. В частности, одним из главных направлений работы организации является защита прав человека и традиционных ценностей в области биоэтики. В числе восьми комиссий Ассамблеи на сайте МАП упомянута и Комиссия по биоэтике².

При написании данной работы мы ставили своей целью изучение деятельности МАП в области биоэтики и оценку перспектив ее продолжения. Прежде всего, мы

1. Выдержки из резолюции съезда... 1993г. <http://www.eiao.org/УСТАВНЫЕ-ПОЛОЖЕНИЯ.aspx>.

2. Что такое МАП. <http://www.eiao.org/ЧТО-ТАКОЕ-МАП.aspx>.

описали историческое развитие этой деятельности и подвели ее основные итоги. Поскольку МАП приняла две декларации по вопросам биоэтики, мы провели анализ их текста в сравнении с рядом светских и церковных документов, посвященных этим же темам. В заключение мы постарались обрисовать перспективы продолжения работы МАП в этой области, исходя из современного контекста.

Исторический обзор работы МАП в области биоэтики

В качестве источника для изучения истории МАП были использованы в основном материалы, расположенные на официальном сайте ассамблеи <http://www.eiao.org>. Это, прежде всего, стенограммы ежегодных генеральных ассамблей МАП, а также ежегодные информационные бюллетени и краткие отчеты о заседаниях Международного секретариата.

Из имеющихся данных следует, что впервые вопросы биоэтики были подняты на VII Генеральной ассамблее МАП (Патмос, 2001 г.), однако интерес к ее проблемам, по-видимому, возник неслучайно. В Бюллетене МАП за 2001 г. говорится, что на предстоящую Генеральную ассамблею приглашен ученый, выпускник Гарвардского университета архимандрит Николай (Хаджиниколау), (ныне митрополит Месогеи и Лавриотики), председатель специальной синодальной комиссии Священного Синода Элладской церкви по биоэтике³. И действительно, на ассамблее 2001 г. продолжительный доклад архим. Николая вызвал дискуссию, продолжавшуюся до конца заседания, и неоднократно цитировался в последующие дни ассамблеи. В своем выступлении он кратко обрисовал основные вызовы, которые ставит перед современным обществом бурное развитие биологических и медицинских наук. По мнению архим. Николая, главная опасность сложившейся ситуации состоит в том, что традиционное представление о человеческом существе как о богозданной целостности может оказаться разрушенным и замененным концепцией человека как механического автомата, состоящего из взаимозаменяемых частей и выполняющего определенные функции. Православная церковь обязательно должна ясно сформулировать свое отношение к биоэтическим вопросам, поскольку они возникают в процессе повседневного пастырского окормления.

Но это не единственная причина для разработки православной концепции по проблемам биоэтики. Восточное православие является одним из важнейших источников европейской ментальности наряду с западнохристианскими традициями, и в гораздо меньшей степени подвержено ряду недостатков последних. Так, на Востоке человек рассматривается в большей степени как личность, связанная с другими людьми и с Богом отношением личностного общения, а на Западе — как

3. Бюллетень ЕМАП. №3, 2001, — С. 15.

автономный индивид, связь которого с обществом мыслится в терминах прав и обязанностей. Во-вторых, православие в меньшей степени подвержено схоластичности как стремлению давать исчерпывающие ответы на таинственные вопросы бытия. Например, согласно католическому богословию, время пресуществления св. Даров на Божественной Литургии строго определено и связано с конкретной словесной формулой. Очевидна параллель с попытками указать строго определенный момент, когда совершается таинство смерти или появления нового человеческого существа. Здесь православная традиция, по мнению докладчика, может указать совершенно иной подход к проблеме. Со схоластичностью мышления связана чрезмерная педантичность западного христианства, приверженность к букве человеческих формулировок. Наконец, западный человек часто рассматривает волю Бога как внешнее ограничение, накладываемое на его жизнь, и заставляющее покоряться себе. Напротив, для православия характерно видение Промысла как органически и внутренне вплетенного в самую ткань жизненного пути человека.

Отвечая на вопросы, архим. Николай подчеркнул что, ни в коем случае не следует понимать эти утверждения как заявление о превосходстве восточнохристианского мышления над западнохристианским. У каждого типа ментальности есть свои достоинства, которые способны дополнить друг друга и скомпенсировать соответствующие недостатки. И это еще одна важная причина, почему Православная церковь должна выразить свое мнение в области биоэтики. Докладчик обратил внимание, что для разработки соответствующих документов требуется создать межправославный конгресс⁴.

В том же году была создана Комиссия по биоэтике МАП в составе: Д. Самиос (Австралия), председатель, Д. Алабанос (Греция), Э. Папаниколау (Греция) и Н.С. Марковская (Украина)⁵. В сентябре в Афинах было проведено заседание комиссии⁶. На основе материалов Генеральной ассамблеи МАП 2002 г. можно заключить, что в это время при Комиссии по биоэтике была организована еще одна комиссия — Научная комиссия МАП по биоэтике. В ее состав вошли председатель др. Криари-Катрани (Греция), архим. Николаос (Хаджиниколау) (Греция), др. А. Паулаускас (Литва), М. Кариолу (Кипр), Э. Стоическу (Румыния), а также прот. Димитрий Смирнов (Россия)⁷.

Эта комиссия разработала документ, озаглавленный «Декларация основных принципов биоэтики, основанных на православной традиции». Др. И. Криари-Катрани представила декларацию на Генеральной ассамблее 2002 г., где она и

4. Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας, 8η ετήσια γενική συνέλευση, 2001. - Αθήνα, 2002. - 35–56.

5. Там же, с. 112.

6. Материалы IX конференции МАП, Бухарест, 27–30 июня 2002 г. - С. 59–60.

7. Declaration of the basic principles of bioethics..., 2002. Euthanasia: motions on the general principles..., 2003. - 14.

была принята в качестве резолюции⁸. На этой же ассамблее депутат парламента Кипра С. Фиттис кратко осветил особенности биоэтических проблем в своей стране⁹. Было принято решение продолжать работу Научной комиссии.

Работа действительно была продолжена, и на следующей Генеральной ассамблее др. И. Криари-Катрани представила очередной документ: «Эвтаназия: предложения по основным принципам», который также был принят¹⁰. Помимо двух существующих комиссий, по словам президента МАП В. Зоркальцева, при Секретариате МАП планировалось создание центра по проблемам биоэтики¹¹. Очевидно, этот замысел так и не осуществился, поскольку в документах МАП такой центр не упоминается, хотя, как мы увидим, Секретариат МАП еще будет осуществлять определенную деятельность в области биоэтики.

Отвечая на доклад др. Криари-Катрани, генеральный секретарь МАП С.-А. Папатемелис сказал, что затронутый вопрос «никогда не перестанет занимать нас, может быть, в будущем еще даже больше, чем сегодня»¹². Действительно, интерес к проблемам биоэтики в дальнейшем продолжал сохраняться, но после 2003 г. деятельность МАП в этой области начала постепенно угасать. На Генеральной ассамблее 2004 г. С.-А. Папатемелис сообщил, что Научная комиссия по биоэтике не заседала в предыдущем году из-за некоторых трудностей, в частности, из-за нехватки свободного времени у председателя др. Криари-Катрани. Однако вопросы биоэтики остаются актуальными, и планируется продолжение работы¹³. В бюджет следующего года были заложены средства на проведение семинаров по биоэтике¹⁴, но где и когда они проводились и каковы их результаты, к сожалению, не удалось выяснить.

На следующей ассамблее сразу в нескольких выступлениях отразилось живое внимание к проблемам биоэтики и была отмечена важность продолжения деятельности в этой области. Так, др. Г. Вачикурас отметил, что при Русской и Элладской православных церквях образованы комиссии по биоэтике, а также оценил значение недавно принятых «Основ социальной концепции Русской православной церкви» и названных выше деклараций МАП. Тем не менее, Православная церковь «не готова дать свое собственное обоснованное и заслуживающее доверия предложения на всеправославном уровне». В связи с этим в 2000 г. по инициативе Вселенского патриархата было принято решение о создании Межправославной комиссии по вопросам биоэтики. Также др. Вачикурас обратил внимание, что в дальнейшей дискуссии следует избегать монолога со

8. Там же, с. 71–73.

9. Там же, с. 85–86.

10. Материалы 10-ой конференции МАП, Вильнюс, 26–29 июня 2003 г. - МАП: Афины, 2004. - С. 64–68.

11. Там же, с. 23.

12. Там же, с. 68.

13. Материалы 11-ой конференции МАП, Киев, 24–27 июня 2004 г. -МАП: Афины, 2005. - С. 107.

14. Там же, с. 115.

стороны Церкви, но вести открытый диалог с учеными¹⁵.

Ситуацию вокруг работы комиссий по биоэтике описал советник МАП К. Мигдалис. Он сообщил, что в прошедшем году комиссии не работали в связи с недостаточным финансированием, и резко подчеркнул необходимость завершения начатой работы: «Комиссия по биоэтике разрабатывает документ высочайшей важности, документ, над которым работали ученые, которые потратили на это свое время, и на разработки этих документов потрачено много денег. Если мы ограничиваемся потом лишь публикацией этих документов, то тогда мы работаем понапрасну. И Генеральный секретарь об этом неоднократно говорил в прошлом. Взяли ли вы документы, разработанные Комиссией по биоэтике, и показали ли вы их членам ваших национальных парламентов? Это дело национальных парламентов — продолжить работу комиссий. Просим всех организовать в вашей стране презентацию этой работы. Иначе документы эти будут лишь внутреннего пользования и лучше тогда тратить деньги на более значимые мероприятия»¹⁶.

После 2005 г. о деятельности Научной комиссии по биоэтике более не упоминается в документах МАП. По-видимому, в связи с указанными проблемами она прекратила свою работу. Комиссия по биоэтике МАП продолжает фигурировать в списке органов ассамблеи. При этом ее состав постоянно меняется. В 2005 г. в нее входят председатель Н. Коцирас (Австралия), Н. Накашидзе (Грузия), К. Милтчев (Болгария); в 2006 г.: председатель Н. Коцирас (Австралия), К. Шаклиян (Болгария), С. Закарян (Армения); в 2008 г. был выбран новый председатель комиссии — М. Вамвакину (Австралия). Последний раз Комиссия по биоэтике упоминается в Бюллетене МАП за 2010 г. в составе: председатель М. Вамвакину (Австралия), К. Шаклиян (Болгария), С. Фануш Мата (Судан), Н. Коцирас (Австралия), Л. Солис (Албания).

Довольно сложно говорить о результатах работы комиссии в этот период, поскольку источником информации являются исключительно эпизодические высказывания докладчиков на генеральных ассамблеях. Из последних следует, что значительная часть деятельности проводилась по инициативе Международного секретариата.

В апреле 2006 г. на заседании Международного секретариата было принято решение о проведении Международной конференции на тему: «Православие — Биоэтика — законодательные и научные инициативы в Европе» в сотрудничестве с Европарламентом и Европейской Комиссией, Дельфы, Греция, 17–19 октября 2006 г.¹⁷ Но в ноябре 2006 было решено отложить ее до осени 2007¹⁸.

15. Материалы 12ой ГА МАП, Женева, 23–26 июня 2005 г. - МАП: Афины, 2006. - С. 53.

16. Там же, с. 111.

17. Заседания Международного секретариата. Афины, 2006.
<http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=647>.

18. Заседания Международного секретариата. Москва, 2006.
<http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=646>.

По-видимому, конференция так и не состоялась.

На Генеральной ассамблее 2007 г. заместитель генерального секретаря МАП Н. Николопулос сообщил: «В рамках взаимодействия министров культуры России и Греции мы постарались организовать мероприятие, посвященное биоэтике. Была проведена встреча министров культуры России и Греции. После этой встречи в Москве было принято решение в июле в Афинах провести встречу министров культуры России, Украины, Кипра, Болгарии, Греции»¹⁹. Не совсем ясно, почему обсуждение вопросов биоэтики проводилось в рамках встречи именно министров культуры, однако очевидно желание членов МАП использовать любую удобную возможность, чтобы привлечь внимание к актуальным проблемам в этой области.

В 2009 г. заместитель генерального секретаря МАП Т. Цюкас отметил, что проблема биоэтики является животрепещущей и существует возможность «рассмотреть научные, социологические, религиозные точки зрения по этому вопросу с участием соответствующего директората Европейской комиссии». Докладчик предложил провести соответствующее мероприятие в г. Пирее или в г. Дельфы в Греции²⁰. Очевидно, эта инициатива также осталась невоплощенной в жизнь.

На той же Генеральной ассамблее глава информационного кабинета по деятельности МАП в ЮАР архим. Иоанн Тсафтаридис сообщил, что отправленный три года назад (т.е. в 2006 г.) Секретариатом учебник по биоэтике «предоставлен университетам и многим учреждениям и используется, чтобы мы организовали сотрудничество с нашей Ассамблеей, имея такой материал по биоэтике».²¹ Видимо, архим. Иоанн имел в виду книгу Апостола Николаидиса «От Бытия к генетике. Учебник по биоэтике» (Απόστολος Νικόλαϊδης. Από τη Γένεση στη γενετική. Εγχειρίδιο βιοηθικής), вышедшую в 2006 г.

После 2010 г. и до настоящего момента Комиссия по биоэтике не упоминается среди органов МАП. Также нам не удалось найти сведений о какой-либо деятельности МАП в области биоэтики за данный период. Однако в выступлениях докладчиков на Генеральных ассамблеях нередко можно встретить слова о чрезвычайной важности в современном обществе проблем, связанных со статусом эмбриона, эвтаназией, клонированием и т.д.

Таким образом, всю историю деятельности МАП в области биоэтики можно разделить на три периода:

2001–2003 гг. Период создания и активной работы Комиссии по биоэтике и Научной комиссии по биоэтике. Разработаны документы «Декларация основных принципов биоэтики, основанных на православной традиции» и «Эвтаназия:

19. Стенограмма 14-ой ГА МАП, Астана, 20–23 июня 2007г. - С. 83.

20. Стенограмма 16-ой ГА МАП, Белград, 24 – 28 июня 2009г. - С. 134–135.

21. Там же, с. 181.

предложения по основным принципам».

2004–2010 гг. Период спада активности. Продолжается работа Комиссии по биоэтике, а также деятельность Международного секретариата по вопросам биоэтики.

С 2011 г. по настоящее время. Отсутствуют сведения о какой-либо деятельности МАП в области биоэтики, хотя у членов ассамблеи сохраняется интерес к ее проблемам.

Анализ резолюций, разработанных комиссиями МАП

Итогом работы комиссий МАП по биоэтике стали два документа: «Декларация основных принципов биоэтики, основанных на православной традиции» и «Эвтаназия: предложения по основным принципам», принятые, соответственно, в 2002 и 2003 гг. Однако в конце 1990-х — начале 2000-х проходила активная работа над аналогичными документами в поместных православных церквях, поэтому адекватная оценка резолюций МАП невозможна без сравнения с результатами этой работы. Было бы интересно рассмотреть общеправославный контекст, но в данной работе представляется разумным ограничиться документами Русской и Элладской православных церквей.

В Русской Православной Церкви наиболее важным документом по рассматриваемым вопросам являются «Основы социальной концепции Русской Православной Церкви» (далее ОСК), принятые Архиерейским Собором Русской Православной Церкви в 2000 г., и включающие в себя главу XII «Проблемы биоэтики».

Комитет по биоэтике Элладской Православной Церкви был основан в 1998 г. Его председателем является митр. Николай (Хаджиниколау), а в состав входит др. И. Криари-Катрани, уже упоминавшиеся в связи с деятельностью Научной комиссии по биоэтике МАП.²² В качестве официальных резолюций комитет опубликовал «Основные положения этики трансплантации» (1999 г.), «Основные положения этики эвтаназии» (2002 г.) (далее ОПЭЭ) и «Основные положения этики вспомогательных репродуктивных технологий» (2006 г.). Особенно интересно сравнить ОПЭЭ с аналогичным документом, принятым МАП в 2003 г. К сожалению, в этом списке отсутствует декларация общих принципов биоэтики, однако последние два документа содержат ряд положений, которые можно отнести к таковым.

Кроме того, в течение того же периода времени был принят ряд важных документов светскими организациями. Прежде всего, это конвенция Совета Европы (СЕ) 1997 г. «О правах человека и биомедицине», а также «Всеобщая декларация о биоэтике и правах человека», принятая ЮНЕСКО в 2005 г. Обращение к этим документам необходимо для того, чтобы понять специфику православного подхода к проблемам биоэтики по сравнению со светским.

22. *Ελληνική Δημοκρατία. Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος. Επιτροπή Βιοηθικής.*
http://www.bioethics.org.gr/05_frame.html.

Декларация основных принципов биоэтики, основанных на православной традиции

Документ состоит из 21 статьи на 5 страницах без какой-либо дополнительной структуры. Последнее обстоятельство заметно затрудняет осмысление текста и определенно является недостатком, тем более что в остальных вышеупомянутых документах структура присутствует. Текст опубликован на шести языках (английский, русский, греческий, испанский, французский, немецкий), причем сравнение переводов иногда дает нетривиальные результаты. В частности, приходится отметить, что опубликованный вариант на русском языке имеет недопустимо низкое качество²³, поэтому мы опирались в основном на английскую версию. Впрочем, местами и она оказывалась весьма несовершенной, и тогда приходилось обращаться ко греческой.

Текст начинается с положительной оценки современной науки, но отмечает, что ряд ее достижений глубоко затрагивает священность человеческого существа (ст. 1–3). Далее перечисляется ряд ценностей, которые могут понести ущерб в случае злоупотребления биомедицинскими технологиями, а именно: человек как ценность, социальное равновесие, традиции, достоинство человека и свобода личности (ст. 4–5). В ст. 6 формулируется утверждение, которое можно рассматривать как одну из целей декларации: политики обязаны гарантировать, чтобы ученые создали надежные ограничения, позволяющие предотвратить возможные разрушительные последствия применения биомедицинских технологий.

Таким образом, ст. 1–6 можно считать некоторым аналогом введения или преамбулы. В связи с этой частью текста возникает ряд вопросов. Во-первых, остается лишь догадываться, к кому обращен данный документ. При этом, например, декларация ЮНЕСКО в ст. 1.2 явно указывает, к кому она обращена. Вышеперечисленные церковные документы также определяют свою аудиторию как клириков и мирян Православной церкви, а также всех интересующихся церковной позицией. Из ст. 6 можно заключить, что декларация обращена к ученым, а из ст. 14–17 следует, что предполагаемая аудитория включает также политиков, бизнесменов и СМИ. Отсюда следует, что она состоит из людей разных мировоззрений. В таком случае вызывает недоумение призыв обязательно принимать во внимание при моральной оценке научных достижений «уважение к божественному творению» (ст. 9.d). Как атеист, не верящий в божественное творение, может его уважать, тем более, обязательно? В том же пункте имеется фраза: «Кроме того, они [т.е. ученые — А.П.] не должны [must not] забывать, что являются частью природы, а не ее Владыки». Очевидно, далеко не все ученые адекватно

23. Например, начало ст. 2, а английском варианте имеющее вид «*The issues of bioethics affect the sacredness of man in an extremely pervasive way*», в русском тексте выглядит так: «Вопросы биоэтики касаются святости человека удивительно пронизательным образом».

воспримут подобное заявление. Впрочем, данная фраза имеется только в английском тексте, на остальных языках она попросту отсутствует.

Во-вторых, совершенно неясна модальность текста. Претендует ли он на непреходящую значимость или является приглашением к дискуссии? Должен ли быть просто принят к сведению или обязателен для строгого выполнения? Как авторы предлагают относиться к данной декларации? В то же время, остальные рассматриваемые документы явно определяют свою модальность.

Кроме того, вызывает недоумение перечень ценностей, которые предлагается защищать. Например, являются ли ценностью традиции? Если да, то следует защищать традиции женского обрезания, поклонения идолам и т.п., существующие в ряде обществ. По-видимому, о том же, но более корректно говорится в ст. 12 декларации ЮНЕСКО. При этом остальные перечисленные ценности имеют вполне светский характер. Не определено, какое отношение они имеют к православному традициям, упомянутой в заглавии документа.

В ст. 7–8 говорится, что православная традиция характеризуется уникальной антропологией, а именно: каждый человек является образом Бога (в рус. — «прообразом Бога») и имеет предназначение: достичь подобия Богу и соединиться с Ним. Также человек рассматривается не только как индивид, но и как личность, связанная отношениями с другими людьми и с Богом. На этом изложение принципов православной антропологии заканчивается, оставляя явное ощущение неполноты даже по сравнению с изложенным выше выступлением архим. Николая в 2001 г., а тем более с документами поместных церквей. Совершенно не говорится о жизни как о даре Бога, откуда вытекает ее священность и неприкосновенность, о бессмертии души и ценности тела, которое должно воскреснуть, о Церкви как богочеловеческом организме и прочих важных предметах православной веры, прямо касающихся биоэтики.

В четырех пунктах ст. 9 формулируются «принципы уважения», которые следует всегда учитывать при этической оценке научных достижений: уважение времени, уважение к божественному творению, уважение к природному разнообразию человека, его «несовершенствам» и увечьям, а также уважение к человеческой жизни. Несколько загадочное «уважение времени» имеет следующий смысл: не следует спешить с применением научного знания к человеку, пока не будут ясны возможные последствия такого применения. Второй и третий пункт утверждают по сути одно и то же: недопустимость евгеники и прочих манипуляций с генетическим материалом человека, не имеющих терапевтической цели, но третий пункт обосновывает это уважением к человеку, а второй — к его Творцу. Наконец, четвертый пункт утверждает, что каждое человеческое существо [греч. ὑπαρξιν, англ. being] является личностью [греч. οὐτότητα, англ. being] уникальной, незаменимой, неповторимой, автономной, свободной, священной (в рус. — «святой»!) и составляющей часть социума со своими правами и обя-

занностями с первого мига [греч. από την πρώτη της στιγμή, рус. с начала жизни, англ. from his/her conception] и до последнего вздоха. Здесь мы видим явную погрешность английского текста, приводящую к тавтологии (being constitutes a being), а также присутствует указание на момент зачатия, которого нет ни в греческом, ни в русском. Однако наибольшее недоумение вызывают слова «до последнего вздоха», которые есть во всех вариантах текста. Можно подумать, что члены научной комиссии МАП считали остановку дыхания критерием смерти, основанным на православной традиции! Допустимы ли столь двусмысленные выражения в официальном документе?

В ст. 10–12 говорится о человеке как части общества. В этой связи возникают принципы ответственности перед окружающей средой, перед будущими поколениями (имеется в виду недопустимость генетических манипуляций, которые могут отразиться на потомстве человека) и принцип уважения автономии человека. Последний включает в себя необходимость информированного согласия и защиты личной информации. Нужно отметить, что все эти темы подробно разбираются в названных выше светских документах. Так, о защите будущих поколений и окружающей среды говорится в ст. 16 и 17 декларации ЮНЕСКО и ст. 13 конвенции СЕ, принцип согласия подробно разбирается в ст. 5–7 декларации ЮНЕСКО и ст. 5–9 конвенции СЕ, а о неприкосновенности частной жизни говорится в ст. 9 декларации ЮНЕСКО и ст. 10 конвенции СЕ.

В то же время в церковных документах им уделяется крайне мало внимания. В ОСК (ст. XI.3) затронута тема отношений врача и пациента, но по нашему мнению, из ее слов крайне сложно заключить, какова позиция Церкви в отношении, скажем, принципа информированного согласия.

В ст. 13–14 говорится о необходимости информировать широкие слои общества о проблемах биоэтики и обеспечить прозрачность решений принимаемых в этой области. Утверждается, что это особенно необходимо в православных странах, поскольку для них характерно «социальное восприятие». Но это характерно в еще большей степени для многих других культур и не является отличительной особенностью православия. Эти темы также освещены в ст. 18–19 и 23 декларации ЮНЕСКО и ст. 28 конвенции СЕ.

Ст. 15 говорит, что профессиональные сообщества должны выработать руководства по вопросам биоэтики. О том же говорится в ст. 19 декларации ЮНЕСКО.

В ст. 16 говорится об ответственности СМИ.

Ст. 17 во много повторяет уже изложенный принцип «уважения времени» и говорит, что финансовые соображения не должны играть главную роль в проектах, связанных с биоэтикой. Его можно соотнести со ст. 20 декларации ЮНЕСКО и ст. 21 декларации СЕ.

Ст. 18 говорит о недопустимости ущемления интересов развивающихся стран в области биотехнологий. О том же говорится в ст. 21 и 24 декларации ЮНЕСКО.

В ст. 19 говорится о контроле за генетически модифицированными продуктами питания.

Ст. 20 предлагает разработать сценарии урегулирования возможных «биологических кризисов».

Наконец, ст. 21 говорит о недопустимости использования биотехнологий для разработки оружия.

Таким образом, «Декларация основных принципов биоэтики, основанных на православной традиции» производит впечатление не столько окончательного документа, сколько рабочего наброска. Бросается в глаза крайне низкое качество текста, особенно на русском языке, существенные разночтения между вариантами на разных языках, отсутствие структуры. Не определены аудитория, цели и модальность декларации.

Но главный вопрос, который возникает после прочтения документа — что же специфически православного содержится в его положениях? Вспомним, что в своем выступлении 2001 г. архим. Николай высказал целый ряд достаточно интересных идей по поводу того, что нового православное мировоззрение может дать миру в области биоэтики. Из них только мысль о соотношении индивида и личности отразилась в декларации. Более того, в ней не нашлось места многим важнейшим догматическим положениям христианства, прямо касающимся биоэтики. По сути, религиозный характер документа выразился лишь в ст. 7–8 и в том, что в ст. 9 упоминается Бог. Все прочие положения носят вполне светский характер и в основном имеют четкие параллели с соответствующими светскими декларациями. С другой стороны, неясно отношение авторов к таким основополагающим принципам светской этики, как права и свободы человека, приоритет интересов и благосостояния отдельного человека над интересами науки и общества и т.д.

И тем не менее, ни в коем случае нельзя недооценивать значение рассмотренной декларации. Дело в том, что аналогичные документы поместных церквей заведомо обращены к внутрицерковной аудитории. Это глубоко отражается и на их стиле, и на тематике, и на характере аргументации, которые разительно отличаются от соответствующих светских документов. В декларации МАП видится попытка перекинуть мост между этими двумя мирами, обозначить общие ценности и общие цели, достичь понимания и конструктивного сотрудничества. К сожалению, указанные недостатки не позволяют считать, что эта задача успешно решена. Однако в качестве уникальной попытки рассмотренный документ представляет собой значительную ценность.

Эвтаназия: предложения по основным принципам

Следующая декларация МАП состоит из 15 статей на трех страницах также без дополнительной структуры. Преамбула, определяющая аудиторию, цели и мо-

дальность документа также отсутствует, так что все замечания в отношении этих недостатков, высказанные при рассмотрении предыдущей декларации, справедливы и в данном случае. Однако второй документ производит гораздо более благоприятное впечатление в отношении качества текста. Русский перевод, хотя и содержит местами стилистические погрешности, представляется вполне адекватным английскому варианту. Нами была замечена только одна существенная погрешность: два последних предложения ст. 1 отнесены в русском варианте к ст. 2.

Ст. 1–2 содержат указание на важность проблемы эвтаназии и определение этого термина. Различается активная и пассивная эвтаназия. При сравнении со ст. 1–3 ОПЭЭ мы видим лучшую проработанность определения эвтаназии и отсутствие полемических выпадов в адрес рационализма и эвдемонизма современного общества, уместных при обращении к членам Церкви, но вызывающих ненужное раздражение у более широкой аудитории.

Ст. 3 перечисляет возможные причины просьб об эвтаназии. Отмечается, что все они отрицательно влияют на ясность суждения пациента. Эта тема также обсуждается в ст. 23–25 ОПЭЭ и в ст. XII.8 ОСК. По сравнению с ОПЭЭ можно снова отметить меньшую эмоциональность и большую взвешенность текста.

Ст. 4 отмечает опасности, скрывающиеся за понятием эвтаназии: распространение идеи о том, что только здоровые достойны жизни, ускорение смерти человека с целью избежать финансовых затрат со стороны общества или родственников, снижение мотивации врача бороться за жизнь больного, разрушение доверия между врачом и пациентом. Все они также рассмотрены в ст. 26–29 ОПЭЭ, а о некоторых сказано и в ст. XII.8 ОСК. Но кроме того, в ОПЭЭ упоминается опасность «торговли смертью», т.е. перемещения тяжелых больных в страны, где разрешена эвтаназия. В документе МАП об этом по каким-то причинам не говорится.

Ст. 5 содержит утверждение о том, что жизнь является бесценным даром Бога, и ее границы не могут определяться людьми. Эта христианская истина, безусловно, провозглашается и в ст. XII.8 ОСК, и в ст. 4 ОПЭЭ. Однако учитывая то, что декларация МАП адресована, по-видимому, широкой аудитории, здесь утверждение получает неопределенный статус. Считают ли члены комиссии МАП, что все, к кому адресована декларация, должны поверить в Бога как Творца, предлагают ли они принять эти слова к сведению как мнение христиан или ставят какую-либо иную цель? Ответ неочевиден. Также это практически единственное место, где присутствуют религиозные понятия. Впрочем, в отличие от предыдущего документа, это не является недостатком, по крайней мере, с формальной точки зрения, поскольку нигде не указано, что декларация выражает специфически православную позицию.

Ст. 6–9 определяют обязанности врача по отношению к тяжелобольному и умирающему пациенту. Врач должен всеми доступными средствами стараться

облегчить страдания, даже если это может ускорить процесс умирания. Искусственная поддержка жизни признается не всегда желательной и обязательной. Указывается, что право на жизнь в ряде ситуаций может входить в противоречие с принципами собственного достоинства и автономии индивида. В случае, если продолжение жизни при помощи технических средств вызывает лишь продолжение страданий и нет надежды на исцеление, прекращение использования агрессивных средств поддержания жизни не является неэтичным. Принятие решения в этом случае должно осуществляться с участием родственников пациента и, возможно, междисциплинарного комитета. Те же соображения излагаются в ст. 14–15 и 47–50 ОПЭЭ, причем вторая половина ст. 9 почти дословно повторяет ст. 47 ОПЭЭ, а ст. 7 практически цитирует ст. XII.8 ОСК. Общий смысл изложенных соображений заключается в том, что пассивная эвтаназия в ряде случаев является допустимой.

Особо стоит остановиться на ст. 8, которая приводит соответствующую цитату из клятвы Гиппократов в одной из древних редакций и заявляет, что «каждый врач, который поддерживает решения о прекращении жизни, должен считаться нарушителем данной им клятвы». Это утверждение крайне сомнительно, поскольку далеко не каждый современный врач вообще приносит какую-либо клятву, а современные варианты врачебных клятв далеко не всегда содержат слова, аналогичные приведенным²⁴. Поэтому подобные обвинения обычно вызывают лишь раздражение у современных медиков. При этом ст. 19 ОПЭЭ также ссылается на клятву Гиппократов, но делает это гораздо корректнее.

В ст. 10 защищается право родственников находиться рядом с умирающим.

Ст. 11 поощряет создание вспомогательных центров и волонтерских групп, в том числе церковных.

Ст. 12 говорит о необходимости особого профессионального обучения лиц, оказывающих помощь тяжелобольным и умирающим.

В ст. 13 защищается право пациентов на получение информации о научных разработках, которые в будущем могут использоваться для облегчения их состояния.

Ст. 14 указывает, что следует поощрять ассоциации врачей, чтобы они выражали свои мнения по рассматриваемому вопросу.

Наконец, ст. 15 призывает представителей СМИ относиться с уважением к больным, их семьям и врачам и воздерживаться от стремления к сенсациям.

Таким образом, второй из рассмотренных документов является достаточно полным, взвешенным и аккуратным изложением определенного взгляда на проблему эвтаназии. Хотя он и имеет очевидные параллели с ОПЭЭ, но при этом является самостоятельным документом, имеющим свой стиль, и за исключением отдельных мест вполне приемлем для светской аудитории. В то же время, он

24. B. Hurwitz and R. Richardson. *Swearing to care: the resurgence in medical oaths* // *BMJ*. 1997, December; 315(7123): 1671–1674.

вполне выражает позицию Церкви. Эти крайне важные качества позволяют использовать данный текст как основу для диалога между Церковью и обществом по вопросу эвтаназии. Стоит лишь сожалеть, что данная декларация МАП осталась неизвестна широкой аудитории.

Впрочем, здесь следует сделать ряд оговорок. Во-первых, на наш взгляд, следовало более четко обозначить религиозные основания высказанных положений, причем в соотношении с аналогичными ценностями светской этики. Там где такое соотношение невозможно, следовало бы избегать категоричных утверждений, представив при этом позицию Церкви как заслуживающую понимания и уважения.

Во-вторых, вопрос о пассивной эвтаназии, по-видимому, требует межправославного обсуждения. Дело в том, что ОПЭЭ определенно допускает ее: «Возможность крайними терапевтическими средствами вызвать искусственное продление естественных пределов жизни и поддержание данного состояния на неопределенное время с результатом вплоть до стирания человеческого достоинства больного (с многочисленными различными последствиями для его окружающих — разорительным лечением, которое имеет следствием экономическую катастрофу и приводит к психологическим тупикам) есть нечто, до чего врач не должен доходить или сознательно в этом участвовать» (ст. 49). Но ст. XII.8 ОСК содержит довольно неопределенные слова на этот счет: «Продление жизни искусственными средствами, при котором фактически действуют лишь отдельные органы, не может рассматриваться как обязательная и во всех случаях желательная задача медицины. Оттягивание смертного часа порой только продлевает мучения больного, лишая человека права на достойную, „непостыдную и мирную“ кончину». Истолкование этой фразы кардинально зависит от того, какие именно «отдельные органы» имеются в виду. Одно дело, если речь идет о человеке с нефункционирующими почками или легкими, и совсем другое, если говорится о смерти мозга. При этом Церковно-общественный совет по биомедицинской этике РПЦ «выступает против эвтаназии в любой форме»²⁵. Таким образом, можно говорить, что в вопросе о пассивной эвтаназии декларация МАП выражает официальное мнение Элладской православной церкви, но не Русской.

Оценка перспектив дальнейшей деятельности МАП в области биоэтики

1990-е и первая половина 2000-х охарактеризовались повышенным интересом к проблемам биоэтики. В этот период был принят ряд важных документов в этой области, как светских, так и церковных. К началу 2000-х относится также период активной деятельности МАП по вопросам биоэтики. Были приняты два уникаль-

25. Церковно-общественный совет по биомедицинской этике. Заявление «О современных тенденциях легализации эвтаназии в России». http://bioethics.orthodoxy.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=14

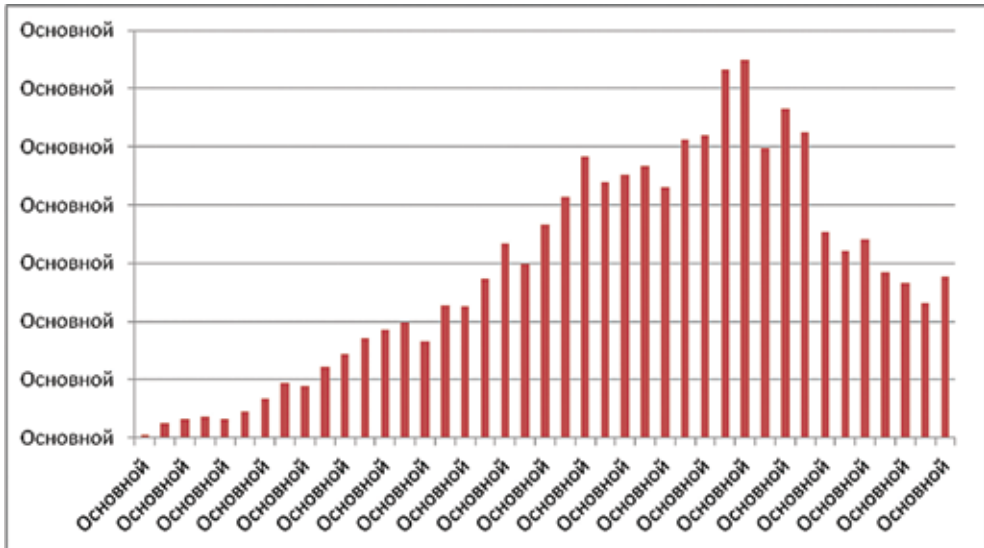

Рис. 1. Изменение доли научных статей, содержащих упоминание о биоэтике, в зависимости от года публикации по данным базы PubMed. Представлено число статей, удовлетворяющих запросу «bioethics AND human» на тысячу статей, удовлетворяющих запросу «human».

ных документа, планировалось проведение различных конференций и встреч на высоком правительственном уровне. Однако после 2003 г. эта деятельность начала постепенно угасать и к настоящему моменту приходится констатировать ее практически полное отсутствие. Приходится констатировать, что большинство начинаний так и осталось незавершенным.

Как видно из рис. 1, уменьшение интереса к данной теме произошло и в научном сообществе: доля публикаций, связанных с биоэтикой упала примерно в 2 раза по сравнению с началом 2000-х. Значит ли это, что все основные вопросы биоэтики решены или что их практическое значение уменьшилось? Как нам кажется, подобный вывод был бы крайне поспешным. Во-первых, упомянутая доля публикаций хоть и уменьшилась, но по-прежнему остается значительной: каждая тысячная медицинская или биологическая статья, в которой речь идет о людях, касается вопросов биоэтики.

Во-вторых, у светских специалистов не существует в настоящее время единого подхода к решению этических проблем. До тех пор пока эта ситуация сохранится, нельзя будет сказать, что вопросы биоэтики потеряли свою остроту. Действительно, периодически появляются новые вызовы в этой области, которые не могут не беспокоить. Например, идея философа-утилитариста П. Сингера о «послеродовом аборте», т.е. возможности умерщвления уже родившегося младенца, высказанная еще в 1985 г., буквально в последние пару лет начала бурно

обсуждаться²⁶, причем по ее поводу высказываются самые разные точки зрения.

В крупной статье, посвященной обзору современных этических моделей, перечисляется целый ряд подходов: утилитаризм, деонтологическая этика, коммуни-тарная этика, эгалитаризм, либерализм, контрактализм, персонализм и казуи-стика²⁷. Причем совершенно не говорится о том, что религиозная этика имеет какое-либо значение в современном мире. И это еще одна характерная особен-ность ситуации: церковные тексты, посвященные вопросам биоэтики, чаще всего либо совершенно игнорируют светские ценности, либо вступают с ними в резкую полемику, а светские либо так же игнорируют позицию Церкви, либо восприни-мают ее исключительно как попытку навязать некие «бремена неудобноносимые» и бессмысленные.

Но и внутри Православной Церкви нет полного единства по всем рассматри-ваемым вопросам. О проблеме пассивной эвтаназии уже упоминалось выше. Другой пример — отношение к экстракорпоральному оплодотворению (ЭКО). Элладская Православная Церковь по икономии допускает его применение, если при этом не уничтожаются «лишние» эмбрионы²⁸. ОСК РПЦ не дают здесь одно-значных предписаний, однако многие клирики склонны утверждать полную не-допустимость ЭКО для православного христианина²⁹.

Как отмечалось выше, в 2000 г. по инициативе Вселенского патриархата было принято решение о создании межправославной комиссии по вопросам биоэтики. Лишь в 2008 г. комиссия формально была создана³⁰, и лишь в 2011 г. прошло ее первое заседание, причем, по словам митр. Зимбабве и Анголы Серафима, «со-бравшись, Комиссия постановила лишь то, что она будет рассматривать первым вопросом на втором заседании в следующем году»³¹.

В этой ситуации МАП занимает уникальное положение. С одной стороны, в ее состав входят представители всех поместных православных церквей, поэтому она способна вести по-настоящему межправославные дискуссии. С другой стороны, она включает в себя людей, занимающих высокие должности в светских правительствах целого ряда стран, и потому способна организовывать конструктивный диалог меж-ду Церковью и остальной частью общества. В качестве уникальной попытки создать основу для такого диалога можно рассматривать принятые МАП декларации по во-просам биоэтики. Остается только присоединиться к уже процитированным эмоци-ональным словам К. Мигдалиса, произнесенным в 2005 г., и выразить глубокое со-

26. A. Giubilini and F. Minerva. *After-birth abortion: why should the baby live?* // *J Med Ethics*. 2012 Apr 13.

27. C. Petrini. *Theoretical Models and Operational Frameworks in Public Health Ethics*. // *Int J Environ Res Public Health*. 2010 January; 7(1): 189–202.

28. Основные положения этики вспомогательных репродуктивных технологий, ст. 77.e.

29. Иерей Алексей Кнутов. Важные уточнения к ОСК РПЦ... 2010.

<http://www.bogoslov.ru/text/881322.html>.

30. Предстоятели Православных Церквей высказались... 2008. <http://www.patriarchia.ru/db/text/473075.html>

31. Экзарх Южной Африки митрополит Серафим... 2011. <http://www.pravmir.ru/ekzarx-yuzhnoj-afriki-mitropolit-serafim-vykazal-nedovolstvo-rabotoj-mezhpravoslavnoj-komissii-po-bioetike/>

жаление, что работа в этом направлении не доведена до конца. Выше мы выделили три периода деятельности МАП в области биоэтики. Остается выразить надежду, что в ближайшем будущем начнется четвертый период, в котором будут продолжены многообещающие начинания первого периода, и МАП сможет воспользоваться своим уникальным положением, чтобы помочь Церкви и обществу ответить на острые вызовы современности.

Список литературы

1. Бюллетень ЕМАП. №3, 2001.
2. Выдержки из резолюции съезда по теме: «Православие в новой европейской реальности», который состоялся в Халкидике в июне 1993г. по инициативе Парламента Греции. <http://www.eiao.org/УСТАВНЫЕ-ПОЛОЖЕНИЯ.aspx>.
3. Иерей Алексей Кнутов. Важные уточнения к Основам Социальной концепции РПЦ (по поводу искусственного оплодотворения). 16 июня 2010. <http://www.bogoslov.ru/text/881322.html>.
4. Заседания Международного секретариата. Афины | 10-11 апреля 2006 г. <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=647>.
5. Заседания Международного секретариата. Москва | 19-22 ноября 2006 г. <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=646>.
6. Материалы IX конференции Межпарламентской ассамблеи православия, Бухарест, 27–30 июня 2002 г. — МАП: Афины, 2003.
7. Материалы 10-ой конференции Межпарламентской Ассамблеи Православия, Вильнюс, 26–29 июня 2003 г. — МАП: Афины, 2004.
8. Материалы 11ой конференции Межпарламентской Ассамблеи Православия, Киев, 24–27 июня 2004 г. — МАП: Афины, 2005.
9. Материалы 12ой Генеральной Ассамблеи Межпарламентской Ассамблеи Православия, Женева, 23–26 июня 2005 г. — МАП: Афины, 2006.
10. Основы социальной концепции Русской Православной Церкви. Информационный бюллетень ОВЦС Московского Патриархата. — 2000 — № 8.
11. Организация Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры (ЮНЕСКО). Всеобщая декларация о биоэтике и правах человека. 2005. <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001461/146180r.pdf>.
12. Предстоятели Православных Церквей высказались за создание межправославной комиссии по вопросам биоэтики. 12 октября 2008. <http://www.patriarchia.ru/db/text/473075.html>.
13. Совет Европы. Конвенция о защите прав и достоинства человека в связи с применением достижений биологии и медицины: Конвенция о правах человека и биомедицине. 1997. <http://conventions.coe.int/Treaty/rus/Treaties/Html/164.htm>
14. Стенограмма 14-ой Генеральной Ассамблеи Межпарламентской Ассамблеи

Πρωσλαβία, Αστανά, 20–23 ιουνία 2007ε. — ΜΑΠ: Αφίνοι, 2008.

15. Στενογράμμα 16-οϋ Γενεράλνηοϋ Ασσάμβλεϋ Μεμπάρλαμεντσκοϋ Ασσάμβλεϋ Πρωσλαβία, Βελγράδ, 24 – 28 ιουνία 2009ε. — ΜΑΠ: Αφίνοι, 2010.

16. Ξερωκνω-οβιςσεπνηννϋϋ σοετοϋ πο βιομεδιϋκνικοϋ ετνικε. Ξεάφηνεοϋ «Ο σοερωμεννϋϋ μενδενϋκνία λεγαλιζάκνι εβτάνάκνι ϋ Ροσσνι». http://bioethics.orthodoxy.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=14

17. Ξτο τάκοε ΜΑΠ. <http://www.eiao.org/ΞΤΟ-ΤΑΚΟΕ-ΜΑΠ.aspx>.

18. Έκζαρϋ Ξϋννηοϋ Αφρνικϋ μντροπολιτ Σεράφνμ ϋκάζάλ νεδοβολστβο ϋροβοϋ Μεμπρωσλαβνηοϋ κομνσσνι πο βιοετνικε. 1 ιουνία, 2011. <http://wwwpravmir.ru/ekzarh-yuzhnoj-afriki-mitropolit-serafim-vykazal-nedovolstvo-rabotoj-mezhpravoslavnoj-komissii-po-bioetike/>.

19. Bioethics Committee of the Church of Greece. Basic Positions of the Ethics of Assisted Reproduction (11.1.2006). http://www.bioethics.org.gr/en/03_b.html#1.

20. Bioethics Committee of the Church of Greece. Basic Positions on the Ethics of Euthanasia (6.11.2002). http://www.bioethics.org.gr/en/03_b.html#2.

21. Declaration of the basic principles of bioethics based on the orthodox tradition (as adopted during the I.A.O. 9th Annual General Assembly in Bucharest, June 2002). Euthanasia: motions on the general principles (as adopted during the I.A.O. 10th Annual General Assembly in Vilnius, Lithuania, June 2003).

22. A. Giubilini and F. Minerva. After-birth abortion: why should the baby live? // J Med Ethics. 2012 Apr 13.

23. B. Hurwitz and R. Richardson. Swearing to care: the resurgence in medical oaths // BMJ. 1997, December; 315(7123): 1671–1674.

24. C. Petrini. Theoretical Models and Operational Frameworks in Public Health Ethics. // Int J Environ Res Public Health. 2010 January; 7(1): 189–202.

25. Διακοινοβυλευτη Ξυνέλευση Ορθοδοξία. 8η ετήσνι γεννικϋ συνέλευση, Πάτμοσ, 28 Ιουνίοϋ — 2 Ιουλίοϋ 2001. — Αθήνα, 2002.

26. Ελληννικϋ Δημοκράτνι. Η Ιερά Ξύνοδοσ της Εκκλησνίασ της Ελλάδοσ. Επιτροπή Βιοηθνικϋσ. http://www.bioethics.org.gr/05_frame.html.

“THE SOCIAL VALUES OF CHRISTIANITY IN POLITICS AND THE CONTRIBUTION OF THE IAO IN BRINGING THEM TO THE FOREFRONT”

by Ms. Matina Solomakou (Greece)

Preamble

The present essay has been composed for the purpose of participating in the Contest organized by the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy (henceforth IAO) on the occasion of the celebration of its twenty years of action since its foundation. The gravitas of the occasion combined with the international prestige enjoyed by the IAO made this endeavor particularly demanding. Further, the abundant literature in relation to the proceedings of the institution, increased the degree of difficulty involved in the writing of the essay which was required to depict the dialectic relationship between the IAO and the current reality imprinted in the various historical social and financial redeployments over the last twenty years. The intention of the present essay is to reconstruct IAO’s twenty year course by probing those political acts which bring forth its political particularity and give tongue to its identity imbued with the orthodox Christian values. ‘

Introduction

The essay shall explore the contribution of the IAO to the consolidation of the orthodox social values universally. It aspires to outline the IAO’s mediatory role in the putting

forth of the orthodox proposition as the right spiritual perspective in the European and international scene. The present essay, therefore, shall attempt to shed light on the ways in which the IAO is bringing “a proposition of an existential message”¹ in the modern globalised and secular historical framework. Specifically, the essay is attempting to depict the testimony of Orthodoxy, as expressed by the IAO, in the multifaceted expressions of social life that govern issues of ethics and bioethics, of cultural and national identity, of religious and interreligious dialogue, social problems and the deep crisis which hit the modern financial, democratic system and its values.

The essay was based on the study of the abundant literature on the subject and is focusing on texts such as the manifesto, the founding act, the resolutions, the conclusions, the general principles of the IAO, as well as its bulletins produced at the end of the twenty-year period. Therefore, the method used ensued from the armamentarium of “contextual theology”, in accordance with which each and every text is produced in a given historical and cultural context and is, thus, surrounded by a certain historical and cultural cohesion².

The term «social values» comprised in the title of the essay brings to mind the final text of the 3rd Pre-Conciliar Pan-Orthodox Conference (October 28 – November 6 1986), where there is mention of “the “prevalence of the Christian ideals of peace, freedom, brotherhood and love among the peoples and the lifting of racial discriminations”³. The present essay delves precisely in these values, in an attempt to depict their guiding role in the twenty-year course of action followed by the IAO.

Section 1. IAO’s historical course

1.1. IAO’s European origins

The IAO emerged at a point in time when the European geopolitical map was changing radically. The Eastern European countries were transitioning fast from real socialism to liberal democracy, while Central and Western Europe were gradually transforming into a single monetary and political Union. In this climate of redeployments, harking to the challenges generated by international developments, a group of Greek members of Parliament⁴ headed by Dr. Kostas Mygdalis and under the paternal blessing and encouragement of the Ecumenical Patriarchate, addressed

1. *Minutes of the 4th Annual Assembly, Athens, pp. 57-58*

2. Petros B. Vassiliadis, *Contextual Theology and the role of Orthodoxy in: www.amen.gr/article11607* (accessed on 06/08/2013)

3. *www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/dialogos/dialogos.asp?content=content@main=C_pros_4.1.htm* (accessed on 06/08/2013)

4. Namely the Chairman of the Committee on Religions and Orthodoxy, m. Vassilis Korachais and the Vice-Chairman m. Stelios Papatthemelis, see Kostas Migdalís “Politics and Inter-religious dialogue: the paradigm of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy” in *blogs.auth.gr/moschosg/?s=%CE%9C%CE%A5%CE%93%CE%94%CE%91%CE%9B%CE%97%CE%A3* (accessed on 09/08/2013), while his article titled “Greece faced with the new Orthodox ecumenical reality” in the *Kath’ Odon* issue 1 (January – April 1992) pp 81-89 could be said to be “prophetic” in the theologian sense of the term.

to other Orthodox Europeans an invitation to an inter-orthodox dialogue in order to reflect on the orthodox self consciousness in the new European reality, then in the making. The Russian State Duma has been a partner and a supporter to this endeavor from the very beginning. The outcome was the first pan-orthodox conference, jointly organized in Ormilía of the Chalkidiki peninsula in June 1993, with the participation of 15 European parliaments. The conference bore fruit which became the statutory texts of the IAO, the Manifesto of the Participants (1993), its Founding Act (1994) and its Regulation of Function that was definitively approved in 1998. Since then and to date, the IAO has increased the number of its parliamentary members to 24 with the participation, in parallel, of groups of members of parliament from Australia, Asia, Africa and the USA and has organized twenty yearly General Assemblies, dozens of seminars and conferences as well as hundreds of Meetings of its International Secretariat and Committees the world over.

Studying the juvenilia of IAO, one can easily discern in the scattered thoughts therein a diffuse anxiety about the future of Orthodoxy in the fluid political landscape formed in the Balkans in the period 1990 – 2000. This was the time during which some of the participating Members of Parliament started the idea of an “orthodox axis” in answer to the looming shadow of “Muslim arcs” and the threat of “Roman Catholic fronts” in a disintegrating Yugoslavia⁵. This latent polemic tendency however, very soon wore out and gave its place to an intercultural and interreligious dialogue recognizing the need for an interactive coexistence of cultures and religions enabled by their mutual perichoresis⁶.

As it is expressly stated in the Manifesto, the IAO addressed the proposal to the European Union to “use Orthodoxy as the another cultural expression”⁷, which depicts the unique identity of the 150,000,000 Orthodox people mainly in the eastern part of the Old Continent, a number corresponding to almost half the population of Europe. This proposal is totally in line with the position of the Ecumenical Patriarchate “that political unity separated from civilization, that is, without a fundamental understanding of human relationships, cannot lead to the achievement of a united Europe”⁸ and it delineates IAO’s position on the construction of an “pan-Europe” the geopolitical map of which extends “from the Atlantic Ocean to the Urals” and contains all religious and cultural traditions of the nation states which compose it.

In the beginning of the 1990’s, the perspective of the European Union enlargement by the accession of the post-communist states created the expectation of an equal

5. *Minutes of the 4th General Assembly, Athens, p. 9*

6. *Ibid p. 10*

7. *Interparliamentary Assembly on Orthodoxy, Manifesto of the participants– Founding Act – Regulation of Function, Athens, 20132, p. 12*

8. *The Ecumenical Patriarch Bartholomew “Address to the Plenary of the European Parliament (Strasbourg April 19, 1994” in Kath’ Odon, sixth issue (September – December 1993) p. 9*

recognition of the cultural identity of the orthodox peoples. Therefore, IAO's principal aspiration was to have the leading role of Orthodoxy recognized -on equal footing with that of Catholicism and Protestantism- in the joint forging of the European identity and to project its diachronic presence in the European developments. IAO's European orientation is obvious both in the Eurocentric agendas of its General Assemblies and in its very title as European Inter-parliamentary Assembly up until 2001. The accession to the European Union of Cyprus and eight countries of the former Eastern European block (Estonia, Latvia, Lithuania, Poland, Slovakia, Slovenia, Czech Republic, Hungary) in 2004 and that of Romania and Bulgaria in 2007 undoubtedly gave the IAO movement a boost, as it reinforced the presence of the Eastern Christian world in the bosom of the European family. Reality, however, especially after the deep economic recession, did not respond to IAO's expectations, as it became apparent in one of its resolutions in 2010, where it is stated that "the accession of a group of traditionally orthodox countries to the European Institutions has not contributed to making the voice of Orthodoxy be heard more in the contemporary world"⁹. This assessment made it obvious that an alternative plan was required which would put forth as a solution the rallying of the orthodox word¹⁰ in order to show its partners in a more dynamic way the mode of life it embraces.

1.2. IAO'S ecumenical mission

IAO's change of name and its transformation into an International Organization¹¹ signaled its opening to the world. In 2000, for the first time on the occasion of the two-thousand-year anniversary of Christ's presence on earth, the General Assembly convened outside European territory, in Sion, mother of all churches. Since then, the Delegation has started on a series of visits and the International Secretariat has been holding its meetings in all those countries where there is parliamentary representation of Orthodoxy. The first visits to Brussels, to the seat of the European Parliament and the European Commission and to Geneva, to the premises of the ecumenical bodies (World Council of Churches, the Conference of European Churches, the Orthodox Centre of the Ecumenical Patriarchate, the Official Delegation of the Moscow Patriarchate etc) have certainly been a milestone for the organization, as it was formally recognized and accepted by the international community on a symbolic level¹².

Events that occurred in the dawn of the third millennium, such as the culmination of the anti-globalization movement in the Genoa march and the 9/11 attack triggered changes in the current political situation and led the IAO to seek ways to enhance its influence and prestige. By means of its participation in international organizations, in its observer's status (CIS, PABSEC, SEECF) and by signing cooperation

9. *Minutes of the 17th General Assembly, Athens, p.116*

10. *Ibid, p. 116*

11. <http://www.eiao.org/Istoria.aspx> (accessed on 12/08/2013)

12. *Minutes of the 12th General Assembly, Athens, 2006, p. 108*

agreements with the Parliamentary Assembly of the Russia-Belarus Union and the Interparliamentary Assembly of the Eurasian Economic Community (IPAECC), it enhanced its relations with its member-states in Eastern Europe. Further, it became more prominent in Western Europe thanks to resolution 126/ 14 June 2005 of the Parliamentary Assembly of the Western European Union (PAWEU) which recognized the IAO as an international organization. It signed a cooperation agreement with the Parliamentary Union of the Organization of Islamic Conference member states (PU-OIC) and with the Pan-African Parliament (PAP) and attended as an observer the works of International Organizations (OSCE, IPU), as well as the 9th General Assembly of the WCC in Porto Alegre, Brazil. Finally, apart from the cooperation it established with the senior and new Patriarchates, the Autocephalous Churches and the Council of European Churches, last year the IAO made two visits of an outstanding significance for its future, to America and to the Vatican, in the course of which subjects of vital importance were dealt with, such as the safety of the Christians of the Middle East and cooperation to be developed in matters of common interest.

Acting in the globalised framework of our post-modern cultural paradigm, the IAO moves flexibly bringing the orthodox message of ecumenicity. In the light of globalization seen as a process based on the ideology of an unbridled neo-liberalism and an unprincipled use of technology, the secularized ethics of individualism and religious discoloration, the annihilation of the nation state with all it entails for the cultural identity of persons and peoples, reality appears very grim for humanity at large. The IAO, however, took up the challenge of globalization and saw it as an invitation to a dialogue, thereby seizing the opportunity to communicate its own position on ecumenicity, in which globalization is replaced by universality, ideology by theology and economy by divine economy, and which promulgates unity of peoples and strives to consolidate itself through the defense of individual rights, religious freedom and international law.

1.3 IAO's poetic action

In the words of the Russian advisor V. Alexeev, the IAO is “a secular political organization which bases its action on the shared ideas for the defense of the spiritual foundations of Orthodoxy and is enriched by them”¹³. The IAO is a political supra-partisan organisation which, based on democratic concertation and interparliamentary cooperation endeavors to produce a strong political discourse emanating from the gospels, transubstantiate the orthodox experience into political action, transfigure Christian ethics into moral laws and upgrade the role of politics from a servant to utilitarian needs to a minister of “morality”.

As a collective body, the IAO is exclusively founded on the principle of majority, proportionate to the orthodox synodic system of local Churches, which is, in turn,

13. *Minutes of the 4th General Assembly, Athens, p.87*

based not on individual opinion but rather on collective opinion¹⁴ where “the vote of the majority should prevail”. The principle of synodicity, the “ecclesiasm of democracy”¹⁵ as per the favorite expression of Pr. M. Begzos, in its secular form governs the whole of the IAO’s poetic action, which, to use a paraphrase, “democratizes the Church” by transfusing the values of Orthodoxy into the body of politics.

The IAO members, in the course of their mandate, shoulder the responsibility of the prophetic gift. In the language of theology, prophesy does not refer to the divinatory ability but rather to an “insightful understanding of what will happen, when life deviates from truth”¹⁶. Guided by the anthropocentric values of Orthodoxy and its ecumenical peace-making vision, the IAO follows the developments of military operations and political ministrations. To this effect, article 3a of its Founding Act establishes as an objective the “recording and evaluation of the changes taking place in Europe”. Its members, therefore, militate in the orthodox congregation and endeavor to transmit the principles of Orthodoxy to the parliaments and International Organizations in the form of resolutions and general principles. The political praxis of the IAO members finds its ultimate expression in their missionary action, which, by means of agreements with parliamentary representatives and exchanges of visits with church representatives, attempts to comply with our Lord’s last command “and you shall be My witnesses both in Jerusalem, and in all Judea and Samaria, and even to the remotest part of the earth.”

SECTION 2 IAO’S ORTHODOX IDENTITY

2.1. The principles of Christian anthropology

In the words of its first President V.Zorkaltsev, the IAO endeavors to implement the “Christian interpretation of the concept of anthropocentrism”¹⁷. Following the orthodox Christian anthropology, the IAO perceives man as the image of God, as “person” who is in a position to substantiate his life in God’s existential manner, freely and not by compulsion¹⁸. The interpersonal and especially family relationships constitute a reflexion of God’s coexistence in the holy trinity as a communion of love. In reproducing the aforementioned Christian thesis by virtue of a decision of its General Assembly (1999), the IAO expressed its belief that the “traditional God-given family relations, blessed on the levels of man-wife, parents-children... remain the fundamental element of the modern world”¹⁹. This position promulgated by the IAO could not be deemed as coincidental when, at the same point in time, the Amsterdam

14. His Eminence Metropolitan of Nafpactos and St. Vlassios Hierotheos Vlachos “The synodic and hierarchic polity of Church as a gift”, *Theology* 2/2009. (Dedication to the Synodic Institution), p. 67.

15. Marios Begzos, “Democracy in the Church”, *Kath’ Odon*, issue 10 (January –April 1995), pp 55-60.

16. Adamantios Avgoustidis “Christianity and Politics in tomorrow’s world” In www.romfea.gr/arthra-apopseis/17711-2013-06-28-10-36-18 (accessed on 10/08/2013)

17. *Minutes of the 7th Assembly, Athens*, p.22

18. Christos Giannaras, *The Alphabet of Faith*, *Domos publ.*, Athens, p.93 (Το αλφαβητάρι της πίστης)

19. *Minutes of the 6th Assembly, Athens*, p.83

Treaty introduced, by virtue of article 13, sexual orientation as one among other criteria of discrimination²⁰.

On the other hand, the Christian approach of man as a psychosomatic entity and the respect for the particularity and uniqueness of the human person, as these are depicted in the passed Declaration of the basic principles of Bioethics (2002), constitute IAO's proposition to the promising decoding of the human genome which was triumphantly proclaimed for the first time by the US President Bill Clinton in 2000²¹. The IAO declaration, having been reviewed by the Bioethics Committee of the Holy Synod of the Church of Greece²², was notified to the parliaments of its member states and was internationally commended²³. Its special contribution lies in the fact that it fosters the orthodox "social perception" of human life, according to which each and every human being exists in relation to his fellow human beings and not as a slave to his individual rights, as stipulated by western philosophy²⁴. Indicative of the above is, indeed, the concept of "consent" given by the relatives, who decide jointly in case of patient euthanasia²⁵. Finally, the understanding of life as a gift from God and its protection in order to prevent it from being reduced to a mere financial magnitude, is in line with the proposal made by the IAO in the course of a debate in the Council of Europe in 2003 before the vote on a recommendation in relation to euthanasia and goes against the adoption of active euthanasia, as it had been voted in the Netherlands and Belgium in 2001 and 2002 respectively²⁶.

2.2. The orthodox perception of the national and cultural identity

The IAO has consistently maintained that "Orthodoxy has been a constitutive element of the national self-awareness and the very statehood of our countries"²⁷. Orthodoxy, by its ascetic life, religious experience and parish life incubated the value system of traditional societies and nurtured their national sense of belonging to such a degree that the State and the Church are perceived as expressing the public sphere in tandem. This thesis is certainly in opposition to the "other view", which bans the Church and the ensuing Christian values to the sphere of private life, thus depriving the state from all spirituality and converting it into an exclusively administrative agent. The IAO definitely endorses the two distinct roles for the State and the Church, recognizing however the complementary role the Church plays as the main vector

20. http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/amsterdam_treaty/a10000_el.htm (accessed on 16/08/2013)

21. Francis S. Collins, *The Language of God*, Papazisis Publishers, Athens, 2009, p. 18)

22. http://www.bioethics.org.gr/03_c.html#7 (accessed on 16/08/2013)

23. *Minutes of the 12th General Assembly*, Athens, 2006, pp. 54-55

24. *Minutes of the 8th General Assembly*, Athens, 2002, p. 42

25. *Euthanasia, Motions on the General Principles, as voted during the 10th IAO Annual General Assembly in Vilnius, Lithuania, June 2003*, p.24.

26. *Minutes of the 10th General Assembly*, Athens, 2004, p. 50.

27. *Minutes of the 17th General Assembly*, Athens, p.115

of the expression of the spiritual and moral values of a large part of society. In this spirit, the IAO issued a resolution (2003) against the fact that there was no mention in the preamble of the European Constitution of the contribution by Christianity to the shaping of the European conscience²⁸.

Further, Orthodoxy is not a reality outside history. On the contrary, it unfolds within history. Christian ethics materialize in the century-long tradition of Orthodoxy, which, in turn, leaves the traces of its uninterrupted course in history on the treasures of cultural heritage that the IAO has been trying to safeguard by means of its numerous resolutions to this effect. Specifically, having condemned the conversion of the Armenian monastery of Saint Macarius in Cyprus into a hotel²⁹, it launches an appeal for the salvaging, restoration and repatriation of the Cypriot treasures³⁰. It also condemns the destruction of holy monuments in Kosovo and Metohi as a blow against European and global heritage³¹, while expressing its concern over the systematic destruction sustained by the Christian Armenian monuments in Nagorno-Karabakh, drawing the authorities' attention to the consequences for non-compliance with the 1972 UNESCO provisions on the Protection of Cultural Heritage³².

In order to safeguard the continuity of the orthodox tradition, the IAO in one of its resolutions (2005) advocated the need for the lesson on religion to be taught as a subject of identity in primary and secondary education³³. A Conference among the Education Ministers of the IAO member states had been previously organised (1999) on the subject of religious instruction and it was repeated three years later (2002). Acknowledging the mediating role of education in the cognitive armament and spiritual armoring of the youth, the Ministers recommended in their Declaration the necessity to pass on the Christian principles of ecumenicity and sacredness of the person as the most appropriate antidotes to the contemporary new order³⁴. For this reason they suggested the establishment of an Inter-Orthodox Education Centre³⁵. The seminar organised in the Volos Academy for Theological Studies in 2004 was the continuation of the original thought and raised again the contemporary demand that religious instruction at school respond to the pluralist and multicultural world in such a way as to promote dialogue and collective reflexion and to keep fanaticism and dogmatism at bay³⁶.

28. IAO Bulletin, 6th issue (2004), p. 8

29. Minutes of the 5th Annual General Assembly, Athens, p. 61

30. Minutes of the 14th General Assembly, Athens, pp. 177-178

31. Minutes of the 16th General Assembly, Athens, pp 169-171

32. Minutes of the 17th General Assembly, Athens, p. 118

33. Minutes of the 12th General Assembly, Athens 2006, p.159

34. IAO Bulletin, 4th issue (2002), p. 5

35. Minutes of the 10th General Assembly, Athens 2004, p. 92

36. "Introductory Note by Professor of the Faculty of Theology of the Athens University, m. K. Delikonstantis" in *The lesson on religion as a subject of identity and culture (Volos 15 – 17 May 2004)*, publications of the Hellenic Parliament, Athens 2005, pp 25-26

2.3. The right to religious freedom and the interreligious dialogue

The IAO, in line with the provisions of articles of international organisations and the decisions of European institutions, recognises the right to religious freedom and establishes as a priority the legal safeguarding of this right against potential violations. By the promulgation of its General Principles³⁷, in 1999, it defends Christianity in countries which are self-determined as Orthodox, recommending to its member states to reinforce “traditional religions”, as the vectors of their prevailing cultural paradigm and system of values. This reinforcement, takes on the form of a special institutional arrangement entailing tax cuts and legal protection on the level of structures such as administration and education, and it is totally in line with the basic principles of the European Parliament resolution (29/02/1996) on sects³⁸, which are deemed dangerous on account of their proselytizing activity which is incompatible with the human rights.

On the other hand, by its resolutions on the suffering orthodox peoples in Cyprus, Kosovo and Metohi, in Israel and Palestine, in Africa and lately in the countries of the Middle East, the IAO castigates the discriminations suffered by the Christian communities for religious reasons and it defends their right to practice freely their religious rights, supporting the important role of the state in the consolidation of religious tolerance. For this reason, it hails and welcomes the first ever systematic effort of a European Union institution, the European Parliament’s initiative in 2011 to condemn terrorist attacks, religious discriminations and the religious prosecutions suffered by the Christian minorities the world over at the end of 2010 and the beginning of 2011. The same line of thought is also followed in the resolution on the reopening of the Theological School of Halki, uttered for the first time in 2000 and reiterated as a request during the two-day conference very recently in Constantinople (2013).

The IAO, remaining faithful to its founding manifesto per which it is a political and not a religious organization and therefore not competent to intervene in internal issues of the church or theological contentions, embraced from its inception the ancient eastern orthodox Churches, including Armenia among its founding members. This principle is in line with the ecumenical spirit of Orthodoxy which may transcend confessional oppositions and unite the Churches in the person of the Holy Trinity. The ecumenicity, however, of Christ’s deplorative message is not restricted to the patrimonial hearth of its “home”, but wandering around the world, it focuses on each person, familiar and stranger alike, inviting them to a dialectic conversation. The initialing of the draft cooperation agreement between the IAO and the Parliamentary Union of the Organization of the Islamic Conference (PUOIC), may be interpreted as

37. *Minutes of the 6th Assembly, Athens, pp 87-88*

38. *Minutes of the 5th Annual General Assembly, Athens, p.53*

such an invitation to dialogue, a gesture which is in harmony with the imperative of the Ecumenical Charter of the European Union Churches (2001) for Christians to cooperate with Muslims living in Europe on issues of common interest³⁹. Furthermore, the proposal of the Geneva Spiritual Appeal, signed by the IAO in 2005, for the spiritual foundation of religion to be released from its abusive idealization by forces aspiring to legalise every effort to prevail at the expense of others, was complemented in the 2007 IAO resolution for the establishment of the interreligious dialogue as the answer to violence and fanaticism and as the sole guaranty of the consolidation of peace the world over⁴⁰.

2.4. The vision of conciliation

The Second Ecumenical European Assembly which took place in Assisi in 1997 on the occasion of the 50th anniversary from World War II bequeathed as a mission to the churches the ministry of conciliation⁴¹. Conciliation should not be interpreted as a solution of compromise or as a social contract of mutual concessions, but as a “dynamic gesture by man to man, which for the Christians follows the deep and existential change of relationship to God”⁴². The apocalyptic act of conciliation blasts social relations opening new perspectives to the will for self offer, solidarity, non violence and respect for the Maker and Creation⁴³. In its quest of Christ in the person of every helpless individual, the IAO proceeds to a series of actions. It has been strongly defending for numerous years the right of repatriation for the refugees of Cyprus, Kosovo, Palestine and the 300.000 uprooted Abkhazians in Georgia, while, making the many South African issues its own, it invited –by its 2005 resolution- the international organizations to provide the necessary humanitarian assistance in order to solve the problems of hunger, disease, financial hardship and civil strife which are present in Africa⁴⁴.

Following the incitation of Apostle Paul in his epistle to the Galatians (3,28) that “there is neither Jew nor Gentile, neither slave nor free, nor is there male and female, for you are all one in Christ”, the IAO takes a clear position against racial discrimination, racist exacerbations and nationalistic trends. In a special resolution (2005), it denounces racism as the culprit for “some of the greatest tragedies in human history”⁴⁵. For this reason, in one of its subsequent resolutions (2011) and, of

39. Council of European Churches, *Ecumenical Charter, Guidelines for the Growing Cooperation among the Churches in Europe*, translation by Ioanna Sachinidou in: <http://www.academia.edu/1892907/> (accessed on 20/07/2013), p. 7

40. *Minutes of the 14th General Assembly, Athens*, pp. 175-176

41. «Assisi Conference: Conciliation: A Gift of God and source of a new life”, *Kath’ Odon*, 12th issue, February 1997, p.10

42. Christos Tsironis “The lesson on Religion as a subject of conciliation and reconciliation” in *The lesson on Religion as a subject of identity and culture (Volos, 15-17 of May 2004)*, Athens 2005, p.79

43. *Ibid*, p. 81

44. *IAO Bulletin, issue 8 (2006)*, pp. 47- 49

45. *Minutes of the 12th General Assembly, Athens*, p. 157

course, in an effort to put pressure on Turkey –in view of its accession to the EU- the IAO denounces the Genocide against the Armenians, the Greeks and the Assyrians, i.e. the indigenous Christian peoples residing in the Ottoman Empire territories, in order to restore historical justice⁴⁶. Furthermore, in its effort to materialize Christ’s incitation in the Sermon on the Mount “Blessed are the peacemakers for they shall be called sons of God” (Mathew 5,9) it takes position against a number of wars raging in Kosovo, Abkhazia, Iraq and Palestine, while after the 9/11 attack it denounced international terrorism, persisting on the necessity to upgrade the legislative system, interparliamentary dialogue and interstate relations on the basis of the unifying force of Orthodoxy⁴⁷. The actions mentioned above are in line with the IAO’s founding objective for the consolidation and promotion of peace in the world. It needs, however, to be pointed out that IAO’s peace-making vision is not realized without internal resistance and controversies. The war in Yugoslavia almost destroyed the unity of the organization itself. The fact that the IAO reached a unanimous decision is largely due to the contribution of Greece which, although a member of the military NATO alliance, backed Yugoslavia of the same faith⁴⁸. On the other hand, while its resolutions emanate from unanimous plenary decisions, this was not the case with the resolution on the Israeli-Palestinian issue (2005); that resolution had not been approved by the USA and Australia delegates⁴⁹. These events, indicative of the difficulties experienced by the IAO, corroborate its “martyr” disposition and put to evidence the slowness with which the Gospel is revealed within humanity, on account of man’s fallen nature manifested in all sorts of dissensions, divisions and disagreements.

Finally, the deep financial recession, “deprived of any anthropological dimension and sensitivity”⁵⁰ which has been ravaging the humanity over the last five years has not escaped IAO’s attention. Following the rule of the interest of the many, it condemns the rationale of super-profit accumulated in the hands of the few and counter proposes the solution of voluntary offers for the suffering and the financially deprived, as a tangible manifestation of the ecclesiastical solidarity and the attachment of politics to the service of public interest⁵¹. Expressing the conviction that the financial crisis is first and foremost a moral crisis manifest in the fall of guaranties of the creditworthiness of banks and state institutions, it calls for a new prioritization of the value system, in order for the capital of universal human values, solidarity and corporate responsibility to be transferred to the economy of the world capital market⁵². During a conference organised in Helsinki in 2011, it stressed the necessity to orient ourselves towards

46. *Minutes of the 18th General Assembly, Athens, p. 158*

47. *IAO Bulletin, issue 7 (2005), pp. 10- 11*

48. *Minutes of the 6th Assembly, Athens, p. 79*

49. *Minutes of the 12th General Assembly, Athens, p. 156*

50. «Message by the Heads of the Orthodox Churches in: www.ec-patr.org/docdisplay.php?lang=gr&id=995&tla=gr (accessed on 25/08/2013)

51. *Minutes of the 16th General Assembly, Athens, p.. 167*

52. *Minutes of the 18th General Assembly, Athens, p.162*

voting a declaration of human responsibilities to benefit the weaker⁵³. The ultimate measure to overcome the crisis is, in its view, to ensure the function of Democracy, by restoring the relationship between the citizens and the state, the autonomy of political authorities and the strengthening of civil society⁵⁴. The initiative for the establishment and operation of a “Foundation for Democracy, Parliamentarism and Religious Tolerance” in cooperation with the PAP, seated in Athens and Mozambique⁵⁵ should be understood in this light, in order for the vision of conciliation to find its legal and political expression in tormented Africa. These actions by the IAO, in tandem with the goals set by the movement of Diakonia in Europe through the Bratislava Declaration (1994)⁵⁶, make it an observatory for the violation of human rights and turn it into a bridge-builder over financial gaps and social inequalities.

CONCLUSIONS AND PROPOSALS

Recognizing politics as the space where history unfolds, par excellence, the IAO translates through its actions the Christian message into its political dimension. The juxtaposition, therefore, between its political deeds and the objectives set out in article 3 of its Founding Act leads to the conclusion that the IAO, at the end of the twenty-year period, moved towards the achievement of all its goals. We could even be as bold as to claim that like another Liberation Theology it seeks the “realization of utopia”⁵⁷. For utopia to become reality, however, there is still a lot to be done. The IAO needs to fortify its presence in the international community and to increase the intensity and the scope of pressure it can exercise, approaching more parliamentary representatives. It shall make closer contact with people of spirit and institutions of the academia, in order to further enrich its theoretical background. To this end, it would be useful to establish the Inter-Orthodox Center of Education, which, above and beyond its statutory objectives, could also inaugurate a series of seminars on the links between politics and theology and the theological interpretation of political actuality. But mainly, the IAO needs to make its existence more visible to the civil society. Its basic concern should be its dissemination towards the congregation of the faithful, in order to be able to consolidate its orthodox message. For the achievement of this goal, the use of the internet and social networking would be equally important as the mobilization of its committees and the cooperation with NGOs and local Churches. Finally, the enlargement of the subject matter of its General Assemblies with themes relative to issues such as the ecological environment, the proper function of the Mass

53. <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=872>

54. *Minutes of the 19th General Assembly, Athens, p. 141*

55. *IAO Bulletin, issue 14 (2012), p. 41*

56. “*The Bratislava Declaration: On the road of a vision of Diakonia in Europe*”, transl. Ath. Vletsis, Kath’ Odon, issue 12 (February 1997), pp. 12-19

57. Nikos Nikolopoulos, “*Political Theology: Reality and Utopia*” in: *Church – Ecumene – Politics: Dedicated to Metropolitan of Adrianopolis, Damaskinos, Athens, 2007, p.509*

Media, the Christian understanding of biopolitics, mental illnesses, the orthodox ethos in work and fair trade, to mention just a few, is still open and waiting to happen in the near future.

LITERATURE

1. Ath. Angelopoulos & B. Pheidias (ed.), *Orthodoxy in the new European reality*, Minutes of Pan-European Conference (Ormilia, Chalkidiki, 30 June- 4 July 1993), Hellenic Parliament publ., Parliamentary Committee on Religions and Orthodoxy, Athens, 1994
2. Irene Anastasopoulou (editing and presentation) *Orthodoxy in our era in:* <http://www.youtube.com/watch?v=sQ971wiih24>
3. E.I.A.O., *Orthodoxy in the context of the European Civilization-history and future*, Minutes of the 4th Annual Assembly (Chalkidiki, 25-29 June 1997)
4. E.I.A.O., *The problems of the novel heresies (sects) in the E.I.A.O. countries and effective ways of dealing with them*, Minutes of the 5th Annual General Assembly (Warsaw, 28-30 June 1998), publ. EIAO Secretariat, Athens
5. E.I.A.O., *Ways of legal protection of the traditional family as a diachronic value of society*, Minutes of the 6th Assembly (Moscow- St. Petersburg, 20-23 June 1999), publ. EIAO Secretariat
6. E.I.A.O., *What do people say about the Son of Man (Mat. 16, 13) in the year 2000 AD?*, Minutes of 7th Assembly (Jerusalem, 18-19 June 2000), publ. EIAO Secretariat
7. I.A.O., *The contribution of Orthodoxy in the enlarged European Union*, Minutes of the 8th Annual General Assembly (Patmos, 28 June – 2 July 2001), Hellenic Parliament publ., Athens, 2002
8. I.A.O., *Globalization and Orthodoxy*, Minutes of the 9th General Assembly (Bucharest, 27-30 June 2002), publ. I.A.O.
9. I.A.O., *War - Poverty. The Orthodox viewpoint*, Minutes of the 10th General Assembly (Vilnius, 26-29 June 2003), publ. I.A.O., Athens 2004
10. I.A.O., *The lesson on religion as a subject of identity and culture (Volos 15-17 May 2004)*, Hellenic Parliament publ, Athens, 2005
11. I.A.O., *Security with freedom*, Minutes of the 11th General Assembly (Kiev, 24-27 June 2004), Athens
12. I.A.O., *Christianism before the challenges of the modern era*, Minutes of the 12th General Assembly (Geneva, 23-26 June 2005), Athens, 2006
13. I.A.O., *Nation, Religions-Orthodoxy & the new European reality* (Athens, 17-19 April 2005), Hellenic Parliament publ, Athens, 2006
14. I.A.O., *Orthodoxy facing the social and economic problems of Africa. The contribution of the monotheistic religions to their solutions*, (International Conference, University of Johannesburg, South Africa, 2 December 2005), Athens, 2007
15. I.A.O., *The contribution of the Orthodox culture to the construction of the New Europe*, Minutes of the 13th General Assembly (Venice, 21-25 June 2006), Athens, 2007
16. I.A.O., *The Inter-religious dialogue as a factor of peaceful and fair relationships among peoples*,

ESSAYS

Minutes of the 14th General Assembly (Astana, 20-23 June 2007), Athens

17. I.A.O, *Church - Ecumene - Politics: In honor of Metropolitan of Adrianopolis Damaskinos*, Athens, 2007

18. I.A.O, *The crisis of the global value system as a challenge before Christian Orthodoxy*, *Minutes of the 15th General Assembly (Rhodes, 26-29 June 2008)*, Athens

19. I.A.O., *The Orthodox community tried by the global economic crisis*, (*International Conference, Evia, 28 May 2009*), Athens, 2011

20. I.A.O., *The Global Economic Crisis and its impact on Social – Spiritual – Cultural European tradition. The Role of Orthodoxy*, *Minutes of the 16th General Assembly (Belgrade, 24 - 28 June 2009)*, Athens

21. I.A.O., *Minutes of two-day conference on: “The concept of ‘stranger’ in Orthodox Tradition”* (Athens, 15-16 March 2010), Athens

22. I.A.O., *The contribution of Orthodoxy in the dynamics and development of statehood of the countries of Eastern Christian tradition*, *Minutes of the 17th General Assembly (Erevan, 28 June – 2 July 2010)*, Athens

23. I.A.O, *Religious values in the Economic crisis reality*, *Minutes of the 18th General Assembly (Paris, 21-24 June 2011)*, Athens

24. I.A.O, *Minutes of Conference on: “Christian Communities in the Middle East: Presence, Rights, Fears and Hopes”*, (Amman, 15 November 2011), Athens

25. I.A.O, *Challenges for democracy during periods of global economic crisis*, *Minutes of the 19th General Assembly (Prague 25- 28 June 2012)*, Athens

26. Δ.Σ.Ο, *Manifesto of Participants – Founding Act – Regulation of Function*, Athens, 2013

27. Kostas Mygdalis “Greece before the new Orthodox ecumenical reality” in *Kath’ Odon* issue 1 (January-April 1992) pp. 81-89

28. Ecumenical Patriarch Bartholomew, “Speech to the Plenary of the European Parliament (Strasbourg 19 April 1994)” in *Kath’ Odon* issue 6 (Septemeber-December 1993) pp. 9-14

29. Ioannis Petrou “The role of Orthodoxy in a changing world” in *Kath’ Odon* issue 1 (January-April 1992) pp. 13-20

30. Council of European Churches, *Ecumenical Charter, Guidelines for the Growing Cooperation among the Churches in Europe*, translation by Ioanna Sachnidou in: www.academia.edu/1892907/ (accessed on 20/07/2013)

«ΟΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ (ΔΣΟ) ΣΤΗΝ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥΣ »

της κας Ματίνας Σολωμάκου (Ελλάδα)

Πρόλογος

Η παρούσα εργασία οφείλει τη σύνθεσή της στην προκήρυξη του Διαγωνισμού της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας (στο εξής: Δ.Σ.Ο.) με την ευκαιρία του επετειακού πανηγυρισμού της εικοσαετούς δράσης της από την ίδρυσή της. Η σοβαρότητα της περίπτωσης σε συνδυασμό με το διεθνές κύρος της Δ.Σ.Ο. κατέστησαν το εγχείρημα αυτό ιδιαίτερα απαιτητικό. Επιπροσθέτως, η ύπαρξη πλούσιας βιβλιογραφίας σχετικά με τα πεπραγμένα του θεσμού αύξησε το βαθμό δυσκολίας του πονήματος, καθώς χρειάστηκε να αποτυπωθεί η διαλεκτική σχέση της Δ.Σ.Ο. με την τρέχουσά της επικαιρότητα, όπως αυτή αποτυπώθηκε στις πολυποίκιλες ιστορικές, κοινωνικές και οικονομικές ανακατατάξεις της παρελθούσας εικοσαετίας. Συνεπώς, πρόθεση της εργασίας είναι να ανασυνθέσει την εικοσάχρονη πορεία της Δ.Σ.Ο. ανιχνεύοντας τις πολιτικές εκείνες πράξεις που αναδεικνύουν την πολιτική της ιδιαιτερότητα και διατρανώνουν την εμβληματισμένη στις ορθόδοξες χριστιανικές αξίες ταυτότητά της.

Εισαγωγή

Το δοκίμιο διερευνά τη συμβολή της Δ.Σ.Ο. στην εδραίωση των κοινωνικών αξιών της Ορθοδοξίας στον χώρο της οικουμένης. Επιδίωξή του είναι να σκιαγραφήσει τον διαμεσολαβητικό ρόλο της Δ.Σ.Ο. στην πρόταση της ορθόδοξης πρότασης ως της ορθής πνευματικής προοπτικής στην ευρωπαϊκή και διεθνή πολιτική, θρησκευτική και κοινωνική σκηνή. Συνεπώς, το δοκίμιο αναζητά να διαφωτίσει τους τρόπους με τους οποίους η Δ.Σ.Ο. κομίζει «μια πρόταση υπαρκτικού μηνύματος»¹ στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο και εκκοσμικευμένο ιστορικό πλαίσιο. Συγκεκριμένα, επιχειρεί να αποτυπώσει τη διαμέσου της Δ.Σ.Ο. μαρτυρία της Ορθοδοξίας στις πολυποίκιλες εκφάνσεις του κοινωνικού βίου, που πλαισιώνουν ζητήματα ηθικής και βιοηθικής, πολιτισμικής και εθνικής ταυτότητας, θρησκευτικού και διαθρησκευτικού διαλόγου, κοινωνικά προβλήματα καθώς και τη βαθιά κρίση που πλήττει το σύγχρονο οικονομικό, αξιακό και δημοκρατικό σύστημα.

Το δοκίμιο βασίστηκε στη μελέτη της πλούσιας βιβλιογραφίας και εστίασε σε κείμενα όπως η διακήρυξη, η ιδρυτική πράξη, τα ψηφίσματα, τα συμπεράσματα, οι γενικές αρχές της Δ.Σ.Ο. καθώς και τα ενημερωτικά της δελτία που παρήχθησαν στο πέρας της εικοσαετίας. Συνεπώς, η μέθοδος που ακολουθήθηκε ανέκυψε από το εργαλειώδες οπλοστάσιο της «θεολογίας της συνάφειας», σύμφωνα με την οποία κάθε κείμενο (text) παράγεται σε ένα συγκεκριμένο συγκείμενο (context) και ως εκ τούτου περιβάλλεται από μια ορισμένη ιστορική και πολιτισμική συνάφεια².

Ο όρος «κοινωνικές αξίες» που περιέχεται στον τίτλο του δοκιμίου μας φέρνει στο νου το τελικό κείμενο της Γ' Προσυνοδικής Πανορθόδοξης Διάσκεψης (28 Οκτωβρίου - 6 Νοεμβρίου 1986), όπου γίνεται λόγος για την «επικράτησιν των χριστιανικών ιδεωδών της ειρήνης, της ελευθερίας, της αδελφουσύνης και της αγάπης μεταξύ των λαών, και άρσιν των φυλετικών διακρίσεων»³. Γύρω από αυτές τις αξίες περιστρέφεται και το παρόν δοκίμιο, προσπαθώντας να αποτυπώσει τον καθοδηγητικό τους ρόλο στην εγχάραξη της εικοσαετούς πορείας της Δ.Σ.Ο..

Ενότητα 1^η Η ιστορική πορεία της Δ.Σ.Ο.

1.1. Η ευρωπαϊκή καταβολή της Δ.Σ.Ο.

Η Δ.Σ.Ο. αναδύθηκε σε μια ιστορική περίοδο κατά την οποία ο ευρωπαϊκός γεωπολιτικός χάρτης άλλαζε εκ βάθρων. Οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης μετέβαιναν ταχέως από τον υπαρκτό σοσιαλισμό στον φιλελεύθερο δημοκρατισμό, ενώ η Κεντρική και Δυτική Ευρώπη μετασχηματιζόταν σταδιακά σε μια ενιαία νομισματική και πολιτική Ένωση. Μέσα σε αυτό το κλίμα ανακατατάξεων, αφουγκραζόμενη τις προκλήσεις που γειραν

1. Πρακτικά 4ης Ετήσιας Συνόδου, Αθήνα, σ.σ.57-58

2. Πέτρος Β. Βασιλειάδης, Η Θεολογία της Συνάφειας και ο ρόλος της Ορθοδοξίας στο: www.amen.gr/article11607 (προσπελάστηκε στις 06/08/2013)

3. www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/dialogos/dialogos.asp?content=content@main=C_pros_4.1.htm (προσπελάστηκε στις 06/08/2013)

οι διεθνείς εξελίξεις, μια ομάδα Ελλήνων βουλευτών⁴ με επικεφαλής τον Δρ. Κώστα Μυγδάλη και δια της πατρικής ευλογίας και ενθαρρύνσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου απευθύνουν πρόσκληση προς τους ομόδοξους τους Ευρωπαίους για διορθόδοξο διάλογο προκειμένου να αναστοχαστούν περί της ορθόδοξου αυτοσυνειδησίας στη διαμορφούμενη νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα. Συμπαραστάτης και αρωγός σε αυτή την πρωτοβουλία στάθηκε ήδη από τις απαρχές η ρωσική Κρατική Δούμα. Ως εκ τούτου, συνδιοργανώθηκε στην Ορμύλια της Χαλκιδικής τον Ιούνιο του 1993 το πρώτο παν-ορθόδοξο συνέδριο, με συμμετοχές από 15 ευρωπαϊκά κοινοβούλια. Καρποί του συνεδρίου αποτέλεσαν τα καταστατικού χαρακτήρα κείμενα της Δ.Σ.Ο, η Διακήρυξη των μελών της (1993), η Ιδρυτική της Πράξη (1994) καθώς και ο Κανονισμός της Λειτουργίας της, που εγκρίθηκε οριστικά το 1998. Έκτοτε και μέχρι σήμερα, η Δ.Σ.Ο. έχει αυξήσει τα κοινοβουλευτικά της μέλη σε 24 με παράλληλες συμμετοχές από ομάδες βουλευτών από Αυστραλία, Ασία, Αφρική και Η.Π.Α. και έχει διοργανώσει είκοσι ετήσιες Γενικές Συνελεύσεις, δεκάδες σεμινάρια και συνέδρια, καθώς και εκατοντάδες Συνεδριάσεις της Διεθνούς Γραμματείας και των Επιτροπών της ανά τον κόσμο.

Μελετώντας κανείς το πρωτόλειο της Δ.Σ.Ο. εύκολα διακρίνει στις διάσπαρτες σκέψεις που εμπεριέχει τη διάχυτη αγωνία για την πορεία της Ορθοδοξίας μέσα στο ρευστό πολιτικό σκηνικό που είχε διαμορφωθεί στα Βαλκάνια κατά τη δεκαετία 1990-2000. Είναι η εποχή όπου η σκιά των «μουσουλμανικών τόξων» και η απειλή των «ρωμαιοκαθολικών μετώπων» στην διαλυόμενη Γιουγκοσλαβία κάνει μερικούς από τους συμμετέχοντες βουλευτές να αρθρώνουν λόγο περί όρθωσης ενός «ορθόδοξου άξονα»⁵. Η λανθάνουσα αυτή πολεμική διάθεση γρήγορα, ωστόσο, εξασθένησε, δίνοντας τη θέση της στην πρακτική του διαπολιτισμικού και διαθρησκευτικού διαλόγου, που έκανε πλέον λόγο για την αναγκαιότητα αλληλεπιδραστικής συνύπαρξης των διαφορετικών πολιτισμών και θρησκειών δια μέσου της αλληλοπεριχώρησής τους⁶.

Όπως διατυπώνεται ρητά στη Διακήρυξη, η Δ.Σ.Ο. απευθύνει πρόταση προς την Ευρωπαϊκή Ένωση «να αξιοποιήσει την Ορθοδοξία ως μια άλλη πολιτιστική έκφραση»⁷ που αποτυπώνει την ιδιοπροσωπία των 150.000.000 Ορθοδόξων του ανατολικού κυρίως τμήματος της γηραιάς ηπείρου, ποσοστό που αντιστοιχεί στο μισό σχεδόν πληθυσμό της Ευρώπης. Το αίτημα αυτό απόλυτα ευθυγραμμισμένο προς την θέση του Οικουμενικού Πατριαρχείου «Ότι η πολιτική ενότης, χωριζόμενη του πολιτισμού, δηλαδή του θεμελίου νοήματος των ανθρωπίνων σχέσεων είναι αδύνατο να οδηγήσει εις το κατόρθωμα της ενι-

4. Πρόκειται για τον Πρόεδρο της Επιτροπής Θρησκευμάτων και Ορθοδοξίας, κο Βασίλη Κοραχάη και τον Αντιπρόεδρο, κο Στέλιο Παπαθεμελή, πβλ. Κώστας Μυγδάλης, «Πολιτική και Διαθρησκευτικός Διάλογος. Το παράδειγμα της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας». Στο: blogs.auth.gr/moschosg/?s=%CE%9C%CE%A5%CE%93%CE%94%CE%91%CE%9B%CE%97%CE%A3 (προσπελάστηκε 09/08/2013), ενώ «προφητικό», με τη θεολογική σημασία του όρου, θα τολμούσαμε να ισχυριστούμε ότι αποδείχτηκε το άρθρο του: «Η Ελλάδα μπροστά στη νέα Ορθόδοξη οικουμενική πραγματικότητα» στο Καθ' Οδόν τεύχος 1 (Ιανουάριος-Απρίλιος 1992) σ.σ. 81-89

5. Πρακτικά 4ης Ετήσιας Συνόδου, Αθήνα, σελ. 9

6. Στο ίδιο, σελ. 10

7. Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας, Διακήρυξη των μελών – Ιδρυτική Πράξη – Κανονισμός Λειτουργίας, Αθήνα, 20132, σελ. 12

αίας Ευρώπης»⁸ περιχαράκωνει τη θέση της Δ.Σ.Ο. για τη σύνθεση της «Πανευρώπης», της οποίας ο γεωπολιτικός χάρτης απλώνεται «από τον Ατλαντικό έως τα Ουράλια» και ενέχει όλες τις θρησκευτικές και πολιτιστικές παραδόσεις των εθνών κρατών που την συνεχούν.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 η προοπτική της διεύρυνσης των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δια της ενσωμάτωσης των μετακομμουνιστικών κρατών γεννούσε προσδοκίες περί ίσης αναγνώρισης της πολιτιστικής ταυτότητας των ορθόδοξων λαών. Κατά συνέπεια, πρωταρχική επιδίωξη της Δ.Σ.Ο. ήταν να αναγνωριστεί ο συμ-πρωταγωνιστικός -μετά του Καθολικισμού και του Προτεσταντισμού- χαρακτήρας της Ορθοδοξίας στη συν-διαμόρφωση της ευρωπαϊκής ταυτότητας και να προβληθεί η διαχρονική της παρουσία στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι. Ο ευρωπαϊκός της άλλωστε προσανατολισμός αποτυπώνεται εμφανώς τόσο στην ευρωκεντρική θεματολογία των Γενικών της Συνελεύσεων όσο και στον τίτλο που η ίδια έφερε ως Ευρωπαϊκή Διακοινοβουλευτική Συνέλευση (Ε.Δ.Σ.Ο.) μέχρι και το 2001. Η προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση της Κύπρου και οκτώ χωρών του πρώην ανατολικού μπλοκ (Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Σλοβακία, Σλοβενία, Τσεχία, Ουγγαρία) το 2004, της Ρουμανίας και της Βουλγαρίας το 2007 ασφαλώς και έδωσε μια τονωτική ώθηση στο κίνημα της Δ.Σ.Ο., καθώς δυνάμωσε την παρουσία του Ανατολικού χριστιανικού κόσμου εντός του κόλπου της ευρωπαϊκής οικογένειας. Ωστόσο, η πραγματικότητα, ιδιαίτερα μετά τη βαθιά οικονομική κρίση, δεν ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες της Δ.Σ.Ο. καθώς, όπως παρατηρεί σε ψήφισμά της το 2010 «η ένταξη μιας σειράς παραδοσιακά ορθόδοξων χωρών στους ευρωπαϊκούς θεσμούς δεν συνέβαλε στο να εισακουέται η φωνή της Ορθοδοξίας περισσότερο στο σύγχρονο κόσμο»⁹. Η διαπίστωση αυτή γέννησε την ανάγκη εξεύρεσης ενός εναλλακτικού σχεδίου που προέτασσε ως λύση τη συσπείρωση του ορθόδοξου κόσμου¹⁰ προκειμένου να καταδείξει κατά τρόπο πιο δυναμικό στους εταίρους του τον έτερο τρόπο βίου, που ο ίδιος διαμνύει.

1.2. Η οικουμενική αποστολή της Δ.Σ.Ο.

Η μετονομασία της Δ.Σ.Ο. και η μεταβολή της σε Διεθνή Οργανισμό¹¹ σηματοδότησε το εξωστρεφές άνοιγμα της προς την οικουμένη. Το 2000 για πρώτη φορά με αφορμή τη δισχιλιόχρονη παρουσία του Χριστού επί γης, η Γενική Συνέλευση συνήλθε εκτός ευρωπαϊκού εδάφους, στη μητέρα Σιών. Έκτοτε άρχισαν να διοργανώνονται επισκέψεις της Αντιπροσωπείας και Συνεδριάσεις της Διεθνούς Γραμματείας της σε όλες τις χώρες όπου αντιπροσωπεύεται κοινοβουλευτικά η Ορθοδοξία. Ορόσημο ασφαλώς στάθηκαν οι πρώτες της επισκέψεις στις Βρυξέλλες, την έδρα του Ευρωκοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και στη Γενεύη, όπου εδράζονται οι οίκοι των οικουμενικών σωμάτων (όπως το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών,

8. Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, «Ομιλία προς της Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Στρασβούργο 19 Απριλίου 1994)» στο Καθ' Οδόν τεύχος 6 (Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος 1993) σελ. 9

9. Πρακτικά 17ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 116

10. Στο ίδιο, σελ. 116.

11. <http://www.eiao.org/Istoria.aspx> (προσπελάστηκε στις 12/08/2013)

το Ορθόδοξο Κέντρο του Οικουμενικού Πατριαρχείου, η αντιπροσωπεία του Πατριαρχείου Μόσχας κτλ.), καθώς σε συμβολικό επίπεδο επισημοποιήθηκε η αναγνώριση και η αποδοχή του οργανισμού από τη διεθνή κοινότητα¹².

Γεγονότα που σημειώθηκαν στο κατώφλι της τρίτης χιλιετίας, όπως η κορύφωση του αντιπαγκοσμιοποιητικού κινήματος με την πορεία στη Γένοβα και η επίθεση της 11ης Σεπτεμβρίου πυροδότησαν αλλαγές στην υπάρχουσα πολιτική συγκυρία και ώθησαν την Δ.Σ.Ο. στην αναζήτηση τρόπων για τη διεύρυνση της επιρροής και του κύρους της. Μέσω της συμμετοχής της υπό το καθεστώς του παρατηρητή σε διεθνείς οργανισμούς (Κ.Α.Κ., Κ.Σ.Ο.Σ.Ε.Π., SEECF), και με την υπογραφή συμφώνων-συνεργασίας με την Κοινοβουλευτική Συνέλευση Ένωσης Ρωσίας-Λευκορωσίας και τη Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ευρασιατικής Οικονομικής Συνεργασίας (Δ.Σ.Ε.Ο.Κ.) ενίσχυσε τις σχέσεις της με τα κράτη-μέλη της στην Ανατολική Ευρώπη. Τόνωσε την παρουσία της στη δυτική Ευρώπη μέσω του υπ' αριθμόν 126/14 Ιουνίου 2005 ψηφίσματος της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Δυτικο-Ευρωπαϊκής Ένωσης, (Κ.Σ.Δ.Δ.Ε.) που αναγνώριζε τη Δ.Σ.Ο. ως διεθνή οργανισμό. Υπέγραψε σύμφωνο συνεργασίας με την Κοινοβουλευτική Ένωση του Οργανισμού των κρατών-μελών της Ισλαμικής Διάσκεψης (Κ.Ε.Ι.Σ.) και το Παναφρικανικό κοινοβούλιο (ΠΑΚ) και δήλωσε παρουσία ως παρατηρητής στις εργασίες Διεθνών Οργανισμών (Ο.Α.Σ.Ε., Ι.Ρ.Υ.) καθώς και στην 9η Γενική Συνέλευση του Π.Σ.Ε. στο Πόρτο Αλέγκρε της Βραζιλίας. Τέλος, πέραν της συνεργασίας που ανέπτυξε με τα πρεσβυγενή και νεοπαγή Πατριαρχεία, τις Αυτοκέφαλες Εκκλησίες και το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Εκκλησιών πραγματοποίησε κατά το παρελθόν έτος δύο εξέχουσας σημασίας για την περαιτέρω πορεία της επισκέψεις τόσο στην Αμερική όσο και στο Βατικανό, όπου συζητήθηκαν ζητήματα ζωτικής σημασίας, όπως η διασφάλιση των Χριστιανών της Μέσης Ανατολής και αναζητήθηκαν τρόποι συνεργασίας για θέματα κοινού ενδιαφέροντος.

Δρώντας στο παγκοσμιοποιημένο πλαίσιο του μετανεωτερικού πολιτιστικού μας παραδείγματος, η Δ.Σ.Ο. κινείται με περισσή ευελιξία κομίζοντας το ορθόδοξο μήνυμα της οικουμενικότητας. Περιγράφοντας την παγκοσμιοποίηση ως μια διαδικασία που επιστρατεύεται την ιδεολογία του άκριτου νεοφιλελευθερισμού και την ανεργμίστη χρήση της τεχνολογίας, την εκκοσμικευμένη ηθική του ατομικισμού και τον θρησκευτικό αποχρωματισμό, τον αφανισμό του έθνους-κράτους με τις ανεξέλεγκτες συνέπειές του για την πολιτισμική ταυτότητα ατόμων και λαών, η πραγματικότητα χρωματίζεται ζοφερή για την ανθρωπότητα. Αποδεχόμενη ωστόσο η Δ.Σ.Ο. την πρόκληση της παγκοσμιοποίησης ως πρόσκληση σε διάλογο δράττεται της ευκαιρίας να κομίσει τη δική της θέση περί οικουμενικότητας, η οποία αντικαθιστώντας την παγκοσμιοποίηση με την παγκοσμιότητα, την ιδεολογία με τη θεολογία και την οικονομία με τη θεία οικονομία κάνει λόγο για την ενότητα της ανθρωπότητας και αγωνίζεται για την εδραίωσή της μέσω της προάσπισης των ατομικών δικαιωμάτων, των θρησκευτικών ελευθεριών και του διεθνούς δικαίου.

12. Πρακτικά 12ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, 2006, σελ. 108

1.3 Η ποιητική δράση της Δ.Σ.Ο.

Όπως ισχυρίζεται ο Ρώσος σύμβουλος V.Alexeev η Δ.Σ.Ο. «είναι μια λαϊκή πολιτική οργάνωση η οποία στηρίζεται στις κοινές ιδέες υπεράσπισης των πνευματικών βάσεων της Ορθοδοξίας και εμπλουτίζεται με αυτές»¹³. Η Δ.Σ.Ο. είναι ένας πολιτικός, υπερκομματικός οργανισμός, που βασιζόμενος στη δημοκρατική συνεννόηση και τη διακοινοβουλευτική συνεργασία προσπαθεί να αρθρώνει πικρό πολιτικό λόγο ορμώμενο από τις ευαγγελικές ρήσεις, να μετουσιώνει την ορθόδοξη εμπειρία σε πολιτική πράξη, να μετασκευάζει το χριστιανικό ήθος σε ηθικούς νόμους και να αναβαθμίζει τον ρόλο της πολιτικής από θεραπευίδα των χρηστικών αναγκών σε διάκονο των «χριστών ηθών».

Η Δ.Σ.Ο. ως συλλογικό όργανο ερείδεται εξολοκλήρου στην αρχή της πλειονοψηφίας κατά αναλογία προς το ορθόδοξο συνοδικό σύστημα των τοπικών Εκκλησιών, το οποίο στηρίζεται και αυτό με τη σειρά του όχι στην ατομική γνώμη, αλλά στη συλλογική «διαγνώμη»¹⁴ όπου «η των πλειόνων ψήφος κρατείτω». Η αρχή λοιπόν της συνοδικότητας, «ο εκκλησιασμός της δημοκρατίας»¹⁵ κατά την προσφιλή διατύπωση του καθηγητή Μ. Μπέγγζου στην εκκοσμικευμένη της μορφή διέπει καθ' ολοκληρία την ποιητική δράση της Δ.Σ.Ο., η οποία, παραφράζοντας, θα λέγαμε ότι «εκδημοκρατίζει την Εκκλησία», μεταγγίζοντας τις αξίες της Ορθοδοξίας στο σώμα της πολιτικής.

Τα μέλη της κατά τη διάρκεια της θητείας τους επωμίζονται την ευθύνη του προφητικού χαρίσματος. Στη γλώσσα της θεολογίας, η προφητεία δεν παραπέμπει στη μαντική ικανότητα αλλά στη «δυνατότητα ενορατικής και διορατικής συνειδητοποίησης του πού οδηγούνται τα πράγματα, όταν η ζωή αποκλίνει από την αλήθεια»¹⁶. Με γνώμονα τις ανθρωποκεντρικές αρχές της Ορθοδοξίας και το οικουμενικό ειρηνοποιοί της όραμα παρακολουθεί τις εξελίξεις των στρατιωτικών επιχειρήσεων και των πολιτικών διαχειρίσεων. Το άρθρο 3α άλλωστε της Ιδρυτικής της Πράξης θέτει ως στόχο την «καταγραφή και αξιολόγηση των συντελούμενων αλλαγών στην Ευρώπη». Τα μέλη της, συνεπώς, δια της ποιητικής τους στράτευσης στην ορθόδοξη σύναξη επιχειρούν να εγχειρίσουν τις αρχές της Ορθοδοξίας στα κοινοβούλια και τους Διεθνείς Οργανισμούς με τη μορφή ψηφισμάτων και Γενικών αρχών. Η πολιτική πράξη των μελών της Δ.Σ.Ο. βρίσκει συνεπώς την τελική της έκφραση στην ιεραποστολική της δράση, που μέσω της σύναψης συμφωνιών με κοινοβουλευτικούς αντιπροσώπους και της ανταλλαγής επισκέψεων με εκκλησιαστικούς εκπροσώπους επιχειρεί να εφαρμόσει την τελευταία εντολή του Κυρίου «καί ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε τῇ Ἱερουσαλήμ καί πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρείᾳ καί ἕως ἑσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. 1, 8).

13. Πρακτικά 4ης Ετήσιας Συνόδου, Αθήνα, σελ.87

14. Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου Βλάχου, «Το συνοδικό και ιεραρχικό πολιτεύμα της Εκκλησίας ως χάρισμα», Θεολογία 2/2009. (Αφιέρωμα στο Συνοδικό Θεσμό) σελ. 67

15. Μάριος Μπέγγζος, «Η Δημοκρατία μέσα στην Εκκλησία», Καθ' Ὁδόν τεύχος 10 (Ιανουάριος – Απρίλιος 1995), σ.σ. 55-60

16. Αδαμάντιος Αυγουστίδης «Χριστιανισμός και Πολιτική στον κόσμο του αύριο» Στο: www.romfea.gr/arthritis-aropseis/17711-2013-06-28-10-36-18 (προσπελάστηκε στις 10/08/2013)

Ενότητα 2^η Η Ορθόδοξη ιδιοπροσωπία της Δ.Σ.Ο.

2.1. Οι αρχές της χριστιανικής ανθρωπολογίας

Κατά τη διατύπωση του πρώτου της Προέδρου, V.Zorkaltsev, η Δ.Σ.Ο. επιδιώκει να πραγματώσει «την χριστιανική ερμηνεία της ιδέας του ανθρωποκεντρισμού»¹⁷. Η Δ.Σ.Ο. υιοθετώντας την ορθόδοξη χριστιανική ανθρωπολογία προσλαμβάνει τον άνθρωπο ως εικόνα του Θεού, ως «πρόσωπο» που δύναται να υποστασιάζει τη ζωή του κατά τον υπαρκτικό τρόπο του Θεού, ελεύθερα και όχι εξ αναγκαιότητας¹⁸. Αντανάκλαση του τρόπου συνύπαρξης του Θεού στην τριαδική ενότητα ως κοινωνία αγάπης, αποτελούν οι διαπροσωπικές και δη οι οικογενειακές σχέσεις. Η Δ.Σ.Ο. αναπαράγοντας την παραπάνω χριστιανική θέση με την απόφαση της Γενικής της Συνέλευσης (1999) εξέφρασε την πεποίθησή της ότι «οι παραδοσιακές θεόδοτες οικογενειακές σχέσεις, ευλογημένες στο επίπεδο άνδρας-γυναίκα, γονείς-παιδιά... παραμένουν ως βασικό στοιχείο του σύγχρονου κόσμου»¹⁹. Η τοποθέτηση αυτή της Δ.Σ.Ο. κάθε άλλο παρά συμπτωματική μπορεί να θεωρηθεί τη δεδομένη χρονική στιγμή που η Συνθήκη του Άμστερνταμ εισήγαγε με το άρθρο 13 τον γενετήσιο προσανατολισμό ως ένα ανάμεσα σε άλλα κριτήρια διακρίσεως²⁰.

Από την άλλη μεριά, η χριστιανική προσέγγιση του ανθρώπου ως ψυχοσωματική ολότητα και ο σεβασμός της ιδιαιτερότητας και μοναδικότητας του ανθρωπίνου προσώπου, που αποτυπώνονται στην ψηφισμένη Διακήρυξη των βασικών αρχών Βιοηθικής (2002), αποτελούν την πρόταση της Δ.Σ.Ο. στην πολλά υποσχόμενη αποκρυπτογράφηση του ανθρωπίνου γονιδιώματος, η οποία για πρώτη φορά ανακοινώθηκε διθυραμβικά από τον Αμερικανό Πρόεδρο Μπιλ Κλίντον το 2000²¹. Η Διακήρυξη της Δ.Σ.Ο., αφού έγινε αντικείμενο επεξεργασίας από την Ειδική Επιτροπή Βιοηθικής της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος²², κοινοποιήθηκε στα κοινοβούλια των χωρών μελών της και έλαχε διεθνούς εκτίμησης²³. Η ιδιαίτερη συνεισφορά της έγκειται στο γεγονός ότι κομίζει την ορθόδοξη «κοινωνική αντίληψη» του ανθρωπίνου βίου, σύμφωνα με την οποία ο κάθε άνθρωπος υπάρχει σε δεσμό με τον συνάνθρωπό του και όχι δέσμιος των ατομικών του δικαιωμάτων, όπως ορίζει η δυτική φιλοσοφία²⁴. Δηλωτική των ανωτέρω είναι εξάλλου και η έννοια της «συναίνεσης» των συγγενών, ως συντελεστών που συναποφασίζουν σε περίπτωση ευθανασίας του ασθενούς²⁵. Τέλος, η πρόσληψη της ζωής ως δωρεάς του Θεού και η προάσπισή της προκειμένου να μην υπαχθεί σε ένα απλό οικονομικό μέγεθος

17. Πρακτικά 7ης Συνόδου, Αθήνα, σελ. 22

18. Χρήστος Γιανναράς, *Το αλφαβητάρι της πίστης*, εκδ. Δομός, Αθήνα, σελ. 93

19. Πρακτικά 6ης Συνόδου, Αθήνα, σελ. 83

20. http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/amsterdam_treaty/a10000_el.htm (προσπελάστηκε στις 16/08/2013)

21. Francis S. Collins, *Η Γλώσσα του Θεού*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2009, σελ. 18

22. http://www.bioethics.org.gr/03_c.html#7 (προσπελάστηκε στις 16/08/2013)

23. Πρακτικά 12ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, 2006, σ.σ. 54-55

24. Πρακτικά 8ης ετήσιας Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, 2002, σελ. 42

25. Ευθανασία, Προτάσεις Γενικών Αρχών, όπως ψηφίστηκε κατά την 10η Ετήσια Γενική Συνέλευση της Δ.Σ.Ο. στο Βίλνιους της Λιθουανίας τον Ιούνιο του 2003, σελ. 24

μαρτυρεί την πρόταση της Δ.Σ.Ο. στο διάλογο που διεξαγόταν το 2003 από το Συμβούλιο της Ευρώπης για την ψήφιση σύστασης σχετικής με την ευθανασία και συνιστά τον αντίλογο στη νομιμοποίηση της ενεργητικής ευθανασίας, όπως είχε ψηφιστεί στην Ολλανδία και το Βέλγιο, το 2001 και 2002 αντίστοιχα²⁶.

2.2. Η ορθόδοξη πρόσληψη της εθνικής και πολιτισμικής ταυτότητας

Πάγια θέση της Δ.Σ.Ο. είναι ότι «η Ορθοδοξία απετέλεσε συστατικό στοιχείο της εθνικής αυτοσυνειδησίας και της ίδιας της κρατικής υποστάσεως των χωρών μας»²⁷. Η Ορθοδοξία με τον ασκητικό της βίο, το θρησκευτικό της βίωμα και την ενοριακή της ζωή επώασε το αξιακό σύστημα των παραδοσιακών κοινωνιών και γαλούχησε το εθνικό τους αίσθημα σε τέτοιο σημείο, ώστε Κράτος και Εκκλησία να θεωρούνται αλληλένδετοι εκφραστές της δημόσιας σφαίρας. Η θέση αυτή προσκρούει ασφαλώς προς τη σύγχρονη αντίληψη «της άλλης άποψης», η οποία εξοβελίζοντας την Εκκλησία και τις συνακόλουθες χριστιανικές αξίες στη σφαίρα του ιδιωτικού βίου, αποπνευματοποιεί το Κράτος και το μεταστοιχειώνει σε αποκλειστικά διαχειριστικό φορέα. Η Δ.Σ.Ο. οπωσδήποτε επιβεβαιώνει τους διακριτούς ρόλους Κράτους και Εκκλησίας, όμως αναγνωρίζει το συνεπικουρικό ρόλο της Εκκλησίας, ως ο κύριος εκφραστής πνευματικών και ηθικών αξιών μεγάλου μέρους της κοινωνίας. Σε αυτό το πνεύμα εντάσσεται το καταδικαστικό της ψήφισμα (2003) για τη μη αναφορά στο προοίμιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος της συνεισφοράς του Χριστιανισμού στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής συνείδησης²⁸.

Η Ορθοδοξία, επιπροσθέτως, δεν είναι μια ανιστορική πραγματικότητα. Αντιθέτως, εκδιπλώνεται εντός της ιστορίας. Το χριστιανικό ήθος ενυλώνεται στη μακράιωνη παράδοση της Ορθοδοξίας, η οποία με τη σειρά της αφήνει τα ίχνη της αδιάσπαστης διαχρονικότητάς της στους θησαυρούς της πολιτιστικής κληρονομιάς, τους οποίους η Δ.Σ.Ο. με αλλεπάλληλα ψηφίσματά της προσπαθεί να προστατεύσει. Συγκεκριμένα, καταδικάζοντας τη μετατροπή του αρμένικου μοναστηριού του Αγίου Μακαρίου στην Κύπρο σε ξενοδοχείο²⁹ κάνει έκκληση για διάσωση, αποκατάσταση και επαναπατρισμό των κυπριακών θησαυρών³⁰. Παράλληλα, επικρίνει την καταστροφή των ιερών μνημείων στο Κόσσοβο και στο Μετόχι ως πλήγμα κατά της ευρωπαϊκής και παγκόσμιας κληρονομιάς³¹, ενώ εκφράζει την ανησυχία της για τη συστηματική καταστροφή που υφίστανται τα χριστιανικά αρμένικα μνημεία στο Ναγκόρνο Καραμπάχ επιστώντας την προσοχή των αρχών των κρατών στις συνέπειες που επισύρει η μη τήρηση των διατάξεων της UNESCO του 1972 για την Προστασία της Πολιτιστικής κληρονομιάς³².

26. Πρακτικά 10ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, 2004, σελ. 50

27. Πρακτικά 17ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 115

28. Ενημερωτικό Δελτίο Δ.Σ.Ο., τεύχος 6 (2004), σελ. 8

29. Πρακτικά 5ης Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 61

30. Πρακτικά 14ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σ.σ. 177-178

31. Πρακτικά 16ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σ.σ. 169-171

32. Πρακτικά 17ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 118

Προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχεια της ορθόδοξης παράδοσης η Δ.Σ.Ο. σε ψηφισμά της (2005) υποστήριξε την ανάγκη διδασκαλίας του μαθήματος των θρησκευτικών ως μάθημα ταυτότητας στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση³³. Είχε προηγηθεί Διάσκεψη των Υπουργών Παιδείας των χωρών μελών της Δ.Σ.Ο. (1999) για το ζήτημα της θρησκευτικής αγωγής, που επαναλήφθηκε τρία χρόνια αργότερα (2002). Αναγνωρίζοντας τον διαμεσολαβητικό ρόλο της παιδείας στον γνωστικό εφοδιασμό και την πνευματική θωράκιση του νέου ανθρώπου οι Υπουργοί συνέστησαν στη Διακήρυξη τους την αναγκαιότητα μεταλαμπάδευσης των χριστιανικών αρχών της οικουμενικότητας και της ιερότητας του προσώπου, ως τα κατάλληλα αντίδοτα στη σύγχρονη νέα τάξη πραγμάτων³⁴. Για το λόγο αυτό πρότειναν την ίδρυση ενός Διορθόδοξου Κέντρου Παιδείας³⁵. Πρόεκταση αυτής της σκέψης αποτέλεσε το σεμινάριο που διοργανώθηκε το 2004 στην Ακαδημία Θεολογικών Σπουδών του Βόλου, όπου επαναδιατυπώθηκε το σύγχρονο αίτημα ανταπόκρισης της σχολικής θρησκευτικής αγωγής στο πλουραλιστικό και πολυπολιτισμικό κόσμο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να προάγεται ο διάλογος και ο κοινός προβληματισμός και να οπισθοχωρεί ο φανατισμός και ο δογματισμός³⁶.

2.3. Το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας και ο διαθρησκευτικός διάλογος

Η Δ.Σ.Ο. συμβαδίζοντας με τις διατάξεις άρθρων διεθνών οργανισμών και τις αποφάσεις ευρωπαϊκών θεσμών αναγνωρίζει το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας και θέτει ως προτεραιότητα τη νομική κατοχύρωσή του προκειμένου να αποφευχθεί η ενδεχόμενη παραβίασή του. Με την έκδοση το 1999 των Γενικών της Αρχών³⁷, υπεραμύνεται του Χριστιανισμού σε χώρες που αυτοπροσδιορίζονται ως ορθόδοξες συστήνοντας στα κράτη μέλη της να ενισχύουν τις «παραδοσιακές θρησκείες», ως οι φορείς του κυρίαρχου πολιτισμικού παραδείγματος και αξιακού τους συστήματος. Η ενίσχυση αυτή, λαμβάνοντας τη μορφή του ειδικού θεσμικού καθεστώτος, που συνεπάγεται φορολογικές ελαφρύνσεις και νομικές προστασίες σε επίπεδο δομών, όπως η διοίκηση και η εκπαίδευση, ευθυγραμμίζεται απόλυτα με τις βασικές αρχές του ψηφίσματος της 29/02/1996 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου περί των αιρέσεων³⁸, των οποίων η επικινδυνότητα ανάγεται στην ασυμβίβαστη προς τα ανθρώπινα δικαιώματα προσηλυτιστική δράση.

Από την άλλη πλευρά, με ψηφίσματά της που αφορούν τον δοκιμαζόμενο ορθόδοξο λαό στην Κύπρο, στο Κόσσοβο και το Μετόχι, στο Ισραήλ και στην Παλαιστίνη, στην Αφρική και τελευταία στις χώρες της Μέσης Ανατολής, καταδικάζει τις διακρίσεις που υφίστανται οι χριστιανικές κοινότητες για θρησκευτικούς λόγους και προασπίζεται το δικαίωμα τους να ασκούν ελεύθερα τα θρησκευτικά τους δικαιώματα, υποστηρίζοντας το δραστικό ρόλο του

33. Πρακτικά 12ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, 2006, σελ. 159

34. Ενημερωτικό Δελτίο Δ.Σ.Ο., τεύχος 4 (2002), σελ. 5

35. Πρακτικά 10ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα 2004, σελ. 92

36. «Εισαγωγικό Σημείωμα του καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Κ. Δεληκωνσταντή» στο: Τα θρησκευτικά ως μάθημα ταυτότητας και πολιτισμού (Βόλος 15-17 Μαΐου 2004), εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα, 2005, σ.σ. 25-26

37. Πρακτικά 6ης Συνόδου, Αθήνα, σελ. 87-88

38. Πρακτικά 5ης Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 53

κράτους στην εδραίωση της ανεξιθρησκίας. Για το λόγο αυτό χαιρετίζει θερμά την πρώτη συντεταγμένη προσπάθεια θεσμικού οργάνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την πρωτοβουλία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2011 να στηλιτεύσει τις τρομοκρατικές επιθέσεις, τις θρησκευτικές διακρίσεις και τις διώξεις που υπέστησαν οι χριστιανικές μειονότητες ανά τον κόσμο προς τα τέλη του 2010 και τις αρχές του 2011. Προς αυτή τη γραμμή πλεύσης κινείται και το ψήφισμα της επαναλειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, που διατυπώθηκε για πρώτη φορά το 2000 και επανήλθε ως αίτημα στη διημερίδα που διοργανώθηκε πολύ πρόσφατα στην Κωνσταντινούπολη (2013).

Πιστή η Δ.Σ.Ο. στη διακηρυκτική της αρχή ότι αποτελεί πολιτικό οργανισμό και όχι θρησκευτική οργάνωση και ως εκ τούτου αδυνατεί ως αναρμόδια να παρεμβαίνει σε ενδοεκκλησιαστικά ζητήματα και θεολογικές έριδες, αγκάλιασε από τις απαρχές της συγκρότησής της τις αρχαίες ανατολικές ορθόδοξες Εκκλησίες, συμπεριλαμβάνοντας στα ιδρυτικά της μέλη την Αρμενία. Η αρχή αυτή συνάδει προς το οικουμενικό πνεύμα της Ορθοδοξίας που δύναται να υπερβαίνει τις ομολογιακές αντιθέσεις και να ενώνει τις Εκκλησίες στο πρόσωπο της Αγίας Τριάδας. Η οικουμενικότητα όμως του κενωτικού μηνύματος του Χριστού δεν περιορίζεται στην πατρογονική εστία του «οίκου της», αλλά περιπλανώμενη στις γειτονίες του κόσμου εστιάζει στον καθένα προσωπικά, οικείο και ξένο, προσκαλώντας σε διαλεκτική συζήτηση. Ως πρόσκληση λοιπόν σε διάλογο μπορεί να ερμηνευθεί η μονογραφία του σχεδίου συμφώνου συνεργασίας της Δ.Σ.Ο. με την Κοινοβουλευτική Ένωση του Οργανισμού των κρατών – μελών της Ισλαμικής Διάσκεψης (Κ.Ε.Ι.Σ.), μια κίνηση άλλωστε που εναρμονίζεται και με το πρόταγμα της Οικουμενικής Χάρτας των Εκκλησιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2001) να συνεργαστούν οι Χριστιανοί με τους Μουσουλμάνους κατοίκους της Ευρώπης σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος³⁹. Η πρόταση, εξάλλου, της Πνευματικής Έκκλησης της Γενεύης, που υπογράφηκε από τη Δ.Σ.Ο. το 2005, να αποδευρευτεί η πνευματική βάση της θρησκείας από την καταχρηστική της ιδεολογικοποίηση από δυνάμεις που επιδιώκουν να νομιμοποιήσουν κάθε προσπάθεια επιβολής και κυριαρχίας σε βάρος άλλων, βρήκε τη νοερή της συνέχεια στο ψήφισμα της Δ.Σ.Ο. του 2007 για την επιδίωξη του διαθρησκευτικού διαλόγου ως το αντίδοτο στη βία και τον φανατισμό και ως τη μόνη εγγύηση σταθεροποίησης της ειρήνης ανά τον κόσμο⁴⁰.

2.4. Το όραμα της συμφιλίωσης

Η Δεύτερη Οικουμενική Ευρωπαϊκή Συνδιάσκεψη που έλαβε χώρα στην Ασίζη το 1997 με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 50 χρόνων από τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο κληροδότησε ως αποστολή στις Εκκλησίες τη διακονία της συμφιλίωσης⁴¹. Η συμφιλίωση δεν θα πρέπει να γίνει αντιληπτή ως μια συμβιβαστική λύση ή ως ένα κοινωνικό συμ-

39. Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Εκκλησιών, Οικουμενικός Χάρτης, Οι κατευθυντήριες γραμμές για την Αναπτυσσόμενη Συνεργασία μεταξύ των Εκκλησιών της Ευρώπης, μετάφραση Ιωάννα Σακινίδου στο: <http://www.academia.edu/1892907/> (προσπελάστηκε στις 20/07/2013), σελ. 7

40. Πρακτικά 14ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 175-176

41. «Συνδιάσκεψη της Ασίζης: Συμφιλίωση: Δώρο Θεού και πηγή νέας ζωής», Καθ' Οδόν, τεύχος 12, Φεβρουάριος 1997, σελ. 10

βόλαιο αμοιβαίων υποχωρήσεων, αλλά ως «μια δυναμική κίνηση του ανθρώπου προς τον άνθρωπο, που για τους χριστιανούς ακολουθεί τη βαθιά και υπαρξιακή αλλαγή των σχέσεων με τον Θεό»⁴². Η αποκαλυπτική ενέργεια της συμφιλίωσης δυναμιτίζει τις κοινωνικές σχέσεις ανοίγοντας νέες προοπτικές στη διάθεση της αυτοπροσφοράς, της αλληλεγγύης, της μη βίας και του σεβασμού τόσο προς τον Κτίστη όσο και προς την Κτίση⁴³. Αναζητώντας λοιπόν η Δ.Σ.Ο. τον Χριστό στο πρόσωπο κάθε αδυνάτου προβαίνει σε μια σειρά δράσεων. Επί σειρά ετών υποστηρίζει σθεναρά το δικαίωμα επαναπατρισμού των προσφύγων της Κύπρου, του Κοσσοβού, της Παλαιστίνης, και των 300.000 διωγμένων της Αμπχαζία στη Γεωργία, ενώ οικειοποιούμενη τα πολλαπλά προβλήματα της Νότιας Αφρικής καλεί με ψήφισμά της (2005) τους διεθνείς οργανισμούς να παράσχουν την πρόποσα ανθρωπιστική βοήθεια, προκειμένου να λυθούν τα ζητήματα της πείνας, της αρρώστιας, της οικονομικής δυσπραγίας και των εμφύλιων σπαραγμών που λαμβάνουν χώρα στη μαύρη ήπειρο⁴⁴.

Ακολουθώντας το πρόσταγμα του Αποστόλου Παύλου στην Προς τους Γαλάτας Επιστολή (3,28) ότι «οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας, οὐκ ἔνι δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἶς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» η Δ.Σ.Ο. τάσσεται κατά των φυλετικών διακρίσεων, των ρατσιστικών εξάρσεων και των εθνικιστικών εντάσεων. Με ειδικό ψήφισμά της (2005) κατηγορεί τον φυλετισμό και τον ρατσισμό ως υπαίτιους για «ορισμένες από τις μεγαλύτερες τραγωδίες στην ιστορία του ανθρώπου»⁴⁵. Για το λόγο αυτό σε μεταγενέστερο ψήφισμά της (2011) και προσπαθώντας ασφαλώς να ασκήσει πίεση στην Τουρκία να αναγνωρίσει το γεγονός της Γενοκτονίας εν όψει της ένταξής της στην Ε.Ε., καταδικάζει τη Γενοκτονία εναντίον των Αρμενίων, Ελλήνων και Ασυριών, των γηγενών δηλαδή χριστιανικών λαών που διέμεναν στα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, προκειμένου να αποκατασταθεί η ιστορική δικαιοσύνη⁴⁶. Επιπλέον, προσπαθώντας να πραγματώσει την παραίνεση του Ιησού στην Επί του Όρους Ομιλία «μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται» (Μτ.5,9) τάσσεται ενάντια σε μια σειρά πολέμων στο Κόσσοβο, στην Αμπχαζία, στο Ιράκ και στην Παλαιστίνη, ενώ μετά το χτύπημα της 11ης Σεπτεμβρίου καταδίκασε την διεθνή τρομοκρατία, εμμένοντας στην αναβάθμιση του νομοθετικού συστήματος, του διακοινοβουλευτικού διαλόγου και των διακρατικών σχέσεων επί τη βάσει της ορθόδοξης ενοποιούς δύναμης⁴⁷. Οι παραπάνω ενέργειες συμβαδίζουν προς τον διακηρυκτικό στόχο της Δ.Σ.Ο. για την εδραίωση και την προώθηση της ειρήνης ανά τον κόσμο. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι το ειρηνοποιό όραμα της Δ.Σ.Ο. δεν πραγματώνεται χωρίς εσωτερικές αντιστάσεις και διχογνωμίες. Ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία παραλίγο να στοιχίσει την ενότητα της

42. Χρήστος Τσιρώνης, «Το μάθημα των θρησκευτικών ως μάθημα καταλλαγής και συμφιλίωσης» στο: Τα θρησκευτικά ως μάθημα ταυτότητας και πολιτισμού (Βόλος, 15-17 Μαΐου 2004), Αθήνα, 2005, σ.σ. 79

43. Στο ίδιο, σελ. 81

44. Ενημερωτικό Δελτίο Δ.Σ.Ο., τεύχος 8 (2006), σελ. 47- 49

45. Πρακτικά 12ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 157

46. Πρακτικά 18ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 158

47. Ενημερωτικό Δελτίο Δ.Σ.Ο., τεύχος 7 (2005), σελ. 10- 11

ίδιας της οργάνωσης. Το γεγονός ότι η Δ.Σ.Ο. κατέληξε σε ομόφωνη απόφαση οφείλεται κατά πολύ στη συμβολή της Ελλάδας, που αν και υπήρξε μέλος της στρατιωτικής συμμαχίας του ΝΑΤΟ υπερασπίστηκε την ομόδοξη Γιουγκοσλαβία⁴⁸. Από την άλλη, ενώ τα ψηφίσματά της πηγάζουν μέσα από την ομόφωνη απόφαση της ολομέλειας, δεν συνέβη το ίδιο με το ψήφισμα για το Παλαιστινιακό – Ισραηλινό ζήτημα (2005) το οποίο δεν εγκρίθηκε από τους εκπροσώπους των Η.Π.Α. και της Αυστραλίας⁴⁹. Τα γεγονότα αυτά, ενδεικτικά των δυσκολιών τις οποίες διέρχεται η Δ.Σ.Ο., πιστοποιούν τη «μαρτυρική» της διάθεση και αναδεικνύουν τη βραδύτητα με την οποία το Ευαγγέλιο αποκαλύπτεται εντός της ανθρωπότητας, λόγω της πεπτωκυίας φύσης του ανθρώπου, που εκφράζεται στις παντοιοτρόπως διχοστασίες, διαιρέσεις και διαφωνίες.

Τέλος, η «στερουμένη ανθρωπολογικής διαστάσεως καί ευαισθησίας»⁵⁰ βαθιά οικονομική κρίση που πλήττει την οικουμένη την τελευταία πενταετία δεν έχει διαφύγει της προσοχής της Δ.Σ.Ο. Με γνώμονα το συμφέρον των πολλών καταδικάζει τη λογική του υπερκέρδους, που συσσωρεύεται στα χέρια των λίγων και αντιπροτείνει τη λύση της εθελοντικής προσφοράς υπέρ των πασχόντων και οικονομικά αδυνάτων, ως εμπράγματη εκδήλωση της εκκλησιαστικής αλληλεγγύης καθώς και την προσήλωση της πολιτικής στην υπηρεσία του δημόσιου συμφέροντος⁵¹. Εκφράζοντας την πεποίθηση ότι η οικονομική κρίση είναι πρωτίστως κρίση ηθική που αποτυπώνεται στην έκπτωση εγγυήσεων στην πιστοληπτική ικανότητα τραπεζικών οίκων και κρατικών θεσμών καλεί σε εκ νέου ιεράρχηση του αξιακού συστήματος, προκειμένου να μετακνωθεί στην οικονομία της παγκόσμιας αγοράς κεφαλαίων το κεφάλαιο των πανανθρώπινων αξιών της αλληλεγγύης και της εταιρικής ευθύνης⁵². Σε ημερίδα μάλιστα που διοργάνωσε στο Ελσίνκι το 2011 τόνισε την αναγκαιότητα προσανατολισμού προς την ψήφιση διακήρυξης ανθρωπίνων ευθυνών προς όφελος των ασθενέστερων⁵³. Ως τελευταίο μέτρο υπέρβασης της κρίσης επισημαίνει την διασφάλιση της λειτουργίας της Δημοκρατίας, μέσω της αποκατάστασης των σχέσεων πολιτών και πολιτείας, της αυτονόμησης των πολιτικών αρχών και της ενδυνάμωσης της κοινωνίας των πολιτών⁵⁴. Υπό αυτό το πρίσμα πρέπει να ειπωθεί η πρωτοβουλία ίδρυσης και λειτουργίας ενός «Ιδρύματος για τη Δημοκρατία, τον Κοινοβουλευτισμό και τη Θρησκευτική Ανεκτικότητα» με έδρα την Αθήνα και τη Μοζαμβίκη σε συνεργασία με το ΠΑΚ⁵⁵ προκειμένου το όραμα της καταλλαγής να βρει τη νομική του διατύπωση και την πολιτική του έκφραση στην οδυρόμενη Αφρική. Οι ανωτέρω ενέργειες της Δ.Σ.Ο. συμβαδίζουν προς τους στόχους που έθεσε η κίνηση της Διακο-

48. Πρακτικά 6ης Συνόδου, Αθήνα, σελ. 79

49. Πρακτικά 12ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 156

50. «Μήνυμα των Προκαθήμενων των Ορθοδόξων Εκκλησιών» στο: www.ec-patr.org/docdisplay.php?lang=gr&id=995&tl=gr (προσπελάστηκε στις 25/08/2013)

51. Πρακτικά 16ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 167

52. Πρακτικά 18ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 162

53. <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=872>

54. Πρακτικά 19ης Γενικής Συνέλευσης, Αθήνα, σελ. 141

55. Ενημερωτικό Δελτίο Δ.Σ.Ο., τεύχος 14 (2012), σελ. 41

νίας στην Ευρώπη δια μέσου της Διακήρυξης της Μηρατισλάβα (1994)⁵⁶ την καθιστούν παρατηρητήριο της καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη μεταμορφώνουν σε γεφυροποιό των οικονομικών χασμάτων και των κοινωνικών ανισοτήτων.

Συμπεράσματα και προτάσεις

Η Δ.Σ.Ο. αναγνωρίζοντας την πολιτική ως τον κατεξοχήν χώρο εκδίπλωσης της ιστορίας, μεταφράζει μέσα από τις δράσεις της το χριστιανικό μήνυμα στην πολιτική του διάσταση. Από την αντιπαραβολή συνεπώς των πολιτικών της πεπραγμένων προς τους σκοπούς που περιγράφονται στο άρθρο 3 της Ιδρυτικής της Πράξης προκύπτει το συμπέρασμα ότι η Δ.Σ.Ο. στο πέρασ της εικοσαετίας κινήθηκε προς την επίτευξη όλων των στόχων της. Θα τολμούσαμε να ισχυριστούμε ότι σαν μια άλλη Θεολογία της Απελευθέρωσης επιδιώκει την «πραγμάτωση της ουτοπίας»⁵⁷. Για να καταστεί όμως η ουτοπία πραγματικότητα απομένει πολύς δρόμος. Η Δ.Σ.Ο. θα πρέπει να ισχυροποιήσει την παρουσία της στη διεθνή κοινότητα και να αυξήσει την ένταση και έκταση της πίεσης που μπορεί να ασκήσει, προσεγγίζοντας περισσότερους κοινοβουλευτικούς αντιπροσώπους. Θα πρέπει να έρθει σε στενότερη επαφή με ανθρώπους του πνεύματος και ακαδημαϊκά ιδρύματα, προκειμένου να εμπλουτίσει το θεωρητικό της υπόβαθρο. Χρήσιμη ως προς αυτό θα ήταν η υλοποίηση του Διορθόδοξου κέντρου παιδείας, όπου πέρα από τους διακηρυκτικούς του στόχους θα μπορούσε να εγκαινιάσει μια σειρά σεμιναρίων σχετικά με τη σύνδεση πολιτικής και θεολογίας και την θεολογική ερμηνευτική της πολιτικής επικαιρότητας. Κυρίως όμως θα πρέπει να καταστήσει εμφανή την ύπαρξή της στην κοινωνία των πολιτών. Το βασικό της μέλημα θα πρέπει να είναι η διάχυσή της προς τη σύναξη των πιστών, ούτως ώστε να εδραιώσει το ορθόδοξο μήνυμά της. Για την επιτέλεση αυτού του στόχου η χρήση του διαδικτύου και των δικτύων κοινωνικής δικτύωσης θα ήταν εξίσου σημαντική με την ενεργοποίηση των Επιτροπών της και τη συνεργασία τους με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και τοπικές Εκκλησίες. Τέλος, η διεύρυνση της θεματολογίας των Γενικών της Συνελεύσεων με θεματικές που άπτονται ζητημάτων όπως το οικολογικό περιβάλλον, η ορθή λειτουργία των ΜΜΕ, η χριστιανική πρόσληψη της βιοπολιτικής, οι ψυχικές νόσοι, το ορθόδοξο ήθος στην εργασία και το δίκαιο εμπόριο, για να αναφέρουμε μόνο μερικές, αποτελεί ίσως μια εκκρεμότητα, που μέλλει να εκπληρωθεί στο εγγύς μέλλον.

Βιβλιογραφία

1. Αγγελόπουλος Αθ. & Φειδάς Β. (επιμ.), *Ορθοδοξία στην νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα, Πρακτικά Πανερωπαϊκού Συνεδρίου (Οργάνια Χαλκιδικής, 30 Ιουνίου- 4 Ιουλίου 1993)*, εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θρησκευμάτων και Ορθοδοξίας, Αθήνα, 1994

56. «Διακήρυξη της Μηρατισλάβα: Στο δρόμο ενός οράματος της Διακονίας στην Ευρώπη», μτφρ. Αθ. Βλέτσης, *Καθ' Οδόν*, τεύχος 12 (Φεβρουάριος 1997), σ.σ. 12-19

57. Νίκος Νικολόπουλος, «Πολιτική Θεολογία: Πραγματικότητα και Ουτοπία» στο: *Εκκλησία - Οικουμένη - Πολιτική: Χαριστήρια στον Μητροπολίτη Αδριανουπόλεως Δαμασκηνό*, Αθήνα, 2007, σελ. 509

2. Αναστασοπούλου, Ειρήνη (επιμέλεια και παρουσίαση) Η Ορθοδοξία στην εποχή μας στο: <http://www.youtube.com/watch?v=sQ971wiih24>
3. Ε.Δ.Σ.Ο., Η Ορθοδοξία στα πλαίσια του ευρωπαϊκού πολιτισμού- ιστορία και μέλλον, Πρακτικά 4ης Ετήσιας Συνόδου (Χαλκιδική, 25-29 Ιουνίου 1997), τμήμα εκδόσεων της Βουλής, Αθήνα
4. Ε.Δ.Σ.Ο., Τα προβλήματα που δημιουργούν οι νεοφανεείς αιρέσεις στις χώρες της Ε.Α.Σ. Ο. και οι αποτελεσματικοί τρόποι αντιμετώπισης τους, Πρακτικά 5ης Ετήσιας Γενικής Συνέλευσης (Βαρσοβία, 28-30 Ιουνίου 1998), εκδ. Γραμματεία της ΕΔΣΟ, Αθήνα
5. Ε.Δ.Σ.Ο., Τρόποι νομοθετικής προστασίας της παραδοσιακής οικογένειας ως διαχρονικής αξίας της κοινωνίας, Πρακτικά 6ης Συνόδου (Μόσχα- Αγία Πετρούπολη, 20-23 Ιουνίου 1999), εκδ. Γραμματεία της ΕΔΣΟ
6. Ε.Δ.Σ.Ο., Τίνα λέγουσι οι άνθρωποι είναι τον υιόν του ανθρώπου; (Ματθ. ισ΄στιχ. 13), εν έτει 2000 μετά Χριστόν., Πρακτικά 7ης Συνόδου (Ιεροσόλυμα, 18-19 Ιουνίου 2000), εκδ. Γραμματεία της ΕΔΣΟ
7. Δ.Σ.Ο., Η συμβολή της Ορθόδοξης αντίληψης στην διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση, Πρακτικά 8ης ετήσιας Γενικής Συνέλευσης (Πάτμος, 28 Ιουνίου – 2 Ιουλίου 2001), εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα, 2002
8. Δ.Σ.Ο., Παγκοσμιοποίηση και Ορθοδοξία, Πρακτικά 9ης Γενικής Συνέλευσης (Βουκουρέστι, 27-30 Ιουνίου 2002), εκδ. Δ.Σ.Ο.
9. Δ.Σ.Ο., Πόλεμος-Φτώχεια: Η Ορθόδοξη άποψη, Πρακτικά 10ης Γενικής Συνέλευσης (Βίλνιους, 26-29 Ιουνίου 2003), εκδ. Δ.Σ.Ο., Αθήνα 2004
10. Δ.Σ.Ο., Τα θρησκευτικά ως μάθημα ταυτότητας και πολιτισμού (Βόλος 15-17 Μαΐου 2004), εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα, 2005
11. Δ.Σ.Ο., Ασφάλεια με ελευθερία, Πρακτικά 11ης Γενικής Συνέλευσης (Κίεβο, 24-27 Ιουνίου 2004), Αθήνα
12. Δ.Σ.Ο., Ο Χριστιανισμός μπροστά στις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής, Πρακτικά 12ης Γενικής Συνέλευσης (Γενεύη, 23-26 Ιουνίου 2005), Αθήνα, 2006
13. Δ.Σ.Ο., Έθνος, Θρησκείες-Ορθοδοξία ☩ τα νέα ευρωπαϊκά δεδομένα (Αθήνα, 17-19 Απριλίου 2005), εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα, 2006
14. Δ.Σ.Ο., Η Ορθοδοξία μπροστά στα μεγάλα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα της Αφρικής. Η συμβολή των μονοθεϊστικών θρησκειών στην επίλυσή τους, (Διεθνές Συνέδριο Πανεπιστήμιο του Γιοχάνεσμπουργκ- Νότιος Αφρική, 2 Δεκεμβρίου 2005), Αθήνα, 2007
15. Δ.Σ.Ο., Η συμβολή του Ορθόδοξου πολιτισμού στην οικοδόμηση της Νέας Ευρώπης, Πρακτικά 13ης Γενικής Συνέλευσης (Βενετία, 21-25 Ιουνίου 2006), Αθήνα, 2007
16. Δ.Σ.Ο., Ο διαθρησκειακός διάλογος ως παράγοντας ειρηνικών και δίκαιων σχέσεων μεταξύ των λαών, Πρακτικά 14ης Γενικής Συνέλευσης (Αστανά, 20-23 Ιουνίου 2007), Αθήνα
17. Δ.Σ.Ο., Εκκλησία - Οικουμένη - Πολιτική: Χαριστήρια στον Μητροπολίτη Αδριανουπόλεως Δαμασκηνό, Αθήνα, 2007
18. Δ.Σ.Ο., Η κρίση του παγκόσμιου αξιακού συστήματος ως πρόκληση για την Χριστιανική Ορθοδοξία, Πρακτικά 15ης Γενικής Συνέλευσης (Ρόδος, 26-29 Ιουνίου 2008), Αθήνα
19. Δ.Σ.Ο., Η ορθόδοξη κοινότητα σε δοκιμασία από την παγκόσμια οικονομική κρίση, (Διεθνές Συνέδριο,

Εύβοια 28 Μαΐου 2009), Αθήνα, 2011

20. Δ.Σ.Ο, Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στην κοινωνική –πνευματική –πολιτιστική παράδοση της Ευρώπης. Ο ρόλος της Ορθοδοξίας, Πρακτικά 16ης Γενικής Συνέλευσης (Βελιγράδι, 24 - 28 Ιουνίου 2009), Αθήνα

21. Δ.Σ.Ο, Πρακτικά Διημερίδας: «Η έννοια του «ξένου» στην Ορθόδοξη Παράδοση» (Αθήνα, 15-16 Μαρτίου 2010), Αθήνα

22. Δ.Σ.Ο, Η συνεισφορά της Ορθοδοξίας στο γίνεσθαι και την ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως των χωρών της ανατολικής Χριστιανικής παράδοσης, Πρακτικά 17ης Γενικής Συνέλευσης (Ερεβάν 28 Ιουνίου - 2 Ιουλίου 2010), Αθήνα

23. Δ.Σ.Ο, Οι θρησκευτικές αξίες στον κόσμο της Οικονομικής κρίσης, Πρακτικά 18ης Γενικής Συνέλευσης (Παρίσι, 21-24 Ιουνίου 2011), Αθήνα

24. Δ.Σ.Ο, Πρακτικά Ημερίδας με θέμα: «Χριστιανικές κοινότητες στην Μέση Ανατολή: Παρουσία, Δικαιώματα, Φόβοι και Ελπίδες», (Αμμάν, 15 Νοεμβρίου 2011), Αθήνα

25. Δ.Σ.Ο, Προκλήσεις δημοκρατίας σε περιόδους παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, Πρακτικά 19ης Γενικής Συνέλευσης (Πράγα 25- 28 Ιουνίου 2012), Αθήνα

26. Δ.Σ.Ο, Διακήρυξη των μελών - Ιδρυτική Πράξη - Κανονισμός Λειτουργίας, Αθήνα, 20132

27. Μυγδάλης, Κώστας, «Η Ελλάδα μπροστά στη νέα Ορθόδοξη οικουμενική πραγματικότητα» στο Καθ' Οδόν τεύχος 1 (Ιανουάριος-Απρίλιος 1992) σ.σ. 81-89

28. Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, «Ομιλία προς της Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Στρασβούργο 19 Απριλίου 1994)» στο Καθ' Οδόν τεύχος 6 (Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος 1993) σ.σ. 9-14

29. Πέτρου, Ιωάννης «Ο ρόλος της Ορθοδοξίας σε ένα μεταβαλλόμενο κόσμο» στο Καθ' Οδόν τεύχος 1 (Ιανουάριος-Απρίλιος 1992) σ.σ. 13-20

30. Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Εκκλησιών, Οικουμενικός Χάρτης, Οι κατευθυντήριες γραμμές για την Αναπτυσσόμενη Συνεργασία μεταξύ των Εκκλησιών της Ευρώπης, μετάφραση Ιωάννα Σαχινίδου στο: www.academia.edu/1892907/ (ηροσπελάστηκε στις 20/07/2013)

«СОЦИАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ ХРИСТИАНСТВА В ОБЛАСТИ ПОЛИТИКИ И ВКЛАД МЕЖПАРЛАМЕНТСКОЙ АССАМБЛЕИ ПРАВОСЛАВИЯ (МАП) В ИХ ДЕМОНСТРАЦИЮ»

Матины Соломаку (Греция)

Преамбула

Настоящая работа была написана благодаря объявлению о проведении конкурса Межпарламентской Ассамблеи Православия (далее – «МАП») в связи с ее двадцатилетним юбилеем. Серьезность этого повода в сочетании с международным авторитетом МАП делают выполнение этой задачи особенно ответственным. В дополнение к этому, наличие многочисленной литературы, посвященной деятельности этой организации, еще больше осложняют ее, поскольку автор должен был отразить диалектическую связь с МАП с повседневной действительностью – разнообразными историческими, социальными и экономическими потрясениями, произошедшими за прошедшее двадцатилетие. Следовательно, намерение автора настоящей работы – рассказать о двадцатилетней деятельности МАП, особенно остановившись на тех политических действиях, которые свидетельствуют о политическом своеобразии и идентичности этой организации, опирающейся на православные христианские ценности.

Введение

В настоящем эссе исследуется вклад МАП в укрепление социальных ценностей православия во Вселенной. Его задача – рассмотреть посредническую роль МАП в продвижении православного предложения как правильной духовной перспективы в европейской и международной политике, на религиозной и социальной арене. Следовательно, задача эссе – осветить пути, с помощью которых МАП несет «предложение экзистенциальной вести»¹ в современной глобализированной и секуляризированной исторической ситуации. Конкретно автор на примере МАП делает попытку рассказать о свидетельстве православия в разнообразных проявлениях общественной жизни, которые связаны с вопросами этики и биоэтики, культурной и национальной идентичностью, религиозным и межрелигиозным диалогом, социальными проблемами, а также с глубоким кризисом, который поразил современную систему экономики, ценностей и демократии.

В своем исследовании мы опирались на изучение разнообразной литературы и сосредоточили свое внимание на таких текстах, как «Заявление участников», «Учредительный акт», резолюции, выводы, общие принципы МАП, а также информационные бюллетени, которые были выпущены на протяжении двадцати лет. Следовательно, метод, которым мы пользовались, возник на основе инструментария «контекстуальной теологии», согласно которой каждый текст пишется в конкретном контексте и, следовательно, релевантен конкретным историческим и культурным условиям².

Термин «социальные ценности», который вынесен в заголовок эссе, вызывает в памяти текст, принятый участниками 3-го Предсоборного всеправославного совещания (28 октября – 6 ноября 1986 года), в котором говорится об «утверждении христианских идеалов мира, свободы, братства и любви между народами и уничтожении расовой дискриминации»³. Настоящее эссе также опирается на эти ценности и пытается осветить их руководящую роль на 20-летнем пути, который прошла Межпарламентская Ассамблея Православия.

Единство 1. Исторический путь мап

1.1. Европейское происхождение МАП

МАП возникла в исторический период времени, когда на геополитической карте Европы происходили радикальные изменения. Страны Восточной Европы осуществляли стремительный переход от реального социализма к либеральной демокра-

1. Материалы 4-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр.186

2. Πέτρος Β. Βασιλείδης, Η Θεολογία της Συνάφειας και ο ρόλος της Ορθοδοξίας στο: www.amen.gr/article11607 (прочитано 06.08.2013 г.)

3. www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/dialogos/dialogos.asp?content=content@main=C_pros_4.1.htm (прочитано 06.08.2013 г.)

тии, в то время как Центральная и Западная Европа постепенно трансформировались в единый валютный и политический союз. В этой обстановке потрясений, прислушиваясь к вызовам, возникшим в связи с международными событиями, группа депутатов греческого парламента⁴ во главе с доктором наук Костасом Мигдалисом и при отеческом благословении и поддержке со стороны Вселенского патриархата обратилась к единославным депутатам парламентов европейских стран с приглашением к началу межправославного диалога, с тем, чтобы вновь задуматься о православном самосознании в условиях формирующейся новой европейской действительности. Поддержку и помощь при осуществлении этой инициативы с самого начала оказывала Государственная Дума Российской Федерации. Таким образом, в Ормильях (Халкидики) в июне 1993 года состоялась первая всеправославная конференция с участием 15 парламентов европейских стран. Плодом работы конференции стали тексты МАП уставного характера – «Заявление участников» (1993 год), «Учредительный акт» (1994 год), а также «Регламент», который был окончательно утвержден в 1998 году. С того момента число парламентов – членов МАП – увеличилось до 24, в то же время в ее деятельности участвуют группы парламентариев из Австралии, Азии, Африки и США, эта организация провела двадцать ежегодных Генеральных Ассамблей, десятки семинаров и конференций, а также сотни заседаний международного Секретариата и Комиссий во всем мире.

Изучая первые документы МАП, можно с легкостью различить за содержащимися в них мыслями озабоченность в связи с историческим путем православия в неустойчивой политической ситуации, которая сложилась на Балканах в 1990-е годы. Это время, когда наличие «мусульманских осей» и угроза «римско-католических фронтов» в распадающейся на части Югославии заставляет некоторых из депутатов-участников говорить о необходимости создания «православной оси»⁵. Однако этот скрытый полемический настрой быстро ослабел, уступив место практике межкультурного и межрелигиозного диалога, в рамках которого уже заявлялось о необходимости сосуществования и взаимовлияния различных культур и религий путем их взаимопроникновения⁶.

Как об этом четко говорится в «Заявлении участников», МАП обращается к Европейскому Союзу с предложением «использовать православие в качестве ещё

4. Речь идет о председателе Комиссии по религиозным верованиям и православию г-не Василисе Коррахисе и заместителе председателя Комиссии г-не Стельосе Папатемелисе, ср. Костас Мигдалис, «Πολιτική και Διαθρησκευτικός Διάλογος. Το παράδειγμα της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθόδοξης», в: blogs.auth.gr/moschosg/?s=%CE%9C%CE%A5%CE%93%CE%94%CE%91%CE%9B%CE%97%CE%A3 (прочитано 09/08/2013), в то же время мы хотели бы взять на себя смелость и заявить о том, что его статья «Η Ελλάδα μπροστά στη νέα Ορθόδοξη οικουμενική πραγματικότητα» в номере 1 Καθ' Ὀδόν (январь-апрель 1992 г.) оказалась пророческой в богословском смысле этого слова, стр. 81-89.

5. Материалы 4-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр. 9

6. Там же, стр. 10

одного культурного выражения»⁷, а именно выражения идентичности 150000 православных, главным образом, восточной части Европы, что соответствует почти половине населения этой части света. Это требование полностью отвечает позиции Вселенского патриархата о том, «что политическое единство, отделенное от культуры, то есть от фундаментального смысла человеческих отношений, не может привести к созданию единой Европы»⁸, и укрепляет позицию МАП, связанную с созданием «Паневропы», геополитическая карта которой простирается «от Атлантики до Урала» и включает в себя все религиозные и культурные традиции входящих в ее состав национальных государств.

В начале 1990-х годов перспектива расширения границ Европейского союза путем интеграции посткоммунистических государств породила ожидания, связанные с равноправным признанием культурной идентичности православных народов. Следовательно, первоначальное устремление МАП заключалось в том, чтобы был признан – наряду с католицизмом и протестантством – решающий вклад православия в формирование европейской идентичности и продемонстрировано его непреходящее присутствие на европейской арене. Между прочим, европейская ориентация МАП четко зафиксирована как в евроцентричной тематике Генеральных Ассамблей, так и в названии, которое она имела вплоть до 2001 года – Европейская Межпарламентская Ассамблея (ЕМАП). Вступление в Европейский союз Кипра, восьми стран бывшего восточного блока (Эстония, Латвия, Литва, Польша, Словакия, Словения, Чехия, Венгрия) в 2004 году, а также Румынии и Болгарии в 2007 году, разумеется, дало толчок движению МАП благодаря усилению присутствия христиан восточной традиции в лоне европейской семьи. Однако действительность, в особенности после глубокого экономического кризиса, не оправдала ожиданий МАП, поскольку, как отмечается в резолюции 2010 года, «вхождение ряда традиционно православных стран в евроструктуры не сделало голос православия более слышимым в современном мире»⁹. Этот факт порождал необходимость альтернативного плана, который способствовал бы продвижению сплочения православного мира¹⁰, с тем, чтобы более динамично продемонстрировать его партнерам другой, отличный от провозглашаемого ими, образ жизни.

1.2. Экуменическая миссия МАП

Изменение названия МАП и ее превращение в международную организацию¹¹ ознаменовали собой ее шаг навстречу ойкумене. В 2000 году впервые по случаю

7. Межпарламентская Ассамблея Православия, Заявление участников – Учредительный акт – Регламент, Афины, 2013, стр. 12

8. Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρσοβογαίας, «Ομιλία προς της Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (Στρασβούργο 19 Απριλίου 1994)» в Καθ' Οδόν, номер 6 (сентябрь - декабрь 1993 года), стр. 9.

9. Стенограмма 17-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр. 112.

10. Там же, стр. 112

11. <http://www.eiao.org/Istoria.aspx> (прочитано 12.08.2013 г.).

двухтысячелетнего присутствия Христа на земле Генеральная Ассамблея проходила за пределами Европы, на Сионе – матери Всех Церквей. С этого момента начали организовываться визиты делегаций и заседания Международного Секретариата во всех странах, в парламентах которых представлено православие. Очевидно, что вехой на этом пути стали первые посещения Брюсселя – штаб-квартиры Европарламента и Европейской комиссии - а также Женевы, где находятся штаб-квартиры всемирных организаций (таких, как Всемирный Совет Церквей, Совет Европейских Церквей, Православный центр Вселенского патриархата, представительство Московского патриархата), и, таким образом, Ассамблея была официально на символическом уровне признана и принята международным сообществом¹².

События, которые произошли на пороге третьего тысячелетия, такие, как кульминационный момент движения против глобализации - марш в Генуе - и теракт 11 сентября, способствовали ускорению изменения существующей политической ситуации и дали МАП толчок к поиску путей расширения своего влияния и авторитета. Благодаря участию в статусе наблюдателя в деятельности международных организаций (СНГ, ПАЧЭС, Процесс сотрудничества в Юго-Восточной Европе) и подписанию соглашений о сотрудничестве с Парламентским Союзом России-Белоруссии и Межпарламентской Ассамблеей Евроазиатского Экономического Сотрудничества МАП укрепила отношения со своими странами-членами в Восточной Европе. Ассамблея усилила свое присутствие в Западной Европе благодаря резолюции Парламентской Ассамблеи Западноевропейского союза номер 126/14, в которой МАП была признана в качестве международной организации. МАП подписала договор о сотрудничестве с Парламентским союзом стран-членов Организации Исламская Конференция (ОИК) и Всеафриканским парламентом и заявила о своем участии в статусе наблюдателя в работе международных организаций (ОБСЕ, Межпарламентский союз), а также в 9-й Генеральной Ассамблее ВСЦ в Порто-Аллегре в Бразилии. Наконец, помимо сотрудничества, которое она развивает с древнейшими и новейшими патриархатами, автокефальными церквами и Советом Европейских Церквей, в прошлом году МАП осуществила два визита, которые будут иметь важнейшее значение для ее дальнейшего развития – в Америку и в Ватикан, в ходе которых обсуждались вопросы жизненно-важного значения, такие, как обеспечение присутствия христиан на Ближнем Востоке, а также были предприняты попытки найти пути сотрудничества по вопросам, представляющим взаимный интерес.

Существуя в глобализованных условиях нашей постмодернистской культурной парадигмы, МАП действует с максимальной гибкостью, неся в мир православную экуменическую весть. Глобализация считается процессом, который мобилизует

12. *Материалы 12-й Генеральной Ассамблеи, Афины, 2006 год, стр. 108.*

идеологию бездумного неолиберализма и бесцельного использования технологии, секуляризованную этику индивидуализма и нейтрализацию религий, исчезновение национального государства, который чреват непредсказуемыми последствиями для культурной идентичности отдельных людей и народов, в результате чего реальная картина жизни человечества представляется весьма мрачной. Однако МАП, принимая вызов глобализации как приглашение к диалогу, пользуется случаем, чтобы высказать свою собственную позицию об экуменизме, которая, заменяя глобализацию глобализмом, идеологию – теологией, а экономику – божественным замыслом спасения, говорит о единстве человечества и борется за его укрепление путем отстаивания и защиты личных прав, религиозных свобод и международного права.

1.3 Созидательная деятельность МАП

Согласно заявлению г-на В.А.Алексеева - советника МАП от российской стороны, МАП – «это светская, политическая организация, которая стоит на общих идеях отстаивания духовных основ православия, включения, инкорпорирования этих основ»¹³. МАП – это политическая, надпартийная организация, которая, опираясь на демократические переговоры и межпарламентское сотрудничество, пытается сказать свое веское политическое слово, опираясь на слово Евангелия, воплотить православный опыт в политическое действие, преобразить христианскую нравственность в нравственные законы и поднять роль политики, превратив ее из служанки утилитарных потребностей в диакона «нравственных норм».

МАП как коллегиальный орган полностью опирается на принцип большинства по аналогии с православной синодальной системой поместных церквей, которая также, в свою очередь, опирается не на индивидуальное мнение, а на коллективное «διαγώνισμα»¹⁴, когда «верх одерживает голос большинства». Итак, принцип соборности, «церкви демократии»¹⁵, в соответствии с чрезвычайно удачным, по нашему мнению, определением профессора М.Бегзоса, в своей секуляризированной форме полностью руководит созидательной деятельностью МАП, которая, мы бы сказали, несколько перефразировав приведенное выше определение, «демократизирует Церковь», прививая телу политики ценности православия.

Участники МАП на протяжении срока действия своих полномочий берут на себя осуществление пророческой харизмы. На языке богословия пророчество отсылает нас не к способности делать прорицания, а к «возможности интуитивного и провидческого осознания того, как развивается ситуация, когда жизнь

13. Материалы 4-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр.210.

14. Σεβ. Μητροπολίτου Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιεροθέου Βλάχου, «Το συνοδικό και ιεραρχικό πολιτεύμα της Εκκλησίας ως χάρισμα», Θεολογία 2/2009. (Αφιέρωμα στο Συνοδικό Θεσμό) σελ. 67.

15. Μάριος Μπέγγος, «Η Δημοκρατία μέσα στην Εκκλησία», Καθ' Οδόν τεύχος 10 (Ιανουάριος – Απρίλιος 1995), σ.σ. 55-60.

отклоняется от истины»¹⁶. Руководствуясь антропоцентричными принципами православия и своей экуменической мечтой о примирении, Ассамблея следит за развитием военных операций и политическим управлением. Между прочим, задача, которая поставлена в статье 3 «Учредительного акта» - это «следить и оценивать события, происходящие в Европе». Следовательно, ее участники благодаря качественной мобилизации на православный сбор пытаются донести принципы православия до парламентов и международных организаций в форме резолюций и общих принципов. Следовательно, политические действия членов МАП находят свое окончательное выражение в ее миссионерской деятельности, путем заключения соглашений с парламентскими представителями и обмена визитами с представителями церкви она пытается воплотить в жизнь последний завет Господа – «и будете Мне свидетелями в Иерусалиме и во всей Иудее и Самарии и даже до края земли» (Деян., 1, 8).

Единство 2. Православная идентичность мап

2.1. Принципы христианской антропологии

В соответствии с определением ее первого президента В.Зоркальцева. МАП стремится дать «христианское толкование идеи антропоцентризма»¹⁷. МАП, усвоив православную христианскую антропологию, воспринимает человека как образ Божий, как «лицо», которое может придавать жизни ипостась в соответствии со способом существования Бога, свободно и не по необходимости¹⁸. Отражением способа сосуществования Бога в единстве Троицы как обществе любви являются межличностные и, в особенности, семейные отношения. МАП, воспроизводя вышеуказанный христианский тезис в решении своей Генеральной Ассамблеи (1999 год), выразила убежденность в том, что «традиционные и богоданные семейные отношения, освященные на уровне муж-жена, родители-дети...продолжают оставаться важнейшим элементом современного мира»¹⁹. Эта позиция МАП неслучайно была высказана в тот момент, когда в статье 13 Амстердамского договора сексуальная ориентация была названа в качестве одного из критериев дискриминации²⁰.

С другой стороны, христианский подход к человеку как к психо-соматическому единству и уважение своеобразия и уникальности человеческой личности, которые зафиксированы в принятой МАП «Декларации основных принципов биоэтики»

16. Αδαμάντιος Αυγουστίδης «Χριστιανισμός και Πολιτική στον κόσμο του αύριο» Στο: www.romfea.gr/arthrapropseis/17711-2013-06-28-10-36-18 (прочитано 10.08.2013 г.).

17. Материалы 7-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр. 106.

18. Χρήστος Γιανναράς, Το αλφαριθμικό της πίστης, εκδ. Δομός, Αθήνα, σελ. 93

19. Материалы 6-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр. 211.

20. http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/treaties/amsterdam_treaty/a10000_el.htm (прочитано 16.08.2013 г.)

(2002 год) представляют собой предложение этой организации, данное в ответ на многообещающую расшифровку человеческого генома, о чем было впервые торжественно заявлено в 2000 году президентом США Биллом Клинтон²¹. Декларация МАП, которая была разработана специальной Комиссией Священного синода Элладской церкви по биоэтике²², была разослана в парламенты стран-членов и получила высокую международную оценку²³. Ее особое значение связано с тем, что в ней сформулирована православная «социальная концепция» человеческой жизни, согласно которой каждый человек существует, будучи связанным определенными отношениями со своим ближним, а не является пленником своих личных прав, как это определяет западная философия²⁴. Подтверждением вышесказанного, между прочим, является также понятие «согласия» родственников при принятии решения об эвтаназии пациента²⁵. Наконец, восприятие жизни как дара Божиего и ее охрана, с тем, чтобы она не превратилась в простую экономическую величину - такое предложение внесла МАП в ходе диалога, который в 2003 году проводил Совет Европы в связи с принятием рекомендации по вопросу об эвтаназии, представляет собой контраргумент против легализации активной эвтаназии, решение о которой было принято в Голландии и Бельгии в 2001 и в 2002 году, соответственно²⁶.

2.2. Православное восприятие национальной и культурной идентичности

Неизменная позиция МАП заключается в том, что «православие стояло у истоков становления национального самосознания и самой государственности наших стран»²⁷. Православие со своей аскетизмом, религиозным опытом и приходской жизнью создало систему ценностей традиционных обществ и воспитало их национальные чувства в такой степени, что Государство и Церковь считаются взаимосвязанными выразителями сферы общественной жизни. Эта позиция, очевидно, наталкивается на современную концепцию «другой точки зрения», которая, вытесняя Церковь и сопутствующие ей христианские ценности в сферу частной жизни, делает Государство бездуховным и превращает его исключительно в орган управления. МАП неизменно подтверждает различные роли Государства и Церкви, однако признает вспомогательную роль Церкви как основного выразителя духовных и нравственных ценностей значительной части общества. В этом духе была принята резолюция МАП (2003 год), в которой осуждается отсутствие упоминания в

21. Francis S. Collins, *Η Γλώσσα του Θεού*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2009, σελ. 18

22. http://www.bioethics.org.gr/03_c.html#7 (прочитано 16.08.2013 г.).

23. Материалы 12-й Генеральной Ассамблеи МАП, Афины, 2006 год, стр.54-55.

24. Материалы 8-й Генеральной Ассамблеи МАП, Афины, 2002 год, стр.42.

25. Эвтаназия: предложения по основным принципам – резолюция 10-й Генеральной Ассамблеи МАП (Вильнюс, Литва, июнь 2013 г.), стр.24.

26. Материалы 10-й Генеральной Ассамблеи МАП, Афины, 2004 год, стр. 50.

27. Материалы 10-й Генеральной Ассамблеи МАП, Афины, 2004 год, стр. 111.

преамбуле Европейской конституции вклада, который внесло христианство в формирование европейского сознания²⁸.

В дополнение к этому, православие не является внеисторической действительностью. Напротив, оно развивается на путях исторического развития. Христианская нравственность воплотилась в многовековых традициях православия, которые, в свою очередь, оставили след своего непреходящего и нерушимого присутствия в сокровищах культурного наследия, которые МАП пытается защитить в своих многочисленных резолюциях. Конкретно, осуждая превращение армянского монастыря Святого Макария на Кипре в отель²⁹, она выступает с призывом о спасении, восстановлении и возвращении кипрских сокровищ³⁰. Параллельно с этим МАП осуждает разрушение священных памятников Косово и Метохии как удар по европейскому и мировому наследию³¹ и выражает свою озабоченность в связи с систематическим разрушением, которому подвергаются армянские христианские памятники в Нагорном Карабахе, привлекая внимание властей и государств к последствиям, которые влечет за собой несоблюдение положений Конвенции ЮНЕСКО за 1972 год об охране культурного наследия³².

С тем, чтобы обеспечить продолжение православной традиции, МАП в своей резолюции (2005 год) поддержала необходимость преподавания основ религии как предмета, связанного с национальной идентичностью, в начальной и средней школе³³. Этому предшествовало проведение совещания министров образования стран-членов МАП по вопросу религиозного воспитания (1999 год), которое было вновь проведено три года спустя (2002 год). Признавая посредническую роль образования в процессе получения знаний и духовного просвещения молодежи, министры в своей Декларации заявили о необходимости передачи христианских принципов экуменизма и священного характера человеческой личности как достойных противоядий современному новому порядку вещей³⁴. В связи с этим они предложили создать Межправославный центр образования³⁵. Продолжением этой мысли явился семинар, который был проведен в 2004 году в Академии богословского образования в Волосе, где было вновь сформулировано современное требование о необходимости такого школьного религиозного образования в плюралистическом и многокультурном мире, которое бы продвигало диалог и общую проблематику и давало отпор фанатизму и догматизму³⁶.

28. Бюллетень МАП, номер 6 (2004 год), стр. 8.

29. Материалы 5-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр.61.

30. Стенограмма 14-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр.177-178.

31. Стенограмма 16-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр.169-171.

32. Стенограмма 17-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр. 118.

33. Материалы 12-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр.159.

34. Бюллетень МАП, номер 4 (2002 год), стр. 5.

35. Материалы 10-й Генеральной Ассамблеи, Афины, 2004 год, стр. 92.

36. «Вводная записка профессора богословского факультета Афинского университета г-на К.Деликонстантиса» к: Религиозный предмет как предмет идентичности и культуры (Волос, 15-17 мая 2004 года, Афины, 2005 год, стр.25-26.

2.3. Право на религиозную свободу и межрелигиозный диалог

МАП, в соответствии с положениями статей документов, принятых международными организациями, и решений европейских институтов, признает право на религиозную свободу и считает одним из своих приоритетов ее юридическое закрепление, с тем, чтобы исключить возможность его нарушения. Приняв в 1999 году свои Общие принципы³⁷, она отстаивает интересы христианства в странах, которые определяют себя как православные, рекомендуя странам-членам укреплять «традиционные религии» как носительницы господствующей культурной парадигмы и ее системы ценностей. Это укрепление, приняв форму специального институционального статуса, который предполагает налоговые льготы и юридическую защиту на уровне структур управления и образования, полностью отвечает основным принципам резолюции Европейского парламента о ересях³⁸ от 29.02.1996 г., которые представляют опасность в связи с осуществляемой ими прозелитической деятельностью, несовместимой с правами человека.

С другой стороны, в своих резолюциях, которые относятся к мученическому православному народу Кипра, Косово и Метохии, Израилю и Палестине, Африке и – в последнее время – странам Ближнего Востока, она осуждает дискриминацию, которой подвергаются христианские общины по религиозным соображениям, и отстаивает их право на свободное отправление религиозных прав, поддерживая решающую роль государства в укреплении религиозной терпимости. Поэтому она горячо приветствует целенаправленные усилия, предпринятые институциональным органом Европейского союза – Европейским парламентом - в 2011 году, связанные с осуждением террористических актов, религиозной дискриминации и гонений, которым христианские меньшинства во всем мире подверглись в конце 2010 – начале 2011 года. В этом же духе была принята резолюция о возобновлении работы богословской школы на острове Халки, которая была впервые сформулирована в 2000 году, позднее это требование было вновь выдвинуто на двухдневном мероприятии, которое недавно проходило в Стамбуле (2013 год).

МАП, верная принципу, провозглашенному в ее «Учредительном акте», о том, что она является политической, а не религиозной организацией, и, следовательно, некомпетентна вмешиваться во внутрицерковные вопросы и религиозные распри, с самого начала своей деятельности установила дружеские отношения с древними восточными православными Церквями, сделав Армению одним из своих учредительных членов. Этот принцип отвечает экуменическому духу православия, который способен преодолевать конфессиональные противоречия и объединять Церкви в лице Святой Троицы. Однако экуменическая весть Христа о кенозисе не ограничивается очагом «его дома», а, странствуя по миру, обращается к каждому

37. Материалы 6-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр.87-88

38. Материалы 5-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр. 53

– своему и чужому – лично, приглашая его к диалектической дискуссии. И так, как приглашение к диалогу можно интерпретировать парафирование проекта Соглашения о сотрудничестве МАП с Парламентским Союзом стран-членов Организации Исламская Конференция, что отвечает призыву «Хартии экуменизма» церкви Европейского союза (2001 год) о сотрудничестве христиан с мусульманами – жителями Европы – по вопросам, представляющим взаимный интерес³⁹. Между прочим, предложение Женевского Духовного Воззвания, которое было подписано МАП в 2005 году, о том, что духовная основа религии не должна подвергаться чрезмерной идеологизации силами, которые стремятся узаконить те или иные усилия, связанные с установлением диктата и господства над другими, нашла свое продолжение в резолюции МАП 2007 года о стремлении к межрелигиозному диалогу как противовесу насилию и фанатизму и как единственной гарантии стабилизации мира во всем мире⁴⁰.

2.4. Мечта о примирении

На Втором экуменическом европейском форуме, который прошел в Ассизи в 1997 году по случаю 50-летней годовщины Второй мировой войны, было заявлено о том, что миссией церкви является диакония примирения⁴¹. Примирение должно восприниматься не как компромиссное решение или как социальный договор о взаимных уступках, а как «динамичное движение человека к человеку, которое для христиан следует за глубокими и экзистенциальными изменениями в его отношениях с Богом»⁴². Апокалиптическая энергия примирения разрушает общественные связи, открывая новые перспективы перед стремлением к самоотдаче, солидарности, неприменением силы и уважением как к Творцу, так и к Творению⁴³. И так, МАП, стремясь найти Христа в лице каждого слабого человека, осуществляет целый ряд действий. В течение ряда лет она горячо поддерживает право беженцев на Кипре, в Косово и в Палестине, а также 300000 жителей, изгнанных из Абхазии в Грузию, на возвращение, принимая близко к сердцу многочисленные проблемы Южной Африки, в своей резолюции (2005 год) она призывает международные организации оказать этой стране должную гуманитарную помощь, с тем, чтобы были решены проблемы голода, болезней, экономических трудностей и гражданских конфликтов, с которыми сталкивается черный континент⁴⁴.

39. Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Εκκλησιών, Οικουμενικός Χάρτης, Οι κατευθυντήριες γραμμές για την Αναπτυσσόμενη Συνεργασία μεταξύ των Εκκλησιών της Ευρώπης, μετάφραση Ιωάννα Σαχινίδου στο: <http://www.academia.edu/1892907/> (прочитано 20.07.2013 г.), σελ. 7.

40. Стенограмма 14-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр.175-176.

41. «Συνδιάσκεψη της Ασίζης: Συμφιλίωση: Δώρο Θεού και πηγή νέας ζωής», Καθ' Οδόν, τεύχος 12, Φεβρουάριος 1997, σελ. 10.

42. Χρήστος Τιριώνης, «Το μάθημα των θρησκευτικών ως μάθημα καταλλαγής και συμφιλίωσης» στο: Τα θρησκευτικά ως μάθημα ταυτότητας και πολιτισμού (Βόλος, 15-17 Μαΐου 2004), Αθήνα, 2005, σ.σ. 79.

43. Там же, стр. 81.

44. Бюллетень МАП, номер 8 (2006 г.), стр. 47- 49.

Следуя призыву апостола Павла из «Послания к галатам» (3,28) о том, что «нет уже Иудея, ни язычника; нет раба, ни свободного; нет мужского пола, ни женского: ибо все вы одно во Христе Иисусе», МАП выступает против расовой дискриминации, вспышек расовой ненависти и националистической напряженности. В своей специальной резолюции (2005 год) она осуждает трайбализм и расизм как виновных в «некоторых из наиболее мрачных трагедий в человеческой истории»⁴⁵. По этой причине в своей более поздней резолюции (2011 год) и, очевидно, пытаясь оказать давление на Турцию, с тем, чтобы эта страна признала факт геноцида ввиду своего предстоящего вступления в ЕС, ради восстановления исторической справедливости, она осуждает геноцид по отношению к армянам, грекам и ассирийцам, то есть исконно христианским народам, которые проживали на территории Османской империи⁴⁶. Помимо этого, пытаясь исполнить наставление Иисуса из его Нагорной проповеди - «блаженны миротворцы, ибо они будут наречены сынами Божиими» (Матф., 5, 9) - МАП выступает против целого ряда войн в Косово, в Абхазии, в Ираке и в Палестине, в то же время после теракта 11 сентября она осудила международный терроризм, настаивая на совершенствовании законодательной системы, межпарламентском диалоге и развитии межгосударственных отношений на основе объединяющей силы православия⁴⁷. Вышеуказанные действия отвечают уставной задаче МАС, связанной с укреплением и продвижением мира во всем мире. Однако следует отметить, что миротворческая мечта МАП осуществляется не без внутреннего сопротивления и разделения во мнениях. Война в Югославии чуть было не стоила единства самой организации. Тот факт, что МАП в итоге пришла к единогласному решению, во многом связан со вкладом Греции, которая, хотя и являлась членом военного альянса НАТО, выступила в поддержку единославной Югославии⁴⁸. С другой стороны, хотя обычно резолюции МАП принимаются участниками пленарного заседания единогласно, этого не произошло в случае резолюции по палестинско-израильскому вопросу (2005 год), которая не была одобрена представителями США и Австралии⁴⁹. Эти факты свидетельствуют о трудностях, с которыми сталкивается МАП, подтверждают ее намерение давать свое свидетельство и доказывают, насколько медленно Евангелие раскрывается перед человечеством из-за падшей природы человека, которая выражается в разного рода разделениях во мнениях, разделениях и разногласиях.

Наконец, глубокий экономический кризис, «лишенный человеческого измерения и чувствительности»⁵⁰, который поразил вселенную в последние пять лет, не остался за пределами внимания МАП. Исходя из интересов многих, она осуждает логику сверх-

45. Материалы 12-й Генеральной Ассамблеи МАП, Афины, стр. 135.

46. Стенограмма 18-й Генеральной Ассамблеи МАП, Афины, стр. 158.

47. Бюллетень МАП, номер 7 (2005 г.), стр. 10- 11.

48. Материалы 6-й Генеральной Ассамблеи МАП, Афины, стр.79.

49. Материалы 12-й Генеральной Ассамблеи МАП, Афины, стр.156.

50. «Послание Предстоятелей Православных Церквей» в: www.ec-patr.org/docdisplay.php?lang=gr&id=995&tla=gr (прочитано 25/08/2013)

прибыли, которая скапливается в руках немногих, и выдвигает в качестве встречного предложения добровольную помощь страдающим и экономически слабым как реальное проявление церковной солидарности, а также служение политики общественным интересам⁵¹. МАП выражает убежденность в том, что экономический кризис – это, в первую очередь, нравственный кризис, который выражается в ликвидации гарантий кредитоспособности банков и государственных институтов и призывает к построению новой иерархии системы ценностей, с тем, чтобы принести в жертву мировому рынку капиталов капитал общечеловеческих ценностей солидарности и солидарной ответственности⁵². Между прочим, на тематическом мероприятии, которое было проведено МАП в 2001 году в Хельсинки, была подчеркнута необходимость взять ориентацию на принятие декларации об ответственности человека по отношению к более слабым⁵³. В качестве последней меры преодоления кризиса МАП отмечает обеспечение функционирования демократии путем восстановления отношений между гражданами и государством, автономизации политических властей и укрепления гражданского общества⁵⁴. Под этой призмой следует рассматривать инициативу, связанную с созданием и работой Фонда за демократию, парламентаризм и религиозную терпимость, штаб-квартира которого будет находиться, соответственно, в Афинах и Мозамбике, в сотрудничестве с Всеафриканским парламентом⁵⁵, с тем, чтобы мечта о примирении нашла свою юридическую форму и политическое выражение в мученической Африке. Вышеупомянутые действия МАП, отвечая задачам, поставленным движением Диаконии в Европе с помощью Братиславской декларации (1994 год)⁵⁶ делают ее наблюдательным пунктом, который осуществляет мониторинг нарушений прав человека, и превращают в мост, который позволяет закрывать финансовые бреши и сглаживать социальные неравенства.

Выводы и предложения

МАП, признавая политику в качестве пространства, на котором происходят исторические события, с помощью своей деятельности придает христианской вести политическое измерение. Следовательно, из сравнения ее политических действий с целями, которые обозначены в статье 3 ее «Учредительного акта», следует вывод о том, что МАП в течение двадцати лет продвигалась в направлении достижения всех стоящих перед ней задач. Мы взяли бы на себя смелость утверждать, что, как богословие освобождения, она стремится к «реализации утопии»⁵⁷. Однако, чтобы

51. Стенограмма 16-й Генеральной Ассамблеи, Афины, стр. 167.

52. Стенограмма 18-й Генеральной Ассамблеи МАП, Афины, стр. 162.

53. <http://www.eiao.org/default.aspx?pageid=872>

54. Стенограмма 19-й Генеральной Ассамблеи МАП, Афины, стр. 141.

55. Бюллетень МАП, номер 14 (2012 г.), стр. 41

56. «Διακήρυξη της Μπρατισλάβα: Στο δρόμο ενός οράματος της Διακονίας στην Ευρώπη», μτφρ. Αθ. Βλέτσος, Καθ' Οδόν, τεύχος 12 (Φεβρουάριος 1997), σ.σ. 12-19

57. Νίκος Νικολόπουλος, «Πολιτική Θεολογία: Πραγματικότητα και Ουτοπία» στο: Εκκλησία - Οικουμένη - Πολιτική: Χαριστήρια στον Μητροπολίτη Αδριανουπόλεως Δαμασκηνό, Αθήνα, 2007, σελ. 509

утопия стала реальностью, следует пройти долгий путь. МАП должна укрепить свое присутствие в международном сообществе и увеличить интенсивность и масштабы того давления, которое она может оказывать, привлекая к своей деятельности большее число парламентских представителей. МАП должна установить более тесные контакты с интеллигенцией и академическими учреждениями, с тем, чтобы обогатить свой теоретический фундамент. Полезной для выполнения этой цели была бы реализация идеи о создании Межправославного центра образования, где, помимо выполнения своих уставных задач, она могла бы провести целый ряд семинаров, посвященных связи между политикой и богословием и богословской герменевтике современной политической ситуации. Но, главным образом, она должна громко заявить о своем присутствии в гражданском обществе. Основной заботой МАП должно стать укрепление контактов с верующими, усиление ее православной весты. При выполнении этой задачи использование Интернета и социальных сетей могли бы сыграть столь же важную роль, как и активизация работы ее Комиссий и сотрудничество с неправительственными организациями и поместными церквями. Наконец, расширение тематики ее Генеральных ассамблей и рассмотрение ими таких вопросов, как экология и окружающая среда, правильная работа СМИ, христианское восприятие биополитики, психические заболевания, православная нравственность в труде и справедливая торговля – назовем лишь несколько – вероятно, является проблемой, которую ей предстоит решить в ближайшем будущем.

Литература

1. Αγγελόπουλος Αθ. & Φειδάς Β. (επιμ.), *Ορθοδοξία στην νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα*, *Πρακτικά Πανευρωπαϊκού Συνεδρίου (Ορμούλια Χαλκιδικής, 30 Ιουνίου- 4 Ιουλίου 1993)*, εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θρησκευμάτων και Ορθοδοξίας, Αθήνα, 1994
2. Αναστασοπούλου, Ειρήνη (επιμέλεια και παρουσίαση) *Η Ορθοδοξία στην εποχή μας στο: <http://www.youtube.com/watch?v=sQ971wiih24>*
3. ЕМАП, *Ματєριαλє 4-й Генєральнοй Ассамблєи (Χαλκιδικι, 25-29 ιουνια 1997 годα)*, Αфины.
4. ЕМАП, *Ματєριαλє 5-й Генєральнοй Ассамблєи (Варшава, 28-30 ιουνια 1998 годα)*, Αфины.
5. ЕМАП, *Ματєριαλє 6-й Генєральнοй Ассамблєи (Μοσκβα-Санкт-Πєтєρβυργ, 20-23 ιουνια 1999 годα)*, Αфины.
6. ЕМАП, *Ματєριαλє 7-й Генєральнοй Ассамблєи (Ιєрусαλιμ, 18-19 ιουνια 2000 годα)*, Αфины.
7. МАП, *Ματєριαλє 8-й Генєральнοй Ассамблєи (Πατμοσ, 28-2 ιουλια 2001 годα)*, Αфины.
8. МАП, *Ματєριαλє 9-й Генєральнοй Ассамблєи (Βυχαρєст, 27-30 ιουνια 2002 годα)*, Αфины.
9. МАП, *Ματєριαλє 10-й Генєральнοй Ассамблєи (Вιλνιυσ, 26-29 ιουνια 2003 годα)*, Αфины.
10. МАП, *Ρєλιγιозный прєдмєт как прєдмєт ιδєнтичнοсти и културυ (Волοσ, 15-17 мαι 2004 годα)*, Αфины.
11. МАП, *Ματєριαλє 11-й Генєральнοй Ассамблєи (Κιєв, 24-27 ιουνια 2004 годα)*, Αфины.
12. МАП, *Ματєριαλє 12-й Генєральнοй Ассамблєи (Κιєв, 24-27 ιουνια 2004 годα)*, Αфины.

ΝΑΥΧΝΕΣ ΡΑΒΟΥΤΕΣ

13. ΜΑΠ, Ναμία, ρελίουε – ρωσλαβιε υ νουεε ευρωπαικίε ρεαλίου (Αφίνυ, 17-19 απρίε 2005 γου), Αφίνυ, 2006 γου.
14. ΜΑΠ, Ρωσλαβιε ρερε δλουκίμυ σομίαλνυ-εκονομικίμυ ρροβλεμάμυ Αφρίκυ. Βκλεδ μονοθειστικίε ρελίουε υ υκ ρεσύνε, (μεδυναρουδνυ κνφερενμία, υνίερσικετ Υοκννεσβυργυ, Υυκνυ Αφρίκυ, 2 δεκνβρ 2005 γου), Αφρίκυ, 2007 γου.
15. ΜΑΠ, Ματερίουε 13-ύ Γενεραλνυ Ασσνμβλευ (Βενεμία, 21-25 υνυ 2006 γου), Αφίνυ, 2007 γου.
16. ΜΑΠ, Στενυγρμμ 14-ύ Γενεραλνυ Ασσνμβλευ (Αστνν, 20-23 υνυ 2007 γου), Αφίνυ, 2008 γου.
17. ΜΑΠ, «Υερκνυ-Ούκνμενν-Πολιτικν», ρρηνταμία υβίλευνυ τωμν, ρωσνκνενυ μίτροπολίτυ Αδρηνοπνλσκνυ Δνμνσκνυ, Αφίνυ, 2007 γου.
18. ΜΑΠ, Στενυγρμμ 15-ύ Γενεραλνυ Ασσνμβλευ (Ρουδ, 26-29 υνυ 2008 γου), Αφίνυ, 2009 γου.
19. ΜΑΠ, Ματερίουε κνφερενμία νν τεμυ: «Ρωσλαβνυε σοοιεκίετνυ: υσνυτννε μίρωυμ εκονομικίεμ κρυσίεμ» (Εββε, 28 μν 2009 γου), Αφίνυ, 2011 γου.
20. ΜΑΠ, Στενυγρμμ 16-ύ Γενεραλνυ Ασσνμβλευ (Βελγρδ, 24-28 υνυ 2009 γου), Αφίνυ, 2010 γου.
21. ΜΑΠ, Ματερίουε κνφερενμία νν τεμυ: «Πννετνυ «υνυγυ» υ ρωσλαβνυε τρνδνκνυ» (Αφίνυ, 15-16 μνρτν 2010 γου), Αφίνυ, 2011 γου.
22. ΜΑΠ, Στενυγρμμ 17-ύ Γενεραλνυ Ασσνμβλευ (Ερεवन, 28 υνυ -29 υνυ 2010 γου), Αφίνυ, 2011 γου.
23. ΜΑΠ, Στενυγρμμ 18-ύ Γενεραλνυ Ασσνμβλευ (Πνρμ, 21-24 υνυ 2011 γου), Αφίνυ, 2012 γου.
24. ΜΑΠ, Ματερίουε κνφερενμία νν τεμυ: «Υρυστιννσκίε οβνκνυ νν Βλνκνυεμ Βωστυνε: ρρυσνυτννε-ρνω-οπνσενν-ννδεκνυ» (Αμμν, 15 νυοβρ 2011 γου), Αφίνυ.
25. ΜΑΠ, Στενυγρμμ 19-ύ Γενεραλνυ Ασσνμβλευ (Πρνζν, 25-28 υνυ 2012 γου), Αφίνυ, 2013 γου.
26. ΜΑΠ, «Υννευλεννε κνλενυ – Υκρηνυτελνυνύ ακτ – Ρεγλνμεντ», Αφίνυ, 2013 γου.
27. Μυγδάλη, Κώστυ, «Η Ελλνδν μρυστν στυ νεν Ορθόδουε οίκνυμεννική ρρνγμντικίτητν» στο Κνθ' Οδόν τεύκω 1 (Ινυούνρνε-Απρίλνε 1992) σ.σ. 81-89
28. Οίκνυμεννικός Πντρνρκε Βνρθολομνός, «Ομνλίν ρρω της Ολομέλνε του Ευρωπνίκου Κοινυβουλίου (Στρνσβούργυ 19 Απρνλνυ 1994)» στο Κνθ' Οδόν τεύκω 6 (Σεπτεμβρνε-Δεκεμβρνε 1993) σ.σ. 9-14
29. Πέτρου, Ιωάννη «Ο ρόλω της Ορθουδουξίε σε ένν μετνβνλλόμενυ κώσμυ» στο Κνθ' Οδόν τεύκω 1 (Ινυούνρνε-Απρίλνε 1992) σ.σ. 13-20
30. Συμβούλνε Ευρωπνικών Εκκλνσνν, Οίκνυμεννικός Υάρτηε, Οι κντευθυντήρνεε γρνμμές γνν την Αννπτυσόμενν Συνεργνσίν μετνξ των Εκκλνσνν της Ευρώπηε, μετνφρση Ιωάννν Σνκννίδου στο: www.academia.edu/1892907/ (ρρωσπελνστηκε στυε 20/07/2013)

BAREKMOR

by Mr.Nithin V.Rajan (India)

“Everyone must obey state authorities, because no authority exists without God’s permission, and the existing authorities have been put there by God”. Romans 13:1

The word politics comes from the Greek word Πολιτικά (politika), modelled on Aristotle’s “Affairs of the City”, the name of his book on governing and governments, which was rendered in English in the mid-15th century as Latinized “Polettiques”. Thus it became “politics” in Middle English by c. 1520. The singular politicis first attested in English in 1430 and comes from Middle Frenchpolitique, in turn from Latinpoliticus, which is the Latinised version of the Greek πολιτικός (politikos), meaning amongst others “of, for, or relating to citizens”, “civil”, “civic”, “belonging to the state”, in turn from πολίτης (polites), “citizen” and that from πόλις (polis), “city”.¹

Human Government

It is impossible for a believer to be a good Christian and a bad citizen at the same time. As children of God our responsibility to human government is three fold

a)We are to recognize and accept that the powers are ordained by God

“Let every soul be subjected to the human governing authorities, for there is no authority except from God Rom13.1. This truth applies even to atheist human government unless of course, the law is anti-scriptural. In that situation the believer must obey God rather than man. Acts4.18-20 “So they called them and ordered them not to speak or teach at all in the name of Jesus. But

1. Wikipedia, the free encyclopedia. 29 August 2013. < [http:// en.wikipedia.org/wiki.>](http://en.wikipedia.org/wiki.>)

Peter and John answered them, "Whether it is right in God's sight to listen to you rather than to God, you must judge; for we cannot keep from speaking about what we have seen and heard." In fact when Paul wrote those words in Rom 13.1, the evil Emperor Nero was on the throne.

b) We are to pay our taxes to human government

Matt 17:24-27 "When they reached Capernaum, the collectors of the temple tax came to Peter and said, "Does your teacher not pay the temple tax?" He said, "Yes, he does." And when he came home, Jesus spoke of it first, asking, "What do you think, Simon? From whom do kings of the earth take toll or tribute? From their children or from others?" When Peter said, "From others," Jesus said to him, "Then the children are free. However, so that we do not give offense to them, go to the sea and cast a hook; take the first fish that comes up; and when you open its mouth, you will find a coin; take that and give it to them for you and me."

Rom 13:7 says "That is also why you pay taxes, because the authorities are working for God when they fulfil their duties. Pay, then, what you owe them; pay them your personal and property taxes, and show respect and honour for them all".

c) We are to pray for the leaders in human government

1 Timothy 2:1-3 "I exhort therefore, that, first of all, supplications, prayers, intercessions, and giving of thanks, be made for all men for kings and for all that are in authority; that we may lead a quiet and peaceable life in all godliness and honesty. For this is good and acceptable in the sight of God our Saviour".

The Biblical Basis for Christians in Politics

Genesis 9:1-7, God makes Covenant with Noah after the flood how to live on earth

Exodus 20, 21, 22 tells about The Ten Commandments, The Treatment of Slaves, Laws about Violent Acts, the Responsibility of Owners, Laws about Repayment, Moral and Religious Laws, Justice and Fairness

Exodus 18:21 "But in addition, you should choose some capable men and appoint them as leaders of the people: leaders of thousands, hundreds, fifties, and tens. They must be God-fearing men who can be trusted and who cannot be bribed."

Leviticus 13, 20 addresses issues such as public health laws and homosexuality.

Deuteronomy 17-28 gives instructions concerning a King, Warning against Pagan Practices, Ancient Property Lines, Concerning Witnesses, Concerning War, Concerning Unsolved Murders, Concerning Women Prisoners of War, Concerning the First Son's Inheritance, Concerning a Disobedient Son, Laws concerning Sexual Purity, Keeping the Military Camp Clean, Divorce and Remarriage, Duty to a Dead Brother

Psalm 75:6-7 “States that judgment does not come from the east or from the west, from the north or from the south; it is God who is the judge, condemning some and acquitting others”.

Proverbs 21:1 “States that the Lord controls the mind of a king as easily as he directs the course of a stream”.

Matthew 22:15-21 talks about the Question about Paying Taxes

Romans 13:2-6 “Whoever opposes the existing authority opposes what God has ordered; and anyone who does so will bring judgment on himself..... For this reason you must obey the authorities—not just because of God’s punishment, but also as a matter of conscience”.

From the above reading of the scripture we can know that the social world is not away from the spiritual world and there are no two worlds. The world created *ex nihilo* was seen by God as good. Hence a Christian cannot run away claiming that the world is not for the Christian.

“Politics and Christian Faith”

In the modern world politics and Christianity seems to look like a diverse topic. There is a large gap between the state and church. A dichotomous mentality underlines here. Evangelization and civilization, transcendence and immanence, gospel and law, religion and politics seem to be very distinct and separate entities. This mentality minimizes the way that God’s grace operates in social and political life and the way the gospel should penetrate the institutional aspect of human life, it thus makes the goodness of the kingdom of God to few when it is in fact meant for all.

Whether we like it or not we are the part of politics and its decisions affect our daily affairs and we can’t run away from this reality. Thus we have to stand for it as justice is the mission of the government and Christianity. Peace for all is the mission of both, like this the mission of the state and church have mission in common. It is commonness which creates oneness, so we have to be in unity as united we stand divided we fall. We should not grow like two entities as state authority and church authority it leads to two political situations [like the Roman Empire in the past] which will end up in wars. So the “Task of the church is to convert the world, by the power of the Holy Spirit into the reality of God’s kingdom, which signifies the ultimate humanization of the world. All political ideologies and actions, give rise to human alienation and suffering. The task of the church is to unveil the suffering and alienation that ideologies have caused and simultaneously urge the world to move beyond them by offering itself as a model of how the world should be in true nature”.²

If Christians do not become the voice of the voiceless it loses its prophetic role. The church should address its flock to be true Christians by its praxis and not just words.

The social values of Christianity in the area of politics

2. *Emmanuel Clapsis, Orthodox in conversation (Geneva:WCC publication, 2000)223.*

Christians play a very important role or can play a very important role in politics. They need not stand back and say that politics is evil. They can come forward and show responsibility of Christian leadership

Democracy:For the people by the people and of the people is the corner stone of democracy where people elect their government and a person with Christian responsibility can dispose his duties justly as he fears the living God as the fear of the lord is the beginning of wisdom.

Manna economy:Equitable distribution of resources where each one gets according to his want and there is no power in the hands of few.

Last and least :This is a Christian principal as Jesus came for the least last and lost, so it is Christian value where the poor is not neglected the weak is not forgotten as the sin of omission is reminded in the parable of the rich man and Lazarus so in Christian politics it will enrich the people to care for the least and the lost.

Today:Today is very important and not tomorrow as tomorrow never comes so today what we can do we have to do today, Jesus says in the parable of the rich fool who told enjoy rejoice I have lots of grains in store in the barn.....today if I demand your life what will you do, so daily duty will be done.

Christian mission:"The Spirit of the Lord is upon me, because he has chosen me to bring good news to the poor. He has sent me to proclaim liberty to the captives and recovery of sight to the blind, to set free the oppressed and announce that the time has come when the Lord will save his people."

Too much is too bad:When the tax collectors approached John the Baptist He said to them, "Collect no more than the amount prescribed for you." (Lk 3.13)

Mercy:Galatians 6.1-5 "My friends if anyone is detected in a transgression, you who have received the Spirit should restore such a one in a spirit of gentleness. Take care that you yourselves are not tempted. Bear one another's burdens, and in this way you will fulfil the law of Christ. For if those who are nothing think they are something, they deceive themselves. All must test their own work; then that work, rather than their neighbour's work, will become a cause for pride. For all must carry their own loads".

Keeper of God's law: When he becomes king, he is to have a copy of the book of God's laws and teachings made from the original copy kept by the Levite priests. He is to keep this book near him and read from it all his life, so that he will learn to honour the Lord and to obey faithfully everything that is commanded in it. This will keep him from thinking that he is better than other Israelites and from disobeying the Lord's commands in any way. Then he will reign for many years, and his descendants will rule Israel for many generations.Deuteronomy17:18-20

Christianity is essentially a social religion. Christian worship is also a corporate worship 'publica et communis oration' in the phrase of St.Cyprian. So to build up a church

means, therefore to build up a new society. There was always a strong emphasis on unanimity and life in common. One of the earliest names for Christians was simply “brethren”. The church is to be the image of the Divine pattern. Three persons yet One God. Accordingly in the church, many are to be intergraded into one body. This is the common heritage of the whole church; its emphasis has been stronger in the eastern tradition and does still constitute it in spite of all historical problems and draw backs. The early church was not only a religious association, even the monasteries were not only a worshiping community but also a working community, and the work was for the uplifting of the broken classes of the society. St Basil of Caesarea (ca. 330-379) was deeply concerned about social works. He criticized monks who spend their full life in desert saying “fishes are to the water and monks are for the desert”. He started a new monastic community (coenobitical) which worked in the helping for rebuilding the society. Even St. John Chrysostom appreciated and stood for coenobitical pattern saying “possession is justified only by its proper use”. Church is not a museum of saints but a home for the last, least and lost, where anyone can knock its door for justice and brotherly love. Fr Rozoumouisky of Moscow says “as the body and soul are one, church and the state go hand in hand”.

During the past in Orthodox countries church and state have usually been closely linked. People think church is a worldwide organization but St. Ignatius says “local community is the church”. The life of byzantine formed a unified whole and there was no rigid line of separation between religion and secular. Church and state was seen as a single organization even thou it was one organism with two distinct elements i.e. priesthood and imperial power; between the two there was symphony and harmony

Interparliamentary Assembly on Orthodoxy(I.A.O)

The Interparliamentary Assembly on Orthodoxy is a religious assembly but political in nature, it is the praxis of liturgy after liturgy. I.A.O calls the Orthodox Church to stand for the need of the hour. I.A.O composes of members of Parliaments, who are Orthodox Christians from around the globe with its headquartered in Athens.

The key pillars are two: Greece and Russia, countries with a long and fruitful Orthodox Christian tradition. Objectives are noble, altruistic and crystal clear. I.A.O highlights the role of the Orthodox Christian faith, the principles and the central core of its teachings. I.A.O seek to bring out the principles of peace, unity, reconciliation, approach, understanding, tolerance, respect for the personality and the diversity of the other human beings, brotherhood and altruism and with those as tools I.A.O work for a better world I.A.O are neither naive, nor romantic, or unreasonable. I.A.O pursue to overcome any extreme nationalistic, religious and confessional rivalries, the protection of the Orthodox Christian belief, but also I.A.O seek to care for the Christians themselves, protect them from persecutions, expulsions and exclusions. I.A.O struggle for the defence of human rights and the people’s religious freedom.

To achieve I.A.O purpose it has made dozens of representations, which tend to be along these lines: resolutions, proclamations, meetings, contacts, visits, conferences, proclamations, publications, collaborations with international organizations, are some of the means I.A.O have used, up to now.

Inception of Interparliamentary Assembly on Orthodoxy

“Orthodoxy in the New European Reality”The changes which took place in Eastern and Western Europe, including the Maastricht Treaty, should be understood and expressed in new ways and in unified political and cultural terms. In analyzing those new realities, ways was sought by which the European Union can show itself capable of turning Orthodoxy to advantage as another cultural expression. In any case, the institutional framework on which the existence of the European Union is based leaves the widest possible scope for the inclusion of varied cultural expressions of a historical, religious and theological character.

Extracts from the resolution of the conference held in Chalcidice in 1993 on the initiate of the Greek Parliament to discuss:

The Conference called upon the Orthodox peoples to make the fullest use of the ability of Orthodoxy to overcome any trends towards nationalism and complacency, and by its unity and universality to stress the individual identity of the Balkans and Eastern Europe within the pluralism of the shared European home and to seek ways in which it will contribute to the building and establishment of peace and justice in the new Europe.

The Conference, on the basis of the Orthodox tradition which attaches supreme value to the human being, proposes a widening of the contribution of Orthodoxy in the quest for solutions to the problems which are of concern to the contemporary European citizen (ecology, social issue, mental illnesses individual particularities, racism, etc.)

Founding Act of the “European Interparliamentary Assembly on Orthodoxy”

In Article 3, in pursuance of a 1993 order of the Congress of Chalkidiki, Greece and after an initiative of the Parliament of Greece, on November of 1994, in Athens and at the premises of the Greek Parliament the representatives of 20 European Parliaments met, composed and signed the founding Act.The objectives of the organization are as follows:

- a. The recording and evaluation of the changes taking place in Europe.
- b. The enhancement of the role of Orthodoxy within the framework of the European Union and the consolidation of Orthodoxy as an important and necessary political, cultural and spiritual entity geared towards the shaping of a new European reality.
- c. The contribution of the ecumenical and unifying spirit of Orthodoxy both towards

the transcendence of extreme nationalistic, confessionary and religious contradictions and the discovery of effective means for the protection of ethnic or religious minorities.

d. The cooperation with international organizations aiming at upholding respect for the cultural and religious map of Europe and guarding against any form of proselytism, as well as averting phenomena of confessionary or religious antagonism or conflictive activities or attacks against social or political morality, which engender religious intolerance and ethno-racial fanaticism in Europe.

e. The support of the role of Orthodox culture as a unifying force in Eastern Europe and as a bridge for Europe in its relationships with the other cultures.

f. The support of human rights and religious freedoms not only of the Christians, but also of the adherents of other religions, both in the European countries and throughout the world, through interventions made to international organizations and to local State authorities.

g. The better utilization of the role played by Greece and Russia in the European Union and in the United Nations Security Council respectively, for the upgrading and affirmation of the significant unifying role of Orthodoxy.

h. The encouragement of contacts between parliamentary, political, ecclesiastical, academic and spiritual figures, or institutions, geared towards the development of an Orthodox cultural heritage and their contribution to the contemporary global dialogue on human rights and the peaceful coexistence of peoples.

i. Promoting solutions to the critical problems of contemporary European society and the ecological environment.

The achievements of Interparliamentary Assembly on Orthodoxy

Through representations, resolutions, proclamations, meetings, contacts, visits, conferences, proclamations, publications, collaborations with international organizations up to now.

Founding Assembly | Ormylia, Chalkidiki , Greece | 1993

“Orthodoxy in the new European Reality”

1st Assembly | Athens, Greece | 1994

“The Interparliamentary Committee of Orthodox Members of Parliaments of the European Countries and its mission in the new European reality”

2nd Assembly | Moscow , Russia | 1995

“The Cultural and Enlightenment Tradition of Orthodoxy”

3rd Assembly | Sofia , Bulgaria | 1996

“The Social Dimension of Orthodoxy.”

4th Assembly | Chalkidiki, Greece | 1997

“Orthodoxy in the context of the European civilization- history and future

5th Assembly | Warsaw , Poland | 1998

“The problems of the novel heresies (sects) in the E.I.A.O. countries and effective ways of dealing with them”

6th Assembly | Moscow - St.Petersburg | 1999

“Ways of legal protection of the traditional family as a diachronic value of society”

7th Assembly | Jerusalem , Israel | 2000

“What do people say about the Son of Man (Mat. 16, 13) in the year 2000 AD?”

8th Assembly | Patmos, Greece | 2001

“The contribution of Orthodoxy in the enlarged European Union.”

9th Assembly | Bucharest, Romania | 2002

“Globalisation and Orthodoxy”

BIOETHICS BASED ON THE ORTHODOX TRADITION

The Orthodox Christian tradition is characterized by an anthropology -namely, a theory on man- which is unique and very important, since it regards every human being as an image of God and recognizes as its destination the “likeness” and union of man with God

Respect for time. We should not move to applications involving human cloning and the in-vivo alteration of the human genetic material, before we acquire all the necessary knowledge regarding these processes.

Respect for God’s creation. Knowledge and curiosity are so essentially and deeply bound with the nature of man, that the danger of not limiting ourselves to therapeutic applications but proceed to the correction of what some may regard as “natural imperfections” is apparent. Consequently, along with gene therapy approaches, we may also provoke disastrous changes in human social conduct and relationships leading, perhaps, to genetic discrimination. Scientists must not forget that they are part of nature and not its ruler.

Respect for human variability, “imperfections” and disabilities. The possibility to intervene in the quality and shape of our characteristics for reasons other than diagnostic, preventive or therapeutic opens the way to a society characterized by genetic discriminations, racism and eugenics; a society in which there will be room only for healthy and strong people, people with predetermined specifications. Societies should consider among their priorities not only research but also the protection of human variability and the amelioration of the conditions of the disabled.

Respect for human life.From its conception until the moment of death. Every political resolution or legislative adjustment which refers to matters of biomedicine, medical technology, biotechnology and genetic engineering should necessarily respect the fact that every human being from his/her conception until his/her last breath constitutes a unique irreplaceable and unrepeatable being, that has by nature free will,

is sacred and transcendental in his/her essence and perspective, and forms a social entity with rights and obligations.

New knowledge should be used only for the benefit of humanity and not enriching the world's weaponry. Prohibition of "biological weapons" should become a common conscience

10th Assembly | Vilnius, Lithuania | 2003

"War - Poverty. The Orthodox viewpoint"

Expresses its concern at the deterioration of the situation in the Palestinian territories and at the consequences this deterioration brings upon the Palestinian and Israeli people.

Condemns the tactic of reciprocal revenge.

Condemns the confinement of movement of the legally elected political leaders.

Supports the dispatching of an international observer force to the Palestinian and Israeli territories in order to prevent further bloodshed.

Calls upon the two sides to support the peace process and to work consistently towards a just solution of the Palestinian-Israeli issue on the basis of the pertinent UN Resolutions

11th Assembly | Kiev, Ukraine | 2004

"Security with freedom"

I.O.A was willing to contribute with a delegation of its own, for the detention of the situation in the Palestinian and Israeli territories.

I.O.A, expressed its deep concern, regarding the events that took place in Kosovo and Metoxi, which violated the basic human rights and declares that peace in the autonomous region of Kosovo and Metoxi is constantly under threat.

I.O.A condemns any form of genocide and persecution of people, regardless of their origin and religion, the destruction of temples of different religions, cultural values.

I.O.A Calls on the Secretary General of the UN, of UNESCO and the Council of Europe to send their representatives in order to clear up the situation and give a just and humanistic solution to the conflict taking place in the centre of Europe.

12th Assembly | Geneva , Switzerland | 2005

"Christianism before the challenges of the modern era"

Affirms a peaceful settlement of the question of Palestine in accordance with international law

Calls upon Israel to cease its settlement activities and its construction of the Wall in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, in compliance with its legal obligations under international law, including international humanitarian law, as mentioned in the Advisory Opinion of 9 July 2004 by the International Court of Justice, and in compliance with relevant Security Council and General Assembly resolutions;

Demands that Israel ensure the freedom of access to the Holy Places in the Occu-

pied Palestinian Territory, and respect the right to worship by all Palestinian civilians without restrictions;

Affirms the need for the Gaza withdrawal to be full, including the crossing into and out of the Gaza Strip.

The period June 2004-May 2005 can be characterized as a year during which the International Assembly on Orthodoxy (I.A.O.) developed significant activities. The decisions made by the General Assembly of 2004 in Kiev, Ukraine, and then implemented by the I.A.O. International Secretariat, are characterized as essential and with a significant political weight. Decisions that contribute to the promotion of the Orthodox Tradition, as well as to cooperation and mutual understanding with peoples and religions. For example, the cooperation with the (P.U.I.C.), and the visit of its Secretary Mr. IBRAHIM AHMED AUF in Athens, at the seat of the I.A.O. International Secretariat.

International Political Conference “Nation, Religions – Orthodoxy and The New European Reality” (Athens, 17-19 April 2005) President of the Hellenic Republic Mr. KAROLOS PAPOULIAS stressed “...In the dawn of the new millennium, our world seems extremely complicated. Even the most traditional features of human life are refuted or are changing very rapidly. Childhood, adolescence, motherhood, fatherhood, family, work, recognition, retirement, even death itself, takes on a new meaning... In modern Europe, the Orthodox Church is called upon to testify the bravery of the Gospel’s message: that is, tolerance and castigation of any form of fanaticism. The Orthodox Church is able to enrich the European contemplation of the world, through its respect for the other...”

13th Assembly | Venice, Italy | 2006

“The contribution of the Orthodox culture to the construction of the New Europe”

We consider essential to declare, that the European culture constitutes a shared property of humanity; the modern world is founded on its values and ideals, which mostly have been shaped by the Orthodox Christianity; Nowadays these values may contribute substantially in averting the danger of the prevalence of a new pretentious form of mass culture, which denies the traditional values of family, religion and culture in its total.

Local Orthodox churches collaboration in order to strengthen the influence of spiritual experience of Orthodoxy in the social-public and cultural life, thus restoring the Christian values in social life.

I.A.O protest on contemptuous and scornful attitude against holy places, which triggers the increase of extremism and fanaticism.

I.A.O’s active participation in the international, political, religious, cultural forum, international organisations, unions, as well as in bilateral cooperation with the social and cultural organisations, aiming at attracting attention to the long standing cultural and spiritual foundations of Orthodoxy, having shaped values and living standards

for many populations and countries of the Central and Eastern Europe, as well as their extended proliferation towards the West.

Readiness to contribute towards promotion and protection the civil, political, economic, social and cultural rights and liberties of Christian communities, their churches and their religious, political and parliamentary leaders, particularly the Orthodox, in the Middle East and North Africa, to encourage their time-lasting presence in the region, and to promote their role as an institution of dialogue of cultures and values with Islam and Muslims.

14th Assembly | Astana, Kazakhstan | 2007

The Inter-religious dialogue as a factor of peaceful and fair relationships among peoples

Restore and retrieve Republic of Cyprus religious and cultural treasures

Calls in particular upon Turkey to show the respect due to this invaluable part of world civilization and to cooperate for its restoration without any political expedience.

Supports the soonest possible achievement of an agreed, just and functional solution to the Cyprus problem, in the form of a bizonal, bicommunal federation, based on pertinent UN Resolutions and the EU acquiscommunitaire and which will take into account the legitimate interests and concerns of all Cypriots

15th Assembly | Rhodes, Greece | 2008

“The crisis of the global value system as a challenge to Christianity, Orthodoxy, for two thousand years has constituted the solid basis on which, the European and, subsequently, the global value system, have been successfully established, as the foundation of the so called civilized world. On that basis, in the course of the 20th century, societies have managed to achieve great steps of progress, to co-exist in harmony, and to ultimately avert the hazard of a new world war over the last 60 years.

The need for a more dynamic contribution of Orthodoxy, in preserving those elements of its culture, where the two-thousand year course of mankind has been based, but also in highlighting new ones, always on the basis of its Patristic Tradition, such as emphasizing and further elevating the concept of “creation of Man after the image of God”, marking human existence as a unique and inimitable value.

The need for furthering the progressive Orthodox spiritual values, for contributing to the transformation of models shaped by modern reality, such as uncontrolled consumption, the unethical pursuit of wealth, greed, and all elements cultivating despicable moral models, and restraining moral culture, as shaped by Christianity and Orthodoxy.

To further strengthen the interaction between religion and culture, the latter containing universal moral values that may comprise the ideological basis for peoples’ unity.

Inter-religious dialogue, as an essential element for the evolution of civic society

and for overcoming international conflicts must be cultivated.

The non-violation of legitimate rights of religious minorities must be guaranteed.

Policies concerning religion and the relations between state and church in each country must be developed within a civilized frame of law.

Aiming at the solution of these issues, we deem necessary to make full use of the mass media potentials in each country separately, and at a global level as well.

17th Assembly | Yerevan, Armenia | 2010

“The contribution of Orthodoxy in the dynamics and development of statehood of the countries of Eastern Christian tradition”

The choice of the Assembly’s topic was not random. It was based on the realization that the political perceptions of modern countries are gradually moving away from the traditional relations between State and Church, the traditional spiritual and cultural values which formed our civilization upon Christian foundations. The followers of traditional – mainly – Christian values consider State as an institution responsible not only for the military-political security and social welfare of society, but also for established moral views, family happiness and high spirituality of the people. Starting from there, they consider Church as partner of the state, an inherent and important part of society, constituting its spiritual and moral foundation.

In countries where the Orthodox are a minority, particularly in the Middle East, what is obvious is the danger of the state sliding rule to protectionist policies of the dominant religious view, as well as the failure to respect the religious and cultural particularities, which lead to violations of fundamental civil and political rights. Such kind of acts, when Christians are experiencing different kinds of exploitation, violence, exile and killings, cannot be tolerated. Under any circumstance, the state must unswervingly uphold principles of religious freedom and peoples’ social values, as well as their civil, political and cultural rights in the context of a functional democracy.

18th Assembly | Paris, France | 2011

“Religious values in the Economic crisis reality”

Religious values have been the strong foundation, upon which human thought and morality have been built throughout the centuries. Which even today can constitute the place where to seek out constants for overcoming the economic crisis, as well as for establishing rules of social conduct, solidarity and corporate responsibility in the management of human and natural resources?

Strongly condemns all acts of violence against Christians and other religious communities as well as all kinds of discrimination and intolerance based on religion and beliefs against religious people, apostates and non-believers; stresses once again that the right to freedom of thought, conscience and religion is a fundamental human right. Expresses its grave concerns about the abuse of religion by the perpetrators of terrorist acts in several areas of the world. Denounces the instrumentalisation of

religion in various political conflicts. Reiterates its support for all initiatives aimed at promoting dialogue and mutual respect between religious and other communities; calls on all religious authorities to promote tolerance and to take initiatives against hatred and violent and extremist radicalisation.

19th Assembly | Prague | 2012

“Challenges for democracy during periods of global economic crisis”.

This predominant view of our era, being expressed in the name of the markets and the anticipated economic prosperity, deprives Democracy and its institutions of the indispensable oxygen and inevitably forces society into concessions and betrayals of democratic principles which the mankind has conquered in the course of history with respective sacrifices, and which constitute the constants of parliamentarism and participative governance.

The political world has to clearly assume before the people across the world its own share of responsibility for its inability to stop market fundamentalism and unrestrained capitalism that resulted in the economic collapse. The most powerful and unprecedented forms of private power that have been created away from any social and democratic control, actually revoke people’s sovereignty by undermining its democratic foundations and deconstruct the core of modern democracy, i.e. the essential role of people’s involvement in state-decision making. The political world must immediately undertake the task of defending autonomy of politics and protecting political democracy, as well as of restoring the reliability and prestige of representative institutions, so as for the “parliament” to come back to the centre of political life

The founding statement and article 3 of I.O.A has achieved its fullness as which started as drops has now become an ocean which was the dream of spreading from Europe to the rest of the world

Further more

Leave from papers, books, halls, rooms to praxis. I.O.A is able to raise its voice for the need of the hour to the needed authorities but it has to move on to further plans to be more effective action

Orthodox as a way of life. it is easy to preach but to put into action is difficult, so orthodox way of life should be a way of living to reach Christ as Arch Bishop Romero said “You are God’s microphone” you need not preach our action can be louder than words. If each Christian practice this then the world will be a better one so this should be clearly made known by the activities of I.O.A

United we stand divided we fall. We have One God One Faith and One Baptism, yet we are separated on the bases of country, caste, creed, acts 4.32 says “the early believers were one in mind and heart” this oneness has to be regained between the orthodox churches then the roman catholic and protestant and later between religions so that the racism, fanaticism will not rule the world

Whatever does not happen locally does not happen in higher levels, that is at grass root level so the message and flavour should be give at the grass root itself then only the tree will grow well

Discerning the signs of times, approach modernity from a humanistic perspective. Social justice should go beyond charity, to the dignification of human person that all are one in the sight of God

The Preamble to the Constitution of UNESCO declares that “since wars begin in the minds of men, it is in the minds of men that the defences of peace must be construct-ed”. so a psychological approach has to be there

Unlearn –“no one is born hating other person because of the colour of his skin or his background, or his religion. People must learn to hate and if the can learn to hate, they can be taught to love as love comes naturally from the heart” Nelson Mandela

Conculsion

“But seek the welfare of the city where I have sent you into exile, and pray to the Lord on its behalf, for in its welfare you will find your welfare” Jeremiah 29:7. Orthodox faith and tradition has lot to do in this modern world, great Church Fathers have practiced and handed down a great tradition and moral life if at least few of them can be practised will help to make this world a better place with peace and harmony. The Interparliamentary Assembly on Orthodoxy has strived through the past two decades to keep the faith of Orthodox moving up the graph by calling forth assemblies, seminars, meetings with the international bodies, confrontations, delegations and lot more to help the society to walk hand in hand in universal brotherhood. It is again trying harder to prove itself for promoting peace and harmony in its religious flavour yet not biased in it. It is calling on all to work on humanitarian grounds and not looking on nation, colour, creed as all are made in the “Image and Likeness of God”.

Bibliography

Clapis, Emmanuel. Orthodoxy in conversation. Geneva :WCC publication,2000.

Meyendorff, John. Living tradtion. New York :St Valadimir’s seminary,1978.

Meyendorff, John. Witness to the world. New York :St Valadimir’s seminary,1987.

Stephonous,Eusebius. Belief and practice in the orthodox church. New York :Minos publication company,1965.

Ware, Timothy .The Orthodox church. New York :Penguin Books, 1993.

Williams, Esther. The mind of the Orthodox church. Levodia Hellas :Theotokos monastery ,2005.

<http://www.eiao.org.gr>

[http:// en.wikipedia.org/wiki.](http://en.wikipedia.org/wiki)

BAREKMOR

του κ. Nithin V.Rajan (Ινδία)

«Πάσα ψυχὴ ἐξουσίαις υπερεχούσαις υποτασσέσθω. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ· αἱ δὲ οὐσαί ἐξουσαί ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσὶν» Προς Ρωμαίους ἰγ´ 1.

Ἡ Ἀγγλικὴ λέξη politics προέρχεται ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ πολιτικά, κατὰ τὸ πρότυπο τῶν «Πολιτικῶν» τοῦ Ἀριστοτέλη, ὅπως ἦταν ὁ τίτλος τοῦ βιβλίου τοῦ περὶ διοίκησης καὶ πολιτευμάτων, ὁ ὁποῖος μεταφράστηκε στα Ἀγγλικά στα μέσα τοῦ 15ου αἰώνα με τὸ εκλατινισμένο “Polettiques”. Ἐτσι, ἔγινε “politics” στα Μεσαιωνικὰ Ἀγγλικά γύρω στο 1520. Ὁ ἐνικός politic μαρτυρεῖται γιὰ πρώτη φορὰ στὴν Ἀγγλικὴ γλῶσσα τὸ 1430 καὶ προέρχεται ἀπὸ τὴ Μεσαιωνικὴ Γαλλικὴ λέξη politique, ἡ ὁποία με τὴ σειρά τῆς προέρχεται ἀπὸ τὸ Λατινικὸ politicus, πὺ εἶναι ἡ εκλατινισμένη ἐκδοχὴ τῆς Ἑλληνικῆς λέξης πολιτικός, ἡ ὁποία σημαίνει, μεταξὺ ἄλλων, “για τοὺς πολίτες, ἢ αὐτὸς πὺ ἀνήκει στους πολίτες ἢ πὺ σχετίζεται με τοὺς πολίτες,” “αὐτὸς πὺ ἀνήκει στὴν πολιτεία”, ἡ ὁποία με τὴ σειρά τῆς προέρχεται ἀπὸ τὴ λέξη πολίτης, καὶ αὐτὴ ἀπὸ τὸ πόλις.¹

Ἀνθρώπινη Πολιτεία

Εἶναι ἀδύνατον γιὰ ἓναν πιστό νὰ εἶναι ταυτόχρονα καλὸς Χριστιανὸς καὶ κακὸς πολίτης. Ὡς παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, ἡ εὐθύνη μας πρὸς τὴν ἀνθρώπινη πολιτεία εἶναι τριπλὴ

α) Ὀφείλομε νὰ ἀναγνωρίζουμε καὶ νὰ ἀποδεχόμεστε ὅτι οἱ ἐξουσίες ὀρίζονται ἀπὸ τὸ Θεό

«Πάσα ψυχὴ ἐξουσίαις υπερεχούσαις υποτασσέσθω. Οὐ γὰρ ἐστὶν ἐξουσία εἰ μὴ

1. Wikipedia, the free encyclopedia. 29 Αυγούστου 2013. < [http:// en.wikipedia.org/wiki.>](http://en.wikipedia.org/wiki.>)

υπό Θεού» Προς Ρωμαίους ιγ´ 1. Η αλήθεια αυτή ισχύει ακόμη και σε αθεϊστικές ανθρώπινες πολιτείες, εκτός, βεβαίως, και αν η νομοθεσία αντιβαίνει στις γραφές. Σε τέτοια περίπτωση, ο πιστός πρέπει να υπακούει στο Θεό και όχι στον άνθρωπο. Αι Πράξεις δ´ 18-20 «Και καλέσαντες αυτούς παρήγγειλαν αυτοίς το καθόλου μη φθέγγεσθαι μηδέ διδάσκειν επί τω ονόματι του Ιησού. Ο δε Πέτρος και Ιωάννης αποκριθέντες προς αυτούς είπον· ει δίκαιον εστιν ενώπιον του Θεού υμών ακούειν μάλλον ή του Θεού, κρίνατε. Ου δυνάμεθα γαρ ημείς α είδομεν και ηκούσαμεν μη λαλείν.» Μάλιστα, όταν ο Απόστολος Παύλος έγραφε αυτά τα λόγια στην Προς Ρωμαίους ιγ´ 1, στο θρόνο βρισκόταν ο κακός αυτοκράτωρ Νέρων.

β) Οφείλουμε να πληρώνουμε τους φόρους μας στην ανθρώπινη πολιτεία
Κατά Ματθαίον ιζ´ 24-27 «Ελθόντων δε αυτών εις Καπερναούμ, προσήλθον οι τα δίδραχμα λαμβάνοντες τω Πέτρω και είπον· ο διδάσκαλος υμών ου τελεί τα δίδραχμα; Λέγει, ναι. Και ότε εισήλθεν εις την οικίαν, προέφθασεν αυτόν ο Ιησούς λέγων· τι σοι δοκεί, Σίμων; Οι βασιλείς της γης από τίνων λαμβάνουσι τέλη ή κήνσον; από των υιών αυτών ή από των αλλοτρίων; Λέγει αυτώ ο Πέτρος· από των αλλοτρίων. Έφη αυτώ ο Ιησούς· άραγε ελεύθεροί εισιν οι υιοί. Ίνα δε μη σκανδαλίσωμεν αυτούς, πορευθείς εις την θάλασσαν βάλε άγκιστρον και τον αναβάντα πρώτον ιχθύν άρον, και ανοίξεις το στόμα αυτού ευρήσεις στατήρα· εκείνον λαβώνδος αυτοίς αντί εμού και σου..»

Στην Προς Ρωμαίους ιγ´ 6-7 διαβάζουμε «διά τούτο γαρ και φόρους τελείτε· λειτουργοί γαρ Θεού εισιν εις αυτό τούτο προσκαρτερούντες. Απόδοτε ουν πάστας οφειλάς, τω τον φόρον τον φόρον, τω το τέλος το τέλος, τω τον φόβον τον φόβον, τω την τιμήν την τιμήν.»

γ) Οφείλουμε να προσευχόμαστε για τους ηγέτες της ανθρώπινης πολιτείας
Προς Τιμόθεον Α´ β´ 1-3 «Παρακαλώ ουν πρώτον πάντων ποιείσθαι δεήσεις, προσευχάς, εντεύξεις, ευχαριστίας, υπέρ πάντων ανθρώπων, υπέρ βασιλέων και πάντων των εν υπεροχή όντων, ίνα ήρεμον και ψύχιον βίον διάγωμεν εν πάση ευσεβεία και σεμνότητι. Τούτο γαρ καλόν και απόδεκτον ενώπιον του σωτήρος ημών Θεού.»

Η Βιβλική Βάση για τους Χριστιανούς στην Πολιτική

- Γένεσις 9:1-7, η Διαθήκη του Θεού με το Νώε μετά τον κατακλυσμό για το πώς πρέπει να ζουν οι άνθρωποι επί της γης
- Στην Έξοδο 20, 21, 22 γίνεται λόγος για τις Δέκα Εντολές, τη Μεταχείριση των Δούλων, Διατάξεις για τις Πράξεις Βίας, την Ευθύνη των Ιδιοκτητών, Διατάξεις σχετικές με την Αποζημίωση, Διατάξεις για την Ηθική και τη Θρησκεία, τη Δικαιοσύνη και την Τιμιότητα
- Έξοδος 18:21 “Και συ σεαυτώ σκέψαι από παντός του λαού άνδρας δυνατούς,

θεοσεβείς, άνδρας δικαίους, μισούντας υπερφανίαν, και καταστήσεις επ' αυτόν χιλιάρχους και εκατοντάρχους και πεντηκοντάρχους και δεκαδάρχους.»

- Το Λευιτικόν 13, 20 αναφέρεται σε θέματα όπως οι διατάξεις περί δημόσιας υγείας και ομοφυλοφιλίας.
- Στο Δευτερονόμιον 17-28 δίνονται οδηγίες σχετικά με το Βασιλιά, την Αποφυγή της Ειδωλολατρίας, Σχετικά με τους Μάρτυρες, Σχετικά με τον Πόλεμο, Σχετικά με τους Άγνωστους Φονιάδες, Σχετικά με τις Γυναίκες Αιχμάλωτες Πολέμου, Σχετικά με την Κληρονομιά του Πρωτοτόκου, Σχετικά με τον Ανυπάκουο Γιο, Διατάξεις Σχετικά με την Αγνότητα, Διατάξεις Σχετικά με την Καθαρότητα του Στρατοπέδου, το Διαζύγιο και τον επόμενο Γάμο, το Καθήκον προς το Νεκρό Αδελφό
- Ψαλμός 74:7-8 «Ότι ούτε εξ εξόδων ούτε από δυσμών ούτε από ερήμων ορέων, ότι ο Θεός κριτής εστι, τούτον ταπεινοί και τούτον υψοί».
- Παροιμία 21:1 «Όσπερ ορμή ύδατος, ούτως καρδιά βασιλέως εν χειρί Θεού».
- Το Κατά Ματθαίον κβ' 15-21 αναφέρεται στο Ερώτημα σχετικά με την Καταβολή Φόρων
- Προς Ρωμαίους ιγ' 2-6 "Όστε ο αντιτασσόμενος τη εξουσία τη του Θεού διαταγή ανθέστηκεν· οι δε ανθεστηκότες εαυτοίς κρίμα λήψονται Διό ανάγκη υποτάσσεσθαι ου μόνον διά την οργήν, αλλά και διά την συνείδησιν».

Από την ως άνω ανάγνωση των γραφών, μπορούμε να αντιληφθούμε ότι ο κοινωνικός κόσμος δεν απέχει πολύ από τον πνευματικό κόσμο, και δεν υπάρχουν δύο κόσμοι. Ο κόσμος δημιουργήθηκε εκ του μηδενός και «είδεν ο Θεός ότι καλόν». Επομένως, δεν μπορεί ο Χριστιανός να φύγει ισχυριζόμενος ότι ο κόσμος δεν είναι για τον Χριστιανό.

«Πολιτική και Χριστιανική Πίστη»

Στο σύγχρονο κόσμο, η πολιτική και ο Χριστιανισμός μοιάζουν σαν να είναι διαφορετικά θέματα. Υπάρχει τεράστιο χάσμα μεταξύ πολιτείας και εκκλησίας. Εδώ υποβόσκει μια διχοτομική λογική. Ευαγγελισμός και πολιτισμός, υπερβατικότητα και εμμένεια, ευαγγέλιο και νόμος, θρησκεία και πολιτική φαίνεται να είναι πολύ διακριτές και μεμονωμένες οντότητες. Η νοοτροπία αυτή ελαχιστοποιεί τον τρόπο κατά τον οποίο λειτουργεί η χάρις του Θεού στον κοινωνικό και πολιτικό βίο και τον τρόπο κατά τον οποίο πρέπει το ευαγγέλιο να διαποτίζει τη θεσμική όψη της ζωής του ανθρώπου, με αποτέλεσμα η καλοσύνη της βασιλείας του Θεού να απευθύνεται σε λίγους ενώ στην πραγματικότητα προορίζεται για όλους.

Είτε μας αρέσει είτε όχι, είμαστε μέρος της πολιτικής, και οι αποφάσεις της επηρεάζουν τις καθημερινές μας υποθέσεις χωρίς να μπορούμε να ξεφύγουμε από αυτή την πραγματικότητα. Πρέπει, επομένως, να την υπερασπιζόμαστε, διότι η δικαιοσύνη είναι η αποστολή της πολιτείας και του Χριστιανισμού. Η ειρήνη για όλους είναι αποστολή και των δύο, άρα η αποστολή της πολιτείας και της εκκλησίας είναι κοινή. Και η κοινότητα είναι αυτή που δη-

μιουργεί ενότητα, επομένως πρέπει να έχουμε ενότητα, διότι ενωμένοι στεκόμαστε όρθιοι ενώ δικασμένοι πέφτουμε. Δεν θα πρέπει να αναπτυσσόμαστε ως δύο οντότητες, ως πολιτειακή εξουσία και εκκλησιαστική εξουσία, διότι αυτό οδηγεί σε δύο πολιτικές καταστάσεις [όπως στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία κατά το παρελθόν] που ενδέχεται να καταλήξουν σε πολέμους. Έτσι, «Καθήκον της εκκλησίας είναι να μετατρέψει τον κόσμο, μέσω της δύναμης του Αγίου Πνεύματος, στην πραγματικότητα της βασιλείας του Θεού, που σημαίνει τον ύστατο εξανθρωπισμό του κόσμου. Όλες οι πολιτικές ιδεολογίες και πράξεις οδηγούν σε αλλοτρίωση και ταλαιπωρία του ανθρώπου. Καθήκον της εκκλησίας είναι να αποκαλύψει τα δεινά και την αλλοτρίωση που έχουν προκαλέσει οι ιδεολογίες και ταυτοχρόνως να παροτρύνει τον κόσμο να τις ξεπεράσει προσφέροντας τον εαυτό της ως υπόδειγμα του πώς θα έπρεπε να είναι ο κόσμος στην πραγματική του φύση».²

Εάν οι Χριστιανοί δεν γίνουν η φωνή αυτών που δεν έχουν φωνή, η εκκλησία χάνει τον προφητικό της ρόλο. Η εκκλησία πρέπει να καθοδηγεί το ποίμνιό της να είναι γνήσιοι Χριστιανοί με τις πράξεις της και όχι μόνο με λόγια.

Οι κοινωνικές αξίες του Χριστιανισμού στο χώρο της πολιτικής

Οι Χριστιανοί επιτελούν πολύ σημαντικό ρόλο ή μπορούν να επιτελέσουν πολύ σημαντικό ρόλο στην πολιτική. Δεν πρέπει να απέχουν λέγοντας ότι η πολιτική είναι κάτι κακό. Μπορούν να βγουν και να επιδείξουν την ευθύνη της Χριστιανικής ηγεσίας.

1. Δημοκρατία: Για το λαό ασκούμενη από το λαό και πηγάζουσα από το λαό είναι ο ακρογωνιαίος λίθος της δημοκρατίας, όπου ο λαός εκλέγει την κυβέρνησή του και ένας άνθρωπος με Χριστιανική υπευθυνότητα μπορεί να εκτελέσει τα καθήκοντά του δίκαια, φοβούμενος το ζωντανό Θεό, διότι 'αρχή σοφίας φόβος Κυρίου'.
2. Οικονομία του μάννα: Δίκαιη κατανομή των πόρων όπου έκαστος λαμβάνει ανάλογα με τις ανάγκες του και δεν υπάρχει εξουσία στα χέρια των ολίγων.
3. Έσχατοι και ελάχιστοι: Αυτή είναι μία από τις Χριστιανικές αρχές, αφού ο Ιησούς ήρθε για τους ελαχίστους, τους έσχατους και τους απολωλότες· είναι, λοιπόν, Χριστιανική αξία να μην παραμελούνται οι φτωχοί και να μην λησμονούνται οι αδύναμοι, ενώ την αμαρτία της παράλειψης υπενθυμίζει η παραβολή του πλουσίου και του Λαζάρου. Με το Χριστιανισμό, λοιπόν, η πολιτική εμπλουτίζεται με τη μέριμνα για τους ελαχίστους και τους απολωλότες.
4. Σήμερα: Το σήμερα είναι πολύ σημαντικό και όχι το αύριο, διότι το αύριο ίσως να μην έρθει ποτέ, γι' αυτό ό,τι μπορούμε να κάνουμε σήμερα πρέπει να το κάνουμε σήμερα. Ο Ιησούς λέει στην παραβολή του άφρονος πλουσίου ο οποίος είπε στον εαυτό του 'αναπαύου, ευφραίνου, έχω πολλούς καρπούς στην αποθήκη' 'τι θα κάνεις αν απόψε απαιτήσω τη ζωή σου;' Άρα ο άνθρωπος πρέπει να εκτελεί τα καθημερινά του καθήκοντα.

2. Emmanuel Clapsis, *Orthodoxy in conversation* (Γενεύη: εκδ. WCC, 2000) σ. 223.

5. Χριστιανική αποστολή: «Πνεύμα Κυρίου επ' εμέ, ού είνεκεν έχρισέ με, ευαγγελίσασθαι πτωχοίς απέσταλκέ με, ιάσασθαι τους συντετριμμένους την καρδία, κηρύξαι αιχμαλώτους άφεςιν και τυφλοίς ανάβλεψιν, αποστειλάι τεθραυσμένους εν αφέσει, κηρύξαι ενιαυτόν Κυρίου δεκτόν.»
6. Η υπερβολή είναι κακό: Όταν οι τελώνες πλησίασαν τον Ιωάννη το Βαπτιστή, εκείνος τους είπε «μηδέν πλέον παρά το διατεταγμένον υμίν πράσσετε.» (Κατά Λουκάν γ' 13)
7. Έλεος: Προς Γαλάτας στ' 1-5 «Αδελφοί, εάν και προληφθή άνθρωπος εν τινι παραπτώματι, υμείς οι πνευματικοί καταρτίζετε τον τοιούτον εν πνεύματι πραότητος, σκοπών σεαυτόν, μη και συ πειρασθής. Αλλήλων τα βάρη βαστάζετε, και ούτως αναπληρώσατε τον νόμον του Χριστού. Ει γαρ δοκέι τις είνái τι μηδέν ων, εαυτόν φρεναπατά. Το δε έργον εαυτού δοκιμαζέτω έκαστος, και τότε εις εαυτόν μόνον το καύχημα έξει και ουκ εις τον έτερον. Έκαστος γαρ το ίδιον φορτίον βαστάσει».
8. Φύλακας του νόμου του Θεού: «Και όταν καθίση επί της αρχής αυτού, και γράψει αυτώ το δευτερονόμιον τούτον εις βιβλίον παρά των ιερέων των Λευιτών, και έσται μετ' αυτού, και αναγνώσεται εν αυτώ πάσας τας ημέρας της ζωής αυτού, ίνα μάθη φοβείσθαι Κύριον τον Θεόν σου και φυλάσσεσθαι πάντας τας εντολάς ταύτας και τα δικαιώματα ταύτα ποιείν, ίνα μη υψωθή η καρδία αυτού από των αδελφών αυτού, ίνα μη παραβή από των εντολών δεξιά ή αριστερά, όπως αν μακροχρονίση επί της αρχής αυτού, αυτός και οι υιοί αυτού εν τοις υιοίς Ισραήλ.» Δευτερονόμιον 17:18-20

Ο Χριστιανισμός είναι στην ουσία κοινωνική θρησκεία. Η Χριστιανική λατρεία είναι και συλλογική λατρεία, 'publica et communis oration' στη φράση του Αγίου Κυπριανού. Οικοδόμηση εκκλησίας, επομένως, σημαίνει οικοδόμηση μίας νέας κοινωνίας. Ανέκαθεν δινόταν ιδιαίτερη έμφαση στην ομοψυχία και τη ζωή εν κοινότητι. Μία από τις πρώτες προσφωνήσεις των Χριστιανών ήταν απλά «αδελφοί». Η εκκλησία πρέπει να είναι η εικόνα του Θεϊκού προτύπου. Τρία πρόσωπα αλλά ένας Θεός. Αντιστοίχως, στην εκκλησία, οι πολλοί ενοποιούνται σε ένα σώμα. Αυτή είναι η κοινή κληρονομιά ολόκληρης της εκκλησίας· πιο εξέχουσα ήταν η θέση της στην ανατολική παράδοση, και ακόμη από αυτήν συγκροτείται, παρά όλα τα ιστορικά προβλήματα και μειονεκτήματα. Η πρώτη εκκλησία δεν ήταν μόνον θρησκευτική ένωση, ακόμη και τα μοναστήρια δεν ήταν μόνον κοινότητες λατρείας, αλλά και κοινότητες εργασίας, και το έργο τους αποσκοπούσε στην τόνωση των αποκαρδιωμένων τάξεων της κοινωνίας. Ο Αγ. Βασίλειος της Καισαρείας (ca. 330-379) ανησυχούσε βαθύτατα για το κοινωνικό έργο. Επέκρινε τους μοναχούς που περνούσαν όλη τους τη ζωή στην έρημο λέγοντας «τα ψάρια ζουν στο νερό και οι μοναχοί στην έρημο». Ίδρυσε μία νέα μοναστική κοινότητα (κοινοβιακή) η οποία εργαζόταν για να βοηθήσει στην ανοικοδόμηση της κοινωνίας. Ακόμη και ο Αγ. Ιωάννης ο Χρυσόστομος εκτιμούσε και τασσόταν υπέρ του κοινοβιακού μοντέλου λέγοντας ότι το να έχει κανείς περιουσία είναι δικαιολογημένο μόνο όταν την χρησιμοποιεί σωστά. Η Εκκλησία δεν είναι μουσείο αγίων αλλά οίκος για τους

έσχατους, τους ελαχίστους και τους απολωλότες, όπου μπορεί οποιοσδήποτε να χτυπήσει την πόρτα ζητώντας δικαιοσύνη και αδελφική αγάπη. Ο Fr Rozoumouisky της Μόσχας λέει «όπως το σώμα και η ψυχή είναι ένα, έτσι η εκκλησία και η πολιτεία βαδίζουν χέρι-χέρι».

Κατά το παρελθόν, στις Ορθόδοξες χώρες η εκκλησία και το κράτος συνήθως συνδέονταν στενά. Ο κόσμος πιστεύει ότι η εκκλησία είναι παγκόσμιος οργανισμός, αλλά ο Αγ. Ιγνάτιος λέει «η τοπική κοινότητα είναι η εκκλησία». Η ζωή των Βυζαντινών αποτελούσε ένα ενιαίο σύνολο και δεν υπήρχε αυστηρή διαχωριστική γραμμή μεταξύ θρησκείας και κοσμικότητας. Η εκκλησία και η πολιτεία θεωρούνταν ενιαίος οργανισμός, καίτοι επρόκειτο για έναν οργανισμό με δύο διακριτά στοιχεία, δηλ. την ιεροσύνη και την αυτοκρατορική εξουσία· μεταξύ τους υπήρχε συμφωνία και αρμονία.

Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας (Δ.Σ.Ο.)

Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας είναι θρησκευτική συνέλευση, αλλά πολιτικής φύσεως, είναι η πράξις της θείας λειτουργίας μετά τη θεία λειτουργία. Η Δ.Σ.Ο. καλεί την Ορθόδοξη Εκκλησία να συμπαρασταθεί στην ανάγκη των καιρών. Η Δ.Σ.Ο. αποτελείται από μέλη Κοινοβουλίων που είναι Ορθόδοξοι Χριστιανοί από όλο τον κόσμο, και η έδρα της είναι στην Αθήνα.

Δύο είναι οι βασικοί πυλώνες: Ελλάδα και Ρωσία, χώρες με μακρά και γόνιμη Ορθόδοξη χριστιανική παράδοση. Οι στόχοι είναι ευγενείς, αλτρουιστικοί και ξεκάθαροι. Η Δ.Σ.Ο. εξαίρει το ρόλο της Ορθόδοξης Χριστιανικής πίστης, τις αρχές και τον κεντρικό πυρήνα της διδασκαλίας της. Επιδίωξη της Δ.Σ.Ο. είναι να αναδείξει τις αρχές της ειρήνης, της ενότητας, της συνδιαλλαγής, της προσέγγισης, της κατανόησης, της ανεκτικότητας, του σεβασμού της προσωπικότητας και της διαφορετικότητας των άλλων ανθρώπων, της αδελφοσύνης και της φιλαλληλίας, και με αυτά τα εργαλεία η Δ.Σ.Ο. εργάζεται για έναν καλύτερο κόσμο. Η Δ.Σ.Ο. δεν είναι ούτε αφελής, ούτε ρομαντική, ούτε παράλογη. Η Δ.Σ.Ο. επιδιώκει την υπέρβαση τυχόν ακραίων εθνικιστικών, θρησκευτικών και ομολογιακών αντιπαλοτήτων, την προστασία της Ορθοδόξου Χριστιανικής πίστης, αλλά ταυτόχρονα η Δ.Σ.Ο. προσπαθεί να μεριμνά για τους ίδιους τους Χριστιανούς, να τους προστατεύει από διωγμούς, απελάσεις και αποκλεισμούς. Η Δ.Σ.Ο. μάχεται για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της θρησκευτικής ελευθερίας των ανθρώπων.

Προκειμένου να επιτύχει τους σκοπούς της, η Δ.Σ.Ο. έχει προβεί σε δεκάδες εκπροσωπήσεις, οι οποίες συνήθως κινούνται στις εξής γραμμές: ψηφίσματα, διακηρύξεις, συναντήσεις, επαφές, επισκέψεις, συνέδρια, δημοσιεύσεις, συνεργασίες με διεθνείς οργανισμούς, είναι μερικά από τα μέσα που έχει χρησιμοποιήσει ως τώρα η Δ.Σ.Ο..

Ίδρυση της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας

Αποσπάσματα από τη διακήρυξη του συνεδρίου που έγινε στη Χαλκιδική το 1993 με πρωτοβουλία της Βουλής των Ελλήνων με θέμα:

“Η Ορθοδοξία στη Νέα Ευρωπαϊκή Πραγματικότητα”

Οι αλλαγές που συντελούνταν στην Ανατολική και Δυτική Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης και της Συνθήκης του Μάαστριχτ, έπρεπε να κατανοηθούν και να εκφραστούν με νέους τρόπους και με ενιαίους πολιτικούς και πολιτιστικούς όρους. Αναλύοντας αυτές τις νέες πραγματικότητες, αναζητήθηκαν τρόποι με τους οποίους να μπορεί η Ευρωπαϊκή Ένωση να αποδείξει ότι έχει τη δυνατότητα να αξιοποιήσει την Ορθοδοξία ως μία άλλη πολιτιστική έκφραση. Άλλωστε, το θεσμικό πλαίσιο επί του οποίου η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζει την ύπαρξή της, αφήνει ευρύτατα περιθώρια ώστε να καταγραφούν ποικίλες ιστορικού, θρησκευτικού και θεολογικού χαρακτήρα πολιτιστικές εκφράσεις.

Το Συνέδριο καλεί τους Ορθόδοξους λαούς ν> αξιοποιήσουν την ικανότητα της Ορθοδοξίας να υπερβαίνει τις όποιες τάσεις εθνικισμού και αυταρέσκειας και, δια της ενότητας της και της οικουμενικότητάς της, να τονίσει την ιδιαίτερη ταυτότητα της Βαλκανικής και της Ανατολικής Ευρώπης στον πλουραλισμό του κοινού ευρωπαϊκού οίκου και ν> αναζητήσει τρόπους με τους οποίους θα συμβάλει στην οικοδόμηση και εδραίωση της ειρήνης και της δικαιοσύνης στη νέα Ευρώπη.

Το Συνέδριο, με βάση την Ορθόδοξη παράδοση για την υπέροχη αξία του ανθρώπινου προσώπου, προτείνει την διεύρυνση της συμβολής της Ορθοδοξίας στην αναζήτηση λύσεων πάνω στα προβλήματα τα οποία απασχολούν το σύγχρονο ευρωπαϊκό πολίτη (οικολογικό, κοινωνικά, ψυχικές αρρώστιες, ιδιαιτερότητες, ρατσισμός κ. λ. π.)

Ιδρυτική Πράξη της “Ευρωπαϊκής Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας”

Στο Άρθρο 3, σύμφωνα με εντολή του Συνεδρίου του 1993 στη Χαλκιδική της Ελλάδας που οργανώθηκε με πρωτοβουλία της Βουλής των Ελλήνων, το Νοέμβριο του 1994, συνήλθαν στο κτίριο του Ελληνικού Κοινοβουλίου οι εκπρόσωποι 20 Ευρωπαϊκών Κοινοβουλίων, οι οποίοι συνέταξαν και υπέγραψαν την Ιδρυτική Πράξη. Οι σκοποί του οργανισμού είναι οι ακόλουθοι:

- α. Η καταγραφή και αξιολόγηση των συντελούμενων αλλαγών στην Ευρώπη.
- β. Η ανάδειξη του ρόλου της Ορθοδοξίας, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως σημαντικής και αναγκαίας πολιτικής, πολιτιστικής και πνευματικής έκφρασης για τη διαμόρφωση της νέας Ευρωπαϊκής πραγματικότητας.
- γ. Η συμβολή του οικουμενικού και ενωτικού πνεύματος της Ορθοδοξίας τόσο για την υπέρβαση των ακραίων εθνικιστικών, ομολογιακών και θρησκευτικών αντιθέσεων, όσο και για την εξεύρεση αποτελεσματικών μέσων προστασίας των εθνικών ή θρησκευτικών μειονοτήτων.
- δ. Η συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς τόσο για το σεβασμό του πολιτιστικού και θρησκευτικού χάρτη της Ευρώπης και την προστασία από κάθε προσπλυτισμό, όσο και για την αποτροπή φαινομένων ομολογιακού ή θρησκευτικού ανταγωνισμού ή δραστηριοτήτων, προσβολής της κοινωνικής ή πολιτικής ηθι-

- κής, τα οποία προκαλούν την θρησκευτική μισαλλοδοξία και τον εθνοφυλετικό φανατισμό στην Ευρώπη.
- ε. Η υποστήριξη του ρόλου του Ορθόδοξου πολιτισμού ως ενωτικής δυνάμεως στην Ανατολική Ευρώπη και ως γέφυρας της Ευρώπης για τις σχέσεις της με τους άλλους πολιτισμούς.
- στ. Η υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της θρησκευτικής ελευθερίας τόσο των Χριστιανών, όσο και των πιστών των άλλων θρησκειών στις Ευρωπαϊκές χώρες και σε ολόκληρο τον κόσμο με παρεμβάσεις στους διεθνείς οργανισμούς και στις τοπικές κρατικές αρχές.
- ζ. Η πληρέστερη αξιοποίηση του ρόλου της Ελλάδας και της Ρωσίας αντίστοιχα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για την ανάδειξη και επιβεβαίωση του σημαντικού ενωτικού ρόλου της Ορθοδοξίας.
- η. Η ενθάρρυνση επαφών κοινοβουλευτικών, πολιτικών, εκκλησιαστικών, ακαδημαϊκών και πνευματικών προσωπικοτήτων ή θεσμών τόσο για την ανάπτυξη της Ορθόδοξης πολιτιστικής κληρονομιάς, όσο και για τη συμβολή της στον σύγχρονο παγκόσμιο διάλογο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ειρηνική συνύπαρξη των λαών.
- θ. Η πληρέστερη ενεργοποίηση της Ορθοδοξίας για την προώθηση λύσεων σε κρίσιμα προβλήματα της σύγχρονης Ευρωπαϊκής κοινωνίας και του οικολογικού περιβάλλοντος.

Τα επιτεύγματα της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης Ορθοδοξίας

Μέσω αντιπροσωπειών, ψηφισμάτων, διακηρύξεων, συναντήσεων, επαφών, επισκέψεων, συνεδρίων, δημοσιεύσεων, συνεργασιών με διεθνείς οργανισμούς μέχρι σήμερα.

Ιδρυτική Ολομέλεια | Ορμούλια, Χαλκιδική, Ελλάδα | 1993

“Η Ορθοδοξία στη Νέα Ευρωπαϊκή Πραγματικότητα”

1η Ολομέλεια | Αθήνα, Ελλάδα | 1994

“Η Διακοινοβουλευτική Επιτροπή Ορθοδόξων βουλευτών των Κοινοβουλίων των Ευρωπαϊκών Κρατών και η αποστολή της στη νέα Ευρωπαϊκή πραγματικότητα”

2η Ολομέλεια | Μόσχα, Ρωσία | 1995

«Η πολιτιστική και διαφωτιστική παράδοση της Ορθοδοξίας»

3η Ολομέλεια | Σόφια, Βουλγαρία | 1996

«Η Κοινωνική διάσταση της Ορθοδοξίας»

4η Ολομέλεια | Χαλκιδική, Ελλάδα | 1997

«Η Ορθοδοξία στα πλαίσια του ευρωπαϊκού πολιτισμού- ιστορία και μέλλον”

5η Ολομέλεια | Βαρσοβία, Πολωνία | 1998

«Τα προβλήματα που δημιουργούν οι νεοφαναίες αιρέσεις στις χώρες της Ε.Δ.Σ.Ο. και οι αποτελεσματικοί τρόποι αντιμετώπισής τους»

6η Ολομέλεια | Μόσχα – Αγ. Πετρούπολη | 1999

«Τρόποι νομοθετικής προστασίας της παραδοσιακής οικογένειας ως διαχρονικής αξίας της κοινωνίας»

7η Ολομέλεια | Ιεροσόλυμα , Ισραήλ | 2000

«Τίνα λέγουσι οι άνθρωποι είναι τον υιόν του ανθρώπου; (Ματθ. ιστ' στιχ. 13), εν έτει 2000 μετά Χριστόν;»

8η Ολομέλεια | Πάτμος, Ελλάδα | 2001

«Η συμβολή της Ορθόδοξης αντίληψης στην διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση»

9η Ολομέλεια | Βουκουρέστι, Ρουμανία | 2002

«Παγκοσμιοποίηση και Ορθοδοξία»

ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΒΑΣΙΣΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

- Η Ορθόδοξη Χριστιανική παράδοση χαρακτηρίζεται από μια ανθρωπολογία –θεωρία δηλαδή περί ανθρώπου- ξεχωριστή, ιδιόμορφη και τόσο σημαντική αφού αντικρίζει τον κάθε άνθρωπο μόνο ως εικόνα του Θεού και αναγνωρίζει ως προορισμό του μόνο την ομοίωση και ένωση του ανθρώπου με το Θεό
- Σεβασμός του χρόνου. Πριν αποκτήσουμε την απαραίτητη γνώση σχετικά με αυτές τις διαδικασίες, δεν θα πρέπει να προχωρήσουμε σε εφαρμογές σχετικά με την ανθρώπινη κλωνοποίηση και την in-vitro μετατροπή του ανθρώπινου γενετικού υλικού.
- Σεβασμός της θεϊκής δημιουργίας. Η γνώση και η περιέργεια είναι τόσο ουσιαστικά και βαθειά συνδεδεμένες με τη φύση του ανθρώπου, ώστε υφίσταται ο ορατός κίνδυνος να μην αρκεσθούμε στη θεραπεία αλλά να προχωρήσουμε στη διόρθωση στοιχείων που θεωρούνται από ορισμένους ως «φυσικές ατέλειες». Συνέπεια αυτής της καταστάσεως μπορεί να είναι μαζί με τη θεραπεία των γονιδίων και η πρόκληση αθεράπευτων αλλοιώσεων στην ανθρώπινη κοινωνική συμπεριφορά, η οποία πιθανόν να οδηγήσει σε μεροληπτική στάση βάσει των γενετικών χαρακτηριστικών των ατόμων.
- Σεβασμός της φυσικής ποικιλομορφίας, των «ατελειών» και των αναπηριών. Η δυνατότητα να παρέμβουμε στην ποιότητα και να διαμορφώσουμε τα χαρακτηριστικά μας όχι μόνο για διαγνωστικούς, προληπτικούς ή θεραπευτικούς λόγους, ανοίγει τις πύλες στο ενδεχόμενο μιας κοινωνίας γενετικών διακρίσεων, ρατσισμού και ευγονικής, μιας κοινωνίας στην οποία θα έχουν θέση μόνο οι υγιείς και οι ισχυροί, οι συγκεκριμένων προδιαγραφών άνθρωποι. Οι κοινωνίες οφείλουν να αναγνωρίσουν μεταξύ των προτεραιοτήτων τους όχι μόνο την έρευνα αλλά και την προστασία της ανθρώπινης ποικιλομορφίας και τη βελτίωση των συνθηκών των ατόμων που εμφανίζουν φυσικές ατέλειες ή αναπηρίες.
- Σεβασμός της ανθρώπινης ζωής. Κάθε πολιτική απόφαση ή νομοθετική ρύθμιση που αναφέρεται σε θέματα βιοϊατρικής, ιατρικής τεχνολογίας, βιοτεχνολογίας και γενετικής μηχανικής, πρέπει απαραίτητως να σέβεται το γεγονός ότι η κάθε ανθρώπινη ύπαρξη από την πρώτη της στιγμή μέχρι και την τελευταία της πνοή

αποτελεί μοναδική, αναντικατάστατη και ανεπανάληπτη οντότητα, εκ φύσεως αυτεξούσια, ελεύθερη, στην ουσία και την προοπτική της ιερή και υπερβατική· ότι αποτελεί μια κοινωνική μονάδα με δικαιώματα και υποχρεώσεις.

- Οι νέες γνώσεις θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν μόνον επ’ αγαθώ της ανθρωπότητας και όχι ως μέσα εμπλουτισμού του οπλοστασίου. Η ανάγκη αναλήψεως εκστρατείας, με σκοπό να απαγορευθούν τα «βιολογικά όπλα» πρέπει να καταστεί κοινή συνείδηση.

10η Ολομέλεια | Βίλνιους, Λιθουανία | 2003

“Πόλεμος-Φτώχεια. Η Ορθόδοξη άποψη”

- Εκφράζει την ανησυχία της για την επιδείνωση της κατάστασης στα Παλαιστινιακά και Ισραηλινά εδάφη, και για τις συνέπειες που συνεπάγεται αυτή η επιδείνωση για τους λαούς της Παλαιστίνης και του Ισραήλ.
- Καταδικάζει την τακτική της αμοιβαίας εκδίκησης.
- Καταδικάζει τον περιορισμό των μετακινήσεων των νόμιμα εκλεγμένων πολιτικών αρχηγών.
- Υποστηρίζει την αποστολή μιας διεθνούς δύναμης παρατηρητών στα Παλαιστινιακά και Ισραηλινά εδάφη, με σκοπό την παρεμπόδιση περαιτέρω αιματοχυσίας.
- Καλεί και τις δυο πλευρές να υποστηρίξουν την ειρηνευτική διαδικασία και να αγωνιστούν με συνέπεια για τη δίκαιη επίλυση του Παλαιστινιακού και Ισραηλινού προβλήματος, επί τη βάση των ισχυόντων ψηφισμάτων των Ηνωμένων Εθνών.

11η Ολομέλεια | Κίεβο, Ουκρανία | 2004

“Ασφάλεια με ελευθερία”

- Η Δ.Σ.Ο. προθυμοποιήθηκε να συμβάλει με δική της αντιπροσωπεία, για την ανάσχεση της κατάστασης στα Παλαιστινιακά και Ισραηλινά εδάφη.
- Η Δ.Σ.Ο. εκφράζει τη βαθιά ανησυχία της για τα γεγονότα που συνέβησαν στο Κόσοβο και στο Μετόχι, τα οποία αποτελούν παραβίαση βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δηλώνει ότι η ειρήνη στην αυτόνομη περιοχή του Κοσόβου και του Μετοχίου τίθεται διαρκώς υπό απειλή.
- Η Δ.Σ.Ο. καταδικάζει την οποιαδήποτε μορφή γενοκτονίας και δίωξης ανθρώπων, ανεξάρτητα από την εθνική τους καταγωγή και θρησκεία, την καταστροφή των ναών που ανήκουν σε διάφορες θρησκείες και των πολιτισμικών αξιών.
- Η Δ.Σ.Ο. καλεί το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, την UNESCO και το Συμβούλιο Ευρώπης να αποστείλουν εκπροσώπους τους για την διευκρίνιση της κατάστασης και για τη δίκαιη και ανθρωπιστική λύση της διαμάχης στο κέντρο της Ευρώπης.

12η Ολομέλεια | Γενεύη, Ελβετία | 2005

“Ο Χριστιανισμός μπροστά στις προκλήσεις της σύγχρονης εποχής”

- Επιβεβαιώνει την ανάγκη για την ειρηνική διευθέτηση του Παλαιστινιακού ζητήματος σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

- Ζητά από το Ισραήλ να σταματήσει τις ενέργειες εποικισμού και την κατασκευή του τείχους στα κατεχόμενα Παλαιστινιακά εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της ανατολικής Ιερουσαλήμ, σύμφωνα με τις νομικές της υποχρεώσεις βάσει του διεθνούς δικαίου, συμπεριλαμβανομένου του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, όπως αναφέρεται στη Συμβουλευτική Γνώμη της 9ης Ιουλίου 2004 του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, και σύμφωνα με τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας και της Γενικής Συνέλευσης.
- Απαιτεί το Ισραήλ να εξασφαλίσει την ελευθερία πρόσβασης στους Άγιους Τόπους μέσα στα κατεχόμενα Παλαιστινιακά εδάφη, συμπεριλαμβανομένης της ανατολικής Ιερουσαλήμ και της Βηθλεέμ, και να σεβαστεί το δικαίωμα λατρείας όλων των Παλαιστινίων χωρίς περιορισμούς.
- Βεβαιώνει την ανάγκη για πλήρη απόσυρση από τη Γάζα, συμπεριλαμβανομένου του περάσματος προς και από τη Λωρίδα της Γάζας.
- Η περίοδος από τον Ιούνιο του 2004 ως το Μάιο του 2005 μπορεί να χαρακτηριστεί ως έτος κατά το οποίο η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας (Δ.Σ.Ο.) ανέπτυξε σημαντική δραστηριότητα. Οι αποφάσεις τις οποίες έλαβε η Γενική Συνέλευση του 2004 στο Κίεβο της Ουκρανίας και στη συνέχεια εφήρμοσε η Διεθνής Γραμματεία της Δ.Σ.Ο. χαρακτηρίζονται ως ουσιώδεις και με σημαντικό πολιτικό βάρος. Αποφάσεις οι οποίες συμβάλλουν στην προώθηση της Ορθόδοξης Παράδοσης, καθώς και στη συνεργασία και αμοιβαία κατανόηση με λαούς και θρησκείες. Επί παραδείγματι, η συνεργασία με την Ρ.Υ.Ι.Κ. (Κοινοβουλευτική Ένωση των κρατών-μελών του Οργανισμού Ισλαμικής Συνεργασίας) και η επίσκεψη του Γραμματέως της κ. IBRAHIM AHMED AUF στην Αθήνα, στην έδρα της Διεθνούς Γραμματείας της Δ.Σ.Ο.
- Διεθνές Πολιτικό Συνέδριο “Έθνος, Θρησκείες – Ορθοδοξία και τα νέα Ευρωπαϊκά δεδομένα” (Αθήνα, 17-19 Απριλίου 2005). Ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κ. ΚΑΡΟΛΟΣ ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ τόνισε “...Στην αυγή της νέας χιλιετηρίδας, ο κόσμος μας μοιάζει εξαιρετικά περίπλοκος. Ακόμη και τα πλέον παραδοσιακά χαρακτηριστικά της ανθρωπίνης ζωής ανατρέπονται ή αλλάζουν με πολύ γρήγορους ρυθμούς. Η παιδική ηλικία, η εφηβεία, η μητρότητα, η πατρότητα, η οικογένεια, η εργασία, η καταξίωση, η συνταξιοδότηση, ακόμα και ο ίδιος ο θάνατος, αποκτούν νέο περιεχόμενο.... Στη σύγχρονη Ευρώπη, η Ορθόδοξη Εκκλησία καλείται να καταθέσει τη γενναιότητα του μηνύματος του Ευαγγελίου: δηλαδή, την ανεκτικότητα και τη σπλιτέυση κάθε μορφής φανατισμού. Η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι σε θέση να εμπλουτίσει την Ευρωπαϊκή θεώρηση του κόσμου, με την εμπειρία της στο σεβασμό του άλλου...”

13η Ολομέλεια | Βενετία, Ιταλία | 2006

«Η συμβολή του Ορθόδοξου πολιτισμού στην οικοδόμηση της Νέας Ευρώπης»

- Θεωρούμε απαραίτητο να δηλώσουμε ότι ο ευρωπαϊκός πολιτισμός αποτελεί

κτήμα όλης της ανθρωπότητας, και ο σύγχρονος κόσμος στηρίζεται πάνω στις αξίες και τις αρχές του, στη διαμόρφωση των οποίων σε σημαντικό βαθμό έχει συμβάλει ο ορθόδοξος χριστιανισμός, οι αξίες του οποίου αναδεικνυόμενες σήμερα μπορούν ουσιαστικά να συμβάλουν στην αποτροπή της επικράτησης ενός μαζικού δήθεν πολιτισμικού μορφώματος, το οποίο αρνείται τις παραδοσιακές αξίες της οικογένειας, της θρησκείας και του πολιτισμού στο σύνολό του.

- Καλούμε τα Κοινοβούλια και τις κατά τόπους Ορθόδοξες εκκλησίες να συνεργαστούν στενά για την ενδυνάμωση της επιρροής της πνευματικής εμπειρίας της Ορθοδοξίας στην κοινωνική, δημόσια, πνευματική και πολιτισμική ζωή, στην επιστροφή στις χριστιανικές αξίες στη ζωή της κοινωνίας.
- Η Δ.Σ.Ο. δηλώνει την αντίθεσή της για την περιφρονητική και χλευαστική στάση προς τα θρησκευτικά ιερά, η οποία οδηγεί στην αύξηση του εξτρεμισμού και του φανατισμού.
- Ενεργός συμμετοχή της Δ.Σ.Ο. στα διεθνή πολιτικά, θρησκευτικά και πολιτιστικά φόρουμ, τους διεθνείς οργανισμούς και ενώσεις, καθώς και στη διμερή συνεργασία με τις πολιτικές, κοινωνικές και πολιτιστικές οργανώσεις και ενώσεις, με σκοπό την ανάδειξη των μακραίωνων πολιτισμικών και πνευματικών θεμελίων της Ορθοδοξίας, οι οποίες έχουν διαμορφώσει τις αξίες και τον τρόπο ζωής πολλών λαών και κρατών της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και της πολυάριθμης διασποράς τους στη Δύση.
- Ετοιμότητα να συμβάλει στην προώθηση και προστασία των αστικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων και ελευθεριών των Χριστιανικών κοινοτήτων, των εκκλησιών τους και των θρησκευτικών, πολιτικών και κοινοβουλευτικών ηγετών τους, ιδιαίτερα τους Ορθόδοξους, στη Μέση Ανατολή και Αφρική, με σκοπό να ενθαρρύνει την μακρόχρονη παρουσία τους εκεί, και να προωθήσει το ρόλο τους ως φορέα διαλόγου των πολιτισμών και των αξιών με το Ισλάμ και τους Μουσουλμάνους.

14η Ολομέλεια | Αστανά, Καζακστάν | 2007

Ο Διαθρησκευτικός διάλογος ως παράγοντας ειρηνικών και δίκαιων σχέσεων μεταξύ των λαών

- Αποκατάσταση και επαναπατρισμός των θρησκευτικών και πολιτιστικών θησαυρών της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Καλεί ιδιαίτερα την Τουρκία να επιδείξει το δέοντα σεβασμό σε αυτό το ανεκτίμητο τμήμα του παγκόσμιου πολιτισμού και να συνεργαστεί για την αποκατάστασή του χωρίς πολιτικές σκοπιμότητες.
- Υποστηρίζει την ταχύτερη δυνατή εξεύρεση συμφωνημένης, δίκαιης και λειτουργικής λύσης στο Κυπριακό πρόβλημα, με τη μορφή της διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας, στη βάση των σχετικών ψηφισμάτων του ΟΗΕ και του κοινοτικού

κεκτημένου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που θα λαμβάνει υπόψη τις νόμιμες ανησυχίες και τα νόμιμα δικαιώματα όλων των Κυπρίων.

15η Ολομέλεια | Ρόδος, Ελλάδα | 2008

“Η κρίση του παγκοσμίου αξιακού συστήματος ως πρόκληση για τη Χριστιανική ορθοδοξία”

Ο Χριστιανισμός, η Ορθοδοξία, αποτέλεσαν για πάνω από δύο χιλιάδες χρόνια το στέρεο θεμέλιο πάνω στο οποίο δομήθηκε επιτυχώς το Ευρωπαϊκό και, στη συνέχεια, το παγκόσμιο αξιακό σύστημα, ως θεμέλιο του πολιτισμένου, όπως αποκαλείται, κόσμου. Με βάση αυτό, κατά τη διάρκεια του 20ου αιώνα, οι κοινωνίες κατόρθωσαν να κάνουν μεγάλα άλματα προόδου, να συμβιώσουν αρμονικά και εν τέλει να εξαλείψουν τις αιτίες ενός νέου παγκοσμίου πολέμου, εδώ και 60 ολόκληρα χρόνια.

- Ανάγκη να συμβάλει η Ορθοδοξία πιο δυναμικά στη διατήρηση εκείνων των στοιχείων του πολιτισμού της πάνω στα οποία βασίσθηκε η δισχιλιόχρονη πορεία της ανθρωπότητας, αλλά και να αναδείξει νέα, βασισμένη πάντα στην Πατερική της Παράδοση, όπως η προβολή και περαιτέρω ανάδειξη της έννοιας της «κατ’ εικόνα Θεού δημιουργίας του ανθρώπου», που προβάλλει τη μοναδική και ανεπανάληπτη αξία της ανθρώπινης ύπαρξης.
- Ανάγκη περαιτέρω προώθησης των προοδευτικών Ορθοδόξων πνευματικών αξιών, προκειμένου να συμβάλουν στην αλλαγή προτύπων που διαμόρφωσε η σύγχρονη πραγματικότητα, όπως ο καταναλωτισμός, η απόκτηση πλούτου χωρίς ηθικούς φραγμούς, η κερδοσκοπία, στοιχεία τα οποία συμβάλλουν στην καλλιέργεια χαμηλών ηθικών προτύπων, περιορίζοντας την ηθική βάση του πολιτισμού, που έχει διαμορφωθεί από τον Χριστιανισμό και την Ορθοδοξία.
- Να πραγματοποιηθεί η περαιτέρω ενδυνάμωση της διασύνδεσης της θρησκείας με τον πολιτισμό, ο οποίος εμπεριέχει πανανθρώπινες ηθικές αξίες, που μπορούν να αποτελέσουν την ιδεολογική βάση για την ενότητα των ανθρώπων.
- Να καλλιεργηθεί ο διαθρησκευτικός διάλογος, σημαντικό στοιχείο για την ανάπτυξη της κοινωνίας των πολιτών και για την υπέρβαση των διεθνών συρράξεων.
- Να παρασχεθούν εγγυήσεις για το ανεπίτρεπτο της παραβίασης των νομίμων δικαιωμάτων των θρησκευτικών μειονοτήτων.
- Πρέπει να αναπτυχθούν πολιτικές αναφορικά με τη θρησκεία και τις σχέσεις κράτους-εκκλησίας σε κάθε χώρα, εντός πολιτισμένου πεδίου δικαίου.
- Με σκοπό την επίλυση αυτών των προβλημάτων, θεωρούμε απαραίτητο να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες των μέσων μαζικής ενημέρωσης σε κάθε επιμέρους χώρα, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο.

17η Ολομέλεια | Ερεβάν, Αρμενία | 2010

“Η συνεισφορά της Ορθοδοξίας στο γίγνεσθαι και την ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως των χωρών της ανατολικής Χριστιανικής παράδοσης”

- Το θέμα της παρούσης Συνελεύσεως δεν επελέγη τυχαία. Η επιλογή βασίστηκε

στην επίγνωση ότι οι πολιτικές αντιλήψεις των χωρών του σύγχρονου κόσμου απομακρύνονται όλο και πιο πολύ από τις καθιερωμένες σχέσεις μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας, από τις παραδοσιακές, πνευματικές και πολιτιστικές αξίες που διαμόρφωσαν τον πολιτισμό μας πάνω σε χριστιανικά θεμέλια. Οι οπαδοί των παραδοσιακών, κατά κύριο λόγο, Χριστιανικών αξιών, θεωρούν το Κράτος ως ένα θεσμό, ο οποίος δεν φέρει μόνο την ευθύνη για τη στρατιωτικο-πολιτική ασφάλεια και την κοινωνική ευημερία της κοινωνίας, αλλά και για την κυρίαρχη άποψη περί ηθικής, για την ευδαιμονία της οικογένειας και για την υψηλή πνευματικότητα του λαού. Εκκινώντας απ' αυτό, θεωρούν την Εκκλησία συνεργό του Κράτους, αναπόσπαστο και σημαντικό μέρος της κοινωνίας που αποτελεί το πνευματικό και ηθικό της έρεισμα.

- Σε χώρες όπου οι Ορθόδοξοι αποτελούν μειονότητα, ιδιαίτερα στη Μέση Ανατολή, αναγνωρίζεται ο κίνδυνος διολίσθησης του Κράτους σε πολιτική προστατευτισμού της κυρίαρχης θρησκευτικής ομολογίας και μη σεβασμού των άλλων θρησκευτικών και πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων, που οδηγούν σε παραβιάσεις των θεμελιωδών αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Τέτοιου είδους πράξεις, όπου Χριστιανοί υφίστανται ποικίλων ειδών εκμετάλλευση, βιαιότητες, εκτοπισμούς και δολοφονίες, δεν μπορεί να είναι ανεκτές. Σ' αυτές και άλλες περιπτώσεις, το Κράτος οφείλει να προασπίζεται απαρέγκλιτα τις αρχές της ανεξίθρησκείας, να σέβεται τις κοινωνικές αξίες των ανθρώπων, καθώς και τα αστικά, πολιτικά και πολιτισμικά τους δικαιώματα στα πλαίσια μιας λειτουργικής δημοκρατίας.

18η Ολομέλεια | Παρίσι, Γαλλία | 2011

“Οι θρησκευτικές αξίες στον κόσμο της οικονομικής κρίσης”

- Οι θρησκευτικές αξίες, διαμέσου των αιώνων, αποτέλεσαν ισχυρή βάση πάνω στην οποία δομήθηκε η ανθρώπινη σκέψη και ηθική. Οι ίδιες μπορούν ακόμα και σήμερα να αποτελέσουν το σημείο αναζήτησης σταθερών για την υπέρβαση της οικονομικής κρίσης και τη θέσπιση κανόνων κοινωνικής συμπεριφοράς, αλληλεγγύης και εταιρικής ευθύνης στη διαχείριση των ανθρώπινων και φυσικών πόρων.
- Καταδικάζει σθεναρά κάθε είδος βίας κατά Χριστιανών και άλλων θρησκευτικών κοινοτήτων, καθώς και κάθε είδος διακρίσεων και μισαλλοδοξίας, που βασίζεται στη θρησκεία και τις πεποιθήσεις εναντίον πιστών, ατόμων που έχουν αλλάξει θρήσκευμα και μη πιστών· τονίζει και πάλι ότι το δικαίωμα της ελευθερίας σκέψης, συνείδησης και θρησκείας αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Εκφράζει σοβαρές ανησυχίες για την κατάχρηση της θρησκείας από δράστες τρομοκρατικών ενεργειών σε διάφορες περιοχές του κόσμου. Καταδικάζει την εκμετάλλευση της θρησκείας σε διάφορες πολιτικές συγκρούσεις. Επαναλαμβάνει τη στήριξή του σε όλες τις πρωτοβουλίες με στόχο την προώθηση του διαλόγου και του αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ θρησκευτικών και λοιπών κοινοτήτων.

καλεί όλες τις θρησκευτικές αρχές να προωθήσουν την ανοχή και να αναλάβουν πρωτοβουλίες κατά του βίαιου και χαρακτηριζόμενου από το μίσος εξτρεμιστικού ριζοσπαστισμού.

19η Ολομέλεια | Πράγα | 2012

“Προκλήσεις δημοκρατίας σε περιόδους παγκόσμιας οικονομικής κρίσης”

- Αυτή η κυρίαρχη άποψη της εποχής μας, η οποία εκφράζεται στο όνομα των αγορών και της αναμενόμενης οικονομικής ευμάρειας, στερεί τη Δημοκρατία και τους θεσμούς της από το αναγκαίο οξυγόνο και οδηγεί την κοινωνία με μαθηματική ακρίβεια σε άτακτες υποχωρήσεις και συμπίεσεις δημοκρατικών αρχών, οι οποίες κατακτήθηκαν διαχρονικά από την ανθρωπότητα με ανάλογες θυσίες και απέβησαν οι σταθερές του κοινοβουλευτισμού και της συμμετοχικής διακυβέρνησης.
- Ο πολιτικός κόσμος θα πρέπει να αναλάβει καθαρά και ενώπιον των λαών της γης, τις ευθύνες που του αναλογούν για την αδυναμία του να σταματήσει τον φονταμενταλισμό των αγορών και τον αχαλίνωτο καπιταλισμό που οδήγησε στην οικονομική κατάρρευση. Οι πανίσχυρες και πρωτόγνωρες μορφές ιδιωτικής εξουσίας που έχουν δημιουργηθεί μακριά από τα φώτα των κοινωνικών και δημοκρατικών ελέγχων, αναιρούν εν τέλει την λαϊκή κυριαρχία, υποσκάπτοντας τα δημοκρατικά της θεμέλια και αποδομούν τον πυρήνα της σύγχρονης δημοκρατίας, δηλαδή τον ουσιαστικό ρόλο της συμμετοχής των πολιτών στη λήψη των κρατικών αποφάσεων. Ο πολιτικός κόσμος θα πρέπει, εδώ και τώρα, να αναλάβει την υπεράσπιση της αυτονομίας της πολιτικής και την υπεράσπιση της πολιτικής δημοκρατίας, όπως και την αποκατάσταση της αξιοπιστίας και του κύρους των αντιπροσωπευτικών θεσμών, προκειμένου να επανέλθει στο κέντρο της πολιτικής ζωής το «κοινοβούλιο»

Η ιδρυτική διακήρυξη και το άρθρο 3 της Δ.Σ.Ο. έχουν εκπληρωθεί, καθώς αυτό που ξεκίνησε με τη μορφή σταγόνων έχει πλέον γίνει ωκεανός, όπως ήταν το όνειρο της εξάπλωσης από την Ευρώπη προς τον υπόλοιπο κόσμο.

Περαιτέρω

- Από τα κείμενα, τα βιβλία, τις αίθουσες, στην πράξη. Η Δ.Σ.Ο. μπορεί να υψώσει τη φωνή της προς τις κατάλληλες Αρχές όπως επιβάλλουν οι ανάγκες των καιρών, αλλά πρέπει να προχωρήσει σε περαιτέρω σχέδια ώστε η δράση της να είναι πιο αποτελεσματική
- Η Ορθοδοξία ως τρόπος ζωής εύκολα κηρύσσεται, αλλά είναι δύσκολο να γίνει πράξη. Ο Ορθόδοξος τρόπος ζωής, επομένως, θα πρέπει να είναι ένας τρόπος ζωής με κατεύθυνση το Χριστό. Όπως είπε ο Αρχιεπίσκοπος Ρομέρο, “Είστε το μικρόφωνο του Θεού”, δεν χρειάζεται να κηρύττουμε, οι πράξεις μας μπορούν να ακουστούν δυνατότερα από τις λέξεις. Εάν αυτό το πράττει κάθε Χριστιανός, τότε ο κόσμος θα είναι καλύτερος. Αυτό, λοιπόν, πρέπει να το κάνουν γνωστό με σαφήνεια οι δραστηριότητες της Δ.Σ.Ο.

- Ενωμένοι στεκόμαστε όρθιοι, δισασμένοι πέφτουμε. Έχουμε Έναν Θεό, Μία Πίστη και Ένα Βάπτισμα, αλλά χωριζόμαστε με βάση τη χώρα, την κοινωνική τάξη, την πίστη μας. Στις Πράξεις δ' 32 διαβάζουμε «του δε πλήθους των πιστευσάντων ην η καρδιά και η ψυχή μία». Αυτή η ενότητα πρέπει να ανακτηθεί ανάμεσα στις Ορθόδοξες εκκλησίες, στη συνέχεια τη ρωμαιοκαθολική και την προτεσταντική, και αργότερα μεταξύ θρησκειών, έτσι ώστε να μην κυριαρχεί στον κόσμο ο ρατσισμός και ο φανατισμός.
- Ό,τι δεν συμβαίνει σε τοπικό επίπεδο δεν συμβαίνει σε υψηλότερα επίπεδα. Επομένως, μόνον όταν το μήνυμα και η γέυση δίνονται στην ίδια τη ρίζα μπορεί να αναπτυχθεί σωστά το δέντρο.
- Διακρίνοντας τα σημεία των καιρών, πρέπει να προσεγγίσουμε τη σύγχρονη εποχή από ανθρωπιστική σκοπιά. Η κοινωνική δικαιοσύνη πρέπει να υπερβαίνει τη φιλανθρωπία, τιμώντας τον άνθρωπο ως πρόσωπο, καθώς όλοι είμαστε ένα ενώπιον του Θεού.
- Το Προοίμιο του Καταστατικού της UNESCO δηλώνει ότι “καθώς οι πόλεμοι ξεκινούν στο μυαλό των ανθρώπων, είναι το μυαλό των ανθρώπων που πρέπει να δημιουργήσει την προστασία της ειρήνης”. Ως εκ τούτου, πρέπει να υπάρχει μία ψυχολογική προσέγγιση.
- Να ‘ξεμάθουμε’ –“κανείς δεν γεννιέται μισώντας ένα άλλο άτομο λόγω του χρώματος του δέρματός του ή λόγω της προέλευσής του ή της θρησκείας του. Οι άνθρωποι πρέπει να μάθουν να μισούν, και εφ’ όσον μπορούν να μάθουν να μισούν, μπορούν να μάθουν να αγαπούν, επειδή η αγάπη έρχεται πολύ πιο φυσικά στην ανθρώπινη καρδιά” Νέλσον Μαντέλα

Συμπέρασμα

“Και ζητήσατε ειρήνην της γης, εις ην απώκισα υμάς εκεί, και προσεύξασθε περί αυτών προς Κύριον, ότι εν ειρήνη αυτής έσται ειρήνη υμίν” Ιερεμίας 29:7. Η Ορθόδοξη πίστη και παράδοση έχει πολλά να κάνει στο σύγχρονο κόσμο, οι μεγάλοι Πατέρες της Εκκλησίας εφήρμοσαν και μας παρέδωσαν μια σπουδαία παράδοση και έναν ηθικό βίο. Αν μπορέσουμε να ακολουθήσουμε έστω ένα μέρος, θα βοηθήσουμε να γίνει ο κόσμος αυτός ένα καλύτερο μέρος με ειρήνη και αρμονία. Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας αγωνίζεται εδώ και δύο δεκαετίες για την άνοδο της πίστης των Ορθόδοξων, οργανώνοντας συνελεύσεις, σεμινάρια, συναντήσεις με διεθνείς φορείς, συζητήσεις, αποστολές και πολλά άλλα προκειμένου να βοηθήσει την κοινωνία να προχωρήσει με ομοψυχία και καθολική αδελφότητα. Προσπαθεί όμως περισσότερο να αποδείξει ότι προάγει την ειρήνη και την αρμονία με τη θρησκευτική χροιά της, αλλά χωρίς προκαταλήψεις. Καλεί όλους να εργαστούν σε ανθρωπιστικό πνεύμα, χωρίς να κοιτούν την εθνική καταγωγή, το χρώμα, τη θρησκεία, γιατί όλοι είμαστε φτιαγμένοι «Κατ’ εικόνα και καθ’ ομοίωσιν Θεού».

Βιβλιογραφία

Clapsis, Emmanuel. Orthodoxy in conversation. Γενεύη: εκδ. WCC, 2000

Meyendorff, John. Living tradition. Νέα Υόρκη: Σεμινάριο Αγ. Βλαδίμηρου, 1978

Meyendorff, John. Witness to the world. Νέα Υόρκη: Σεμινάριο Αγ. Βλαδίμηρου, 1987

Stephonous, Eusebius. Belief and practice in the orthodox church. Νέα Υόρκη: Minos publication company, 1965

Ware, Timothy. The Orthodox church. Νέα Υόρκη: Penguin Books, 1993

Williams, Esther. The mind of the Orthodox church. Λεβαδειά, Ελλάς: Ιερά Μονή Γενεθλίου της Θεοτόκου, 2005.

<http://www.eiao.org.gr>

[http:// en.wikipedia.org/wiki.](http://en.wikipedia.org/wiki)

БАРЕКМОР

Ниттина В.Раджана (Индия)

«Всякая душа да будет покорна высшим властям; ибо нет власти не от Бога» (Рим., 13:1).

Слово «политика» происходит от греческого πολιτικός, которое было смоделировано в трактате Аристотеля «Политика», посвященном правлению и правительствам – он был переведен на английский язык в середине 15-го в. и получил латинизированное название «Polettiques». Таким образом, это слово около 1520 г. в среднеанглийском языке превратилось в «politics». Форма единственного числа politic была впервые зафиксирована в английском языке в 1430 году и происходит от среднефранцузского politique, которое, в свою очередь произошло от латинского слова politicus, что представляет собой латинизированную версию греческого слова πολιτικός (политик), что, между прочим, означает «принадлежащий, предназначенный или относящийся к гражданам», «гражданский», «общественный», «принадлежащий государству» - в свою очередь, это слово было образовано от слова πολίτης – «гражданин», а оно – от слова πόλις – «город».¹

Человеческое правительство

Верующий не может быть одновременно хорошим христианином и плохим гражданином. Мы как дети Божии несем тройную ответственность перед человеческим правительством.

1. Wikipedia, the free encyclopedia. 29 August 2013. < [http:// en.wikipedia.org/wiki/](http://en.wikipedia.org/wiki/)>

- а) Мы должны признать, что власть установлена Богом
 «Всякая душа да будет покорна высшим властям; ибо нет власти не от Бога» (Рим., 13:1). Эта истина относится даже к атеистическим человеческим правительствам, если, конечно, законодательство не противоречит Священному Писанию. В этой ситуации верующие должны скорее повиноваться Богу, чем человеку (Деян., 4: 18-20). «И призвавши их, приказали им отнюдь не говорить и не учить об имени Иисуса. Но Петр и Иоанн сказали им в ответ: «судите, справедливо ли пред Богом – слушать вас более, нежели Бога». По сути дела, когда Павел написал эти слова в «Послании к римлянам», 13:1, на троне находился злодей – император Нерон.
- б) Мы должны платить налоги человеческому правительству
 Мт., 17:24-27. «Когда же пришли они в Капернаум, то подошли к Петру собиратели дидрахм и сказали: Учитель ваш не дает ли дидрахмы?» Он говорит: «да». И когда вошел он в дом, то Иисус, предупредив его, сказал: как тебе кажется, Симон? цари земные с кого берут пошлыны или подати? с сынов ли своих или с посторонних?» Когда Петр сказал: «С посторонних», Иисус сказал ему: итак сыны свободны. Но чтобы нам не соблазнить их, пойдя на море, брось уду, и первую рыбу, которая попадется, возьми; и, открыв у ней рот, найдешь стир; возьми его и отдай им за Меня и за себя». «Послание к римлянам», 13:7 гласит: «Итак отдавайте всякому должное: кому подать, подать; кому оброк, оброк; кому страх, страх; кому честь, честь».
- в) Мы должны молиться за лидеров в человеческом правительстве
 «1-е послание к Тимофею», 2:1-3: «итак прежде всего прошу совершать молитвы, прошения, моления, благодарения за всех человеков, за царей и за всех начальствующих, дабы проводить нам жизнь тихую и безмятежную во всяком благочестии и чистоте; ибо это хорошо и угодно Спасителю нашему Богу».

Библейская основа для христиан в политике

- Бытие, 9:1-7, после потопа Бог договаривается с Ноем о том, как людям следует жить на земле
- В Исходе, 20, 21, 22 говорится о десяти заповедях, об обращении с рабами, постановлениях, связанных с насильственными действиями, ответственностью владельцев, постановлениях о выплате компенсации, постановлениях о морали и религии, правосудии и справедливости
- Исход, 18:21: «Ты же усмотри из всего народа людей способных, боящихся Бога, людей правдивых, ненавидящих корысть, и поставь их над ним тысяченачальниками, стональниками, пятидесятиначальниками и десятиначальниками»

- В Левите, 13:20, рассматриваются такие вопросы, как постановления об общественном здравоохранении и гомосексуализм
- Во Второзаконии, 17-28, даются инструкции, которые относятся к царю, к языческой практике, приводятся древние постановления, относящиеся к собственности, к свидетелям, к войне, к нераскрытым убийствам, к женщинам-военнопленным, к наследству первородного сына, к непослушному сыну, постановления о непорочности, о чистоте военного лагеря, о разводе и повторном браке, долге по отношению к покойному брату
- Псалом 75:6-7 - здесь говорится, что суждение не приходит с востока или с запада, с севера или с юга, судья – это Бог, который осуждает одних и оправдывает других
- Паримии, 21:1 – здесь говорится о том, что Бог с такой же легкостью управляет мышлением царя, с какой он дает направление течению ручья
- Мт., 22: 15-21 – здесь говорится о вопросе уплаты налогов
- Рим., 13:2-6 «Посему противящийся власти противится Божию установлению; а противящиеся сами навлекут на себя осуждение... И потому надобно повиноваться не только из страха наказания, но и по совести».

Из чтения приведенных выше отрывков из Писания мы узнаем, что мир социума не является отдельным от духовного мира и что не существует двух миров. Мир был создан с нуля, и Бог увидел, что он хорош. Поэтому христианин не может покинуть этот мир, утверждая, что мир не создан для христиан.

Политика и христианская вера

В современном мире политика и христианство предстают как разные вопросы. Имеется значительная пропасть, которая разделяет государство и церковь. За этим стоит дихотомическое мышление. Евангелизация и цивилизация, трансцендентальность и имманентность, Евангелие и закон, религия и политика предстают как четко очерченные и отдельные единства. Эта ментальность минимизирует способ, с помощью которого Божия благодать действует в общественной и политической жизни, а также путь, с помощью которого Евангелие должно пронизывать институциональный аспект человеческой жизни, таким образом, добро царствия Божиего обращено к нескольким, в то время как на самом деле оно предназначено для всех.

Независимо от того, нравится нам это или нет, мы являемся частью политики, ее решения оказывают влияние на наши повседневные дела, и мы не можем уйти от этой реальности. Таким образом, мы должны поддерживать ее, поскольку правосудие является миссией правительства и христианства. Мир для всех – это миссия обоих, следовательно, государство и церковь имеют общую миссию. И эта общность порождает единство, поэтому мы должны быть едины, поскольку вместе мы

стоим, а разделенные мы падаем. Мы не должны развиваться как два единства - как государственная власть и церковная власть, это приводит к возникновению двух политических ситуаций (как в Римской империи в прошлом), что может закончиться войной. Поэтому «задача церкви – привести мир силой Святого духа в реальность царствия Божиего, что означает высшую степень гуманизации мира. Все политические идеологии и действия порождают отчуждение и страдания человека. Задача церкви - разоблачить страдание и отчуждение, порожденные идеологиями, и одновременно призвать мир идти дальше, предлагая себя в качестве модели того, какой должна быть истинная природа мира».

Если христиане не станут голосом безгласных, то церковь утратит свою пророческую роль. Церковь должна призывать свою паству быть истинными христианами на деле, а не только на словах.

Социальные ценности христианства в области политики

Христиане играют или могут сыграть очень важную роль в политике. Они не должны отступать и говорить, что политика – это зло. Они должны выходить вперед и говорить об ответственности христианского руководства.

1. Демократия. Демократия должна существовать ради людей, исходить от людей – в этом заключается краеугольный камень демократии, при которой народ избирает свое правительство, и человек, обладающий христианской ответственностью, может справедливо выполнять свои обязанности, поскольку он боится живого Бога, так как страх перед Богом является началом мудрости.
2. Экономика манны небесной - это справедливое распределение ресурсов, когда каждый получает по потребности, а власть не сосредоточена в руках немногих.
3. Последние и меньшие: Это христианский принцип, так как Иисус пришел за самыми меньшими – последними и заблудшими, поэтому христианская ценность - не пренебрегать бедными и не забывать о слабых, о грехе пренебрежения нам напоминает притча о богаче и Лазаре, поэтому в христианстве политика обогащается заботой о меньших и заблудших.
4. Сегодня. Сегодняшний, а не завтрашний день очень важен, поскольку завтра может никогда не наступить, поэтому сегодня мы должны сделать то, что можем, говорит Иисус в притче о безмозгом богаче, который сказал себе, что он будет наслаждаться и радоваться, так как у него большой запас зерна в сарае... ведь сегодня у него могут отобрать его жизнь... Следовательно, человек должен выполнять свой повседневный долг.
5. Христианская миссия. «Дух Господень на Мне, ибо Он помазал Меня бла-

говествовать нищим и послал Меня исцелить сокрушенных сердцем, проповедывать пленным освобождение, слепым прозрение, отпустить измученных на свободу. (Лк., 4: 18).

6. Чересчур - это плохо. Когда сборщики налогов подошли к Иоанну Крестителю, он сказал им: «Ничего не требуйте более определенного вам» (Лк., 3:13).
7. Милосердие: К Галатам, 6:1-5: «Братия! если и впадет человек в какое согрешение, вы духовные исправляете такового в духе кротости, наблюдая каждый за собой, чтобы не быть искушенным. Носите бремена друг друга, и таким образом исполните закон Христов. Ибо, кто почитает себя чем-нибудь, будучи ничто, тот обольщает сам себя. Каждый да испытывает свое дело, и тогда будет иметь похвалу только в себе, а не в других. Ибо каждый понесет свое время».
8. Соблюдение закона Божьего. Когда человек становится царем, он должен иметь копию книги с законами Божиими и учениями, сделанную с оригинала, который хранится у левитских жрецов. Он должен хранить эту книгу возле себя и читать из нее в течение всей своей жизни, так, что он научится почитать Бога и добросовестно выполнять все, что в ней заповедано. Это не позволит ему думать, что он лучше других израильтян, а также удержит от невыполнения Божиих заповедей тем или иным путем. Затем он будет править в течение многих лет, а его потомки будут управлять Израилем в течение жизни многих поколений. Второзаконие, 17:18-20.

Христианство – это, по сути дела, социальная религия. Христианский культ – это также публичный культ, ‘publica et communis oration’, по выражению Святого Киприана. Таким образом, построить церковь означает построить новое общество. В церкви неизменно придавалось особое значение единогласию и жизни в общине. Одним из наиболее ранних имен у христиан было просто “brethren”. Церковь должна быть образом Божиим. Три лица, но Один Бог. Соответственно, в церкви многие объединяются в одно тело. Это общее наследие всей церкви, которое занимало особое место в восточной традиции и до сих пор составляет ее сущность, несмотря на исторические проблемы и недостатки. Ранняя церковь была не только религиозным союзом, даже монастыри были не только культовыми общинами, но также и трудовыми общинами, а работа в них велась ради того, чтобы поддержать более слабые слои общества. Святой Василий Кесарийский (около 330-379 гг.) был глубоко озабочен социальной работой на благо общества. Он подвергал критике монахов, которые проводят всю свою жизнь в пустыне, говоря: «рыба живет в воде, а монахи – в пустыне». Он основал новую монашескую общину (общежительную), которая работала, оказывая помощь в реорганизации общества. Даже Святой Иоанн Хризостом высоко ценил и выступал за общежительную модель, говоря: «соб-

ственность оправдывает только ее правильное использование». Церковь – это не музей святых, а дом последних, меньших и заблудших, куда каждый может постучаться, чтобы найти справедливость и братскую любовь. Ф.Разумовский говорит: «поскольку тело и душа – это одно, церковь и государство идут рука об руку».

В прошлом в православных странах церковь и государство обычно были тесно связаны. Люди думают, что церковь – это всемирная организация, однако Святой Игнатий говорит: «церковь – это местное общество». Жизнь в Византии представляла собой единое целое, не существовало четкой разделительной линии между религией и светской жизнью. Церковь и государство рассматривались как единая организация даже несмотря на то, что это был один организм с двумя четко различимыми элементами, а именно жрецами и властью императора, между которыми существовали согласие и гармония.

Межпарламентская Ассамблея Православия

Межпарламентская Ассамблея Православия – это религиозная ассамблея, которая является политической по своему характеру, это практика Божественной литургии после Божественной литургии. МАП призывает Православную церковь отвечать потребностям сегодняшнего дня. МАП состоит из членов парламентов со всего мира, которые являются православными христианами по вероисповеданию, штаб-квартира этой организации находится в Афинах.

Основными столпами МАП являются две страны – Греция и Россия, которые имеют многовековые и плодотворные православно-христианские традиции. Перед ней стоят благородные, альтруистические и четко сформулированные задачи. МАП выдвигает на первый план роль христианской православной веры, принципы и центральное ядро ее учения. МАП демонстрирует принципы мира, единства, примирения, сближения, понимания, толератности, уважения к человеку и разнообразию человеческой личности, братства и альтруизма, и с помощью этих инструментов МАП трудится над созданием лучшего мира. МАП не является ни наивной, ни романтической, ни безрассудной. МАП стремится преодолеть любые националистические, религиозные и конфессиональные противоборства, обеспечить защиту христианской православной веры, она также старается проявлять заботу о христианах как таковых, защищать их от преследований, депортаций и изоляций. МАП отстаивает права человека и религиозную свободу людей.

Чтобы выполнить стоящие перед ней задачи, МАП приняла десятки документов: резолюций, деклараций и т.д., осуществила ряд публикаций и провела десятки мероприятий – встреч, визитов, конференций, контактов с международными организациями – вот лишь некоторые из тех методов работы, которые Ассамблея использовала до настоящего момента.

Создание Межпарламентской Ассамблеи Православия

«Православие – это новая европейская реальность». Изменения, которые произошли в Восточной и Западной Европе, включая Маастрихтское соглашение, должны восприниматься и выражаться новыми путями, в единых политических и культурных понятиях. При анализе этой новой реальности ведется поиск путей, с помощью которых Европейский Союз сможет использовать православие себе на благо как еще одну форму культурного выражения. В любом случае, институциональные рамки, на которые опирается существование Европейского Союза, предоставляют широчайшие возможности для разнообразных форм культурного выражения, имеющих исторический, религиозный и богословский характер.

Отрывки из резолюции конференции, которая проходила в Халкидики по инициативе Греческого парламента

Конференция призывает Православные народы воспользоваться способностью Православия преодолевать любые тенденции национализма и самодовольства и с помощью его единства и экуменичности заявить о своём присутствии на Балканах и в Восточной Европе в рамках плюрализма общего европейского дома, искать те пути, с помощью которых оно внесёт вклад в установление мира и справедливости в новой Европе. Конференция считает своим долгом найти способы сотрудничества между всеми политическими и религиозными деятелями, а также найти эффективные средства защиты религиозных меньшинств там, где это необходимо, независимо от того, принадлежат или нет они к новой Европе.

Конференция, на основе Православной традиции о величайшей ценности человека, предлагает расширить вклад Православия в поиски решений проблем, занимающих современного человека (экологическая, социальная, психические заболевания, индивидуальные особенности, расизм и т.д.).

Учредительный акт Европейской Межпарламентской Ассамблеи Православия

В ст.3, в продолжение решения, принятого участниками конференции в Халкидики, Греция, в 1993 году, и по инициативе Греческого парламента в ноябре 1994 г. в Афинах в здании Греческого парламента собрались представители 20 парламнтов европейских стран, которые составили и подписали Учредительный акт. Цели, которые стоят перед этой организацией, выглядят следующим образом:

- а) Следить и оценивать события, происходящие в Европе,
- б) Выявить роль Православия в рамках Европейского союза как значитель-

- ного и необходимого культурного выражения в формировании новой европейской реальности,
- в) Способствовать с помощью экуменического и объединяющего духа Православия как преодолению крайних националистических конфессиональных и религиозных противоречий, так и нахождению эффективных средств защиты национальных и религиозных меньшинств,
 - г) Сотрудничать с международными организациями как в плане уважения культурной и религиозной карты Восточной и Западной Европы и защиты от всякого рода прозелитизма, так и во избежание явлений конфессионального или религиозного антагонизма или действий, оскорбляющих социальную или политическую мораль и пробуждающих среди европейских народов религиозную ненависть и национально-расовый фанатизм, д). Поддерживать роль православной культуры как объединяющей силы в Восточной Европе и служащей мостом для Европы в ее отношениях с другими культурами,
 - е). Защитить права человека и религиозную свободу как христиан, так и верующих других религий, проживающих в странах Европы и во всем мире, обращаясь в международные организации и местные государственные власти,
 - ж) Всесторонне использовать роль Греции и России в Европейском Союзе и в Совете Безопасности ООН в деле выявления и подтверждения значительной объединяющей роли Православия.
- 3) Способствовать контактам между политическими, парламентскими, церковными, научными и духовными деятелями или институтами как в деле развития православного культурного наследия, так и его вклада в современный международный диалог о правах человека и о мирном сосуществовании народов,
- и) Усилить активное участие Православия в поиске решений критических проблем современного европейского общества и его экологической среды.

Достижения Межпарламентской Ассамблеи Православия

До настоящего момента МАП осуществляла свою деятельность путем направления делегаций, контактов, визитов, встреч, конференций, сотрудничества с международными организациями принятия резолюций, деклараций, публикаций.

Учредительная ассамблея – Ормилья, Халкидики, Греция, 1993 год

«Православие в новой европейской действительности»

1-я Ассамблея- Афины, Греция, 1994 год

«Межпарламентская Комиссия православных депутатов парламентов европейских стран и ее миссия в новой европейской действительности»

2-я Ассамблея, Москва, Россия, 1995 год

«О развитии традиции православной культуры и просвещения»

3-я Ассамблея, София, Болгария, 1996 год

«Социальный аспект православия»

4-я Ассамблея, Халкидики, Греция, 1997 год

«Православие в рамках европейской культуры: история и будущее»

5-я Ассамблея, Варшава, Польша, 1998 год

«Проблемы, вызванные новыми ересями (сектами) в странах ЕМАП и эффективные пути их преодоления»

6-я Ассамблея, Москва – Санкт-Петербург, 1999 год

«Пути законодательных решений защиты традиционной семьи как важнейшей непреходящей ценности общества»

7-я Ассамблея, Иерусалим, Израиль, 2000 год

«За кого люди почитают Меня» (Мт., 16:13) в 2000 г. н.э.?»

8-я Ассамблея, Патмос, Греция, 2001 год

«Вклад православиоой концепции в расширенном Европейском Союзе»

9-я Ассамблея, Бухарест, Румыния, 2002 год

«Глобализация и православие»

БИОЭТИКА, ИСХОДЯ ИЗ ПРАВОСЛАВНОЙ ТРАДИЦИИ

- Для православной христианской традиции характерна антропология – а именно, теория человека, которая является уникальной и очень важной, поскольку она рассматривает каждое человеческое существо как образ Божий и признает в качестве своего предназначения «сходство» и объединение человека с Богом
- Уважение ко времени. Мы не должны применять методы, связанные с клонированием и изменением генетического материала человека in-vivo прежде, чем мы получим все необходимые знания, относящиеся к этим процессам
- Уважение к Божию творению. Знание и любопытство столь существенно и глубоко связаны с природой человека, что опасность того, что мы не ограничимся терапевтическими применениями, а перейдем к исправлению того, что, по мнению некоторых, является «природными несовершенствами», очевидна. Следовательно, наряду с генно-терапевтическими вмешательствами, мы также можем вызвать разрушительные изменения в социальном поведении и отношениях человека, что, вероятно, приведет к генетической дискриминации. Ученые не должны забывать о том, что они являются частью природы, а не ее повелителем

- Уважение к человеческому разнообразию, «несовершенствам» и увечьям. Возможность вмешиваться в качество и форму наших характерных особенностей по причинам, не связанным с диагностикой, профилактикой или лечением, открывает путь к созданию общества, для которого будут характерны генетическая дискриминация, расизм и евгеника, общества, в котором будет место только для здоровых и сильных людей, людей с заранее определенными характерными особенностями. Общество должно считать одним из своих приоритетов не только исследование, но и защиту человеческого разнообразия и улучшение условий жизни людей с инвалидностями
- Уважение к человеческой жизни с момента зачатия до момента смерти. Любая политическая резолюция или законодательное изменение, которое относится к вопросам биомедицины, медицинской технологии, биотехнологии и генной инженерии должны в обязательном порядке уважать тот факт, что каждая человеческая личность с момента его/ее зачатия до его/ее последнего вздоха представляет собой уникальное, незаменимое и неповторимое существо, которое по своей природе обладает свободной волей, является священным и трансцендентальным с точки зрения своей сущности и перспективы и представляет собой единицу социума со своими правами и обязанностями
- Новые знания должны применяться только на благо человечества, а не обогащать мировой военный арсенал. Все люди должны осознать необходимость запрета биологического оружия.

10-я Ассамблея, Вильнюс, Литва, 2003 год

«Война – бедность. Взгляд православия»

- Участники выразили свою озабоченность в связи с ухудшением ситуации на палестинских территориях и последствиями, которыми она чревата для палестинского и израильского народа
- Участники осудили тактику взаимной мести
- Участники осудили ограничение свободы передвижения законно избранных политических лидеров
- Участники поддержали идею размещения международных наблюдателей на палестинских и израильских территориях с целью избежания дальнейшего кровопролития
- Участники призвали обе стороны поддерживать миротворческий процесс и последовательно работать в направлении нахождения справедливого решения палестинско-израильской проблемы на основе соответствующих резолюций ООН

11-я Ассамблея, Киев, Украина, 2004 год

«Безопасность со свободой»

- МАП выразила желание внести свой вклад в изменение ситуации на палестинских и израильских территориях, направив туда свою делегацию
- МАП выразила свою глубокую озабоченность в связи с событиями в Косово и Метохии, которые представляют собой нарушение основополагающих прав человека, и заявила, что мир в автономном крае Косово и Метохии постоянно находится под угрозой
- МАП осудила все формы геноцида и преследования людей, независимо от их происхождения и религии, разрушение храмов различных религий и культурных ценностей
- МАП призвала Генерального секретаря ООН, ЮНЕСКО и Совета Европы направить своих представителей, с тем, чтобы разобраться в ситуации и предоставить справедливое и гуманное решение конфликта, который имеет место в центре Европы

12-я Ассамблея, Женева, Швейцария, 2005 год

«Христианство перед вызовами современного мира»

- Участники вновь заявили о необходимости мирного урегулирования палестинской проблемы в соответствии с международным правом
- Участники призвали Израиль прекратить деятельность, связанную с созданием поселений и строительством стены на оккупированных палестинских территориях, в том числе в Восточном Иерусалиме, в соответствии с его юридическими обязательствами, вытекающими из международного права, включая международное гуманитарное законодательство, о чем было упомянуто в консультативном заключении Международного суда от 9 июля 2004 года, на основе соответствующих резолюций Совета Безопасности и Генеральной Ассамблеи ООН
- Участники потребовали, чтобы Израиль обеспечил свободный доступ в святыне места, расположенные на оккупированных палестинских территориях, и уважал право на отправление религиозного культа палестинских граждан без каких-либо ограничений
- Участники вновь выразили требование полного вывода войск из сектора Газа, а также из прохода к нему
- Период времени с июня 2004 по май 2005 года можно охарактеризовать как год, в течение которого Международная Ассамблея Православия (МАП) развила значительную деятельность. Решения, принятые участниками Генеральной Ассамблеи в 2004 году в Киеве, Украина, и позднее воплощенные в жизнь Международным секретариатом МАП, можно охарактеризовать как существенные и имеющие значительный политический вес. Эти решения способствовали продвижению православной традиции, а

также сотрудничеству и взаимному пониманию с народами и религиями. В качестве примера можно привести сотрудничество с Парламентским Союзом стран-членов организации Исламская конференция и визит ее секретаря г-на Ибрагима Ахмеда Ауфа в Афины, в штаб-квартиру Международного секретариата МАП

- На международной политической конференции «Нации, религии – православие и новые европейские реалии» (Афины, 17-19 апреля 2005 г.) президент Греческой республики г-н КАРОЛОС ПАПУЛЬЯС подчеркнул: «...На заре нового тысячелетия наш мир представляется нам исключительно сложным. Даже наиболее традиционные характерные особенности человеческой жизни исчезают или меняются чрезвычайно быстрыми темпами. Детство, юношество, материнство, отцовство, семья, труд, признание, выход на пенсию и даже сама смерть приобретают новое содержание... Православие призвано принести в современную Европу смелую весть Евангелия, а именно терпимость и осуждение всех форм фанатизма. Православная церковь может обогатить европейский взгляд на мир своим опытом уважения к другому человеку»...

13-я Ассамблея, Венеция, Италия, 2006 год

«Вклад православной культуры в построение новой Европы»

- Мы считаем важным заявить, что европейская культура является общим достоянием человечества, современный мир был основан на ее ценностях и идеалах, которые, в основном, были сформированы православным христианством. В наши дни эти ценности могут внести значительный вклад в предотвращение опасности утверждения новой претенциозной формы массовой культуры, которая отрицает традиционные ценности семьи, религии и культуры в целом
- Сотрудничество поместных православных церквей, с тем, чтобы укрепить влияние духовного опыта православия в общественной, государственной и культурной жизни, таким образом восстановив христианские ценности в жизни общества
- МАП протестует против пренебрежительного и неуважительного отношения к святым местам, что способствует росту экстремизма и фанатизма
- Активное участие МАП в работе международных политических, религиозных и культурных форумов, в деятельности международных организаций, союзов, а также двустороннее сотрудничество с общественными и культурными организациями, которое нацелено на то, чтобы привлечь внимание к непреходящим культурным и духовным основам православия, сформировавшим ценности и образ жизни многочисленного населения стран

Центральной и Восточной Европы, а также их широкое распространение на Запад

- Готовность способствовать продвижению и защите гражданских, политических, экономических, социальных и культурных прав и свобод христианских общин, их церквей и религиозных, политических и парламентских лидеров, в особенности православных, на Ближнем Востоке и в Северной Африке, поощрять их долгосрочное присутствие в регионе и продвигать их роль как институтов диалога культур и ценностей с исламом и мусульманами

14-я Ассамблея, Астана, Казахстан, 2007 год

«Межрелигиозный диалог как фактор мирных и справедливых отношений народов»

- Восстановление и возвращение религиозных и культурных сокровищ Республики Кипр
- Участники, в частности, призвали Турцию проявить должное уважение к этой бесценной части мировой цивилизации и сотрудничать с целью ее восстановления, независимо от каких-либо политических соображений
- Участники поддержали скорейшее нахождение согласованного, справедливого и действенного решения кипрской проблемы в форме двухобщинной федерации из двух зон, которое будет опираться на соответствующие резолюции ООН и право сообщества, которое принимало бы во внимание законные интересы и озабоченность всех киприотов

15-я Ассамблея, Родос, Греция, 2008 год

«Вызовы мирового системного кризиса и пути их решения: православный подход»
Кризис глобальной системы ценностей является вызовом для христианства, православия, которое в течение двух тысяч лет представляло собой прочную основу, на которой была создана система европейских и, позднее, глобальных ценностей как фундамент так называемого цивилизованного мира. На этой основе обществам в течение 20-го века удалось сделать значительные шаги в направлении прогресса, сосуществовать в гармонии и, наконец, в течение последних 60 лет – избежать опасности новой мировой войны

- Необходимость более динамичного вклада со стороны православия в сохранение тех элементов его культуры, на которые опирался двухтысячелетний ход истории человечества, а также в продвижение новых, неизменно – на основе патерической традиции, как, например, демонстрация и дальнейшее выдвигание концепции «создания человека по образу Божию», что придает человеческому существованию неповторимую и неподражаемую ценность

- Необходимость дальнейшего продвижения прогрессивных православных духовных ценностей, вклада в преобразование моделей, сформированных современной действительностью, таких, как бесконтрольное потребление, аморальная погоня за богатством, жадность и все элементы, которые способствуют культивации достойных презрения моральных образцов и ограничивают нравственную культуру, которая была сформирована христианством и православием
- Необходимость дальнейшего укрепления взаимодействия между религией и культурой, которая содержит в себе универсальные нравственные ценности, способные явиться идеологической основой для обеспечения единства людей
- Следует развивать межрелигиозный диалог как существенный элемент эволюции гражданского общества и преодоления международных конфликтов
- Следует гарантировать ненарушение законных прав религиозных меньшинств
- Политика, относящаяся к религии и отношениям между государством и церковью, в каждой стране должна осуществляться в цивилизованных рамках закона
- Ставя перед собой в качестве задачи решение этих вопросов, мы считаем необходимым в полной мере использовать потенциал СМИ в каждой стране по отдельности, а также на глобальном уровне

17-я Ассамблея, Ереван, Армения, 2010 год

«Вклад православия в динамику и развитие государственности стран восточно-христианской традиции»

- Выбор темы Ассамблеи не был случайным. Он опирался на осознание того, что политические представления в современных странах постепенно отходят от традиционных связей между государством и церковью, традиционных духовных и культурных ценностей, которые сформировали нашу цивилизацию на христианском фундаменте. Последователи традиционных – главным образом, христианских ценностей - считают государство институтом, который несет ответственность не только за военно-политическую безопасность и социальное благополучие общества, но также за утвердившиеся моральные представления, семейное счастье и высокую духовность людей. Исходя из этого, они считают Церковь партнером государства, неотъемлемой и важной частью общества, которая представляет собой его духовный и моральный фундамент
- В странах, где православные являются меньшинством, в частности, на Ближнем Востоке, имеется явная опасность того, что государство будет

проводить протекционистскую политику по отношению к доминирующим религиозным представлениям, а также его неспособность уважать религиозные и культурные особенности, что ведет к нарушениям фундаментальных гражданских и политических прав. Нельзя мириться с такой ситуацией, когда христиане подвергаются разного рода эксплуатации, насилию, депортациям и убийствам. При любых обстоятельствах государство должно неуклонно соблюдать принципы религиозной свободы и уважать социальные ценности народа, а также его гражданские, политические и культурные права в контексте действенной демократии

18-я Ассамблея, Париж, Франция, 2011 год

«Религиозные ценности в мире экономического кризиса»

*Религиозные ценности были прочной основой, на которую опирались человеческая мысль и мораль в течение столетий. Могут ли они и в наши дни являться тем пространством, на котором мы можем вести поиск непреходящих ценностей с целью преодоления экономического кризиса, а также стремиться к установлению правил поведения в обществе, солидарности и совместной ответственности, в том, что касается распоряжения человеческими и природными ресурсами?

* Участники резко осудили все акты насилия по отношению к христианам и другим религиозным общинам, а также все виды дискриминации и нетерпимости на основе религии и религиозных верований, по отношению к верующим, вероотступникам и атеистам, еще раз подчеркивается, что право на свободу мысли, совести и религии является фундаментальным человеческим правом. Они выразили свою глубокую озабоченность в связи с эксплуатацией религии лицами, совершившими террористические акты в нескольких регионах земного шара. Участники осудили использование религии в качестве инструмента в ходе различных политических конфликтов. Они вновь подтвердили, что поддерживают все инициативы, нацеленные на продвижение диалога и взаимного уважения между религиозными и другими общинами, призвали религиозные власти продвигать терпимость и выступать с инициативами, направленными против ненависти и насильственного и экстремистского радикализма

19-я Ассамблея, Прага, 2012 год

«Вызовы, которые стоят перед демократией в период глобального экономического кризиса»

• Точка зрения, господствующая в нашу эпоху, которая была выражена во имя рынков и ожидаемого экономического процветания, лишает демократию и ее институты незаменимого кислорода и неизбежно заставляет общество идти на уступки и предавать демократические принципы, которые человечество завоевало на протяжении истории, принеся соответствующую

щие жертвы, а именно такие непреходящие ценности, как парламентаризм и партиципаторное управление

- Политический мир перед лицом народа во всем мире должен четко взять на себя свою долю ответственности за неспособность положить конец рыночному фундаментализму и безудержному капитализму, который в результате привел к экономическому коллапсу. Наиболее сильные и беспрецедентные формы частной власти, которые были созданы вне какого бы то ни было социального и демократического контроля, по сути дела лишают народ суверенитета, подрывая его демократический фундамент, и разрушают ядро современной демократии, а именно существенную роль народа в принятии государственных решений. Политический мир должен немедленно взять на себя задачу защиты автономии политики и охраны политической демократии, а также восстановления авторитетности и престижа представительных институтов, с тем, чтобы «парламент» вновь вернулся в центр политической жизни

Задачи, поставленные в статье 3 Учредительной декларации МАП, были полностью достигнуты – то, что начиналось с нескольких капель, сейчас превратилось в океан – именно в этом заключалась мечта о превращении Ассамблеи из Европейской во всемирную

Далее

- От документов, книг, конференц-залов, кабинетов следует перейти к практике. МАП способна возвысить свой голос и выступить перед компетентными властями в поддержку требований настоящего момента, но она также должна перейти к принятию и осуществлению дальнейших планов, которые включают в себя более эффективные действия
- Православие – это образ жизни. Проповедовать легко, но воплощать на практике – трудно, поэтому православный образ жизни должен быть образом жизни, который позволяет приблизиться к Христу, как сказал архиепископ Ромеро: «Вы – микрофон Бога», нет необходимости выступать с проповедями, наши действия могут быть громче, чем слова. Если такой будет практика каждого христианина, то мир станет лучше, поэтому МАП в своей деятельности должна четко заявлять об этом
- Вместе мы стоим, а разделенные мы падаем. У нас Один Бог, Одна Вера и Одно Крещение, и, тем не менее, мы разделены в зависимости от страны, касты, политических убеждений, в «Деяниях», 4 :32, говорится: «У множества же уверовавших было одно сердце и одна душа», это единство должно быть восстановлено сначала между православными церквями, затем между Римско-католической и протестантской церковью и позднее – меж-

- ду религиями, так, что в мире не будут господствовать расизм и фанатизм
- Если этого не произойдет на местном уровне, то не произойдет и на более высоком уровне, поэтому с этим призывом следует обратиться на базовом уровне, и только тогда дерево будет хорошо расти
 - Различая признаки времени, следует подходить к современной эпохе исходя из гуманистической перспективы. Социальная справедливость должна выходить за пределы милосердия, следует соблюдать достоинство человеческой личности, мы все едины перед лицом Божиим
 - Преамбула Конституции ЮНЕСКО гласит: «Поскольку войны начинаются в умах людей, то с умов должно начинаться созидание мира», поэтому следует соблюдать психологический подход
 - Разучиться – «Никто не рождается, ненавидя другого человека из-за цвета его кожи, социального положения или вероисповедания. Люди в процессе жизни учатся ненавидеть, и раз они могут научиться этому, то их можно научить и любить, потому что любовь более естественна для человеческого сердца, чем её противоположность» - Нельсон Мандела

Выводы

«И заботьтесь о благосостоянии города, в который Я переселил вас, и молитесь за него Господу; ибо при благосостоянии его и вам будет мир» (Иер., 29:7). Православная вера и традиция могут многое сделать в нашем современном мире, великие Отцы Церкви оставили нам великое наследие и образец нравственной жизни, по крайней мере, некоторые из них могут служить нам примером, и это будет способствовать превращению мира в лучший мир, где будут царить мир и гармония. Межпарламентская Ассамблея Православия в течение последних двух десятилетий боролась за сохранение и укрепление православной веры, проводя сессии Генеральной Ассамблеи, семинары, встречи с представителями международных организаций, направляя делегации на различные мероприятия, и делала многое другое, с тем, чтобы помочь обществу продвинуться вперед к созданию всемирного братства. Она прилагает все большие усилия на пути продвижения мира и гармонии в их религиозном измерении, призывая всех, без каких-либо предубеждений, работать на гуманитарной почве, независимо от принадлежности к той или иной нации, цвета кожи, политических убеждений, так как все мы созданы «по образу и подобию Божию».

Библиография

- Clapis, Emmanuel. *Orthodoxy in conversation*. Geneva :WCC publication,2000.
- Meyendorff, John. *Living tradition*. New York :St Valadimir's seminary,1978.
- Meyendorff, John. *Witness to the world*. New York :St Valadimir's seminary,1987.

- Stephonous,Eusebius. *Belief and practice in the orthodox church*. New York :Minos publication company,1965.
- Ware, Timothy .*The Orthodox church*. New York :Penguin Books, 1993.
- Williams, Esther. *The mind of the Orthodox church*. Levodia Hellas :Theotokos monastery ,2005.
- <http://www.eiao.org.gr>
- <http:// en.wikipedia.org/wiki>.

THE EFFECT OF ORTHODOXY ON THE ESTABLISHMENT OF SOCIAL VALUES OF CHRISTIANITY IN POLITICS: A GLANCE IN LIGHT OF THE ACTIVITIES OF THE INTERPARLIAMENTARY ASSEMBLY ON ORTHODOXY

by Ms.Oksana Guz (Ukraine)

The idea of establishing the social values of Christianity in the political life of the society appears since the very years of Christian faith. After having gone through numerous adversities, persecutions and hard times, the Church obtained the grace of God and instead of being persecuted it prevailed. Tertullian, one of the fathers of the Church, said boldly to the gentiles: «We are but of yesterday and yet we have filled all places that belong to you: cities, islands, fortresses, town councils, the very camps, the palace, the senate, the market place...». The Church gained the right to speak before kings and peoples and affect the course of historical developments.

The Interparliamentary Assembly on Orthodoxy has been successfully active for over 20 years under difficult political, socioeconomic and cultural conditions. Today the Organization brings together representatives from Europe, Asia, Africa and America reaffirming once

again that the values and ideals declared by the IAO are important for all mankind as de facto Christian values. The Interparliamentary Assembly on Orthodoxy differs from other similar organizations due to the fact that before its establishment there were no similar transnational organizations defending the interests of Orthodoxy on a political and legislative basis. In the Manifesto of the Assembly's members (June 1993), adopted at Ormylia of Halkidiki (Greece), the important role of Orthodoxy in modern Europe far from any denominational, racial or ethnic conflicts is highlighted. A proposal has been made to broaden the contribution of Orthodoxy to finding solutions to the problems of modern man: ecological, social, health protection, tolerance. These are the areas that usually turn into an object of political manipulation and speculation and as a result they are in need of Christian social values more than others. In June 1994 in Athens representatives of 20 European parliaments signed the act establishing the «European Interparliamentary Assembly on Orthodoxy», the main objectives and targets of which shape and coordinate the influence of Orthodoxy on international and domestic politics. Parliamentarians, politicians, philosophers, lawyers, clergymen and representatives of other important areas of society's activities participate in the activities of the IAO. Another important element of IAO's activities related to the establishment of Christian values in politics is the fact that the idea of establishing an orthodox organization of parliamentarians belonged to Greece which is the birthplace of parliamentarianism and democracy and the place where the first Christian churches were established, the traditions of the Orthodox faith were founded and the Gospel was preached! Let us examine the effect of Orthodoxy on the establishment of social values of Christianity in politics in light of IAO's activities.

The Declaration of the representatives of parliaments who participated in the 20th anniversary annual General Assembly (June 2013) of IAO emphasizes the need for Orthodoxy to contribute to the establishment of social Christian values in politics, such as human rights, equality, the right to work and education, the protection of life and environment. By analyzing the documents of the IAO we single out the following social Christian values: freedom of the individual, human rights, mutual aid and social solidarity.

Social diakonia of the Church. The problem of upgrading the social activities of the orthodox community, raised for the first time during the conference in Minsk, was soon set by the Secretariat of the IAO as main topic at the 3rd IAO Assembly in Sofia. Already back in January 1996, six months before the conference, the topic was finally approved under the following wording: «Social work of the Orthodox community». For the first time the concept of "orthodox community" was discussed, which includes not only the representatives of the administrative structure of the church but also every man who considers himself orthodox, who is asked to bring to the world the divine light, to contribute using his own forces to the dissemination of social ideals of Christianity in all aspects of life of the society.

Parishes play a huge role in the implementation of ideas adopted during the IAO's conferences on the social diakonia of the Church. Especially the religious communities that help

the clergy in matters related to financial management, religious education, education and charitable work, constitute the bridge between the upper clergy and people who need comfort care and assistance. In certain countries there are state institutions that work together with the Church. Today as a result of these activities, social and socio-religious associations directly affiliated to the Orthodox Church have been established, the objective of which is to cooperate with the Church in the revival of orthodox traditions and culture. Thus, the youth movement of the Orthodox Church of Moscow Patriarchate, "Resurrection", is active in the province of Cherson and is asked to unite orthodox young persons, implement projects in the field of social diakonia targeted to the poor, the orphans and lonely elderly people.

The Christian ideal of the politician. The apostle Paul asks us to pray for those in governing authorities for there is no authority except from God (Romans, 13:1-6). The canonical books of the New Testament reflect the social circumstances in which Christian values should be established and they often reveal the contrast between what is habitual, what is established and what is proper to do. The established laws and rules of political life very often are different than the rules in legal documents and do not reflect the teachings of Christ. The theology of authority according to the New Testament presents the Christian as a "social" person. Such a Christian has the ability to make his own independent decisions taking into account the divine spiritual laws of church sociability which then determine his lifestyle, behavior and actions towards the moral rules, prohibitions, laws and obligations as a citizen.

Supporting secular authority and influencing the political life of society is one of the pillars of Orthodoxy. Orthodox faith has always fostered respect and trust towards those in authorities, since according to the Testament, "for he is God's servant for your good". (Romans, 13:4). Since the time of the New Testament peoples expectations have not changed: they want to lead a peaceful life, without wars, riots, revolutions, corruption and non-accountability of authorities.

Ukraine belongs to the territory of canonical Orthodoxy and this is the reason why orthodox faith in this country has always had a significant influence on politics and politicians. The years of persecutions and hardships for the faith of God, the years when politicians were not allowed to express openly their religious beliefs now belong to the past. Today spirituality prevails throughout the country. For eastern Christian countries it is highly important that this spirituality might not become a routine and a mask behind which there is a completely different life and principles where there is no place for Christ. The Orthodox community that promotes the image of the Church to the world should become a major element in shaping culture with the contribution of which the charitable, humanitarian, missionary, catechetical, peacemaking work will be accomplished, i.e. the social diakonia of the Church.

Politicians are people of high social status the mistakes of whom often turn into sins against whole peoples and sometimes against the whole world, for which they cannot atone. In the past Germany's evangelical churches blessed Hitler and today we recall with grief the horrors of war. Orthodoxy should become the guardian of peace – constantly make

appeal for peace to the politicians and this is the reason why it should not be militant. It is unacceptable to have conflicts over land, churches and parishes and bless sinful decisions made by people in authority in exchange for material goods.

Orthodox prelates who use their prestige and influence over the international cycles and the political elite of the society are asked by God Himself to contribute to the establishment of Christian values among the political forces, the authorities and the peoples by introducing them the commandments of Christ, so that the Christian morals of politicians might not be limited to showy prayers in churches, or their presence at the celebrations of the Epiphany or in churches followed by hundreds of television cameras or at social events accompanied by prelates of the Church. Their activities should embody the social values proclaimed by Christ – honesty, justice, charity, mercy, helping their fellow man, caring for the others more than for themselves. A ruler is a deacon of God! No religion has ever proclaimed that the authorities are deacons of people! However in the New Testament the Lord Himself comes to the world to minister and save. To minister and not to rule, to reap benefits. Paul the apostle describes the result of the introduction of social values of Christianity into the political life of ancient society as «submissive and obedient... be ready to every good work» (Titus, Chapter III, 1-3).

The social values of Christianity in politics are irreplaceable especially during the economic crisis. The golden idol is openly ruling the world. Shakespeare once wrote: «Thus much of this will make black white, foul fair, wrong right, base noble». Today avarice topples the thrones of the powerful bringing despicable people in power, causes external complications and wars, and sows internal discord that leads to bloodiest revolutions. Current economic crises and disasters are mainly attributable to the decline in human morality. The voice of the Church, the voice of Orthodoxy is not heard loud enough in this struggle. Bishop Nikolai of Ohrid notes: «God used a modern means and hit modern people – banks, the banks of Forex, the stock market overturning the tables of money changers tables throughout the world just like He once did at the Temple of Salmon». I wonder if the Church that has also drifted into this money hunting, has changed its views, if this «feast in time of plague» has stopped. When the senior prelates of the Church instead of helping their fellowmen choose expensive cars and luxury goods? Is this the image of Christ and of His Church and the gates of Hades will not overcome it?

The 17th General Assembly of the IAO pointed out that the economic crisis and environmental disasters in the whole world have weakened the social values and revealed the numerous problems of society. Orthodoxy is called to offer people faith, support and hope for the future. Priests and Orthodox politicians should come close to the people and be ready to help them instead of remaining secure in churches protected by their personal security staff and locks. At the 19th General Assembly of the IAO (Prague, 2012) parliamentarians particularly underlined that the financial crisis is a challenge for the democratic values. In the course of the Assembly the way was proposed through which Orthodoxy can influence

politics in times of crisis in order to find the balance between the political and financial fields and fight for the preservation of spiritual and moral values in the society.

«Love your neighbor» in politics. Two commands constitute the foundation of life in the New Testament – the religious one «love the Lord your God» and the social one – «love your neighbor» (Mark, 12:30, Matthew, 22:39, Luke, 10:27). The establishment of these values in politics leads to the achievement of harmony between the spiritual and material components of man and society. The preservation of Christian values was the main issue of the 15th session of the General Assembly of IAO (Rhodes, 2008) dedicated to solving the crisis of the global value system as a challenge before Christian Orthodoxy. Politicians, theologians and social actors adopted a single resolution, pointing out that mutual understanding among orthodox peoples is fundamental for a stable global political system.

Orthodoxy is required to bring the respect of human rights and freedoms into politics without privileges and discrimination. Through the unifying spirit of Orthodoxy, one of the objectives of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy is to help overcome the extreme ethnic, denominational and religious contrasts, and find effective ways of protecting ethnic and religious minorities. The members of the IAO continuously discuss about problems related to the expression of orthodox values in the modern world. The work of the IAO starts from the struggle for the human rights of both Christians and believers of other religions. Orthodoxy should become an example to this respect. When the clergy enjoys privileges, when there are lies and sins intensely discussed by the mass media and among the parishioners, no one can expect that such priests can influence politics by introducing the Spark of God. Church cannot be the source of sins!

Orthodoxy is asked to introduce moral dignity of man into politics instead of power, wealth and position in society. The Bible tells us that «The serpent was craftier than any other beast of the field that the Lord God has made» (Genesis, 3:1). The serpent tempted Christ by offering power and wealth in exchange for the fall and the worship of evil!

Education is an underlying element in shaping morality. In this context in June the 13th 1995 the Resolution on «Development of orthodox culture and of intellectual-moral enlightenment and education» was adopted. The Resolution presented the goals and objectives of the IAO in the field of intellectual enlightenment: 1) revealing the role of Orthodoxy as an important and necessary factor for the development and expression of culture and traditions in shaping the new European reality, 2) cooperating with international organizations in the setting up and implementation of cultural, enlightening, educational and scientific programs aimed at the study and dissemination of the cultural heritage of Orthodoxy, 3) preparing curricula and textbooks for students of pedagogical institutes that will help them learn the foundations of orthodox culture as component of pan-Christian and pan-European cultural heritage, 4) contributing to the development of general education courses, religious studies and programs as part of optional education, 5) contributing to the organization of tenders for special programs, 6) granting awards and scholarships, inter alia, also to the

mass media, 7) preparing optional and special courses targeted at students of all ages. Today the fruit of this Resolution is clearly seen in the modern educational process. A new course on “The foundations of Christian morality” has been introduced in general education schools of Ukraine while priests of the Orthodox Church are involved in the teaching of the said course. A special pilot course on “The foundations of Orthodoxy” has been introduced in higher educational institutions allowing not only the orthodox but also the representatives of other denominations as well as the atheists to get to know the roots of faith and the basic doctrinal rules.

The need for moral regeneration of man was the key issue of the 15th General Assembly of the IAO on «The crisis of the global value system as a challenge before Christian Orthodoxy» (Rhodes, 25-28 June 2008). It is particularly important the fact that His Holiness Alexei II Patriarch of Moscow and All Russia in his greeting message to the members of the Assembly stressed that the crisis of moral principles of society and the persistent efforts to deny the Christian content of European culture further increase the over-consuming attitude of man in life. The Patriarch called the representatives to consider the importance of the contemporary challenge facing Orthodoxy in creating a system of actions in support of traditional values with a view to establishing the fundamental importance of Christian spirituality for the further development of humanity within the framework of creating equitable social and law principles relating to the state and international organizations.

Such meaningful and responsible duties require a de facto Christian unity between Orthodox peoples and their representatives in order to strengthen their influence in the world. The Church should not be subordinate to power and wealth, its mission is to bring Christian social values in politics instead of doing compromises in order to gain earthly goods.

Orthodoxy is asked to influence politics in order to solve poverty issues. Diligence is a social value of Christianity that should influence the process of solving the problem of poverty legislatively. At the annual meetings and conferences of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy the current legislative and religious efforts to solve the problem of poverty are discussed. At the conference on «The social dimension of monotheistic religions» (Istanbul, March 2013) held under the auspices of the IAO, the issue of combining efforts in order to solve the problem of poverty was discussed. Following the Apostolic Constitutions, Apostle Peter used the following words: «Be ashamed of yourselves for holding on to what belongs to someone else. Resolve to imitate God’s justice and no one will be poor». These words are timely as far as modern politics is concerned – do not hold on to what belongs to others! Who else if not the Church should appeal to politicians and reveal sins?!

Another social value of Christianity is peacemaking. In order to justify or explain a historical event, especially when society feels that bears part of the guilt, we say: «It’s the inevitable course of history». There is nothing inevitable, in history there is always cooperation of two powers – the Divine and human will. Orthodoxy should direct human will towards peacemaking actions in accordance with the social principles of Christianity. At the con-

ference of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy (June 1993) the special role of Orthodoxy as a bridge between the cultures of Europe and Asia was emphasized so that through the dialogue the organization might be in favour of preserving peace and mutual understanding on the planet.

At the conference in Minsk (March 1996) it has been pointed out that under conditions of spread regional crisis and conflicts with a destructive effect throughout the global system, the peoples of post Byzantine spiritual tradition do not intend to build a closed community or link isolated from other countries and peoples. Orthodox peoples are in favour of integration processes in the continent, in favour of a single Europe and of their presence in it. At the same time, the peoples of the orthodox region would like to be present in Europe, which is being unified, without losing their unique image, faith, spirituality, language and culture. At the conference the problems related to the social diakonia of the Orthodox community, its peacemaking and charity actions were raised. This year was a turning year for the establishment of Christian social values in politics. The Assembly became known to the world and had the opportunity to enter into mutual relations with parliamentarians of Australia and USA. An important step in the context of its peacemaking action was the adoption of the communiqué and the declaration towards the authorities of Estonia, European Union, Council of Europe and the Patriarchate of Constantinople so that they might make all possible efforts to put an end to discrimination and violation of orthodox believers' rights in Estonia with a view to safeguarding ecclesiastical peace in this country.

IAO's action during the period of national intolerance against the orthodox population in Kosovo and Metohija is particularly important. At the conference in Moldova (May 1998), the participants discussed the history of this complex ongoing conflict in the center of Europe and expressed their concerns about possible outbreaks of new armed conflicts because of transnational disagreement. In order to avoid bloodshed, the members of this forum called the international community not to interfere in the internal affairs of Yugoslavia. They also called the government of this country not to yield to Albanian nationalist challenges and to try to resolve the conflict peacefully. According to the participants' views, the main cause of this dangerous situation is the continued division of Europe, the persistent adherence by a series of pan European institutions to questionable and obsolete dogmas created and formulated without a discussion with broad representation, the main points of which are related to the predominance of the use of violent methods in international relations. The problem of divided peoples, of refugees who are victims of religious and ethnic cleansing makes the situation in Europe particularly difficult.

Today the world is repeatedly reeling from religious hostilities and conflicts. The situation in Egypt was the catalyst to uniting the representatives of Christian denominations and defending their believers. Orthodox and Catholics both pray together for peace, protection and assistance to all those who suffer for God's faith and call the international community to take effective measures to resolve the conflicts in Africa.

In this spirit, we would like to point out that peace does not start from somewhere far in Africa where Muslims kill Christians. Peace should start from our countries, which, being orthodox, are still hostile to each other. This year Ukraine celebrated the 1025th anniversary of the Christianization of Russia (Rus), when the Rus converted from paganism to Christianity. This celebration did not become the symbol of unity and peace between denominations in accordance with the supplication of Christ, «that they may all be one». Without referring to the mutual relations between Catholics and Orthodox, I would like to point out that even the Orthodox Church has not managed to forget its differences, discords and problems – the Patriarchates of Kiev and Moscow celebrate separately, the mass media are full of mutual accusations, parishioners insult each other! Christ said that no one can remove the speck from his brother's eye without first taking the plank out of his own eye! We will not be able to bring peace as long as we ourselves are not the source of peace, do not forget our complaints and do not unite in order to defend our Earth!

Prospects. Today the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy is active in establishing the social values of Christianity in politics. The ways we work are different: the delegations sent and their participation in meetings, General Assemblies of the IAO and conferences, the exchange of information within the framework of various programs. The Interparliamentary Assembly on Orthodoxy not only managed to maintain under difficult political and economic conditions, but it is growing rapidly demonstrating, thus, the pressing social need for such an organization, especially considering the lack of financial support from most member states, while IAO's work resonates in people's souls and minds. However, in order to ensure its further effective development, more attention should be paid to its active role so that after the meetings the participants in their own countries might embody in life the declared ideas and goals.

In order to continue the establishment of Christian social values in politics, a reasonable definition of the term “Christian values” should be given. Today Christianity has become an ideology, culture and heritage; it is not the individual choice of the man to follow the commands of Christ in his everyday life. We believe that it is unacceptable for a man to see the «Christian values» in the Christian heritage. Today we talk about the Christian roots of Europe, yet, there is also Christian Africa, Asia and America. We forget the Ecumenical Church, its mission throughout the world and it is in this spirit that Orthodoxy, through IAO's action, can reach out to the people.

Today the political world and the society have their eyes turned to Orthodoxy awaiting drastic steps! However, much to our regret, we have to acknowledge that in post-Soviet countries the Church no longer enjoys the status and trust of the society it once did. Under these conditions, IAO's effective action as an international organization establishing the social values of Christianity in politics through Orthodoxy is particularly important. In our opinion in order to find the way out we first have to recall what is Christianity, Christianity preached by Christ! He did not preach on «high-level» issues, on categories and philosophical

systems, He spoke in simple understandable words to people. The establishment of Christian social values in politics is not possible without the introduction of real Christian values in the life of every man. The real values, not imitations, not formal ceremonies and pagan beliefs, external religiousness and doctrines! Orthodoxy must raise its voice and start talking about Christ, His love, forgiveness of sins, His sacrifice on the cross. Most people perceive Christianity simply as a well known and well marketed brand and some people have even had enough of it.

It is said that the ideas rule the world; yet, ideas can overthrow the world only when they are put into practice. Orthodoxy should implement social values preached by Christ, should bring the eternal and imperishable in politics and society through the clergy! When orthodox parliamentarians, priests and believers raise their voices, start resonating in hearts and souls, guiding these souls, caring for them and not using them in order to enjoy a carefree existence, then we will be able to see all these ideas come true, the implementation of which has been ministered by the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy for more than 20 years.

ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΞΙΩΝ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ: ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ

της κας Oksana Guz (Ουκρανία)

Η ιδέα της καθιέρωσης των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική ζωή της κοινωνίας εμφανίζεται από τα πρώτα κιόλας βήματα της χριστιανικής πίστης. Έχοντας περάσει από αναρίθμητες δοκιμές, διωγμούς και οδύνες, η Εκκλησία πήρε χάρη από τον Θεό και από διωγμένη έγινε επικρατούσα. Ο Τερτυλλιανός, ένας από τους Πατέρες της Εκκλησίας, έλεγε με θάρρος στους εθνικούς: «Είμαστε χτεσινόι, αλλά έχουμε ήδη γεμίσει το καθετί το δικό σας: τις πόλεις, τα νησιά, τα κάστρα, την λαϊκή συνέλευση, τα ίδια τα στρατόπεδα, τις κερκίδες, το παλάτι του Αυτοκράτορα, την γερουσία και την αγορά...». Η Εκκλησία απέκτησε το δικαίωμα να ομιλεί ενώπιον των βασιλιάδων και των λαών επηρεάζοντας την πορεία των ιστορικών εξελίξεων.

Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας δραστηριοποιείται με επιτυχία εδώ και πάνω από 20 χρόνια μέσα στις δύσκολες πολιτικές, κοινωνικοοικονομικές και πολιτιστικές

συνθήκες, αυτή την στιγμή η Οργάνωση αυτή συνενώνει τους εκπροσώπους της Ευρώπης, της Ασίας, της Αφρικής και της Αμερικής επιβεβαιώνοντας και πάλι ότι οι αξίες και τα ιδεώδη που έχει διακηρύξει η ΔΣΟ είναι σημαντικά για ολόκληρη την ανθρωπότητα ως εκ των πραγμάτων χριστιανικά. Η ιδιαιτερότητα και η διάκριση της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας από τις άλλες παρόμοιες οργανώσεις συνίσταται στο ό,τι πριν απ' αυτήν δεν υπήρχαν διακρατικές οργανώσεις που υπερασπίζονται τα συμφέροντα της Ορθοδοξίας πάνω σε πολιτική και νομοθετική βάση. Στην Διακήρυξη των μελών της Συνέλευσης (Ιούνιος του 1993) που υιοθετήθηκε στα Ορμύλια της Χαλκιδικής (Ελλάδα) επισημαίνεται ο σημαντικός ρόλος της Ορθοδοξίας στην σύγχρονη Ευρώπη έξω από οποιοσδήποτε ομολογιακές, φυλετικές και εθνικές αντιπαραθέσεις. Διατυπώθηκε η πρόταση να διευρυνθεί η συνεισφορά της Ορθοδοξίας στην αναζήτηση των λύσεων για τα προβλήματα που απασχολούν τον σύγχρονο άνθρωπο: τα οικολογικά, τα κοινωνικά, την προστασία της υγείας, την ανεκτικότητα. Είναι οι χώροι που ως συνήθως γίνονται αντικείμενο της πολιτικής εκμετάλλευσης και κερδοσκοπίας και, μαζί μ' αυτό, έχουν ανάγκη τις χριστιανικές κοινωνικές αξίες περισσότερο από τους άλλους. Τον Ιούνιο του 1994 στην Αθήνα οι εκπρόσωποι των 20 ευρωπαϊκών κοινοβουλίων υπέγραψαν την πράξη για την ίδρυση της

«Ευρωπαϊκής Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας», οι βασικοί σκοποί και στόχοι της οποίας διαμορφώνουν και συντονίζουν την επίδραση της Ορθοδοξίας πάνω στη διεθνή και την εσωτερική πολιτική. Στις δραστηριότητες της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας συμμετέχουν οι κοινοβουλευτικοί, οι πολιτικοί, οι φιλόσοφοι, οι νομικοί, οι κληρικοί και οι εκπρόσωποι των άλλων κοινωνικά σημαντικών τομέων της ζωικής δραστηριότητας της κοινωνίας. Ακόμη ένα σημαντικό στοιχείο στην δράση της ΔΣΟ σε σχέση με την καθιέρωση των αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική είναι το γεγονός ότι η ιδέα της δημιουργίας μιας ορθόδοξης οργάνωσης των κοινοβουλευτικών ανήκε στην Ελλάδα, την πατρίδα του κοινοβουλευτισμού και της δημοκρατίας, καθώς και τον τόπο όπου ιδρύθηκαν οι πρώτες χριστιανικές εκκλησίες, θεμελιώθηκαν οι παραδόσεις της ορθόδοξου πίστεως και κηρύχθηκε το Ευαγγέλιο! Ας εξετάσουμε την επίδραση που έχει η Ορθοδοξία στην καθιέρωση των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική μέσα από το πρίσμα των δραστηριοτήτων της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας.

Στην Διακήρυξη των εκπροσώπων των κοινοβουλίων που πήραν μέρος στην 20ή επετηρική σύνοδο της Γενικής Συνέλευσης (Ιούνιος του 2013) της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας υπογραμμίζεται η ανάγκη η Ορθοδοξία να συμβάλλει στην καθιέρωση των κοινωνικών χριστιανικών αξιών, όπως τα ανθρωπίνια δικαιώματα, η ισότητα, το δικαίωμα για εργασία και παιδεία, η προστασία της ζωής και του περιβάλλοντος, στην πολιτική. Αναλύοντας τα έγγραφα της ΔΣΟ ξεχωρίζουμε τις εξής κοινωνικές χριστιανικές αξίες: η ελευθερία του ατόμου, τα ανθρωπίνια δικαιώματα, η αμοιβαία βοήθεια, η κοινωνική αλληλεγγύη.

Κοινωνική διακονία της Εκκλησίας. Το πρόβλημα της αναβάθμισης της κοινωνικής δραστηριότητας της ορθόδοξης κοινότητας που για πρώτη φορά τέθηκε στο συνέδριο του Μινσκ σύντομα ορίστηκε από την Γραμματεία της ΔΣΟ ως το κεντρικό θέμα συζήτησης στην 3η Συ-

νέλευση της ΔΣΟ στη Σόφια. Και ήδη τον Γενάρη του 1996, έξι μήνες πριν από το συνέδριο, το θέμα εγκρίθηκε τελικά με την εξής διατύπωση: «Κοινωνικό έργο της ορθόδοξης κοινότητας». Για πρώτη φορά εκπονήθηκε η έννοια της «ορθόδοξης κοινότητας», η οποία συμπεριλαμβάνει όχι μόνο τους εκπροσώπους της διοικητικής δομής της εκκλησιαστικής ιεραρχίας, αλλά τον κάθε άνθρωπο που θεωρεί τον εαυτό του ορθόδοξο, που καλείται να φέρει στον κόσμο το θείο φως, να συμβάλει με τις δυνάμεις στην διάδοση των κοινωνικών ιδεωδών του Χριστιανισμού σε όλους τους τομείς της ζωής του κοινωνικού συνόλου.

Ένας τεράστιος ρόλος στην ενσάρκωση των ιδεών που εγκρίθηκαν στα συνέδρια της ΔΣΟ σχετικά με την κοινωνική διακονία της Εκκλησίας ανήκει στις ενορίες. Ειδικά οι θρησκευτικές κοινότητες που βοηθούν τους ιερωμένους στα ζητήματα της οικονομικής διαχείρισης, στην θρησκευτική εκπαίδευση, στην διαπαιδαγώγηση και στο φιλανθρωπικό έργο αποτελούν την γέφυρα ανάμεσα στον ανώτατο κλήρο και τους ανθρώπους που χρειάζονται παρηγοριά, φροντίδα και αρωγή. Σε ορισμένες χώρες υπάρχουν κρατικοί θεσμοί που συμπράττουν με την Εκκλησία. Σήμερα ως αποτέλεσμα της δράσης αυτής έχουν ιδρυθεί κοινωνικές και κοινωνικές-θρησκευτικές ενώσεις που πρόσκεινται άμεσα στις δομές της Ορθοδόξου Εκκλησίας που θέτουν ως στόχο τους την σύμπραξη στην Εκκλησία στην αναγέννηση των ορθόδοξων παραδόσεων και του πολιτισμού. Έτσι, στην επαρχία της Χερσώνας της Ορθοδόξου Εκκλησίας του Πατριαρχείου της Μόσχας δραστηριοποιείται το νεολαιίστικο κίνημα «Ανάστασις» που καλείται να συνενώσει την ορθόδοξη νεολαία, να υλοποιεί προγράμματα κοινωνικής διακονίας προς τους φτωχούς, τα ορφανά και τους μοναχικούς ανθρώπους μεγάλης ηλικίας.

Χριστιανικό ιδεώδες του πολιτικού. Ο απόστολος Παύλος μας καλεί να προσευχόμαστε για την εξουσία, καθώς δεν υπάρχει εξουσία που δεν είναι από τον Θεό (Ρωμ., ΙΓ:1-6). Τα κανονικά βιβλία της Καινής Διαθήκης αντανακλούν την κοινωνική κατάσταση, μέσα στην οποία έπρεπε να καθιερωθούν οι χριστιανικές αξίες που συχνά αποκαλύπτουν την αντίθεση ανάμεσα στο σύνθημα, το καθιερωμένο και το δέον. Οι καθιερωμένοι νόμοι και κανόνες της πολιτικής ζωής πολύ συχνά δεν συμπίπτουν ούτε καν με τους κανόνες που διακηρύσσονται στα νομικά έγγραφα και δεν αντανακλούν την διδασκαλία του Χριστού. Η καινοδιαθηκική θεολογία της εξουσίας παρουσιάζει τον χριστιανό ως «κοινωνικό» άνθρωπο. Ένας τέτοιος χριστιανός έχει την ικανότητα να παίρνει ανεξάρτητες αποφάσεις κατά την θέλησή του λαμβάνοντας υπόψη την γνώση των θείων πνευματικών νόμων της εκκλησιαστικής κοινωνικότητας, οι οποίοι έπειτα καθορίζουν τον τρόπο ζωής, την συμπεριφορά, τις πράξεις του απέναντι στους ηθικούς-δικαιικούς κανόνες, τις απαγορεύσεις, τους νόμους και τις υποχρεώσεις του πολίτη.

Η στήριξη της κοσμικής εξουσίας και η επίδραση στην πολιτική ζωή της κοινωνίας αποτελεί έναν από τους πυλώνες της Ορθοδοξίας. Η ορθόδοξη πίστη πάντοτε καλλιεργούσε τον σεβασμό και την εμπιστοσύνη απέναντι στην εξουσία, καθώς, κατά την Γραφή, Θεού γαρ διάκονος εστί σοι εις το αγαθόν. (Ρωμ., ΙΓ':4). Από την εποχή της Καινής Διαθήκης δεν έχουν αλλάξει οι προσδοκίες των ανθρώπων: θέλουν να διάγουν ήσυχο και αμέριμνο βίο, χωρίς

τους πολέμους, τις αναταραχές, τις επαναστάσεις, την διαφθορά και την ασυδοσία από την πλευρά των αρχών.

Η Ουκρανία ανήκει στην επικράτεια της κανονικής Ορθοδοξίας, γι' αυτό η ορθόδοξη πίστη σ' αυτήν την χώρα πάντα είχε μια σημαντική επιρροή στην πολιτική και τους πολιτικούς. Τα χρόνια των διωγμών και των κατατρεγμών για την πίστη στον Θεό, της απαγόρευσης στους πολιτικούς παράγοντες να εκφράζουν ανοικτά τα θρησκευτικά τους αισθήματα ανήκουν πλέον στην ιστορία. Σήμερα η πνευματικότητα επικρατεί σε ολόκληρη την χώρα. Για τις ανατολικο-χριστιανικές χώρες είναι ιδιαίτερα σημαντικό η «πνευματικότητα» αυτή να μην γίνει καθημερινότητα και προσωπείο, πίσω από το οποίο βρίσκονται μια εντελώς διαφορετική ζωή και διαφορετικές αρχές μέσα στις οποίες δεν χωράει ο Χριστός. Η ορθόδοξη κοινότητα που φέρνει την εικόνα της Εκκλησίας στον κόσμο πρέπει να γίνει ένα πολύ σημαντικό στοιχείο διαμόρφωσης του πολιτισμού, με την συμμετοχή του οποίου θα επιτελείται το φιλανθρωπικό, ανθρωπιστικό, ιεραποστολικό, κατηχητικό, ειρηνευτικό έργο, η κοινωνική διακονία της Εκκλησίας.

Οι πολιτικοί είναι άνθρωποι με υψηλή κοινωνική θέση, τα λάθη των οποίων συχνά μετατρέπονται σε αμαρτίες απέναντι σε ολόκληρους λαούς και καμιά φορά και ολόκληρο τον κόσμο, που δεν μπορούν να εξιλεωθούν. Κάποτε οι Ευαγγελικές εκκλησίες της Γερμανίας ευλόγησαν τον Χίτλερ και σήμερα θυμόμαστε ξανά και ξανά με οδύνη τις φρικαλεότητες του πολέμου. Η Ορθοδοξία οφείλει να είναι φύλακας στις επάλξεις της ειρήνης – να απευθύνει συνέχεια έκκληση για την ειρήνευση στους πολιτικούς και γι' αυτό δεν πρέπει η ίδια να είναι μαχόμενη. Είναι ανεπίτρεπτο να γίνονται συγκρούσεις για τα εδάφη και τους ναούς, για τις ενορίες, να ευλογούνται οι αμαρτωλές αποφάσεις που λαμβάνουν οι κρατούντες με αντάλλαγμα κάποια υλικά αγαθά.

Οι ορθόδοξοι ιεράρχες έχοντας το κύρος και την επιρροή τους στους διεθνείς κύκλους, καθώς και στις πολιτικές ελίτ της κοινωνίας καλούνται από τον ίδιο τον Θεό να συμβάλουν στην καθιέρωση των χριστιανικών αξιών μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων, των αρχών και των λαών, φέρνοντάς τους τις εντολές του Χριστού. Ούτως ώστε η χριστιανική ηθική των πολιτικών να μην περιορίζεται στις επιδεικτικές δεήσεις στους ναούς, τις βουτιές κατά τις γιορτές των Θεοφανείων ή την παρουσία στις εκκλησίες υπό την επισταμένη προσοχή των εκατοντάδων τηλεοπτικών καμερών και στις κοινωνικές εκδηλώσεις με την συνοδεία των ιεραρχών της Εκκλησίας, πρέπει να ενσαρκώνουν στην δράση τους τις κοινωνικές αξίες που είχε διακηρύξει ο Χριστός – την εντιμότητα, την δικαιοσύνη, την φιλανθρωπία, την ελεημοσύνη, την βοήθεια προς τον συνάνθρωπο, την φροντίδα για τους άλλους περισσότερο από τον ίδιο τον εαυτό τους. Ένας κυβερνήτης είναι διάκονος του Θεού! Καμιά θρησκεία ποτέ δεν έχει διακηρύξει τις αρχές διακόνους των ανθρώπων! Ωστόσο στην Καινή Διαθήκη ο ίδιος ο Κύριος έρχεται στον κόσμο για να Διακονήσει και να Σώσει. Να διακονήσει και όχι να κυβερνήσει, να αποκομίσει όφελος. Ο απόστολος Παύλος περιγράφει το αποτέλεσμα που είχε η διείσδυση των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική ζωή της αρχαίας κοινωνίας, όταν «ανόητοι και απειθείς... προς παν έργον αγαθόν ετοίμοις είναι» (Προς Τίτον, κεφ. Γ', 1-3).

Οι κοινωνικές αξίες του Χριστιανισμού στην πολιτική είναι ιδιαίτερα αναντικατάστατες

κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης. Το χρυσό ίνδαλμα κυβερνάει απροκάλυπτα στον κόσμο. Κάποτε ο Σέξπιρ έγραφε: «ο χρυσός είναι ικανός να κάνει το πιο μαύρο το πιο άσπρο, το καθετί το σιχαμερό – ωραίο, την κάθε αμαρτία – αληθινή, το καθετί το χαμερπές – υψηλό, σ' αυτόν υποδουλώνονται εξίσου η ελεύθερη ιδιοφυία και το αιματηρό κακούργημα». Σήμερα η φιλαργυρία διαταράσσει και ανατρέπει τους θρόνους των ισχυρών ανεβάζοντας στην εξουσία τιποτένιους ανθρώπους, προκαλεί εξωτερικές επιπλοκές και πολέμους, σπέρνει εσωτερική διχόνοια που οδηγεί σε αιματηρές επαναστάσεις. Οι σύγχρονες οικονομικές κρίσεις και καταστροφές οφείλονται, κατά κύριο λόγο, στην πτώση των ανθρώπινων ηθών. Η φωνή της Εκκλησίας, η φωνή της Ορθοδοξίας ακούγεται αρκετά αμυδρά σ' αυτόν τον αγώνα. Ο επίσκοπος Νικόλαος της Ωχρίδας επισημαίνει: «Ο Θεός χρησιμοποίησε ένα σύγχρονο μέσο και έπληξε τους σύγχρονους ανθρώπους – τις τράπεζες, τα χρηματιστήρια, τα οικονομικά και το συνάλλαγμα ανατρέποντας τα τραπέζια των σαράφηδων σε ολόκληρο τον κόσμο όπως κάποτε στον ναό των Ιεροσολύμων». Άλλαξε άραγε η Εκκλησία που επίσης έχει παρασυρθεί σ' αυτό το κυνήγι των αργυρίων, τις απόψεις της, σταμάτησε άραγε αυτό το «γλέντι στον καιρό της πανούκλας»; (είναι παρμένο από το Διαδίκτυο) Όταν αντί για βοήθεια προς τον πλησίον οι ανώτατοι ιεράρχες της Εκκλησίας επιλέγουν ακριβά αυτοκίνητα και είδη πολυτελείας; Αυτή είναι άραγε η εικόνα του Χριστού και της Εκκλησίας Του που η πύλη άδου ου κατισχύσουςιν αυτής;

Η 17η Γενική Συνέλευση της ΔΣΟ υπογράμμισε ότι η οικονομική κρίση και οι οικολογικές καταστροφές σε ολόκληρο τον κόσμο αποδυνάμωσαν τις κοινωνικές αξίες και αποκάλυψαν τα πολυάριθμα προβλήματα της κοινωνίας. Η Ορθοδοξία καλείται να δώσει στους ανθρώπους την πίστη, το στήριγμα και την ελπίδα για το μέλλον. Οι ιερωμένοι, οι ορθόδοξοι πολιτικοί πρέπει να προσέρχονται στους ανθρώπους έτοιμοι να τους βοηθήσουν και όχι να κλείνονται στους ναούς προστατευμένοι από την προσωπική τους ασφάλεια και τις κλειδαριές. Στην 19η Γενική Συνέλευση της ΔΣΟ (Πράγα, 2012) οι βουλευτές τόνισαν ιδιαίτερα ότι η οικονομική κρίση αποτελεί πρόκληση στις δημοκρατικές αξίες. Στην πορεία της Συνέλευσης προτάθηκε ο τρόπος, με τον οποίο η Ορθοδοξία μπορεί να επηρεάζει την πολιτική την περίοδο της κρίσης – να βρει μια ισορροπία ανάμεσα στο πολιτικό και το οικονομικό στοιχείο και να αγωνιστεί για την διατήρηση των πνευματικών και ηθικών κοινωνικών αξιών.

«Αγάπα τον πλησίον σου» στην πολιτική. Το θεμέλιο της ζωής της Καινής Διαθήκης αποτελούν δύο εντολές – η θρησκευτική «αγάπα τον Θεό» και η κοινωνική – «αγάπα τον πλησίον σου» (Μακ., ΙΒ':30, Μτ., ΚΒ':39, Λκ., Ι:27). Η καθιέρωση των αξιών αυτών στην πολιτική οδηγεί στην επίτευξη της αρμονίας μεταξύ του πνευματικού και του εμπράγματος στοιχείου στον άνθρωπο και στην κοινωνία. Η διατήρηση των χριστιανικών αξιών ήταν το κεντρικό θέμα της 15ης συνόδου της Γενικής Συνέλευσης της ΔΣΟ (Ρόδος, Ελλάδα, 2008) αφιερωμένης στην επίλυση της κρίσης του παγκόσμιου συστήματος αξιών ως πρόκληση για την Ορθοδοξία. Οι πολιτικοί, οι θεολόγοι και οι κοινωνικοί παράγοντες υιοθέτησαν ένα ενιαίο ψήφισμα τονίζοντας ότι η αμοιβαία κατανόηση ανάμεσα στους ορθόδοξους λαούς δημιουργεί ένα ισχυρό θεμέλιο για την σταθερή παγκόσμια πολιτική.

Η Ορθοδοξία καλείται να φέρει στην πολιτική την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ελευθεριών χωρίς οποιαδήποτε προνόμια και διακρίσεις. Ένας από τους στόχους της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας είναι, με την βοήθεια του ενωτικού πνεύματος της Ορθοδοξίας, να συμβάλει στο να ξεπεραστούν οι ακραίες εθνικιστικές, ομολογιακές και θρησκευτικές αντιθέσεις, να βρεθούν οι αποτελεσματικοί τρόποι προστασίας των εθνικών και θρησκευτικών μειονοτήτων. Τα μέλη της ΔΣΟ συνέχισαν συζητούν τα προβλήματα που έχουν σχέση με την έκφραση των ορθόδοξων αξιών στον σύγχρονο κόσμο. Το σημείο εκκίνησης του έργου της ΔΣΟ είναι ο αγώνας για τα ανθρώπινα δικαιώματα τόσο των χριστιανών, όσο και των πιστών των άλλων θρησκειών. Η Ορθοδοξία πρέπει να αποτελέσει παράδειγμα σ' αυτό. Όταν υπάρχουν προνόμια για τους ιερωμένους, ψέματα και αμαρτίες που συζητούνται έντονα από τα ΜΜΕ και τους ενορίτες, δεν μπορεί κανείς να περιμένει ότι τέτοιοι ιερωμένοι μπορούν να επηρεάσουν την πολιτική φέρνοντας μέσα της την Σπίθα του Θεού. Η Εκκλησία δεν μπορεί να είναι πηγή της αμαρτίας!

Η Ορθοδοξία καλείται να φέρει στην πολιτική την ηθική αξιοπρέπεια του ανθρώπου και όχι την εξουσία, τον πλούτο και την θέση στην κοινωνία. Η Βίβλος μας λέει ότι η «Ο δὲ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς» (Γέν., Γ', 1). Ο όφις αυτός δελεάζοντας τον Χριστό πρότεινε εξουσία και πλούτη έναντι της κατάστασης της πτώσης και της λατρείας του κακού!

Η παιδεία αποτελεί έναν σημαντικό κρίκο στην διαμόρφωση της ηθικής. Σ' αυτό το πνεύμα στις 13 Ιουνίου του 1995 υιοθετήθηκε το Ψήφισμα «Για την ανάπτυξη του ορθόδοξου πολιτισμού και της πνευματικής-ηθικής διαφώτισης και παιδείας». Το Ψήφισμα αντανακλούσε τους σκοπούς και τους στόχους της ΔΣΟ στον τομέα της πνευματικής διαφώτισης – την αποκάλυψη του ρόλου της Ορθοδοξίας ως σημαντικού και αναγκαίου παράγοντα της ανάπτυξης και της έκφρασης του πολιτισμού, των παραδόσεων στην διαμόρφωση της νέας ευρωπαϊκής πραγματικότητας, την συνεργασία με τους διεθνείς οργανισμούς στην εκπόνηση και την υλοποίηση των πολιτιστικών, των πολιτιστικών-διαφωτιστικών, των εκπαιδευτικών-μορφωτικών και επιστημονικών προγραμμάτων που στοχεύουν στην μελέτη και την διάδοση της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ορθοδοξίας, στην εκπόνηση και την δημιουργία των προγραμμάτων σπουδών και εγχειριδίων που απευθύνονται στους φοιτητές των παιδαγωγικών σχολών, τα οποία τους βοηθούν να γνωρίσουν τις βάσεις του ορθόδοξου πολιτισμού ως συστατικό μέρος της πανχριστιανικής και της πανευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, στην συμβολή στην ανάπτυξη των μαθημάτων γενικής παιδείας, της θρησκευτολογίας και προγραμμάτων μέσα στο σύστημα της προαιρετικής εκπαίδευσης, στην συμβολή στην οργάνωση των διαγωνισμών των ειδικών προγραμμάτων, στην χορήγηση των ενθαρρυντικών βραβείων και υποτροφιών, μεταξύ άλλων, και στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, στην εκπόνηση των προαιρετικών μαθημάτων και των ειδικών μαθημάτων που απευθύνονται στους μαθητές όλων των ηλικιών. Σήμερα στην σύγχρονη εκπαιδευτική διαδικασία διαφαίνονται καθαρά οι αγαθοί καρποί του Ψηφίσματος αυτού. Στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης της Ουκρανίας έχει εισαχθεί το καινούριο μάθημα «Οι βάσεις της χριστιανικής ηθικής» και οι ιερωμένοι της

Ορθόδοξου Εκκλησίας συμμετέχουν στην διδασκαλία του. Στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα έχει εισαχθεί το ειδικό πιλοτικό μάθημα «Οι βάσεις της Ορθοδοξίας», το οποίο επιτρέπει όχι μόνο στους ορθόδοξους, αλλά και στους εκπροσώπους των άλλων ομολογιών και στους αθεϊστές να γνωρίσουν τις ρίζες της πίστης και τους βασικούς δογματικούς κανόνες.

Η ανάγκη της ηθικής αναγέννησης του ανθρώπου ήταν το κεντρικό θέμα της 15ης συνόδου της Γενικής Συνέλευσης της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας «Η κρίση του παγκοσμίου αξιακού συστήματος ως πρόκληση για την Χριστιανική Ορθοδοξία» (Ρόδος, 25-28 Ιουνίου του 2008). Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι στον χαιρετισμό του προς τα μέλη της Συνέλευσης ο Παναγιώτατος πατριάρχης της Μόσχας και πασών των Ρωσίων Αλέξιος ο Β΄ τόνισε ότι η πτώση των ηθικών αρχών στην κοινωνία και οι επίμονες προσπάθειες να αρνηθεί κανείς το χριστιανικό περιεχόμενο του ευρωπαϊκού πολιτισμού συμβάλλουν περαιτέρω στην καταναλωτική στάση των ανθρώπων απέναντι στην ζωή. Ο Πατριάρχης κάλεσε τους εκπροσώπους να εξετάσουν όλη την σπουδαιότητα της σύγχρονης πρόκλησης που αντιμετωπίζει η Ορθοδοξία για να διαμορφωθεί ένα σύστημα ενεργειών υπέρ των παραδοσιακών αξιών και να τεκμηριωθεί η θεμελιώδης σημασία της χριστιανικής πνευματικότητας για την περαιτέρω ανάπτυξη της ανθρωπότητας στο πλαίσιο της οικοδόμησης των δίκαιων κοινωνικών και δικαιοκτών αρχών της κρατικής και διεθνούς οργάνωσης.

Τόσο μεγάλα και υπεύθυνα καθήκοντα επιβάλλουν την εκ των πραγμάτων χριστιανική ενότητα ανάμεσα στους ορθόδοξους λαούς και τους εκπροσώπους τους για να δυναμώσει η επιρροή τους στον κόσμο. Η Εκκλησία δεν πρέπει να σκύβει το κεφάλι της μπροστά στην εξουσία και τον πλούτο, η κλήση της είναι να φέρει τις χριστιανικές κοινωνικές αξίες στην πολιτική και όχι να κάνει συμβιβασμούς προκειμένου να αποκομίσει γήινα αγαθά.

Η Ορθοδοξία καλείται να επηρεάζει την πολιτική στην επίλυση των ζητημάτων της φτώχειας. Η φιλοπονία είναι κοινωνική αξία του Χριστιανισμού και πρέπει να επηρεάζει τις διαδικασίες της νομοθετικής επίλυσης του προβλήματος της φτώχειας. Στις ετήσιες συνόδους, τα συνέδρια και τις συναντήσεις της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας εξετάζονται οι σύγχρονες νομοθετικές και θρησκευτικές προσπάθειες να επιλυθεί το πρόβλημα της φτώχειας. Το συνέδριο «Η κοινωνική διάσταση των μονοθεϊστικών θρησκειών» (Κωνσταντινούπολη, Μάρτιος του 2013) που πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της ΔΣΟ εξέτασε το θέμα της συνένωσης των προσπαθειών για να επιλυθούν τα ζητήματα που έχουν σχέση με την φτώχεια. Οι Αποστολικές Διαταγές βάζουν τα εξής λόγια στα χείλη του αποστόλου Παύλου (νομίζω ότι είναι του Πέτρου): «να ντραπείτε σεις, πού κρατάτε όσα ανήκουν στους άλλους, και να μιμηθείτε την ισότητα του Θεού, και δε θα μείνει κανένας φτωχός». Τα λόγια αυτά είναι επίκαιρα για την σύγχρονη πολιτική – μην κρατάτε όσα ανήκουν στους άλλους! Ποιος αν όχι η Εκκλησία οφείλει να κάνει εκκλήσεις στους πολιτικούς και να αποκαλύπτει την αμαρτία;

Άλλη μία κοινωνική αξία του Χριστιανισμού είναι η ειρηνευτική δράση. Θέλοντας να δικαιολογήσουμε ή να εξηγήσουμε ένα ιστορικό γεγονός, προπαντός όταν η κοινωνία αισθάνεται ότι την βαρύνει ένα μέρος της ενοχής, λέμε: «Αυτή είναι η αναπόδραστη πορεία της

ιστορίας». Δεν υπάρχει τίποτε το αναπόδραστο, η ιστορία είναι πάντοτε η σύμπραξη των δύο δυνάμεων – της Θεϊκής και της ανθρώπινης θέλησης. Η Ορθοδοξία οφείλει να στρέψει την ανθρώπινη θέληση προς την ειρηνευτική δράση, σύμφωνα με τις κοινωνικές αρχές του Χριστιανισμού. Το συνέδριο της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας (Ιούνιος του 1993) υπογράμμισε τον ξεχωριστό ρόλο της Ορθοδοξίας ως γέφυρας ανάμεσα στους πολιτισμούς της Ευρώπης και της Ασίας ούτως ώστε μέσω του διαλόγου να ταχθεί υπέρ της διαφύλαξης της ειρήνης και της αμοιβαίας κατανόησης πάνω στον πλανήτη.

Στο συνέδριο του Μινσκ (Μάρτιος του 1996) τονίστηκε ότι στις συνθήκες της εξάπλωσης των περιφερειακών κρίσεων και συγκρούσεων που ασκούν καταστρεπτική επίδραση σε όλο το παγκόσμιο σύστημα, οι λαοί της μεταβυζαντινής πνευματικής παράδοσης δεν έχουν την πρόθεση να οικοδομήσουν μια κλειστή κοινότητα ή σύνδεσμο απομονωμένο από τις άλλες χώρες και λαούς. Οι ορθόδοξοι λαοί τάσσονται υπέρ των διαδικασιών ολοκλήρωσης στην ήπειρο, υπέρ της ενιαίας Ευρώπης και υπέρ της παρουσίας τους εκεί. Στο μεταξύ οι λαοί της ορθόδοξης περιοχής θα ήθελαν να είναι παρόντες στην Ευρώπη, η οποία ενοποιείται, χωρίς να χάσουν την ανεπανάληπτη εικόνα, την πίστη, την πνευματικότητα, την γλώσσα και τον πολιτισμό τους. Στο συνέδριο τέθηκαν τα προβλήματα της κοινωνικής διακονίας της ορθόδοξης κοινότητας, της ειρηνευτικής και της φιλανθρωπικής της δράσης. Η χρονιά αυτή έγινε χρονιά καμπής σε ό,τι αφορά στην καθιέρωση των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική. Η Συνέλευση αποκαλύφθηκε στον κόσμο και απέκτησε την δυνατότητα να συνάψει αμοιβαίες σχέσεις με τους κοινοβουλευτικούς της Αυστραλίας και των ΗΠΑ. Ένα σημαντικό βήμα στο πλαίσιο της ειρηνευτικής της δράσης υπήρξε η υιοθέτηση του ανακοινωθέντος και η δήλωση προς τις αρχές της Εσθονίας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης και του Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως ούτως ώστε να κάνουν το παν δυνατό για να θέσουν τέρμα στις διακρίσεις και τις παραβάσεις των δικαιωμάτων των ορθόδοξων πιστών στην Εσθονία, για να διασφαλιστεί η εκκλησιαστική ειρήνη σ' αυτήν την χώρα.

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η δράση της ΔΣΟ κατά την περίοδο της εθνικής μισαλλοδοξίας απέναντι στην ορθόδοξη μερίδα του πληθυσμού του Κοσόβου και των Μετοχιών. Στο συνέδριο της Μολδαβίας (Μάιος του 1998) οι σύνεδροι εξέτασαν την ιστορία της πολύπλοκης αυτής σύγκρουσης που εξελίσσεται στο κέντρο της Ευρώπης και μίλησαν με αγωνία για το υπαρκτό ενδεχόμενο των καινούριων ένοπλων συγκρούσεων εξαιτίας της διεθνικής διχόνοιας. Τα μέλη αυτού του φόρουμ κάλεσαν την παγκόσμια κοινότητα, προς αποφυγή της αιματοχυσίας, να μην επεμβαίνει στις εσωτερικές υποθέσεις του κυρίαρχου κράτους της Γιουγκοσλαβίας, καλώντας ταυτόχρονα την κυβέρνηση αυτής της χώρας να μην ενδίδει στις προκλήσεις των Αλβανών εθνικιστών και να προσπαθήσει να βρει ειρηνικούς τρόπους για να διευθετηθεί η σύγκρουση. Βασική αιτία της επικίνδυνης αυτής κατάστασης, κατά την γνώμη των μελών, ήταν η συνεχιζόμενη διαίρεση της Ευρώπης, η επίμονη τήρηση από μια σειρά πανευρωπαϊκών θεσμών των αμφίβολων και απαρχαιωμένων δογμάτων που δημιουργήθηκαν και διατυπώθηκαν εκτός μιας ευρείας αντιπροσωπευτικής συζήτησης, οι βασικές θέσεις των οποίων συνδέονται με την υπεροχή της χρήσης των βίαιων μεθόδων στις διεθνείς σχέ-

σεις. Το πρόβλημα των διαιρεμένων λαών, των προσφύγων που έπεσαν θύματα των θρησκευτικών και εθνικών εκκαθαρίσεων δυσχεραίνει κατά πολύ την κατάσταση στην Ευρώπη.

Σήμερα ο κόσμος συγκλονίζεται ξανά και ξανά από την θρησκευτική εχθρότητα και τις συγκρούσεις. Η κατάσταση στην Αίγυπτο έγινε καταλύτης για να ενωθούν οι εκπρόσωποι των χριστιανικών ομολογιών για να υπερασπιστούν τους πιστούς τους. Οι ορθόδοξοι και οι καθολικοί προσεύχονται όλοι μαζί για την ειρήνη σ' αυτήν την γη, για την προστασία και την βοήθεια προς όλους τους πάσχοντες για την πίστη στον Θεό και καλούν την παγκόσμια κοινότητα να λάβει δραστικά μέτρα για να διευθετήσει τις συγκρούσεις στην Αφρική.

Σ' αυτό το πνεύμα θα θέλαμε να τονίσουμε ότι η ειρήνη δεν αρχίζει κάπου στην μακρινή Αφρική όπου οι μουσουλμάνοι εξοντώνουν τους χριστιανούς. Η ειρήνη πρέπει να αρχίζει από τις χώρες μας, οι οποίες, όντας ορθόδοξες, συνεχίζουν να εκθρεύονται η μία την άλλη. Φέτος η Ουκρανία γιόρτασε τα 1025 χρόνια του εκχριστιανισμού της Ρωσίας (Ρους), όταν η Ρους από ειδωλολατρία στράφηκε στον χριστιανισμό. Η γιορτή αυτή δεν έγινε το σύμβολο της ενότητας και της ειρήνης μεταξύ των ομολογιών, όπως ikέτευε ο Χριστός, «ίνα πάντες έν ώσι». Χωρίς να αναφερθούμε στις αμοιβαίες σχέσεις μεταξύ των καθολικών και των ορθόδοξων, ας τονίσουμε ότι ακόμη και η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν κατάφερε να ξεκάσει τις διαφορές, τις διχόνοιες και τα προβλήματά της – τα πατριαρχεία του Κιέβου και της Μόσχας γιορτάζουν κατά μόνας, τα ΜΜΕ είναι γεμάτα αμοιβαίες κατηγορίες, οι ενορίτες προσβάλλουν ο ένας τον άλλον! Ο Χριστός λέει ότι κανείς δεν μπορεί να βγάλει τη δοκό από τον οφθαλμό του άλλου, χωρίς να βγάλει το κάρφος από τον δικό του! Δεν θα είμαστε σε θέση να φέρουμε την ειρήνη όσο δεν είμαστε οι ίδιοι πηγή της ειρήνης, δεν ξεχνάμε τα παράπονά μας και δεν ενωνόμαστε για να υπερασπιστούμε την Γη μας!

Προοπτικές. Σήμερα η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας αναπτύσσει ενεργό δράση για να καθιερώσει τις κοινωνικές αξίες του Χριστιανισμού στην πολιτική. Τα φορμά της δουλειάς είναι διαφορετικά: η αποστολή αντιπροσωπειών και η συμμετοχή στις εργασίες των συνόδων, των Γενικών Συνελεύσεων της ΔΣΟ, των συνεδρίων και συναντήσεων, η ανταλλαγή πληροφοριών στο πλαίσιο διαφόρων προγραμμάτων. Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας όχι μόνο κατάφερε να διατηρηθεί μέσα στις δύσκολες πολιτικές και οικονομικές συνθήκες, αλλά αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς, πράγμα που αποδεικνύει την επιτακτική κοινωνική ανάγκη ύπαρξης μιας τέτοιας οργάνωσης, προπαντός λαμβάνοντας υπόψη την έλλειψη οικονομικής στήριξης από πλευράς των περισσότερων χωρών-μελών, ενώ τα όσα κάνει η ΔΣΟ βρίσκουν ανταπόκριση μέσα στις ψυχές και τα μυαλά των ανθρώπων. Ωστόσο για να εξασφαλιστεί η περαιτέρω αποτελεσματική της ανάπτυξη πρέπει να δοθεί περισσότερη προσοχή στην ενεργό δράση ούτως ώστε μετά τις συναντήσεις οι εκπρόσωποι μέσα στις χώρες τους να ενσαρκώνουν στην ζωή τις ιδέες και τους σκοπούς που έχουν διακηρυχθεί.

Για να συνεχιστεί το έργο της καθιέρωσης των κοινωνικών χριστιανικών αξιών στην πολιτική πρέπει να δοθεί ένας λογικός ορισμός της έννοιας των «χριστιανικών αξιών». Σήμερα ο Χριστιανισμός έχει γίνει ιδεολογία, κουλτούρα, κληρονομιά και όχι η ατομική επιλογή του

ανθρώπου να ακολουθεί τις εντολές του Χριστού την κάθε μέρα της ζωής του. Κατά την πεποίθησή μας, είναι ανεπίτρεπτο να βλέπει κανείς τις «χριστιανικές αξίες» στην χριστιανική κληρονομιά. Σήμερα μιλάμε για τις χριστιανικές ρίζες της Ευρώπης, ωστόσο υπάρχει ακόμη η χριστιανική Αφρική, Ασία και Αμερική. Ξεχνάμε την Οικουμενική Εκκλησία, την παγκόσμια αποστολή της – ακριβώς μέσα σ’ αυτό το πνεύμα, μέσω της δράσης της ΔΣΟ η Ορθοδοξία αποκτά την δυνατότητα να απευθύνεται στον κόσμο.

Σήμερα ο πολιτικός κόσμος και η κοινωνία έχουν τα βλέμματά τους στραμμένα προς την Ορθοδοξία αναμένοντας δραστικά βήματα! Ωστόσο, προς μεγάλη μας λύπη, είμαστε αναγκασμένοι να διαπιστώσουμε ότι στις μετασοβιετικές χώρες η Εκκλησία έχει εξαντλήσει τα όρια του κύρους της, όπως, άλλωστε, και τα όρια της εμπιστοσύνης εκ μέρους της κοινωνίας. Υπ’ αυτές τις συνθήκες είναι ιδιαίτερα σημαντική η αποτελεσματική δράση της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας ως διεθνούς οργάνωσης που καθιερώνει τις κοινωνικές αξίες του Χριστιανισμού στην πολιτική μέσω της Ορθοδοξίας. Κατά την γνώμη μας, η διέξοδος πρέπει να συνίσταται στο εξής. Πρώτα, να θυμηθούμε τι είναι ο Χριστιανισμός. Εκείνος ο Χριστιανισμός που είχε κηρύξει ο Χριστός! Ο Χριστός δεν έκανε κήρυγμα για τα «υψηλά» θέματα, τις κατηγορίες και τα φιλοσοφικά συστήματα, μιλούσε με απλά λόγια που ήταν κατανοητά στους ανθρώπους. Η καθιέρωση των κοινωνικών αξιών του Χριστιανισμού στην πολιτική είναι αδύνατη χωρίς την καθιέρωση των πραγματικών χριστιανικών αξιών στην ζωή του κάθε ανθρώπου. Των πραγματικών αξιών, όχι των απομιμήσεων, όχι των τυπικών τελετών και των προσμίξεων της ειδωλολατρίας, της εξωτερικής θρησκευτικότητας και των δογμάτων! Η Ορθοδοξία πρέπει να υψώσει την φωνή της και να αρχίσει να μιλάει για τον Χριστό, για την αγάπη Του, για την συγχώρεση των αμαρτιών, για την σταυρική θυσία. Οι περισσότεροι άνθρωποι αντιλαμβάνονται τον Χριστιανισμό απλώς ως ένα πασίγνωστο και καλά πλασαρισμένο εμπορικό σήμα και μερικοί, μάλιστα, το έχουν βαρεθεί.

Λένε ότι οι ιδέες κυβερνούν τον κόσμο, ωστόσο είναι ικανές να ανατρέψουν τον κόσμο μόνο όταν αποκτήσουν σάρκα και οστά. Η Ορθοδοξία οφείλει να δίνει σάρκα στις κοινωνικές αξίες που είχε κηρύξει ο Χριστός, να φέρει το αιώνιο και το άφθαρτο μέσω των ιερωμένων της στην πολιτική και στην κοινωνία! Όταν οι ορθόδοξοι βουλευτές, ιερωμένοι και πιστοί υψώσουν την φωνή τους, αρχίσουν να χτυπάνε στις καρδιές και τις ψυχές, να κηδεμονεύουν αυτές τις ψυχές, να μεριμνούν γι’ αυτές και όχι να τις χρησιμοποιούν ως παρόχους της ανέμελης ύπαρξής τους, τότε θα δούμε εν δράσει όλες εκείνες τις ιδέες, την υλοποίηση των οποίων η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας διακονεί εδώ και πάνω από 20 χρόνια.

ВЛИЯНИЕ ПРАВОСЛАВИЯ НА УТВЕРЖДЕНИЕ СОЦИАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ ХРИСТИАНСТВА В ПОЛИТИКЕ: ВЗГЛЯД ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МЕЖПАРЛАМЕНТСКОЙ АССАМБЛЕИ ПРАВОСЛАВИЯ

Оксаны Гузь (Украина)

Идея утверждения социальных ценностей христианства в политической жизни общества возникает с первыми шагами христианской веры. Пройдя бесчисленные испытания, гонения и боли, Церковь обрела благодать от Бога – из гонимой стать господствующей. Тертуллиан, один из Отцов Церкви, мог с дерзновением говорить язычникам: «Вчерашние мы, а все уже ваше наполнили: города, острова, замки, народное собрание, самые лагеря, трибуны, дворец Императора, сенат и форум...». Церковь обрела право говорить перед царями и народами, влияя на ход исторических событий...

В непростых политических, социально-экономических и культурных условиях более 20 лет успешно работает Межпарламентская Ассамблея Православия. Начав свою деятельность как Европейская Ассамблея Православия, сегодня организация объединяет представителей Европы, Азии, Африки и Америки, - еще раз

подтверждая, что ценности и идеалы, провозглашенные МАП – важны для всего человечества как истинно христианские. Особенность и отличие Межпарламентской Ассамблеи Православия от других подобных организаций состоит в том, что до этого не существовало межгосударственных организаций, отстаивающих на политико-законодательной основе интересы православия. Декларация членов конгресса (июнь, 1993) в Ормилии (Халкидики, Греция) отметила важную роль Православия в современной Европе вне всяких конфессиональных, расовых и национальных противостояний. Было предложено расширить вклад Православия в поиски решения проблем, занимающих современного человека: экологические, социальные, охраны здоровья, толерантности. Это те сферы, которые чаще всего подвергаются политическим спекуляциям, и в то же время, более других нуждаются в христианских социальных ценностях. В июне 1994 г. в Афинах представители 20 европейских парламентов подписали акт о создании «Европейской Межпарламентской Ассамблеи Православия», основные цели и задачи которой формируют и координируют влияние православия на международную и внутреннюю политику. В работе Межпарламентской Ассамблеи Православия принимают участие парламентарии, политики, философы, юристы, духовенство и представители других социальнозначимых сфер жизнедеятельности общества. Еще одним важным моментом в деятельности МАП по утверждению ценностей христианства в политике является то, что идея создания православной организации парламентариев принадлежала Греции — родине парламентаризма и демократии, а также места возникновения первых христианских церквей, традиций православной веры, проповеди Евангелия! Рассмотрим влияние православия на утверждение социальных ценностей христианства в политике, через призму деятельности Межпарламентской Ассамблеи Православия.

Декларация представителей парламентов, которые принимали участие в 20-той юбилейной сессии Генеральной Ассамблеи (июнь, 2013) Межпарламентской Ассамблеи Православия подчеркнула необходимость влияния православия на утверждение в политике социальных христианских ценностей: прав человека, равенства, права на труд и образование, охрану жизни и окружающей среды. Анализируя документы МАП, выделяем следующие социальные христианские ценности: свобода личности, права человека, взаимопомощь, социальная солидарность.

Социальное служение церкви. Проблема повышения социальной активности православной общественности, впервые прозвучавшая на Минской конференции, вскоре была определена Секретариатом МАП в Афинах основной темой для обсуждения III-й Ассамблеи ЕМАП в Софии. И уже в январе 1996 года, за полгода до этой конференции, была окончательно утверждена тема в следующей формулировке: «Социальная деятельность православной общественности». Впервые было выработано понятие «православной общественности», включающее не только представителей административно-иерархической структуры церкви, но каждого человека, считающего себя православным,

призванным нести в мир свет Божий, собственными силами содействовать распространению социальных идеалов христианства во всех сферах жизни социума.

Огромная роль в воплощении в жизнь идей, принятых на конференциях МАП относительно социального служения Церкви, лежит на приходском уровне. Религиозные общины, которые помогают священникам заниматься хозяйственными вопросами, религиозным образованием, воспитанием и благотворительностью – именно они являются мостом между высоким клиром и людьми, нуждающимися в утешении, заботе и помощи. В некоторых странах существуют государственные структуры по взаимодействию с церковью. Сегодня результатами этой деятельности является создание общественных и общественно-религиозных объединений, непосредственно примыкающих к структурам православной церкви, ставящие своей целью содействие церкви в возрождении православных традиций и культуры. Так при Херсонской епархии Православной Церкви Московского Патриархата действует молодежное движение «Анастасис», призванное объединить православную молодежь, реализовывать программы социального служения бедным, детям-сиротам, одиноким людям преклонных лет.

Христианский идеал политика. Апостол Павел призывает совершать молитвы за власть, ибо нет власти не от Бога (Рим. 13:1-6). Канонические книги Нового Завета отражают социальную обстановку, в которой должны были утвердиться христианские ценности, часто выявляющие противоречие между бытующим и должным. Бытующие нормы и правила политической жизни, как правило, не совпадают даже с задекларированными нормами правовых документов, а тем более не отражают учение Христа. Новозаветная теология власти представляет христианина, как человека «социально-го». Такой христианин обладает способностью принимать самостоятельные волевые решения с учетом познания божественных духовных законов церковной социальности, которые впоследствии определяют образ мыслей, поведение, действия по отношению к морально-правовым нормам, запретам, законам, гражданским обязанностям.

Позиция поддержки светской власти и влияние на политическую жизнь общества – это один из столпов православия. Православная вера всегда воспитывала уважение и доверие к власти, ибо, согласно Писанию, «это Божьи слуги, определенные человеку и обществу на добро» (Рим. 14:4). Со времен Нового Завета ожидания людей не изменились: проводить жизнь тихую и безмятежную, без войн, потрясений, революций, коррупции и произвола со стороны властей.

Украина – территория канонического Православия, а потому, православная вера всегда имела значительное влияние на политику и политиков. Годы гонений и преследований за веру в Бога, запрета политическим деятелям открыто выражать свои религиозные чувства – это теперь история. Сегодня царит всегосударственная духовность. Для восточнохристианских стран особенно важно, чтобы эта «духовность» не стала обыденностью и маской, за которой совершенно другая жизнь и другие принципы, в которых нет места Христу. Православная общественность, несущая образ церкви в

светский мир, должна стать важнейшим культуuroобразующим элементом, с участием которой будет осуществляться благотворительная, гуманитарная, миссионерская, катехизаторская, миротворческая деятельность, социальное служение церкви.

Политики – люди высокого общественного положения, ошибки которых являются часто неискупимым грехом перед целыми народами, а иногда и всем миром. Однажды, Евангельские церкви Германии благословили Гитлера, – и сегодня мы вновь и вновь вспоминаем с болью ужасы войны. Православие – должно быть сторожем на стенах мира – постоянно взывать к политикам с призывом миротворчества, а потому и само не должно быть воинствующим. Недопустимы столкновения за земли и храмы, за приходы, благословения грешных решений власть имущих взамен на материальные блага.

Православные иерархи, обладая авторитетом и влиянием в международных кругах, среди политической элиты общества, самим Богом призваны способствовать утверждению христианских ценностей между политическими силами, властями и народами, неся Христовы заповеди. Чтобы христианская мораль в политике заключалась не в показных молениях в храмах, купаниях в крещенские праздники или появлением в церквях под пристальным вниманием сотен телекамер, на общественных мероприятиях в сопровождении церковников, а в том, чтобы своей деятельностью воплощать в жизнь провозглашенные Христом социальные ценности: честность, справедливость, благотворительность, милосердие, помощь ближнему, заботу о других более, нежели о себе. Правитель – Божий слуга! Ни одна религия, никогда не провозглашала власти – слугами людей! Но в Новом Завете Сам Господь приходит в мир, чтобы Служить и Спасти. Служить – не править, не иметь выгоду. Апостол Павел описывает результат проникновения социальных ценностей христианства в политическую жизнь античного общества, когда «некогда непокорные и бессмысленные... стали способны быть прилежными к добрым делам на пользу людям» (Тит.3:2).

Социальные ценности христианства в политике особенно не заменимы в период финансового кризиса. Золотой кумир откровенно царит над миром. Некогда Шекспир писал: «золото – способно сделать чернейшее – белейшим, все гнусное – прекрасным, всякий грех – правдивым, все низкое – высоким; ему одинаково поработаются свободный гений и окровавленное злодейство». Сегодня сребролюбие колеблет и низвергает престолы сильных, возводя к власти людей ничтожных, вызывает внешние осложнения и войны, зажигает междоусобную брань, разрешающуюся кровавыми революциями. Современные финансовые кризисы и катастрофы порождены, прежде всего, падением человеческих нравов. Голос Церкви, голос Православия в этой борьбе мы слышим слабо. Епископ Николай Охридский отмечает: «Бог использовал современное средство и ударил по современным людям: по банкам, биржам, финансам и валюте. Опрокинув столы менял по целому свету, как некогда в Иерусалимском храме». Изменила ли Церковь, также попавшая в этот бег за серебряниками, свои взгляды, остановила ли «пир во время чумы»? Когда вместо помощи ближним – высшие церковные чины выбирают

дорогие авто и предметы роскоши! Таков ли образ Христа и Его Церкви, которую врата ада не одолеют?!

XVII Генеральная Ассамблея МАП подчеркнула, что финансовый кризис и экологические катастрофы по всему миру ослабили социальные ценности и выявили массу проблем общества. Православие призвано дать людям веру, опору, надежду на будущее. Священники, православные политики должны идти к людям с готовностью помочь, а не закрываться в храмах, под защитой охраны и замков. На XIX сессии Генеральной Ассамблеи МАП (Прага, 2012) парламентарии особо подчеркнули, что финансовый кризис – это вызов демократическим ценностям. В ходе работы сессии был предложен путь влияния Православия на политику в период кризиса: выработать баланс между политическим и экономическим, бороться за сохранение духовных и нравственных социальных ценностей.

«Возлюби ближнего» в политике. Фундамент жизни Нового Завета - две заповеди: религиозная - «возлюби Бога» и социальная – «возлюби ближнего» (Мк. 12:30-31; Мф. 22:39; Лк.10:27). Утверждение этих ценностей в политике провоцирует достижение гармонии духовного и вещественного в человеке и обществе. Сохранение христианских ценностей, - основная тема XV сессии Генеральной Ассамблеи МАП (Родос, Греция, 2008), посвященной решению вопроса кризиса мировой системы ценностей как вызова для Православия. Политики, богословы и общественные деятели приняли единую резолюцию, отметив, что взаимопонимание между православными народами создает мощный фундамент для стабильной мировой политики.

Православие призвано нести в политику соблюдения прав и свобод человека без привилегий и различий. Одной из задач Межпарламентской Ассамблеи Православия является, с помощью объединяющего духа Православия, способствовать преодолению крайних националистических, конфессиональных и религиозных противоречий, нахождение эффективных средств защиты национальных и религиозных меньшин. Членами МАП постоянно обсуждаются вопросы, связанные с выражением православных ценностей в современном мире. Исходное положение деятельности МАП - борьба за защиту прав человека: как христиан, так и верующих других религий. Православие должно стать в этом примером. Когда есть привилегии для священников, неправда и грех, которые активно обсуждают СМИ и прихожане, нельзя ждать, что таковые смогут повлиять на политику, неся в нее Божью Искру. Церковь не может быть источником греха!

Православие призвано нести в политику нравственное достоинство человека, а не власть, богатство и положение в обществе. Библия повествует нам, что «змей был мудрейший из все зверей земных» (Быт.). Этот змей, искушая Христа, предлагал власть и богатства, взамен на падшее состояние и поклонение злу!

Важным звеном в формировании нравственности является образование. В этом ключе 13 июня 1995 года была принята Резолюция «О развитии православной культуры и духовно-нравственного просвещения и образования». Она отражала задачи и цели

МАП в сфере духовного просвещения: выявлении роли Православия как значительного и необходимого фактора развития и выражения культуры, традиций в формировании новой европейской реальности; сотрудничестве с международными организациями в деле составления и реализации культурных, культурно-просветительских, учебно-образовательных и научных программ, направленных на изучение и распространение культурного наследия Православия; разработке и создании учебных курсов и пособий, ориентированных на студентов педагогических вузов, знакомящих с основами православной культуры как составной части общехристианского и общеевропейского культурного наследия; содействии развитию общеобразовательных, религиоведческих курсов и программ в системе дополнительного образования; содействии организации конкурсов авторских программ, выделение поощрительных премий и стипендий, в том числе в средствах массовой информации, разработке факультативов, спецкурсов, ориентированных на учащихся всех возрастов. Сегодня в современном образовательном процессе мы можем видеть добрые плоды этой Резолюции. В общеобразовательных учебных заведениях Украины введен новый предмет «Основы христианской этики», участие в преподавании принимают священники Православной Церкви. В высших учебных заведениях введен экспериментальный спецкурс «Основы Православия», который позволяет не только православным, но и представителям других конфессий, атеистам узнать о корнях веры, основных догматических нормах и канонах.

Необходимость нравственного возрождения человека - центральная тема XV конференции Межпарламентской Ассамблеи Православия «Кризис мировой системы ценностей как вызов Православию» (о. Родос, 25-28 июня 2008 года). Особенно важно, что в приветственном слове к участникам Конференции Святейший Патриарх Московский и всея Руси Алексий II отметил, что упадок нравственных начал в обществе и настойчивые попытки отказаться от христианского содержания европейской цивилизации провоцируют нарастание у людей потребительского отношения к жизни. Патриарх призвал делегатов рассмотреть всю важность современного вызова Православию, чтобы сформулировать систему действий в защиту традиционных ценностей и обосновать фундаментальную важность христианской духовности для дальнейшего развития человечества в рамках построения справедливых социальных и правовых основ государственного и международного устройства.

Такие большие и ответственные задачи требуют истинного христианского единства среди православных народов и их представителей для активизации влияния в мире. Церковь не должна склоняться перед властью и богатством, ее призвание нести христианские социальные ценности в политику, а не идти на компромисс ради земных благ.

Православие призвано влиять на политику в решении вопросов бедности. Социальная ценность христианства – трудолюбие, должна влиять на процессы законодательного решения проблемы бедности. На ежегодных сессиях, конференциях и встречах Межпарламентской Ассамблеи Православия рассматриваются современные законо-

дательные, религиозные попытки решения проблемы бедности. Конференция «Социальное измерение монотеистических религий» (Стамбул, март 2013) под эгидой МАП рассматривала тему объединения усилий для решения вопросов, связанных с бедностью. Постановления Апостольские влагают в уста Апостола Павла следующие слова: «постыдитесь вы, удерживать чужое, подражайте равной для всех благодати Божьей, и тогда не будет ни одного бедного». Эти слова актуальны для современной политики – не удерживать чужое! Кто, как не Церковь, должна взывать к политикам и обличать грех?!

Социальная ценность христианства – миротворчество. Желая оправдать или объяснить историческое событие, особенно когда общество чувствует на себе долю вины, говорим: «Таков неотвратимый ход истории». Ничего неотвратимого нет: история – всегда взаимодействие двух сил – Божественной и воли человеческой. Православие призвано направлять человеческую волю к миротворчеству, согласно социальным принципам христианства. Конференция Международной Ассамблеи Православия (июнь, 1993) подчеркнула особую роль Православия – как моста между культурами Европы и Азии, чтобы путем диалога выступить за сохранение мира и взаимопонимания на планете.

На Минской конференции (март, 1996) было отмечено, что в условиях разрастания региональных кризисов и конфликтов, разрушительно влияющих на всю мировую систему, у народов поствизантийской духовной традиции нет намерений строить замкнутое, изолированное от других стран и народов сообщество или блок. Православные народы выступают за интеграционные процессы на континенте, за единую Европу и за своё присутствие в ней. При этом народы православного ареала хотели бы присутствовать в объединяющейся Европе, не утратив своего неповторимого облика, веры, духовности, языка, культуры. На конференции поднимались проблемы социального служения православной общественности, миротворчества и благотворительности. Этот год стал переломным в деятельности МАП по утверждению социальных ценностей христианства в политике. Открыв себя миру, Ассамблея получила возможность наладить взаимоотношения с парламентариями Австралии и США. Важным шагом защиты и миротворчества было принятие коммюнике и заявление в адрес властей Эстонии, Европейского Союза, Совета Европы и Константинопольского патриархата с тем, чтобы они сделали всё от них зависящее для прекращения дискриминации и нарушения прав православных верующих в Эстонии, обеспечения церковного мира в этой стране.

Особенно важной стала деятельность МАП во время этнической нетерпимости к православной части населения в Косово и Метохии. Во время конференции в Молдавии (май, 1998), рассматривая историю этого сложного конфликта в центре Европы, с тревогой говорили о реальной возможности новых вооружённых столкновений на почве межнациональной розни. Участники этого форума призвали мировое сообщество, во избежание кровопролития, не вмешиваться во внутренние дела суверенного государства Югославии, одновременно призывая правительство Югославии не поддаваться провокациям албанских националистов и стараться найти мирные пути урегулирования

конфликта. Главной причиной такого кризисного положения дел, по мнению участников, стала продолжающаяся разделённость Европы, в упорном следовании ряда общеевропейских институтов сомнительным и устаревшим доктринам, созданным и сформулированным вне широкого представительного обсуждения, в которых основные положения связываются с приматом применения силовых методов в международных отношениях. Резко осложняет ситуацию в Европе проблема разделённых народов, беженцев, пострадавших в результате религиозных и этнических чисток.

Сегодня мир вновь и вновь потрясает религиозная вражда и конфликты. Ситуация в Египте стала катализатором для объединения представителей христианских конфессий в защиту верующих. Православные и католики – в единстве молятся за мир в этой земле, за защиту и помощь всем страдающим за веру в Бога и призывают мировое сообщество принять действенные меры для урегулирования конфликтов в Африке.

В этом ключе хочется отметить, что мир начинается не где-то в далекой Африке, где мусульмане уничтожают христиан. Мир должен начаться с наших стран, которые, являясь православными, продолжают вести брань друг против друга. В этом году Украина отмечала 1025-ю годовщину со Дня Крещения Руси, когда Русь из язычества обратилась в христианство. Этот праздник не стал символом единения и мира между конфессиями, как молил о том Христос «чтобы все были едино». Не говоря о взаимоотношениях между католиками и православными, отметим, что даже Православная Церковь не смогла забыть ссоры, раздоры и проблемы – Киевский и Московский Патриархат празднуют отдельно, СМИ полны взаимных обвинений, прихожане - оскорблений в адрес друг друга! Христос говорит, что никто не может вытащить бревно из глаза другого, не вытащив сучка в своем собственном! Мы не будем способны нести мир до тех пор, пока сами не станем источником мира, не простим обид и не станем в единстве за нашу Землю!

Перспективы. Сегодня Межпарламентская Ассамблея Православия активно работает над утверждением социальных ценностей христианства в политике. Формат работы различен: представительство и взаимное участие в работе сессий Парламентского Собрания, генеральных ассамблей МАП, конференций и встреч, обмен информацией в рамках различных программ. Межпарламентская Ассамблея Православия не только сохранилась в сложных политических и экономических условиях, но и активно развивается - это свидетельствует о настоятельной общественной потребности в такой организации, особенно учитывая отсутствие материальной поддержки со стороны большинства государств-участников, а то, что делает МАП, находит отклик в душах и умах людей. Однако для дальнейшего эффективного развития необходимо больше внимания уделить активным действиям: чтобы после встреч делегаты в своих странах, воплощали в жизнь провозглашенные идеи и задачи.

Для дальнейшей деятельности по утверждению социальных христианских ценностей в политике, необходимо здраво определить понятие «христианских ценностей». Сегодня христианство стало идеологией, культурой, наследием, а не личным выбором чело-

века каждый день своей жизни следовать заповедям Христа. По нашему убеждению, недопустимо видеть «христианские ценности» в христианском наследии. Сегодня мы говорим о христианских корнях Европы, но ведь еще есть христианская Африка, Азия и Америка. Мы забываем о Вселенской Церкви, о ее глобальной миссии – именно в этом ключе Православие, через деятельность МАП, получает возможность говорить к миру.

Сегодня на Православие смотрит политикум и общество: ожидая действенных шагов! Однако, к большому сожалению, вынуждены признать, что в постсоветских странах Церковь растратила свой ресурс авторитета и исчерпала кредит доверия общества. В таких условиях особо важна эффективная деятельность Межпарламентской Ассамблеи Православия как международной организации утверждающей через Православие социальные ценности христианства в политике. На наш взгляд выход должен состоять в следующем. Во-первых, вспомнить, что такое христианство? То христианство, которое было проповедано Христом! Христос не проповедовал о высоких материях, категориях и философских системах, Он говорил простые и понятные людям слова. Утверждение социальных ценностей христианства в политике не возможно без утверждения настоящих христианских ценностей в жизни каждого человека. Настоящих ценностей – не подделки, ни обрядности и примеси язычества, внешней религиозности и догматов! Православие должно возвысить свой голос, и, начать говорить о Христе, о Его любви, о прощении грехов, о Крестной жертве. Большинство людей, воспринимает христианство, просто как всем хорошо известный и раскрученный бренд, который уже намозолил глаза.

Говорят, что идеи правят миром, однако они способны перевернуть мир только тогда, когда облекутся в кровь и плоть. Православие призвано облекать в плоть социальные ценности, проповеданные Христом, через своих священников нести в политику, в общество – вечное и неизменное! Когда православные парламентарии, священники и верные возвысят свой голос, начнут стучать в сердца и души, опекать эти души, заботиться, а не делать их обеспечителями своего безбедного существования, тогда мы увидим в действии все те идеи, за реализацию которых вот уже более 20-лет подвизается Межпарламентская Ассамблея Православия.

THE CONTRIBUTION OF THE INTERPARLIAMENTARY ASSEMBLY ON ORTHODOXY TO POLITICS, RELIGION AND CIVILISATION ALL OVER THE WORLD OVER THE TWENTY YEARS OF ITS EXISTENCE

by Mr. Athanasios K. Devetzidis (Greece)

Introduction

In an era of upheaval and generalised socio-economic crisis, as a result of the relativisation of values and the increased barriers to citizen participation and expression in politics, it is imperative to mobilise institutions in order to smooth over social malfunctions. In this regard, as a way out of the multifaceted crisis our planet is going through, the role of the Interparliamentary Assembly on Orthodoxy can be recast and its influence extended.

The Interparliamentary Assembly on Orthodoxy (hereinafter IAO) consists of parliamentarians representing countries with Orthodox presence.

Since its establishment in 1993, the Assembly has been called upon to deal with enormous geopolitical changes in the wake of the collapse of real socialism, which unavoidably provided a new basis for religious freedom and civilisation. On the other hand, the victory of “free economy” makes it inevitably necessary to promote social justice over the triumphant neoliberalism, while it is deemed essential to avoid a policy favouring the so called “Shock

Doctrine” in the exercise of fiscal and financial policy.

In this context, the IAO remains deeply devoted to the high ideals and values of the Orthodox teaching and faith, thus demonstrating that the Eastern Christian tradition is a key stability factor in pan-European integration (Resolution A’ adopted during the 8th GA, 2001).

Given that “politics set the bounds of ecclesiastical jurisdiction”, the IAO applies –quite legitimately- a neutral policy with respect to open ecclesiastical issues, since its purpose, as an exclusively political institution, is neither to manipulate the ecclesiastical mind-set nor to achieve the religious legitimisation of its power (Conclusions of the 14th GA, 2007). However, the parliamentarians, men and women, forming the Assembly are members of the Christ-named crew of the One, Holy, Catholic and Apostolic Orthodox Church who actively engage in the protection of Orthodox Christians’ rights all over the world, giving special attention to the conservation of cultural heritage (Churches, Pilgrimages etc.) in regions facing an increased risk of violence, war, civil conflicts etc. (Resolution B’ adopted during the 8th GA, 2001).

Moreover, through the special subjects it focuses on in its conferences, one-day seminars and annual General Assemblies, the Assembly seeks to bring its exclusive political character to the forefront, namely its continued interest and efforts in support of peace-making and a just solution to open international issues such the termination of the Turkish occupation in Cyprus and the Middle East conflict etc. (Resolution C’ adopted during the 8th GA, 2001).

At this point, it should be pointed out that the achievement of IAO’s statutory objectives is a constant challenge, given that problems remain despite the sincere efforts to promote certain issues. Furthermore, citizens’ lack of global information by the media, especially the so called “new media” (the social media, free journalism in the blogosphere etc.) has proven to be an extremely difficult affair.

Nonetheless, IAO’s contribution to bringing specific issues to the forefront, especially the role the Church is called upon to play), using experts’ intuition and an interdisciplinary approach in an effort to keep pace with global developments, has been considered as significantly positive. This is clearly reflected in the main subject of the 11th General Assembly of the IAO for the year 2004, “Security with Freedom”, as well as in its conclusions regarding the purifying and saving work of the Church, which –as is known– seeks to create the perfect man.

The challenges posed by globalisation, technological advances, information society and the subsequent abolition of “territoriality” (as defined by Ferdinand Tönnies) establish a new framework of action through the “death” of distance, the creation of low cost intercontinental telecommunication systems and real-time information about the developments taking place in the «global village”, constituting a solid basis for the encouragement of mutual understanding between peoples and nations.

Therefore, there will always be opportunities to bring the spirituality and the depth of the Orthodox Christian mind-set to the forefront through the numerous writings of the Church Fathers.

IAO's initiatives in its 20-year history - A review

The most important element in the Assembly's 20-year history is the fact that its activity is beyond formalities and forms. The IAO is present when and where necessary.

A typical example is the Resolution on "The challenges faced by the Orthodox population in Kosovo and Metohi" (Belgrade, 2009), which condemns discrimination on religious grounds, declares the right to safe living conditions and underlines that monasteries and monuments, as part of world heritage, must be preserved and protected.

Sub-proposal A. In this context, it would probably make sense to establish, within the IAO, a permanent special sub-committee on peace, taking also into account the collaboration with the International Olympic Committee (IOC) for the promotion of the "Olympic Truce" ideal as an excellent opportunity to cease fire and begin peace negotiations with the a posteriori participation of IAO's counsellors and external partners in humanitarian missions carried out with the contribution of the organs of the External Mission, in order to ensure mutual financial and technical assistance to the new mixed scheme.

Moreover, it is not by chance that the IAO shows continued interest in issues related to education in dealing with important social problems and ecological disaster, which reminds us of the importance of education as formulated by Constantine Oikonomos of the Oikonomoi: the purpose of learning is to adorn the mind with knowledge and the heart with kindness and justice, to instill in people honesty, thirst for knowledge and love toward man, to familiarise them with true philosophy, namely the knowledge of beings and themselves, the knowledge of God, which is the real fruit of education." (Krikonis, 2004: 464).

Moreover, the Declaration elaborated by the Presidents of the Education Committees in Crete in 2002 puts particular emphasis on the need for a humanistic education, fully respecting religious diversity in a spirit of *synallilia* (namely reciprocity), mutual understanding and solidarity. The initiatives undertaken in this framework should revolve around the following axes: i) adaptation to local habits –a practice the Church has always followed, ii) the perception that doctrines reflect the teachings of the Church, are life models and examples, do not aim at establishing new limits on human life and are not "moral formulas".

Sub-proposal B. In conformity with the guidelines of the 2002 Declaration on the involvement, jointly and in a coordinated manner, in matters such as IAO's conferences and member meetings as well as the development of an IAO external partners network for matters related to the training of teachers, it is suggested to conclude MOUs with the Interorthodox Centre of the Church of Greece and other similar Educational and Cultural Foundations of the Churches of the IAO Member-States in order to promote know-how, utilise all talents within parishes, shed light on distinguished volunteers involved in the social work of the Church and encourage the involvement of talented unemployed theologians, with a view to establishing "focal points of research" on religious education and promoting the social work

of the Church by increasing synergies between the Church and the State through Parishes, Archdioceses and the Civil Society.

Apart from this, it is clear that the IAO, through its work and presence at the international fora, endeavours to deescalate the tension caused by globalisation, while condemning ethnic and religious outbursts, violence, prejudice and fundamentalism (cf. General Principles on the Protection of Religious Freedom and Traditional Religions, as formulated at the meeting held in St Petersburg on 23 June 1999, which clearly define the need to protect religious heritage and to recognise religious freedom as a constitutionally guaranteed right). As is known, the Holy and Great Synod in Istanbul (then Constantinople) in 1872 and the Synodic Act of 1928 clearly condemned ecclesiastical racism or “ethnophyletism” as encouraging discrimination against believers, secularisation and absolutisation, and leading Church members to an unacceptable segregation on grounds of race, origin, language etc., while in fact the Church has always used local habits, experiences, traditions and languages as a means to spread to all men the message of redemption and salvation of our Lord Jesus Christ.

The exemplary manner in which parliamentarians appeal to the positions of the Church Fathers in their daily activities should remind us of the teachings of Prophets and Apostles, in their endeavour to honour the value of the human person, for a fair society in which nobody is excluded.

To this end, it is worth noting the classic statement of the Sociology of Religion that Christianity transformed and reconstructed all negative institutions of the Ancient World by sanctifying the State, the Law and the institutions of marriage and family, thus providing social welfare models (Yioultsis, 2002:160).

In this respect, it would be appropriate to draw a parallel with the significant contribution, from an ontological, ethical, existentialist and, finally, humanist and social point of view, of the teachings of Orthodox Christianity on crucial life issues, especially some borderline situations of the human life cycle, such as bioethics matters.

Consequently, it is worth noting the Declaration of the Basic Principles of Bioethics based on the Orthodox Tradition (as adopted during the IAO 9th GA in Bucharest in 2002). A key point in this text that should be highlighted is Plato’s statement that “(...) all knowledge (science), when separated from justice and the other virtues is seen to be cunning, and not wisdom”, given that, as stressed in the 6th paragraph of the Declaration, “(...) A characteristic of the explosion of biomedical sciences is that its correct application is a greater achievement than its emergence”. Deontology is therefore understood as a lived experience.

In this context, this essay suggests, in the sub-section with the proposals on IAO’s future prospects, to broaden and enrich Lifelong Learning programmes in formal education (by teaching the subject of Religious Education and providing further training to theology teachers), general education for adults, and vocational education and training through courses on ethical reflection taught by theologian researchers (cf. sub-section “...Expanding our horizons through an andragogical approach”).

To conclude this subsection, it would be useful to provide an overall evaluation of IAO's achievements, in terms of its work and presence in the public sphere (one-day seminars, conferences, events etc.), bearing also in mind its statutory principles and fundamentals.

The Assembly:

1. records in a satisfactory manner and evaluates in a transparent way all changes occurring in Europe and elsewhere,
2. supports with sincerity and respect the role of the Orthodox Christian civilisation as a binding and unifying force among the peoples of Europe and between the European and other civilisations, and
3. defends with zeal and honesty human rights and religious freedom for all peoples.

However, there is still room for improvement, especially with regard to IAO's performance and efficiency, in full compliance inter alia with its goals and objectives. This can be achieved by:

1. promoting the ecumenical and unifying spirit of the Orthodox faith and spirituality,
2. strengthening cooperation with international organisations such as UNESCO, OECD, the Council of Europe, the European Parliament and directly with the European Commission, to ensure respect for religious diversity in Europe and avoid the relegation of faith to the private sphere.
3. establishing, implementing and encouraging educational cooperation programmes through the exchange of theologian and other scientists specialised in relevant Social and Human Sciences from IAO's founding members (Greece and Russia), to defend the Orthodox mindset against the homogenisation and neutralisation forces of globalisation.

Paths of dialogue, mutual understanding, reconciliation and democracy – IAO's contribution to democracy, civilisation and social cohesion

“Come now, and let us reason together saith the LORD...” (Isaiah. 1:16-18).

Taking action against discrimination, overcoming stereotypes, having a genuine and sincere desire to meet with the “Stranger” and love yourself as your “Neighbour” (perichoresis), showing true respect for diversity and dialogue with the “Other” characterise IAO's “connection” with the corresponding Inter-parliamentary Assembly on Islam and interaction with the Jewish community (cf. Gary Vachicouras, *To the Dialogue of the Orthodox Church with Judaism and Islam – Faithful to the Orthodox tradition and commitment towards the future*).

The draft Cooperation Agreement between the Parliamentary Union of the Organisation of Islamic Cooperation Member States (PUIC) and the IAO on Islamic-Orthodox Parliamentary Dialogue is indicative of IAO's efforts towards this direction.

It is important to note, at this point, what we have already mentioned in this essay: people should preserve their special identity, “the world's peoples have the right to seek their future in their own cultural achievements, traditions and beliefs” and “the parliamentary structures

that are established to discuss issues which go beyond the narrow limits of current political activities and approach the modern world through the prism of culture and history can prove useful in many different ways”.

In any case, the political nature of inter-parliamentary cooperation is not overlooked, since it is expressly stipulated that “both organisations fully understand that their dialogue excludes the possibility of any discussion on each Party’s faith”.

In this context, it is worth mentioning the Conclusions of the International Political Conference “Nation, Religions, Orthodoxy and new European reality», which took place in Athens in 2005, where among other things it is stressed that “Europe’s future cannot be based on the falsification of European history, the womb of global history, with its roots in Ancient Greece, Ancient Rome and the Christianity, or on half-truths, supposedly promulgated in the name of coexistence and tolerance” (Athens, 17-19 April, 2005:9)

In our living ecclesiastical tradition, therefore, “the hierarchy of beings and ontological unity safeguard the de-idolisation of the world and its material possessions, and this is why there is a way to combine worship with asceticism and the concern of history for the common use, the protection and the promotion of material possessions” (Bria Ion – P. Vassiliadis, 1989:113).

Another interesting partnership, which confirms IAO’s dialectal character, is the visit of the IAO International Secretariat to the seat of the Pan-African Parliament (PAP) in Johannesburg, South Africa, to submit a proposal of partnership (IAO 2010 Information Bulletin, p. 6).

Priorities in consolidating brotherhood among peoples in an era characterised by the “fall of certainties”

As an international political organisation, the IAO should anticipate, cater for, take into account, plan and reflect of the future, especially the effects of political decisions on building a new Europe and other issues.

The main subject of the 18th General Assembly, held in Paris in 2011, reflects the fact that real social welfare is for all people without exception, reminding us the well known dual scheme of love and social solidarity towards Christians and the “Other”.

Given that the Church Fathers give to work an ethical dimension by considering it as an offer of abilities, talents and endowments to the community (not providing them is criticised by the Church Fathers), the main concern of the parliamentarians-members should be how to deal with the phenomenon of the alarmingly high unemployment, especially among the young.

Sub-proposal C. To promote forms of labour that stimulate production (cooperatives, solidarity schemes, non-profit collectives of mutual assistance etc.), ensure moderation in labour, give priority to manual and intellectual labour over capital, develop a social conscience about the relationship between man and the natural environment based on critical

thinking, with full respect for the latter, by reinvesting in human resources and returning all surpluses to the local community.

These complementary objectives can be achieved by focusing on a new “more ethical narrative” on economy in general and the forms and means of production in particular, by finding new ways to arrange life issues, with a substantial change in people’s mentality through the so called “third sector”, that is Social and Solidarity economy. (This is the spirit of the Resolutions IAO adopted during its 15th and 18th GA on the crisis of the international system of values as a challenge for Orthodox Christianity and religious values in a world of economic crisis respectively).

Proposals on IAO’s future prospects and actions, in a spirit of encouragement, optimism and hope – Expanding our horizons through an andragogical approach

As an international parliamentarian institution and a purely political body, the IAO should prevent and remedy problems, as well as help citizens, institutions, employees’ associations, the civil society, the world of business and economy in general to develop specific attitudes and skills, towards an open and comprehensive society, where nobody is excluded or marginalised.

To this end, here are some proposals for the optimum use of laymen holding degrees in Theology and other Social and Human Studies in the development of educational programmes, the establishment and participation in schemes of direct democracy and social and solidarity economy in the framework of the EU 2020 Strategy, under the auspices and with the political contribution of the IAO.

These proposals seek to fulfill the need to understand citizens’ rights and obligations, as IAO’s findings show that it is necessary to develop skills of coexistence not because we are supposed to be tolerant of others but because our neighbour is, inter alia, our saviour.

Apart from this, they will raise awareness of our responsibility towards future generations and ensure transparency in decision-making, comprehensive information about politics and science as well as support to the social work of the Church by applying the principle of subsidiarity and institutional coordination. The results, under ideal circumstances, may be spectacular, especially as regards prevention, consolation (paramythia) to the weak, public awareness raising and respect for the distinctive role of each institution (cf. use of the spiritual meaning of “repentance” for improving living conditions, as a means to pursuit “Orthodox Spiritual Life” not a fake social peace).

A. IAO proposal to the Council Europe for the development and improvement of the Council’s Lifelong Learning programmes to promote active EU citizenship by establishing committees and groups of personalities (GoPs) working on specific deliverables (educational products, elaboration of educational material, programmes, books, meetings) and by

disseminating general education programmes for adults and special further training programmes for high school teachers and teachers/trainers of adults on everyday ethical and social issues European societies face.

The concept of active EU citizenship fits very well with Church Fathers teachings on *acedia* (sloth). The importance of active citizen participation and the responsibility of democratic institutions are further explained in IAO's 2012 Information Bulletin (p. 84).

This proposal gives priority to the ethical dimension of labour as discussed by the Church Fathers and its relation with contemporary concerns about degrowth and the "third sector" of economy, *inter alia*, through the prism of rediscovering moderation in economy, production and labour relations, but also about the immediate protection of and respect for the material world and the natural environment, by adopting a radical attitude and, above all, by changing our mentality towards irresponsible human behaviour against the "Creation" (*ktisis*), given that human activity is responsible for climate change and its effects (for further information on the continued interest of the Orthodox Theology in the natural environment, see the minutes of the 1st Pan-Hellenic Interdisciplinary Conference "God-Ktisis-Man", Evros 15-06-2010).

A similar proposal for expanding general education and counseling programmes for adults may be submitted to the Directorate-General for Education and Culture of the European Commission.

B. Proposal to the European Parliament, the European Council of Churches (ECC) and the European Commission for the establishment of a "Sub-Directorate for Religious Affairs" in the Directorate-General for Education and Culture of the European Commission, in cooperation with EUROSTAT and the ECC.

Proposal for the establishment of an entity carrying out research studies on religiousness and churchness at European level, under the auspices of the IAO and in cooperation with other European or inter-parliamentary institutions, with a view to monitoring the influence of religion in the modern European social fabric (in particular, the effect of the Orthodox faith, tradition and life) and preventing catastrophic worships.

It is to be noted that in the Orthodox world, Christianity has always been a social event experienced as a public and collective phenomenon, not as something relegated to the private sphere. However, due to the complexity of modern life, individualism has been accentuated, while various syncretistic, socialistic and secularising tendencies or phenomena of idealisation, one-sided moralisation or de-juridification of faith has led the modern man to absolutisation or relativisation, making it necessary to assess and understand the specific attitudes adopted by society and its members.

Such an initiative is also compatible with the objectives of our Organisation about recording and assessing qualitative and other changes in Europe, but also with shedding light to the role of Orthodoxy and its contribution to building an ecumenical spirit of unity and collaboration among peoples, as it will create a *de facto* need for communication and contact

with personalities and institutions, thus provoking an even greater activation of the Orthodox world, through the optimum use and the mobilisation of people and resources, as well as of the laymen who hold Theology degrees in Europe (Theology expresses a view on cultural events with ramifications in world history, because what we record has a global character).

Finally, it will contribute to shaping a strategy aimed at strengthening or concluding agreements with other international organisations for the protection and the consolidation of a new common European cultural framework combining a variety of national, religious and other elements.

Acronyms

EU	<i>European Union</i>
GA	<i>General Assembly</i>
IAO	<i>Interparliamentary Assembly on Orthodoxy</i>
UNESCO	<i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation</i>

Literature

- Bria Ion – Petros Vassiliadis, *Orthodox Christian Martyr*, Tertios Publications, Katerini, 1989.
- Yioultsis Vassileios, *Sociology of Religion*, Pournaras Publications, Thessaloniki, 2002.
- Krikonis Christos, *Teachings of the Church Fathers, Volume B´*, University Studio Press Publications, Thessaloniki, 2004.
- Lieros Giorgos, *An Actually Existing New World*, The Colleagues' Publications, Athens, 2012
- Mantzaridis Giorgos, *Christian Ethics, Volume A´*, P. Pournaras Publications, Thessaloniki 2004.
- Nikolopoulos Takis – Kapogiannis Dimitris, *Introduction to the Social and Solidarity Economy*, The Colleagues' Publications, Athens, 2012
- Economou Christos, *New Testament and Culture*, P. Pournaras Publications, Thessaloniki, 2003.
- Tönnies Ferdinand, *Community and Society*, transl. M. Markaki, Ger. Avgoustidis Publications, Athens
- Tawney Richard, *Religion and the Rise of Capitalism*, transl. D. Kurtovic, Kalvos Publications, Athens 1979.
- Tsobanoglou George et al., *The Rise of the Social Economy*, Papazisis Publishers, Athens 2008.
- IAO's website: <http://www.eiao.org/>

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΙΚΟΣΑΕΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΗΣ

του κ. Αθανάσιου Κ. Δεβετζίδη (Ελλάδα)

Εισαγωγή

Μέσα σε μια εποχή ανακατατάξεων, διευρυμένης κοινωνικό-οικονομικής κρίσης ως επακόλουθο της σχετικοποίησης των αξιών αλλά και των διογκούμενων φραγμών στην πολιτική συμμετοχή και έκφραση των πολιτών, προβάλλει αδήριτη η ανάγκη κινητοποίησης των θεσμών προς εξομάλυνση των κοινωνικών δυσλειτουργιών. Σε αυτή τη τελευταία προϋπόθεση για την έξοδο από τη πολύπλευρη κρίση που ταλανίζει την υφήλιο, μπορεί να ανευρεθεί ένας αναπλαισιομένος ρόλος και βαθμός επιρροής της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας σήμερα.

Η Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας (εφεξής Δ.Σ.Ο.) αποτελείται από μέλη των βουλευομένων σωμάτων, χωρών με παρουσία Ορθοδόξων Χριστιανών.

Από την ίδρυση της το 1993, η Συνέλευση κλήθηκε να αντιμετωπίσει τεράστιες γεωπολιτικές ανακατατάξεις με την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού, ο οποίος μοιραία έθεσε νέες βάσεις για την θρησκευτική ελευθερία και τον πολιτισμό. Από την άλλη μεριά η νίκη της «ελεύθερης

οικονομίας», αναπόφευκτα οδηγεί στην αναγκαιότητα προβολής της κοινωνικής δικαιοσύνης απέναντι στον θριαμβεύοντα νεοφιλελευθερισμό, ενώ απαραίτητη κρίνεται η αποτροπή της πολιτικής που υπερθεματίζει στο λεγόμενο «Δόγμα του Σοκ» κατά την άσκηση της δημοσιονομικής και οικονομικής εν γένει πολιτικής.

Στο παραπάνω πλαίσιο, παραμένει αξιοσημείωτη η προσήλωση της ΔΣΟ στα υψηλά ιδανικά και αξίες που εκπηγάζουν από το περιεχόμενο της Ορθοδόξου διδασκαλίας και πίστewς, τονίζοντας ότι η ανατολικό-χριστιανική παράδοση αποτελεί ένα από τα σπουδαιότερα σταθεροποιητικά στοιχεία της πανευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (Α΄ Ψήφισμα 8ης Γ.Σ., 2001).

Δεδομένου ότι «τα εκκλησιαστικά είωθε τοις πολιτικούς συμματάλλασθαι», ο ρόλος της ΔΣΟ ασκεί -και αυτό είναι θεμιτό- ουδέτερη πολιτική απέναντι σε ανοικτά εκκλησιαστικά ζητήματα, διότι ως αποκλειστικά πολιτικός θεσμός, δεν έχει σκοπό ούτε την ποδηγέτηση του εκκλησιαστικού φρονήματος των πιστών, ούτε την νομιμοποίηση από την θρησκευτική εξουσία (Συμπεράσματα 14ης Γ.Σ., 2007). Ωστόσο, οι κοινοβουλευτικοί άνδρες και γυναίκες, που συγκροτούν σε Σώμα τη Συνέλευση είναι μέλη του χριστιανικού πληρώματος της Μίας, Αγίας, Καθολικής και Αποστολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας του Χριστού, πάντοτε ενδιαφέρονται για την προάσπιση των δικαίων των απανταχού Ορθοδόξων, με ιδιαίτερες φροντίδες αναφορικά με την διατήρηση των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς (Ιεροί Ναοί, Προσκυνήματα, κλπ.) σε περιοχές με αυξημένο κίνδυνο εκδήλωσης φαινομένων βίας, πολέμου, εμφύλιου σπαραγμού κ.α. (Β΄ Ψήφισμα 8ης Γ.Σ. 2001).

Εξάλλου, οι επιδιώξεις της Συνέλευσης με τις ιδιαίτερες θεματικές που αναπτύσσονται κάθε φορά στις δράσεις της -Συνέδρια, Ημερίδες αλλά κυρίως στις ετήσιες Γενικές Συνελεύσεις της- αναδεικνύουν τον αποκλειστικά πολιτικό της χαρακτήρα, με μόνιμο ενδιαφέρον και προσπάθειες για ειρήνευση και δίκαιη επίλυση των ανοικτών διεθνών ζητημάτων, χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το ενδιαφέρον για τον τερματισμό της τουρκικής κατοχής στην Κύπρο, ή η διευθέτηση του Μεσανατολικού ζητήματος κ.α. (Γ΄ Ψήφισμα 8ης Γ.Σ., 2001).

Στο σημείο αυτό είναι αναγκαία η επισήμανση ότι η επίτευξη των Καταστατικών στόχων της ΔΣΟ συνιστά μια πάγια πρόκληση, διότι παρά τις φιλότιμες προσπάθειες ανάδειξης των ζητημάτων, οι προκλήσεις και οι αντιξοότητες παραμένουν, ενώ η έλλειψη σφαιρικής πληροφόρησης των πολιτών από τα ΜΜΕ και ιδίως από τα λεγόμενα και “new media” (ήτοι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ελεύθερη δημοσιογραφία των πολιτών μέσω της μπλογκόσφαιρας κ.λπ) καθίσταται ιδιαίτερος δύσκολη υπόθεση.

Παρ’ όλα αυτά κρίνεται ιδιαίτερος θετική η συμβολή της ΔΣΟ στην ανάδειξη επιμέρους θεμάτων και κυρίως του ρόλου που καλείται να διαδραματίσει η Εκκλησία, με τη διαισθητική ματιά των ειδικών και δη με διεπιστημονική προσέγγιση, ακολουθώντας τις εξελίξεις στην παγκόσμια σκηνή. Ενδεικτικό προς τούτο είναι το θέμα της 11ης Γ.Σ. του 2004 με αντικείμενο «Ασφάλεια με ελευθερία», όπου στο κείμενο των συμπερασμάτων γίνεται λόγος για το ανακαινιστικό και σωτήριο έργο της Εκκλησίας, η οποία ως γνωστό προσπαθεί να τελειοποιήσει τον άνθρωπο.

Οι προκλήσεις από την διαδικασία της παγκοσμιοποίησης, την εξέλιξη των τεχνολογικών επιτευγμάτων, την κοινωνία της πληροφορίας και τη συνεπακόλουθη κατάργηση της 'εδαφικότητας' (κατά τον ορισμό του Φέρντιναντ Τάινις), δημιουργούν νέα πεδία δράσης, με την «εκμηδένιση» των αποστάσεων, την τηλεπικοινωνιακή σύζευξη διππειρωτικά με χαμηλό κόστος, την πληροφόρηση σε πραγματικό χρόνο για τις εξελίξεις σε ένα «παγκόσμιο χωριό», αποτελούν ένα ισχυρό εφαλτήριο για τη συνεννόηση ανάμεσα στους λαούς και τα έθνη.

Συνεπώς, πάντα θα υπάρχουν ευκαιρίες ανάδειξης της Πνευματικότητας και του βάθους του Ορθόδοξου Χριστιανικού φρονήματος, με την αξιοποίηση του πλούτου της Αγιοπατερικής γραμματείας.

Οι πρωτοβουλίες της ΔΣΟ στην 20χρονη πορεία της – Μια αποτίμηση

Το στοιχείο που θα πρέπει να σπουδαιολογήσουμε στην 20χρονη πορεία της Συνέλευσης είναι η δράση της που υπερβαίνει τις τυπικότητες και τις φόρμες, η ΔΣΟ είναι παρούσα όταν και όπου υπάρχει ανάγκη.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το Ψήφισμα «για τις προκλήσεις ενώπιων των Ορθοδόξων Χριστιανών στο Κόσσοβο και Μετόχι» Βελιγράδι, 2009, όπου καταδικάζονται οι διακρίσεις για θρησκευτικούς λόγους, διακηρύσσεται η αναγκαιότητα για ασφαλείς συνθήκες διαβίωσης και υπογραμμίζεται ότι τα μοναστήρια και τα μνημεία ως μέρος της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς θα πρέπει να τυγχάνουν ειδικής μεταχείρισης και να προστατεύονται.

Υποπρόταση Α. Στο πλαίσιο αυτό, η δημιουργία μιας μόνιμης ειδικής υπό-επιτροπής ειρήνης της ΔΣΟ ίσως να είχε νόημα στο πλαίσιο και των συμπράξεων με τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή για την προώθηση της ιδέας της Ολυμπιακής εκκευρίας ως μια εξαιρετική αφετηρία για την κατάπαυση του πυρός και την έναρξη ειρηνευτικών διαπραγματεύσεων με τη συμμετοχή α posteriori συμβούλων και εξωτερικών συνεργατών της ΔΣΟ σε ανθρωπιστικές αποστολές με τη συμβολή των οργάνων της εξωτερικής Ιεραποστολής για την αλληλοβοήθεια στην οικονομική υποστήριξη του νέου μεικτού σχήματος.

Στη συνέχεια, δεν είναι τυχαίο το μόνιμο ενδιαφέρον που παρουσιάζει η ΔΣΟ για ζητήματα που άπτονται της Αγωγής και της Παιδείας για την αντιμετώπιση των σημαντικών κοινωνικών προβλημάτων και της οικολογικής καταστροφής. Μας υπενθυμίζει λοιπόν τη σημασία της εκπαίδευσης όπως τη διατύπωσε ο Κωνσταντίνος Οικονόμου ο εξ Οικονόμων ο οποίος αναφέρει: «σκοπός της μαθήσεως είναι να στολίσει τον νου με τις γνώσεις και την καρδιά με καλοκαγαθία και δικαιοσύνη να εμπνεύσει τιμιότητα, φιλομάθεια και φιλανθρωπία, να οικειωθεί την αληθινή φιλοσοφία, δηλαδή την γνώση των όντων και του εαυτού του, τη γνώση του Θεού, ο οποίος είναι ο αληθινός καρπός της παιδείας.» (Κρικώνας, 2004: 464).

Η Διακήρυξη των προέδρων των επιτροπών Παιδείας, εξάλλου, η οποία έλαβε χώρα στην Κρήτη το 2002, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάγκη για μια ανθρωπιστική εκπαίδευση, με σεβασμό στην ετερότητα, με πνεύμα συναλληλίας, συναντίληψης και αλληλεγγύης. Από τη Διακήρυξη συνάγονται οι ακόλουθες παράμετροι για την ανάληψη αντίστοιχων πρωτοβουλιών:

ι) η προσαρμογή στις τοπικές συνθήκες, πρακτική που τήρησε η Εκκλησία, ιι) η αντίληψη ότι τα δόγματα αποκρυσταλώνουν την διδασκαλία της Εκκλησίας, είναι πρότυπα και παραδείγματα ζωής, δεν έχουν ως σκοπό τη δημιουργία νέων περιχαρακώσεων στη ζωή του ανθρώπου, ούτε είναι «ηθικές συνταγές».

Υποπρόταση Β. Συμφώνως με τις κατευθύνσεις της Διακήρυξης του 2002 για την κοινή και ενιαία απασχόληση με ζητήματα όπως οι Συσκέψεις, οι Συναντήσεις μελών και ανάπτυξη δικτύου εξωτερικών συνεργατών της ΔΣΟ για θέματα επιμόρφωσης εκπαιδευτικών λειτουργών, προτείνεται η υπογραφή Μνημονίων Συνεργασίας με το Διορθόδοξο Κέντρο της Εκκλησίας της Ελλάδος και αντιστοίχων Μορφωτικών & Πολιτιστικών Ιδρυμάτων των Εκκλησιών των χωρών-μελών της ΔΣΟ με σκοπό την προαγωγή της τεχνογνωσίας, αξιοποίηση των χαρισματούχων των ενοριών, προβολή των διακριθέντων εθελοντών στο κοινωνικό έργο της Εκκλησίας και εμπλοκή ανέργων προσοντούχων Θεολόγων, για τη δημιουργία εστιών έρευνας για την θρησκευτική αγωγή και την προαγωγή του κοινωνικού έργου με την επαύξηση των συνεργιών Εκκλησίας-Πολιτείας δια των Ενοριών, Μητροπόλεων και της Κοινωνίας των Πολιτών.

Πέραν αυτών, γίνεται σαφές ότι με τη λειτουργία και τη παρουσία της ΔΣΟ στα διεθνή fora επιχειρείται η αποκλιμάκωση των εστιών έντασης που προκαλούνται από τις συνέπειες της παγκοσμιοποιητικής διαδικασίας, υποσημειώνοντας ταυτόχρονα την καταδίκη του φαινομένων εθνικών και θρησκευτικών εξάρσεων, βίας, προκαταλήψεων και εν γένει του φονταμενταλισμού. (Βλέπε και τις Γενικές Αρχές για την προστασία της Θρησκευτικής Ελευθερίας και των Παραδοσιακών Θρησκευμάτων όπως αυτές διαπιστώθηκαν στη συνάντηση της Αγίας Πετρούπολης στις 23 Ιουνίου 1999, όπου ορίζονται σαφώς η ανάγκη προστασίας της θρησκευτικής κληρονομιάς και η συνταγματική κατοχύρωση της θρησκευτικής ελευθερίας).

Ως γνωστό η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Κωνσταντινουπόλεως το 1872 αλλά και η Συνοδική Πράξη του 1928 καταδίκασαν με σαφήνεια τον εθνοφυλετισμό, διότι εισάγει διακρίσεις ανάμεσα στους πιστούς, εκκοσμικεύσεις, απολυτοποιήσεις και οδηγεί εν τέλει σε απαράδεκτο διχασμό τα μέλη της Εκκλησίας διαχωρίζοντας το πλήρωμα με βάση φυλετικά κριτήρια, καταγωγή, γλώσσα κλπ, ενώ είναι γνωστό ότι η Εκκλησία χρησιμοποίησε τις τοπικές συνθήκες, εμπειρίες, παραδόσεις και γλώσσες, προκειμένου να μεταδώσει το κοσμοσωτήριο και απολυτρωτικό μήνυμα του Κυρίου μας Ιησού Χριστού.

Η εξαίρετη χρήση των θέσεων που διατυπώνουν οι Άγιοι Πατέρες της Εκκλησίας, από μέρους των κοινοβουλευτικών στη καθημερινή τους δράση, δέον να μας θυμίζουν τον λόγο των Προφητών και των Αποστολικών Πατέρων, στην προσπάθεια καταξίωσης του ανθρωπίνου προσώπου, για μια δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνία.

Προς τούτο αξίζει να παρατηρήσουμε την κλασική διατύπωση της Κοινωνιολογίας της Θρησκείας, σύμφωνα με την οποία ο Χριστιανισμός μετουσίωσε και μετέπλασε όλες τις αρνητικές θεσμικές καταστάσεις του αρχαίου κόσμου, εξαγιάζοντας το κράτος και το δίκαιο, τους θεσμούς της οικογένειας και του γάμου, προσφέροντας πρότυπα για την κοινωνική πρόνοια (Γιούλτσας, 2002:160).

Αντίστοιχα με τα παραπάνω, θα ήταν εύστοχος ο παραλληλισμός της σπουδαίας συνεισφοράς της οντολογικής, ηθικής, υπαρξιακής και εν τέλει ανθρωπιστικής και κοινωνικής διδασκαλίας της Ορθόδοξης Χριστιανικής Πίστεως για τα κρίσιμα ζητήματα του ανθρώπινου βίου, ιδίως για τις οριακές καταστάσεις του κύκλου της ανθρώπινης ζωής όπως είναι τα θέματα της Βιοηθικής.

Συνεπώς, είναι αξιοσημείωτη η Διακήρυξη Βασικών Αρχών Βιοηθικής Βασισμένων στην Ορθόδοξη Παράδοση (ψηφισμένη στην 9η Γ.Σ. της ΔΣΟ στο Βουκουρέστι το 2002). Από τα κεντρικά σημεία της Διακήρυξης θα σημειώναμε την Πλατωνική διατύπωση «επιστήμη δίχως αρετή είναι πανουργία», καθώς όπως τονίζεται και στο έκτο εδάφιο της ίδιας Διακήρυξης «Ιδίωμα της βιοιατρικής έκφρασης είναι ότι η ορθή χρήση της είναι μεγαλύτερο επίτευγμα από την ίδια την εμφάνιση της», έτσι λοιπόν κατανοείται η άσκηση της δεοντολογίας ως βιωμένη πράξη.

Σε αυτή τη συνάφεια, με το παρόν δοκίμιο προτείνεται στην υποενοότητα των προτάσεων για το μέλλον και τις προοπτικές της ΔΣΟ, η διεύρυνση και ο εμπλουτισμός των προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης τόσο για την τυπική εκπαίδευση (μέσα από το Μάθημα των Θρησκευτικών και την αναγκαία επιμόρφωση των Θεολόγων εκπαιδευτικών λειτουργών), τη γενική εκπαίδευση ενηλίκων όσο και την επαγγελματική επιμόρφωση – εκπαίδευση και κατάρτιση επαγγελματιών με μαθήματα για τον ηθικό προβληματισμό, από Θεολόγους ερευνητές. (Βλ. υποενοότητα με τίτλο «...Προς μια Ανδραγωγική διεύρυνση οριζόντων»).

Κατακλείνοντας την υποενοότητα αυτή είναι σημαντικό να αξιολογήσουμε συγκεντρωτικά τις επιτυχίες του έργου της ΔΣΟ μέσα από τις παρεμβάσεις και το δημόσιο λόγο της (ημερίδες, συνέδρια, εκδηλώσεις), σύμφωνα και με τις καταστατικές αρχές και αφετηρίες της, έτσι η Συνέλευση:

1. Καταγράφει ικανοποιητικά και αξιολογεί με διαύγεια τις αλλαγές που συντελούνται στην Ευρώπη και όχι μόνο.
2. Υποστηρίζει με ειλικρίνεια και σεβασμό τον ρόλο του Ορθόδοξου Χριστιανικού πολιτισμού ως ενωτική και ενοποιητική δύναμη ανάμεσα στους Ευρωπαϊκούς λαούς και συνάμα με τους άλλους πολιτισμούς.
3. Υπερασπίζεται με σθένος και τιμιότητα τα ανθρώπινα δικαιώματα γενικά και τη θρησκευτική ελευθερία των λαών.

Αντίστοιχα, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της απόδοσης και της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων της ΔΣΟ, σύμφωνα και με τους προγραμματικούς σκοπούς της, στα παρακάτω πεδία:

1. Επαύξηση της προβολής του Οικουμενικού και ενωτικού πνεύματος της Ορθοδόξου πίστεως και πνευματικότητας
2. Σύσφιξη της συνεργασίας με τους διεθνείς οργανισμούς όπως η UNESCO, ο ΟΟΣΑ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αλλά και απευθείας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον σεβασμό του θρησκευτικού χάρτη της Ευρώπης και τον μη-εκτοπισμό της πίστεως στη σφαίρα του ιδιωτικού.

3. Σύσταση, λειτουργία και ενθάρρυνση προγραμμάτων συνεργασίας μέσω εκπαιδευτικών ανταλλαγών Θεολόγων και συναφών κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημόνων ανάμεσα στις ιδρυτικές χώρες της ΔΣΟ (Ελλάδα και Ρωσία) για την προάσπιση του Ορθοδόξου φρονήματος έναντι της ομογενοποίησης και ουδετεροποίησης από την διαδικασία της παγκοσμιοποίησης.

Δρόμοι διαλόγου, συνεννόησης, καταλλαγής και δημοκρατίας – Η συμβολή της ΔΣΟ στο δημοκρατικό πολίτευμα, τον πολιτισμό και την κοινωνική συνοχή

«Και δεῦτε διαλεχθῶμεν, λέγει Κύριος» (Ησ. α' 16-18).

Η αντιμετώπιση των διακρίσεων, η υπέρβαση των στερεοτύπων, η αυθεντική και αληθινή διάθεση συνάντησης με τον «ξένο», αλληλοπεριχώρησης με τον «πλησίον», ο γνήσιος σεβασμός της ετερότητας και διαλόγου με τον «άλλο» χαρακτηρίζει τη δραστηριότητα «σύζευξης» της ΔΣΟ με την αντίστοιχη Διακοινοβουλευτική Συνέλευση του Ισλάμ ή την συνδιαλλαγή με την Ιουδαϊκή κοινότητα. (πρβ. Gary Vachicouras, *To the Dialogue of the Orthodox Church with Judaism and Islam – Faithful to the Orthodox tradition and commitment towards the future*).

Ενδεικτικό των προσπαθειών της ΔΣΟ προς αυτή τη κατεύθυνση είναι το Σχέδιο Συμφώνου Συνεργασίας μεταξύ της Κοινοβουλευτικής Ένωσης του Οργανισμού των Κρατών Μελών της Ισλαμικής Συνδιάσκεψης (ΚΕΙΣ) και της ΔΣΟ για τον Ισλαμικό-Ορθόδοξο Κοινοβουλευτικό Διάλογο.

Αξίζει να τονιστεί αυτό που ήδη έχουμε επισημάνει και αλλού στο παρόν δοκίμιο ότι δεν θα πρέπει να χαθεί η ιδιοπροσωπεία των ανθρώπων «οι λαοί της γης, δικαιούνται να αναζητήσουν το μέλλον τους μέσα από τις δικές τους πολιτιστικές κατακτήσεις, παραδόσεις και πεποιθήσεις», ενώ σε άλλο σημείο αναφέρεται ότι «οι κοινοβουλευτικές συσσωματώσεις πάνω σε θέματα που υπερβαίνουν τα στενά όρια της τρέχουσας πολιτικής δραστηριότητας και προσεγγίζουν τον σύγχρονο κόσμο μέσα από τον πολιτισμό και την ιστορία, μπορούν να καταστούν πολλαπλά χρήσιμες».

Σε κάθε περίπτωση πάντως δεν λησμονείται ο πολιτικός χαρακτήρας της διακοινοβουλευτικής συνεργασίας με τη ρητή αναφορά πως «είναι κατανοητό και από τις δύο οργανώσεις ότι ο προβλεπόμενος διάλογος αποκλείει οποιαδήποτε συζήτηση σχετικά με την πίστη της κάθε πλευράς».

Στο πλαίσιο αυτό είναι άξιο λόγου το κείμενο των Συμπερασμάτων του Διεθνούς Πολιτικού Συνεδρίου «Έθνος, Θρησκείες, Ορθοδοξία και νέα Ευρωπαϊκά Δεδομένα» που έλαβε χώρα στην Αθήνα το 2005, όπου μεταξύ άλλων τονίζεται ότι «το μέλλον της Ευρώπης δεν μπορεί να βασίζεται στην παραχάραξη της Ευρωπαϊκής ιστορίας, μήτρα της ιστορίας του κόσμου, που έχει τις πηγές της στην αρχαία Ελλάδα, την αρχαία Ρώμη και τον Χριστιανισμό, ούτε σε μισές αλήθειες, στο όνομα δήθεν της συνύπαρξης και της ανεκτικότητας» (Αθήνα 17-19 Απριλίου 2005:9)

Στην ζώσα, λοιπόν, εκκλησιαστική μας παράδοση «η ιεράρχηση των όντων και η οντολογική ενότητα είναι τα εκέγγυα της αποειδωλοποιήσεως του κόσμου και των αγαθών του, γι' αυτό κι υπάρχει τρόπος να συναντηθεί η λατρευτική πράξη, η άσκηση του χριστιανού και η αγωνία της ιστορίας για την κοινή χρήση των αγαθών, την προστασία και την προαγωγή των» (Bria Ion – Π. Βασιλειάδη, 1989:113).

Μια ακόμα ενδιαφέρουσα συνεργασία της ΔΣΟ που οδηγεί προς επίρρωση της θέσης για τον διαλεκτικό χαρακτήρα της, αποτελεί και η επίσκεψη της Γραμματείας της ΔΣΟ στην έδρα του Παναφρικανικού Κοινοβουλίου στο Γιοχάνεσμπουργκ της Νότιας Αφρικής κόμιζοντας πρόταση συνεργασίας (Ενημερωτικό Δελτίο 2010, σελ. 6).

Οι προτεραιότητες στη σημερινή εποχή «της κατάρρευσης των βεβαιοτήτων» για την εμπέδωση της συναδέλφωσης ανάμεσα στους λαούς

Η ΔΣΟ ως πολιτικός διεθνής οργανισμός οφείλει να προλαμβάνει, να μεριμνά, να υπολογίζει, να προγραμματίζει και να προβληματίζεται για το μέλλον, ιδίως για τις συνέπειες των πολιτικών αποφάσεων στην οικοδόμηση της νέας Ευρώπης και όχι μόνο.

Η εξαιρετική επικαιρότητα του θέματος της 18ης Γενικής Συνέλευσης, η οποία έλαβε χώρα στο Παρίσι το 2011, αντανακλά το γεγονός ότι η αληθής κοινωνική πρόνοια απευθύνεται προς όλους τους ανθρώπους ανεξαιρέτως, υπενθυμίζοντας σε όλους μας το γνωστό διπλό σχήμα της αγάπης και της κοινωνικής αλληλεγγύης προς τους χριστιανούς και τον «άλλο».

Δεδομένης της ηθικής θεώρησης της εργασίας από τους Πατέρες της Εκκλησίας, ως προσφορά των δυνατοτήτων, των ταλέντων και των χαρισμάτων του ανθρώπου προς την κοινότητα (το γεγονός της μη-παροχής αυτών, κατακρίνεται από τους Αγίους Πατέρες), κυρίαρχο μέλημα των βουλευτών-μελών θα πρέπει να είναι η καταπολέμηση του πλέον ανησυχητικού φαινομένου, αυτού της ανεργίας και ιδιαίτερα της ανεργίας των νέων.

Υποπρόταση Γ. Η ανάδειξη των μορφών εκείνων του κόσμου της εργασίας που τρώνουν την παραγωγική διαδικασία (συνεταιρισμοί, συνεργατικά σχήματα αλληλεγγύης, μη-κερδοσκοπικές συλλογικότητες αλληλοβοήθειας κ.α.) εξασφαλίζουν το ανθρώπινο μέτρο στην παροχή της εργασίας, προτάσσουν την παροχή της χειρονακτικής και πνευματικής εργασίας έναντι του κεφαλαίου, εδραιώνουν μια κριτικού τύπου κοινωνική συνείδηση για τη σχέση ανθρώπου και φυσικού περιβάλλοντος με τον απaráμιλλο σεβασμό του τελευταίου, επανεπενδύοντας σε ανθρώπινους πόρους, ανταποδίδοντας όλα τα πλεονάσματα στην τοπική κοινωνία.

Οι παραπάνω αλληλοσυμπληρούμενοι σκοποί είναι δυνατόν να εξυπηρετηθούν μέσα από την ανάδειξη μιας νέας «ηθικότερης αφήγησης» για την οικονομία γενικά, τις μορφές και τα μέσα παραγωγής ειδικότερα, μέσα από έναν νέο τρόπο διευθέτησης των ζητημάτων της βιωτής, με ουσιαστική αλλαγή της νοοτροπίας των ανθρώπων, η οποία διέρχεται από την ανάδυσση του Τρίτου τομέα, δηλαδή της Κοινωνικής και Αλληλεγγύας Οικονομίας. (Προς αυτή τη κατεύθυνση κινούνται και τα Ψηφίσματα της 15ης και της 18ης Γ.Σ. της ΔΣΟ, για την κρίση του

παγκόσμιου αξιακού συστήματος ως πρόκληση για τη Χριστιανική Ορθοδοξία και τις Θρησκευτικές αξίες στον κόσμο της οικονομικής κρίσης, αντίστοιχα).

Προτάσεις για τις μελλοντικές προοπτικές και δράσεις της ΔΣΟ, με ενθάρρυνση, αισιοδοξία και ελπίδα – Προς μια Ανδραγωγική διεύρυνση των οριζόντων

Η Δ.Σ.Ο. ως ένας διεθνής κοινοβουλευτικός θεσμός, κατεξοχήν και αμιγώς πολιτικός οφείλει να προλαμβάνει, να θεραπεύει, να φροντίζει για την καλλιέργεια στάσεων και δεξιοτήτων των πολιτών αλλά και των θεσμών, των ενώσεων προσώπων, της κοινωνίας των πολιτών, του επιχειρηματικού κόσμου και της οικονομίας γενικότερα προς μια ανοικτή, περιεκτική κοινωνία δίχως αποκλεισμούς και περιθωριοποιήσεις.

Προς τούτο ακολουθούν συγκεκριμένες προτάσεις αξιοποίησης των λαϊκών πτυχιούχων Θεολογίας και λοιπών κοινωνικών και ανθρωπιστικών σπουδών για τη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων, δημιουργία και συμμετοχή σε σχήματα αμεσοδημοκρατίας, κοινωνικής και αλληλεγγύης οικονομίας στο πλαίσιο και της Στρατηγικής για την ΕΕ του 2020, υπό την αιγίδα και πολιτική συμβολή της ΔΣΟ.

Οι προτάσεις αυτές γίνονται με γνώμονα την αναγκαιότητα κατανόησης των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των πολιτών σύμφωνα και με τις διαπιστώσεις της ΔΣΟ για την ανάγκη ανάπτυξης των δεξιοτήτων συνύπαρξης όχι ως ανοχή απέναντι στο πρόσωπο του «άλλου» αλλά με το σκεπτικό ότι ο πλησίον είναι και η σωτηρία μου.

Επίσης, θα εμπεδωθεί η αντίληψη της ευθύνης απέναντι στις επόμενες γενεές, η διαφάνεια στη λήψη των αποφάσεων, η ευρεία ενημέρωση από άποψη πολιτική και επιστημονική, καθώς επίσης και η υποστήριξη του κοινωνικού έργου της Εκκλησίας πάντα στα πλαίσια της Αρχής της Επικουρικότητας και της συλλειτουργίας των θεσμών. Τα αποτελέσματα υπό ιδανικές συνθήκες μπορεί να είναι θεαματικά ιδίως στους τομείς της πρόληψης, της παραμυθίας των αδυνάτων, της ευαισθητοποίησης του γενικού πληθυσμού και του σεβασμού στους διακριτούς ρόλους των θεσμών. (πρβ. την αξιοποίηση της πνευματικής έννοιας της μετάνοιας για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, όχι προς χάριν μιας δήθεν κοινωνικής ειρήνης, αλλά ως πραγμάτωση της Ορθόδοξης Πνευματικής Ζωής).

Α. Πρόταση από μέρους της ΔΣΟ προς το Συμβούλιο της Ευρώπης για την ανάπτυξη και εμπλουτισμό των προγραμμάτων Δια Βίου Μάθησης που αυτό διαθέτει (http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/completedactivities/Illequity_EN.asp) για την ιδιότητα του ενεργού Ευρωπαίου πολίτη με τη δημιουργία επιτροπών και ομάδων προσωπικοτήτων με συγκεκριμένα παραδοτέα (εκπαιδευτικά παραγόμενα, δημιουργία εκπαιδευτικών υλικών, προγράμματα, βιβλία, συναντήσεις) και διάχυση προγραμμάτων γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων και ειδικών προγραμμάτων επιμόρφωσης εκπαιδευτικών της μέσης εκπαίδευσης και εκπαιδευτών ενηλίκων σε θέματα ηθικού και κοινωνικού προβληματισμού σε επίκαιρα θέματα της καθημερινότητας των Ευρωπαϊκών κοινωνιών.

Η ανάδυση της ιδιότητας και της έννοιας του ενεργού πολίτη ταυτίζεται με την Αγιοπατερική διδασκαλία περί καταδίκης της ακηδίας, για τη σημασία της ενεργητικής συμμετοχής των πολιτών και την ευθύνη του δημοκρατικού πολιτεύματος είναι ενδιαφέρουσες οι παρατηρήσεις του Ενημερωτικού δελτίου 2012, σελ. 84.

Στις προτεραιότητες της πρότασης αυτής θα προτάσσονταν η ηθική θεώρηση της εργασίας από τους Πατέρες της Εκκλησίας σε σχέση με τη σύγχρονη προβληματική που αναπτύσσεται για την αποανάπτυξη και τον τρίτο τομέα της οικονομίας στο πλαίσιο και της επανέυρεσης του ανθρώπινου μέτρου στην οικονομία, την παραγωγή, τις σχέσεις εργασίας. Ομοίως, για την δραστική προστασία και σεβασμό του υλικού κόσμου και του φυσικού περιβάλλοντος, με ριζοσπατικότητα και αλλαγή πρωτίστως νοοτροπίας απέναντι στη σημερινή ανεύθυνη πρακτική του ανθρωπίνου γένους απέναντι στην κτίση, αφού ο άνθρωπος παράγοντας ευθύνεται για την κλιματική αλλαγή και τις συνέπειες της (για το μόνιμο ενδιαφέρον της Ορθοδόξου Θεολογίας για το φυσικό περιβάλλον βλ. στα Πρακτικά του Α΄ Πανελληνίου Διεπιστημονικού Συνεδρίου «Θεός-Κτίση-Άνθρωπος», Έβρος 15-06-2010).

Αντίστοιχη πρόταση είναι δυνατό να υποβληθεί και στη Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αντίστοιχη διεύρυνση των προγραμμάτων γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων και συμβουλευτικής.

Β. Πρόταση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το ΚΕΚ και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη σύσταση και λειτουργία «Υποδιεύθυνσης Θρησκευμάτων» στη Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης & Πολιτισμού της ΕΕ σε συνεργασία με την EUROSTAT και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Εκκλησιών (ΚΕΚ)

Πρόταση περί ιδρύσεως ενός φορέα έρευνας και μελέτης για τη θρησκευτικότητα και την εκκλησιαστικότητα σε Πανευρωπαϊκό επίπεδο, υπό την αιγίδα της Δ.Σ.Ο. και σε συνεργασία με άλλους ευρωπαϊκούς ή διακοινοβουλευτικούς θεσμούς, για την παρακολούθηση της επίδρασης της θρησκευτικής ιδέας γενικότερα στο σύγχρονο ευρωπαϊκό κοινωνικό γίγνεσθαι και των επιρροών της Αγιοπνευματικής Ορθοδόξου πίστεως, παραδόσεως και ζωής ειδικότερα, καθώς επίσης και την αποτροπή των καταστροφικών λατρειών.

Σημειώνεται ότι στον Ορθόδοξο χώρο, ο Χριστιανισμός είναι και παραμένει πάντοτε ένα κοινωνικό γεγονός, το οποίο βιώνεται ως ένα δημόσιο και συλλογικό φαινόμενο και όχι εκτοπισμένο στη σφαίρα του ιδιωτικού. Ωστόσο, λόγω της πολυπλοκότητας του σύγχρονου τρόπου ζωής επιτείνεται ο ατομισμός, ενώ οι διάφορες συγκρητιστικές, κοινωνιστικές και εκκοσμικευτικές τάσεις ή τα φαινόμενα ιδεολογικοποίησης, μονομερούς ηθικοποίησης ή εκνομίκευσης της πίστης οδηγούν σε απολυτοποιήσεις ή σε σχετικοποιήσεις τον σύγχρονο άνθρωπο, προς τούτο καθίσταται αναγκαία η αξιολόγηση και η κατανόηση των ιδιαίτερων στάσεων που προκύπτουν από τη κοινωνία και τα μέλη της.

Μια τέτοια πρωτοβουλία, εξάλλου, συνδέεται με τους σκοπούς της Οργάνωσης για καταγραφή και αξιολόγηση των ποιοτικών και μη αλλαγών στην Ευρώπη αλλά και με την ανάδειξη του ρόλου της Ορθοδοξίας, τη συμβολή που έχει η τελευταία προς ένα Οικουμενικό και ενωτικό πνεύμα συνεργασίας μεταξύ των λαών, καθώς εν τοις πράγμασι θα διεγείρει την ανάγκη

επικοινωνίας και επαφής με προσωπικότητες και θεσμούς, ενεργοποιώντας έτι περαιτέρω τον χώρο των Ορθοδόξων, με την αξιοποίηση και τη κινητοποίηση ανθρώπων και πόρων, την ενεργοποίηση των λαϊκών αποφοίτων Θεολογίας στην Ευρώπη (Η Θεολογία εκφράζει μια άποψη στα πολιτιστικά τεκταινόμενα αυτού του τύπου με προεκτάσεις στην παγκόσμια ιστορία, διότι αυτά που καταγράφουμε έχουν μια εμβέλεια που καλύπτει όλη την ανθρωπότητα).

Παράλληλα προς αυτά θα ωφελήσει σε μια στρατηγική ενδυνάμωσης και επίτευξης νέων συμφωνιών με άλλους διεθνείς οργανισμούς για την προάσπιση και την ολοκλήρωση ενός νέου κοινού Ευρωπαϊκού πολιτιστικού γίνεσθαι, μέσα από την ποικιλία των επιμέρους εθνικών, θρησκευτικών και άλλων διατυπώσεων.

Συντομογραφίες

ΓΣ	Γενική Συνέλευση
ΔΣΟ	Διακοινοβουλευτική Συνέλευση Ορθοδοξίας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Βιβλιογραφικά βοηθήματα

- Bria Ion – Πέτρου Βασιλειάδη, *Ορθόδοξη Χριστιανική Μαρτυρία*, εκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1989.
- Γιούλτσης Βασίλειος, *Κοινωνιολογία της Θρησκείας*, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002.
- Κρικώνης Χρήστος, *Πατερικά Μελετήματα*, τ. Β´, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2004.
- Λιερός Γιώργος, *Υπαρκτός καινούργιος κόσμος*, εκδ. Συναδέλφων, Αθήνα 2012
- Μαντζαρίδης Γιώργος, *Χριστιανική Ηθική*, τ. Α´, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004.
- Νικολόπουλος Τάκης – Καπογιάννης Δημήτρης, *Εισαγωγή στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία*, εκδ. Συναδέλφων, Αθήνα 2012
- Οικονόμου Χρήστος, *Καινή Διαθήκη και Πολιτισμός*, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.
- Τάινις Φέρντιναντ, *Κοινότητα και Κοινωνία*, μεταφρ. Μ. Μαρκάκη, εκδ. Γερ. Αυγουστίδη, Αθήνα κ.ε.
- Τόουνι Ρίτσαρντ, *Η Χριστιανική θρησκεία και άνοδος του Καπιταλισμού*, μεταφρ. Δ. Κούρτοβικ εκδ. Κάλβος, Αθήνα 1979.
- Τσομπάνογλου Γιώργος *et all*, *Η ανάπτυξη της Κοινωνικής Οικονομίας*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2008.
- Ο διαδικτυακός τόπος της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας <http://www.eiao.org/>

ВКЛАД МЕЖПАРЛАМЕНТСКОЙ АССАМБЛЕИ ПРАВОСЛАВИЯ В ПОЛИТИКУ, РЕЛИГИЮ И КУЛЬТУРУ ВО ВСЕЛЕННОЙ НА ПРОТЯЖЕНИИ ЕЕ ДВАДЦАТИЛЕТНЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Афанасьоса К. Деветзидиса (Греция)

Введение

В эпоху потрясений, обширного социально-экономического кризиса, который является следствием релятивизации ценностей, а также возникновения все новых барьеров на пути участия и выражения граждан в политике, возникает настоятельная необходимость в мобилизации институтов с целью нормализации и выправления социальных дисфункций. В рамках последней предпосылки для выхода из многостороннего кризиса, который охватил Вселенную, можно попытаться найти новую, пересмотренную роль и степень влияния Межпарламентской Ассамблеи Православия сегодня.

Межпарламентская Ассамблея Православия (далее – МАП) состоит из членов парламентских органов стран, в которых имеются православные христиане.

С момента своего создания в 1993 году Ассамблея была призвана дать ответ на громадные геополитические потрясения, которые произошли после падения реального социализма, который неизбежно заложил новые основы для религиозной свободы и

культуры. С другой стороны, победа «свободной экономики» неизбежно ведет к необходимости демонстрации социальной справедливости по отношению к торжествующему неолиберализму, в то же время считается необходимым предотвращение политики, которая делает ставку на так называемую «доктрину шока» при осуществлении финансовых и экономических политических мер в целом.

В вышеуказанных рамках стоит упомянуть преданность МАП высоким идеалам и ценностям, которые вытекают из содержания православного вероучения и веры, подчеркнув, что восточнохристианская традиция остается одним из важнейших стабилизирующих элементов общеевропейской интеграции (Резолюция 1 8-й сессии Генеральной Ассамблеи, 2001 год).

Исходя из того, что «это обычное дело — менять границы Церкви, когда меняются политические образования и правительства», роль МАП – и это полностью оправдано – заключается в том, чтобы проводить нейтральную политику в отношении открытых церковных вопросов, так как, будучи исключительно политическим институтом, она не ставит перед собой задачу управлять церковным духом верующих и не стремится быть узаконенной религиозной властью (Выводы 14-й сессии Генеральной Ассамблеи, 2007 год). Однако мужчины и женщины – парламентарии – участники Ассамблеи – являются также членами христолюбивой паствы Единой, Святой, Соборной и Апостольской Православной церкви Христовой, неизменно интересуются защитой прав православных всего мира, проявляя особую заботу об охране памятников культурного наследия (святые храмы, места паломничества и т.д.) в местностях, где имеется повышенная опасность проявления таких феноменов, как насилие, война, гражданская рознь и др. (2-я резолюция 8-й сессии Генеральной Ассамблеи, 2001 год).

Между прочим, устремления Ассамблеи, которые проявляются в тематике проводимых мероприятий – конференций, тематических встреч, но, главным образом, ежегодных Генеральных Ассамблей – свидетельствуют о ее исключительно политическом характере, а также о неизменном интересе и усилиях, направленных на примирение и справедливое урегулирование нерешенных международных проблем, характерным примером является интерес к окончанию турецкой оккупации на Кипре или к урегулированию ближневосточной проблемы и др. (3-я резолюция 8-й сессии Генеральной Ассамблеи, 2001 год).

Здесь необходимо отметить, что выполнение уставных задач МАП является неизменным вызовом, так как, несмотря на честолобивые усилия, направленные на демонстрацию вопросов, вызовы и проблемы остаются, а отсутствие всестороннего информирования граждан со стороны СМИ и, в особенности так называемых “new media” (то есть социальных сетей, свободной журналистики граждан с помощью блогосферы и т.д.), становится особенно трудным делом.

Несмотря на это, вклад МАП в демонстрацию отдельных вопросов и, главным образом, роли, которую призвана играть Церковь, благодаря проницательному взгляду

специалистов и, в особенности, междисциплинарному подходу к событиям на мировой арене, считается особенно положительным. В качестве иллюстрации этого можно привести тему 11-й сессии Генеральной Ассамблеи 2004 года - «Безопасность со свободой», в тексте «Выводов» которой идет речь об обновляющей и спасительной деятельности Церкви, которая, как известно, пытается усовершенствовать человека.

Вызовы, связанные с процессом глобализации, развитием технологических достижений, обществом информатики и, как следствие этого, упразднением «территориальности» (по определению Фердинанда Тенниса) создают новые поля деятельности благодаря «уничтожению» расстояний, телекоммуникационной межконтинентальной связи, имеющей низкую стоимость, передаче информации о событиях в «глобальной деревне» в реальном времени и представляют собой мощный трамплин для коммуникации между народами и нациями.

Следовательно, всегда будут существовать возможности для демонстрации духовности и глубины православного христианского духа, в том числе благодаря использованию богатой святоотеческой литературы.

Инициативы МАП за 20 лет ее деятельности – Попытка оценки

Элемент, связанный с 20-летней деятельностью МАП, который следует особо подчеркнуть – это деятельность, которая выходит за формальные рамки, за рамки шаблонов – МАП присутствует там и тогда, когда в этом есть необходимость.

Характерным примером является Резолюция «Вызовы, которые стоят перед православными христианами в Косово и Метохии», Белград, 2009 год, в которой осуждается дискриминация по религиозным соображениям, провозглашается необходимость обеспечения безопасных условий проживания и подчеркивается, что монастыри и памятники как часть всемирного культурного наследия нуждаются в особом отношении и должны находиться под охраной.

Подпредложение А. В этих рамках, возможно, имело бы смысл создать постоянно действующую специальную подкомиссию МАП по вопросам мира, в частности, в рамках взаимодействия с Международным Олимпийским Комитетом с целью продвижения идеи олимпийского перемирия как исключительной возможности для прекращения огня и начала мирных переговоров при участии a posteriori советников и внештатных сотрудников МАП в гуманитарных миссиях, в которых участвуют также органы внешней миссии Церкви, с целью взаимопомощи и оказания экономической и технической поддержки в работе этой новой смешанной схемы.

Кроме того, неслучаен также неизменный интерес, который МАП проявляет к вопросам, связанным с воспитанием и образованием, с целью решения значительных социальных проблем и предупреждения экологической катастрофы. МАП напоминает нам о значении образования, как это сформулировал Константинос Иконому, который

говорит: «Цель обучения – украсить ум знаниями, а сердце – добротолубием и справедливостью, внушить честность, любознательность и человеколюбие, познакомиться с истинной философией, то есть получить знания о существах и самом себе, знание о Боге, который является истинным плодом образования» (Криконис, 2004: 464).

Между прочим, в Декларации председателей комиссий по вопросам образования, которая была принята в 2002 году на их заседании на Крите, делается особый акцент на необходимости гуманитарного образования, при уважении к инаковости, в духе сочувствия к ближнему, взаимопонимания и солидарности. В Декларации идет речь о следующих вопросах, по которым могли бы быть предприняты соответствующие инициативы: а) адаптация к местным условиям, практика, которой придерживалась Церковь, б) концепция, что догматы, на основе которых выкристаллизовалось учение Церкви, являются образцами и жизненными примерами и их целью не является создание шаблонов в жизни человека, они также не являются «этическими рецептами».

Подпредложение Б. В соответствии с направлениями совместной деятельности, указанными в Декларации 2002 года, такими, как совещания, встречи участников и развитие сети внештатных сотрудников МАП по вопросам повышения квалификации работников образования, предлагается подписать меморандум о сотрудничестве с Межправославным центром Элладской церкви и соответствующими образовательными и культурными учреждениями Церквей стран-членов МАП с целью продвижения ноуха, использования одаренных членов приходов, демонстрации волонтеров, отличившихся в сфере социальной деятельности Церкви, и участия безработных талантливых богословов в создании очагов исследований по вопросам религиозного воспитания и продвижения социальной деятельности путем увеличения числа синергий между Церковью и государством с помощью приходов, митрополий и гражданского общества.

Помимо этого, очевидно, что, благодаря функционированию и присутствию МАП на международных форумах, прилагаются усилия к тому, чтобы разрядить ситуацию в очагах напряженности, которые возникают в результате процесса глобализации, одновременно с этим осудить явления национальной и религиозной розни, насилия, предубеждений и фундаментализма в целом (см. также Общие принципы защиты религиозной свободы и традиционных верований, которые были сформулированы на встрече в Санкт-Петербурге 23 июня 1999 года, где четко определяется необходимость охраны религиозного наследия и конституционного закрепления религиозной свободы).

Как известно, на Святом и Великом Константинопольском соборе 1872 года, а также в синодальном акте от 1928 года был безоговорочно осужден этнофилетизм, так как он способствует дискриминации в отношении верующих, секуляризации, абсолютизации и, в конечном итоге, ведет к недопустимому разделу членов Церкви и разделяет ее паству исходя из филетических критериев, происхождения, языка и

т.д., в то время как известно, что Церковь использовала местные привычки, опыт, традиции и языки, с тем, чтобы передать миротворительную и освобождающую весть Господа нашего Иисуса Христа.

Великолепное использование положений, сформулированных святыми отцами Церкви, частью парламентариев в своей повседневной деятельности должно напоминать нам о слове пророков и апостольских отцов, а также об их усилиях, направленных на утверждение человеческой личности, на построение справедливого, без каких-либо исключений, общества.

С этой целью стоит вспомнить о классической формулировке социологии религии, согласно которой христианство перевоплотило и преобразовало все негативные институциональные ситуации античного мира, освятив государство и право, институты семьи и брака, предоставив образцы социального обеспечения (Юльцис, 2002:160).

В соответствии с вышесказанным, было бы логично провести параллель с важным вкладом онтологического, этического, экзистенциального и, в конечном итоге, гуманитарного и социального учения православной христианской веры по важнейшим вопросам человеческой жизни, в особенности, в том, что касается крайних состояний цикла человеческой жизни, таких, например, как вопросы биоэтики.

Следовательно, стоит упомянуть Декларацию основных принципов биоэтики на основе православной традиции (принятую на 9-й сессии Генеральной Ассамблеи МАП в Бухаресте в 2002 г.). Из центральных пунктов Декларации мы бы отметили платоновскую формулировку «наука без добродетели – коварство», в 6-м абзаце той же Декларации подчеркивается: «Особенность взрыва биоэтики заключается в том, что ее правильное использование является большим достижением, чем само ее появление» - итак, таким образом осуществление деонтологии понимается как пережитое действие.

В этом контексте в настоящем эссе предлагается в подгруппе предложений относительно будущего и перспектив МАП расширить и обогатить программы пожизненного обучения для системы формального образования (в рамках преподавания предмета религии и необходимого повышения квалификации преподавателей-богословов), общего образования взрослых, а также профессионального повышения квалификации – подготовки и повышения квалификации профессионалов с помощью занятий по этической проблематике, которые проводились бы исследователями-богословами (см. тематическую подгруппу под названием «...В направлении расширения горизонтов взрослых»).

Завершая эту подтему, важно дать оценку успехам в деятельности МАП в целом - как мероприятиям, так и ее публичному слову (тематические мероприятия, конференции и др.), в соответствии в том числе и с ее уставными и основополагающими принципами, таким образом, Ассамблея:

1. Удовлетворительным образом фиксирует и дает четкую оценку изменениям, которые происходят как в Европе, так и за ее пределами.

2. Искренне и с уважением поддерживает роль православной христианской цивилизации как силы, объединяющей и сплачивающей как европейские народы, так и другие цивилизации.
3. Всеми силами и искренне отстаивает права человека в целом и религиозную свободу народов.

Следовательно, имеются возможности для повышения эффективности и результативности деятельности МАП, в соответствии с ее программными целями, в следующих областях:

1. Улучшение демонстрации экуменического и объединяющего духа православной веры и духовности
2. Укрепление сотрудничества с международными организациями, такими, как ЮНЕСКО, ОБСЕ, Совет Европы, Европейский парламент, а также непосредственно с Европейской Комиссией с целью обеспечения уважения к религиозной карте Европы и недопущения вытеснения веры в сферу частной жизни
3. Разработка, работа и поощрение программ сотрудничества с помощью учебных обменов богословами и учеными родственных общественных и гуманитарных специальностей между странами-учредительницами МАП (Греция и Россия) с целью защиты православного духа от гомогенизации и нейтрализации в результате процесса глобализации.

Пути диалога, понимания, примирения и демократии – Вклад МАП в укрепление демократического строя, культуры и социальной сплоченности

«Тогда придите, и рассудим, говорит Господь» (Ис., 1:18).

Борьба с дискриминацией, преодоление стереотипов, неподдельное и искреннее желание встретиться с «иным», сосуществования с «ближним», истинное уважение к инаковости и диалогу с «иным» характерно для деятельности МАП, целью которой является сотрудничество с аналогичной Межпарламентской Ассамблеей Ислама или переговоры с общиной иудаистов (ср. Gary Vachicouras, *To the Dialogue of the Orthodox Church with Judaism and Islam – Faithful to the Orthodox tradition and commitment towards the future*).

Об усилиях МАП в этом направлении свидетельствует проект соглашения о сотрудничестве между Парламентским Союзом Государств-Членов Организации Исламская Конференция и МАП о парламентском диалоге между исламом и православием.

Следует подчеркнуть то, что уже было отмечено ранее в настоящем эссе, что не следует утрачивать идентичность людей – «народы земли имеют право на поиски своего будущего на путях своих собственных культурных завоеваний, традиций и убеждений», в другом месте проекта упоминается о том, что «парламентские организации по вопросам, которые выходят за узкие рамки текущей политической деятельности и рассма-

тривают современный мир с точки зрения культуры и истории, могут принести значительную пользу».

Однако в любом случае подчеркивается политический характер межпарламентского сотрудничества, четко говорится о том, что «обе организации понимают, что предусмотренный диалог исключает какую-либо дискуссию по вопросам веры каждой стороны».

В этом контексте стоит упомянуть текст Выводов международной политической конференции «Нация, религии, православие и новая европейская действительность», которая проходила в Афинах в 2005 году, где, между прочим, подчеркивается, что «будущее Европы не может опираться на фальсификацию европейской истории – прообраз истории мира, источники которой находятся в античной Греции, античном Риме и христианстве, а также на полуправды, якобы во имя сосуществования и терпимости» (Афины, 17-19 апреля 2005 г.:9).

Итак, в нашей живой церковной традиции «иерархизация существ и онтологическое единство являются гарантиями деидололизации мира и его благ. Поэтому существует путь к тому, чтобы встретились культовое действие, аскеза христианина и озабоченность истории с целью совместного пользования благами, их защиты и продвижения» (Bria Ion – Π. Βασιλειάδης, 1989:113).

Еще одна интересная инициатива МАП, которая подтверждает тезис о ее диалектическом характере – это визит Секретариата МАП в штаб-квартиру Всеафриканского Парламента в Йоханнесбурге в Южной Африке с предложением о сотрудничестве («Информационный бюллетень», 2010 год, стр.6).

Приоритеты в современную эпоху «крушения уверенности» с целью укрепления братства между народами

МАП как политическая международная организация обязана предупреждать, заботиться, принимать во внимание, планировать и задумываться о будущем, в особенности о последствиях политических решений при построении новой Европы, и не только.

Исключительная актуальность темы 18-й Генеральной Ассамблеи, которая проходила в Париже в 2011 году, отражает тот факт, что истинное социальное обеспечение рассчитано на всех людей без исключения, напоминая всем нам известную двойную схему любви и социальной солидарности с христианами и «иным».

Исходя из этического подхода отцов Церкви к труду как постановке возможностей, талантов и способностей человека на службу общества (святые отцы осуждают их непредоставление), главной заботой депутатов-участников должна быть борьба с явлением, внушающим самую большую озабоченность – безработицей и, в особенности, безработицей среди молодежи.

Подпредложение 3. Демонстрация тех форм труда, которые поддерживают производственный процесс (кооперативы, схемы сотрудничества, опирающиеся на солидар-

ность, некоммерческие коллективные организации взаимопомощи), обеспечивают человеческий подход при предоставлении труда, подчеркивают преимущества ручного и интеллектуального труда над капиталом, укрепляют критическое общественное сознание в отношении связи между человеком и природной средой при безграничном уважении к последнему, реинвестируя в человеческие ресурсы и возвращая все излишки местному обществу.

Вышеуказанные взаимодополняющие цели могут быть достигнуты только путем демонстрации новой, «более этичной наррации» об экономике в целом, формах и средствах производства, в частности, с помощью нового способа урегулирования жизненных вопросов, существенного изменения менталитета людей, который переживает этап возникновения третьего сектора, то есть социальной и солидарной экономики. (В этом направлении были составлены резолюции 15-й и 18-й сессии Генеральной Ассамблеи МАП о кризисе мировой системы ценностей как вызове для христианского православия и религиозных ценностях в мире экономического кризиса, соответственно).

Предложения о будущих перспективах и деятельности МАП - стимулы, оптимизм и надежды – В направлении расширения горизонтов взрослых

МАП как международный парламентский, главным образом, чисто политический институт обязана предупреждать, исцелять, заботиться о выработке позиций и навыков граждан, а также институтов, союзов лиц, гражданского общества, делового мира и экономики в целом в направлении создания открытого, содержательного общества без дискриминаций и маргинализаций.

В этом направлении были сделаны конкретные предложения об использовании мирян – выпускников богословских факультетов вузов, а также других факультетов общественных и гуманитарных наук с целью разработки учебных программ, создания и участия в схемах прямой демократии, социальной и солидарной экономики, в том числе и в рамках Стратегии ЕС на 2020 год, под эгидой и при политическом участии МАП.

Эти предложения делаются исходя из принципа необходимости понимания прав и обязанностей граждан, в соответствии с выводами МАП о необходимости развития навыков сосуществования не в рамках терпимости по отношению к личности «иного», а исходя из мысли, что ближний – это также мое спасение.

Следует также укрепить представление об ответственности перед следующими поколениями, гласность при принятии решений, широкое информирование с политической и научной точки зрения, а также поддержку социальной деятельности Церкви, неизменно в рамках принципа взаимодополняемости и совместного функционирования институтов. Результаты при идеальных условиях могут быть впечатляющими, в особенности в таких областях, как предупреждение, утешение слабых,

пробуждение чувствительности населения в целом и уважения по отношению к четко различающимся ролям институтов. (ср. Использование духовного понятия покаяния для улучшения условий жизни не ради якобы социального мира, а для осуществления православной духовной жизни).

А. Предложение со стороны МАП Совету Европы о развитии и обогащении программ пожизненного обучения, которые у него имеются (http://www.coe.int/t/dg4/highereducation/completedactivities/Illequity_EN.asp), в отношении формирования позиции активного европейского гражданина с созданием комиссий и групп, состоящих из выдающихся личностей, которые должны иметь конкретные результаты в своей работе (учебные программы, создание учебных материалов, программ, книг, встречи) и распространение программ общего образования взрослых и специальных программ повышения квалификации преподавателей системы среднего образования и преподавателей для взрослых по актуальным вопросам повседневной жизни европейских обществ, имеющих этическую и социальную проблематику.

Интересны также замечания, которые содержатся в «Информационном бюллетене», 2012 год, стр.84, в отношении формирования статуса и понятия активного гражданина, которые отождествляются со святоотеческим учением об осуждении индифферентности ко всему духовному, о значении активного участия граждан и ответственности демократического строя.

Среди преимуществ этого предложения главное – этический подход к труду со стороны отцов Церкви в связи с современной проблематикой, которая получает развитие в связи с деразвитием и третьим сектором экономики, в том числе и в связи с возвращением человеческого фактора в экономику, в производство, в трудовые отношения. Аналогичным образом, с целью обеспечения эффективной защиты и уважения материального мира и природной среды на основе радикализма и, в первую очередь, изменения менталитета по отношению к современной безответственной практике человеческого рода в связи с творением, поскольку человеческий фактор несет ответственность за климатические изменения и их последствия (о неизменном интересе православного богословия к природной среде см. Материалы 1-й Всегреческой междисциплинарной конференции «Бог-творение-человек», Эврос, 15-06-2010).

Аналогичное предложение о соответствующем расширении общеобразовательных программ для взрослых и консалтинговых услугах может быть представлено также в Генеральный директорат Европейской Комиссии по вопросам образования и культуры.

Б. Предложение в Европейский Парламент, ЕСЦ и Европейскую Комиссию о создании и работе «Поддиректората по вопросам религии» при Генеральном Директорате ЕС по вопросам образования и культуры в сотрудничестве с EUROSTAT и Европейским Советом Церквей (ЕСЦ).

Предложение о создании организации по исследованию и изучению религиозности

и церковности на общеевропейском уровне под эгидой МАП и в сотрудничестве с другими европейскими или межпарламентскими организациями с целью осуществления мониторинга за влиянием религиозной идеи в целом на современные европейские общественные события и воздействием святодуховной православной веры, традиции и, в частности, жизни, а также предупреждением влияния со стороны разрушительных культов.

Отмечается, что на православном пространстве христианство есть и неизменно остается социальным событием, которое воспринимается как публичное и коллективное явление, а не как феномен, вытесненный в сферу частной жизни. Однако из-за комплексного характера современного образа жизни обостряется индивидуализм, в то время как различные синкретистские, социалистские и секуляристские тенденции или явления идеологизации, односторонней морализации или легализма веры ведут современного человека к абсолютизациям или релятивизациям, с этой целью становится необходимой оценка и понимание особых позиций, которые занимает общество или его отдельные члены.

Между прочим, такая инициатива связана с задачами организации в отношении фиксации и эвалюации качественных или иных изменений, происходящих в Европе, а также с демонстрацией роли Православия, вклада, которое вносит последнее в экуменический и объединяющий дух сотрудничества между народами, а также с тем, что оно действительно пробуждает потребность в коммуникации и контактах с отдельными личностями и институтами, еще более активизируя пространство православия, используя и мобилизуя людей и ресурсы, активизируя мирян – выпускников богословских факультетов в Европе. (Богословие выражает точку зрения в отношении культурных событий этого типа, которые имеют последствия для мировой истории, так как то, что мы фиксируем, имеет определенный масштаб, который охватывает все человечество.)

Параллельно с этим она пойдет на пользу стратегии укрепления и достижения новых соглашений с другими международными организациями с целью защиты и интеграции новых общеевропейских культурных событий благодаря разнообразию отдельных формулировок, относящихся к национальным, религиозным и другим вопросам.

Библиография

- Bria Ion – Πέτρου Βασιλειάδη, *Ορθόδοξη Χριστιανική Μαρτυρία*, εκδ. Τέρτιος, Κατερίνη 1989.
- Γιούλτσος Βασίλειος, *Κοινωνιολογία της Θρησκείας*, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2002.
- Κρικιώνης Χρήστος, *Πατερικά Μελετήματα*, τ. Β´, εκδ. University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2004.
- Λιερός Γιώργος, *Υπαρκτός καινούργιος κόσμος*, εκδ. Συναδέλφων, Αθήνα 2012
- Μαντζαρίδης Γιώργος, *Χριστιανική Ηθική*, τ. Α´, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2004.
- Νικολόπουλος Τάκης – Καπογιάννης Δημήτρης, *Εισαγωγή στην Κοινωνική και Αλληλέγγυα*

Οικονομία, εκδ. Συναδέλφων, Αθήνα 2012

-Οικονόμου Χρήστος, *Καινή Διαθήκη και Πολιτισμός*, εκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2003.

-Τάνις Φέρντιναντ, *Κοινότητα και Κοινωνία*, μεταφρ. Μ. Μαρκάκη, εκδ. Γερ. Αυγουστίδη, Αθήνα χ.ε.

-Τόουνυ Ρίτσαρντ, *Η Χριστιανική θρησκεία και άνοδος του Καπιταλισμού*, μεταφρ. Δ. Κούρτοβικ
εκδ. Κάλβος, Αθήνα 1979.

-Τσομπάνογλου Γιώργος *et al*, *Η ανάδυση της Κοινωνικής Οικονομίας*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα
2008.

- Ο διαδικτυακός τόπος της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας <http://www.eiao.org/>

INTERPARLIAMENTARY ASSEMBLY ON ORTHODOXY

22-24 Vas. Amalias Av., Athens 105 57, Greece

Tel.: +30 210 37 33 601 / 37 33 533

Fax: +30 210 37 33 532

Email: info@eiao.org

Website: www.eiao.org